

Vlaams
Parlement

ingediend op **1128** (2016-2017) – Nr. 1
28 maart 2017 (2016-2017)

Ontwerp van decreet

houdende wijziging van
het Provinciedecreet van 9 december 2005,
het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011,
het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012
en het decreet van 4 april 2014
betreffende de organisatie en de rechtspleging
van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet van 27 mei 2016	119
Advies van de Raad van State	151
Voorontwerp van decreet van 25 november 2016.....	165
Adviezen van de provincieraden.....	195
Ontwerp van decreet.....	227

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemene toelichting**1. Samenvatting**

Dit ontwerp van decreet bevat een aantal wijzigingen aan de regelgeving voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen. De wijzigingen hebben betrekking op correcties van fouten in de bestaande regelgeving, op het verbeteren van de efficiëntie van de organisatie van de verkiezingen en op de uitvoering van een aantal elementen van het regeerakkoord en van principiële beslissingen van de Vlaamse Regering.

2. Situering**1. Beleidscontext**

Naar aanleiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012 werden het juridische kader voor deze verkiezingen en de praktische organisatie ervan door de Vlaamse overheid grondig geëvalueerd.

Deze evaluatie leidde tot het 'Evaluatierapport gemeente- en provincieraadsverkiezingen 14 oktober 2012', waarin het Agentschap voor Binnenlands Bestuur een groot aantal suggesties heeft geformuleerd om het juridisch kader te verbeteren. De Vlaamse minister voor Binnenlands Bestuur heeft dat rapport op 16 april 2013 voorgesteld aan de commissie Bestuurszaken.

Dit ontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges is gebaseerd op de verbeteringsuggesties die in het 'Evaluatierapport gemeente- en provincieraadsverkiezingen 14 oktober 2012' werden geformuleerd, en legt de juridische basis om de lokale en provinciale verkiezingen op 14 oktober 2018 op een nog vlottere en meer efficiënte wijze te laten verlopen.

Tegelijk geeft dit ontwerp van decreet uitvoering aan een element van het regeerakkoord dat verband houdt met de verkiezingen, namelijk de vermindering van het aantal gedeputeerden tot vier. Deze vermindering hangt samen met een ander element uit het regeerakkoord, namelijk de halvering van het aantal provincieraadsleden. Dat wordt geregeld in een ontwerp van bijzonder decreet dat gelijktijdig aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Hiermee samenhangend wordt in het ontwerp van decreet ook de indeling van de provinciedistricten gewijzigd. Met toepassing van artikel 260 van het Provinciedecreet werd hierover tevens een advies gevraagd aan de provincieraden. Meer informatie hierover is opgenomen in de toelichting bij artikel 73.

Ten slotte bevat dit ontwerp van decreet wijzigingen die uitvoering geven aan de principiële beslissingen van de Vlaamse Regering bij de goedkeuring van de conceptnota betreffende de voorbereiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2018, op 17 juli 2015.

2. Procedure en tijdsplan

Alle bovenvermelde wijzigingen worden uiteraard bij voorkeur op een geïntegreerde wijze in de kieswetgeving aangebracht, ten laatste in de periode 2016-2017, zodat deze, met inbegrip van de uitvoeringsbesluiten, minstens één jaar voor de

verkiezingen klaar is en daarna niet meer moet veranderd worden. Vanuit democratisch oogpunt is het immers essentieel dat de spelregels voor de verkiezingen tijdig vastliggen. Dat bevordert ook een tijdige communicatie naar alle belanghebbenden en naar alle betrokken actoren.

De Vlaamse Regering wenst bijgevolg dat de verbeterde juridische basis om de lokale en provinciale verkiezingen op 14 oktober 2018 te organiseren, zo snel mogelijk gelegd wordt en dat dit ontwerp van decreet in 2016 aan het Vlaams Parlement ter bespreking wordt voorgelegd.

Het is aangewezen dat het Vlaams Parlement dit ontwerp van decreet gezamenlijk bespreekt met het ontwerp van bijzonder decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, waarvan sprake in het voorgaande deel. Als het Vlaams Parlement het eerste bij gewone en het tweede bij bijzondere meerderheid heeft aangenomen, kan de Vlaamse Regering van haar kant de beide decreten tegelijk bekrachtigen en afkondigen en kunnen zij samen in hetzelfde Staatsblad verschijnen.

3. Inhoud

3.1. Vereenvoudiging

De organisatie van verkiezingen is een complexe zaak. Er zijn heel wat actoren rechtstreeks en onrechtstreeks bij betrokken. Zij hebben behoefte aan doorzichtige regels en informatie. Dat blijkt duidelijk uit het aantal unieke bezoekers van de website www.vlaanderenkiest.be en het aantal vragen dat het agentschap ontving bij de verkiezingen van 14 oktober 2012. Het is een doorlopende uitdaging om het aantal actoren en het aantal processen zoveel mogelijk te beperken, zodat ook de complexiteit van de verkiezingsorganisatie vermindert.

Dit ontwerp van decreet bevat een aantal bepalingen die de organisatie van de verkiezingen vereenvoudigen:

- de afschaffing van het kantonhoofdbureau. De uitvoering van het Kiesdecreet bracht aan het licht dat alleen de voorzitter van het kantonhoofdbureau een aantal taken te verrichten had en dat het bureau zelf geen enkele taak toebeideeld was. Het kantonhoofdbureau kan dus worden afgeschaft en de taken die door de voorzitter ervan moesten worden verricht (namelijk de samenstelling van de stem- en telbureaus), kunnen nog steeds door diezelfde persoon worden verricht, maar hij wordt dan vanzelfsprekend niet meer 'voorzitter' van een hoofdbureau genoemd;
- de gemeenten kunnen de kiezerslijsten en de lijsten op basis waarvan de voorzitters en bijzitters van de stem- en telbureaus worden aangeduid, tegelijk versturen naar de persoon die de voorzitters en de bijzitters van de stem- en telbureaus aanwijst;
- de gemeenten moeten niet langer alle bijwerkingen van de kiezerslijst bezorgen aan de voorzitters van de stembureaus. Op de dag van de verkiezingen of de dag ervoor bezorgen zij de bijgewerkte kiezerslijst aan ieder stembureau;
- de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus worden veel vroeger aangeduid. Zes maanden voor de verkiezingen moeten de voorzitters van de hoofdbureaus bekend zijn. Dit is belangrijk om hen tijdig de nodige informatie te kunnen bezorgen over de voorbereidingen;
- in elke gemeente wordt een personeelslid belast met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen. Dat personeelslid is tevens de contactpersoon voor het gemeentelijk hoofdbureau, de Vlaamse overheid en voor opgeroepen burgers;
- de samenstelling van de stembureaus en van de telbureaus wordt zoveel mogelijk op een gelijklopende wijze geregeld;

- de procedure met betrekking tot de loting van de lijstnummers voor de provinciale verkiezingen wordt vereenvoudigd: het provinciale hoofdbureau trekt, na de gemeenschappelijke lijstnummers op provinciaal niveau, ook zelf de lijstnummers op het niveau van het provinciedistrict. Het provinciedistrictshoofdbureau moet dan zelf geen loting meer doen;
- de aanvraag tot het gebruik van het gemeenschappelijk volgnummer wordt geïntegreerd in de voordrachtsakte van kandidaten. Zo wordt het aantal formulieren dat de kandidaten moeten ondertekenen, verminderd;

3.2. Digitalisering en flexibiliteit

Dit ontwerp van decreet bevat bepalingen om het gebruik van de moderne communicatiemiddelen nog te vergroten. Zo kunnen bijvoorbeeld de aanplakkingen allereerste, die heel wat materieel werk vereisen en ook frustraties opwekken, worden vervangen door een bekendmaking via digitale weg. Om iedereen toch dezelfde mogelijkheden aan dienstverlening en informatie te bieden, kan deze informatie ook ter inzage op het gemeentesecretariaat liggen.

Het is belangrijk dat het verkiezingsproces verloopt via duidelijke regels. De regelgeving moet echter ook ruimte bevatten om uitzonderlijke gebeurtenissen op te vangen. Daarom wordt decretaal bepaald dat een kiezer in een ander stemlokaal zijn stem kan uitbrengen wanneer het stembureau waar hij opgeroepen is, door omstandigheden gesloten is of buiten werking is.

Het college van burgemeester en schepenen beslist autonoom hoeveel kiezers de stemafdelingen bevatten. De minimum- en maximaal aantallen voor de stemafdelingen worden afgeschaft, zowel in de gemeenten waar met stemcomputers wordt gestemd als in de gemeenten waar met potlood en papier wordt gestemd. Dit biedt de gemeenten meer flexibiliteit om hun stembureaus in te richten, rekening houdend met de eigen capaciteiten en met de lokale situatie en de aanwezigheid van woonkernen.

3.3. Digitaal stemmen

Wat het digitaal stemmen betreft, bevat dit ontwerp van decreet een aantal bepalingen die de volgende problemen, die zich in 2012 voordeden, moeten vermijden of oplossen:

- de afschaffing van de handscanner: deze veroorzaakte dikwijls technische problemen, terwijl hij uiteindelijk nauwelijks werd gebruikt;
- de afschaffing van de teststemmen (in sommige stembureaus bleef het stemsysteem een tijd in testmodus staan, waardoor echte stemmen als teststem werden geregistreerd, met als gevolg dat alle stembiljetten na de stemming moesten herscand worden);
- in elke gemeente waar digitaal wordt gestemd, wordt een personeelslid belast met een aantal taken ter ondersteuning van het digitaal stemmen.

Bijkomend worden bepalingen ingevoegd die het gebruik van een audiomodule door kiezers met een visuele handicap mogelijk maken.

4. Advies van de Raad van State

Op 18 juli 2016 bracht de Raad van State advies nr. 59.511/AV/3 uit over het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges.

Op 1 juli 2016 had de Raad van State ook advies nr. 59.512/3 uitgebracht over het voormelde voorontwerp van bijzonder decreet waarin de halvering van het aantal provincieraadsleden was opgenomen (zie punt 2).

In beide adviezen wijst de Raad van State erop dat ook de afschaffing van de lijstenverbinding en de verruiming van de provinciedistricten een invloed hebben op de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling der stemmen. De bijzondere meerderheidsvereiste, neergelegd in artikel 6, §1, VIII, 4°, eerste lid, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, geldt ten aanzien van 'decreten' die als gevolg hebben dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling der stemmen vermindert. Bijgevolg moet niet een individuele maatregel, maar de volledige beoogde decretale regeling in ogenschouw worden genomen om te bepalen of de bijzondere meerderheidsvereiste van toepassing is. Maatregelen die de evenredigheid van het kiesstelsel verminderen, moeten desgevallend worden afgewogen tegen maatregelen die de evenredigheid van het kiesstelsel vermeerderen.

In dit geval moet rekening worden gehouden met de bepalingen in het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, waarmee de provinciedistricten worden heringedeeld en zodoende de kiesdistricten binnen elke provincie worden verruimd, hetgeen ertoe leidt dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling van de stemmen, toeneemt. Ook moet rekening worden gehouden met de in datzelfde voorontwerp vervatte afschaffing van het systeem van de lijstenverbinding, hetgeen leidt tot een vermindering van de evenredigheid van de zetelverdeling.

Uit een simulatie van de zetelverdeling, gebaseerd op de stemresultaten van de provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012, rekening houdend met de halvering van de aantallen provincieraadsleden, de afschaffing van de lijstenverbinding en de herindeling van de provinciedistricten, blijkt dat afschaffing van de lijstenverbinding inderdaad een vermindering van de evenredigheid van de zetelverdeling als effect kan hebben. Gevolg gevend aan het advies van de Raad van State, werden de bepalingen die betrekking hebben op de afschaffing van de lijstenverbinding, overgeheveld van het gewone ontwerp van decreet naar het bijzondere ontwerp van decreet. Op de opmerkingen van de Raad van State over de artikelen 8 en 87 (door hernummering nu artikel 79) werd ingegaan bij de opmaak van het voorliggende ontwerp van decreet.

Tevens werd gevolg gegeven aan de opmerkingen van Raad van State dat het Vlaamse Gewest niet bevoegd is om de beperking van de verkiezingsuitgaven, met inbegrip van de beperking van de campagnemiddelen, te regelen. Aan deze opmerking van de Raad van State werd gevolg gegeven door de bepalingen die de artikelen 191, 192 en 194 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 wijzigen, te schrappen uit het ontwerp van decreet.

B. Commentaar bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1

Conform artikel 19, §1, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen (hierna BWHI genoemd) moet een ontwerp van decreet vermelden of er een gewest- of gemeenschapsaangelegenheid wordt ge-

regeld. Het huidige ontwerp betreft een gewestaangelegenheid waarbij het Vlaamse Gewest bevoegd is op grond van artikel 6, §1, VIII, van de BWHI.

Hoofdstuk 2. Wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005

Artikel 2

Dit artikel geeft uitvoering aan een element van het regeerakkoord, namelijk de vermindering van het aantal gedeputeerden tot vier.

Bij decreet van 29 juni 2012 werd het aantal gedeputeerden al verminderd van zes naar vijf met ingang vanaf 3 december 2018. De wijzigingsbepaling van 29 juni 2012 is dus nog niet in werking getreden.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Artikel 3

Artikel 16, §1, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat het college van burgemeester en schepenen op 1 augustus van het jaar waarin de gewone verkiezingen plaatsvinden, de kiezerslijsten opstelt. Er is echter een verschil tussen de theoretische datum die in de wetgeving wordt vastgesteld, en de datum waarop dit in de praktijk effectief mogelijk is. Om de kiezerslijsten op datum van 1 augustus te kunnen vaststellen, moeten de gemeenten na die datum nog een aantal materiële rectificaties verrichten. De omzendbrief van 15 maart 2012 van de FOD Binnenlandse Zaken bepaalde zodoende dat de extracties door het Rijksregister uitgevoerd zouden worden in het weekend van 18 en 19 augustus 2012 en dat de kiezerslijsten konden worden afgehaald door de gemeenten vanaf 20 augustus 2012. Het college kan dus niet op 1 augustus zitting houden om de kiezerslijsten vast te stellen, maar pas later (in 2018 vermoedelijk vanaf 20 augustus). Dit artikel bepaalt dat het college dit uiterlijk op 31 augustus van het verkiezingsjaar moet doen.

Artikel 16, §4, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat de kiezerslijst ook het rijksregisternummer van de kiezers vermeldt. Afschriften van de kiezerslijst die door indieners van een lijst of door kandidaten aangevraagd worden, bevatten ook het rijksregisternummer. Dit is echter een gegeven dat gevoelig is voor de privacy van de kiezer.

Voor de verkiezingen die door de federale overheid worden georganiseerd, heeft de wet van 14 april 2009 (Belgisch Staatsblad van 15 april 2009) aan artikel 17, §3, van het Algemeen Kieswetboek de bepaling toegevoegd dat de exemplaren of afschriften van de kiezerslijst die aan de politieke partijen of aan de kandidaten worden afgegeven, het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de kiezers niet mogen vermelden.

De kandidaten hebben in principe het rijksregisternummer niet nodig om hun campagne te voeren of om hun campagne op specifieke doelgroepen te richten. Alleen de geboortedatum kan uit het Rijksregister afgeleid worden, en deze wordt reeds apart vermeld op de kiezerslijst.

Dit artikel 3 voegt aan artikel 16, §4, een bepaling toe dat de exemplaren van de kiezerslijst die aan de indieners van een lijst of aan de kandidaten worden afgegeven, het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de kiezers niet mogen vermelden.

Artikel 4

Artikel 20, §1, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat de aanvraag voor een exemplaar van de kiezerslijst moet gebeuren door middel van een aangezekende brief of door middel van elke andere door de Vlaamse Regering toegelaten betekeningwijze waarbij de datum van de verzending met zekerheid kan worden vastgesteld. Deze bepaling dateert nog van de vroegere regeling waarbij een aanvraag vóór een uiterste datum moest ingediend worden. Het decreet voorziet echter niet meer in een uiterste datum en de datum waarop een kiezerslijst wordt aangevraagd is ook niet belangrijk, maar wel het feit aan wie een kiezerslijst gegeven wordt. Dit artikel 4 bepaalt dat het voldoende is dat een lijstindieners de kiezerslijst schriftelijk aanvraagt, zodat duidelijk is aan wie een kiezerslijst wordt afgegeven. Ook e-mailcorrespondentie wordt als een schriftelijke aanvraag beschouwd.

Gelet op de evolutie naar het algemeen beschikbaar komen van gegevens in digitale vorm, wordt nog enkel een digitale kiezerslijst ter beschikking gesteld. Dat kan op een gegevensdrager zijn, bijvoorbeeld een memorystick, maar dat kan ook door middel van een gebruikersaccount zijn.

Artikel 5

Artikel 23, §1, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet laat geen mogelijkheid toe om het maximum van 800 kiezers per stemafdeling licht te mogen overschrijden. In sommige situaties kan dit evenwel aangewezen zijn, zonder dat het vlotte verloop van de verkiezingen daardoor in het gedrang komt, bijvoorbeeld in gemeenten met een beperkt inwonersaantal, of wanneer de stemming georganiseerd wordt in afgelegen wijken.

Aangezien mag worden verondersteld dat de gemeentebesturen zelf weten welke kiezersaantallen hun stembureaus aankunnen, voorziet dit artikel dat het college van burgemeester en schepenen autonoom de kiezers in stemafdelingen indeelt, zonder minimum- of maximumbeperkingen. Bij stemming met potlood en papier blijft het maximum van 800 kiezers per stembureau wel de aanbevolen richtlijn (zie ook artikel 83 van dit ontwerp van decreet).

Artikel 6

Aangezien het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet aan het kantonhoofdbureau als orgaan geen specifieke taken toekent in het verkiezingstraject, schaft dit ontwerp van decreet dit bureau af (zie artikel 11 van dit ontwerp van decreet). Aan de voorzitter zijn wel nog taken toebedeeld. Die voorzitter wordt in dit artikel 6 anders gedefinieerd, namelijk op de wijze waarop in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet de voorzitter van het kantonhoofdbureau werd aangewezen. Het gaat in casu om "de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, bij zijn ontstentenis, de magistraat die hij aanwijst, als de hoofdplaats van het gerechtelijk kanton tevens hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement, of de vrederechter van het gerechtelijk kanton of, bij zijn ontstentenis, de plaatsvervanger die hij aanwijst, in alle andere gevallen".

Dit artikel 6 bepaalt ook dat de kiezerslijsten gelijktijdig kunnen verstuurd worden met de lijsten, vermeld in artikel 44 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet (lijsten met de personen die aangewezen kunnen worden om deel uit te maken van de stem- en telbureaus), namelijk uiterlijk op 31 augustus (zie artikel 15, 3°, van dit ontwerp van decreet, dat artikel 44, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wijzigt), zodat het college van burgemeester en schepenen niet telkens op andere tijdstippen verschillende documenten moet versturen.

Artikel 7

Dit artikel wijzigt artikel 25 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet op een analoge manier zoals artikel 6 van dit ontwerp van decreet het artikel 24 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wijzigt.

Artikel 8

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt nergens wanneer elke voorzitter van een stembureau de kiezerslijst van zijn stembureau ontvangt, en de gemeenten stellen de omweg via de voorzitter van het kantonhoofdbureau in vraag. Elke voorzitter van een stembureau ontvangt nu bovendien de bijwerkingen van het gemeentebestuur. Het gemeentebestuur kan zodoende beter de geactualiseerde kiezerslijsten rechtstreeks aan de voorzitters van de stembureaus bezorgen op de dag voor de verkiezingen of op de verkiezingsdag zelf.

Artikel 9

Het woord 'eventueel' in artikel 37, §1, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet creëerde blijkbaar onduidelijkheid: wanneer moet er een plaatsvervangende voorzitter aangewezen zijn en wanneer niet? Bovendien leidde de occasionele afwezigheid van de voorzitter vaak tot probleemsituaties wanneer er geen plaatsvervangende voorzitter aangewezen was.

Dit artikel 9 bepaalt in punt 1° dat er altijd een plaatsvervangende voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau aangewezen wordt. Zo is er steeds een vervanger beschikbaar als de effectieve voorzitter (onverwacht) afwezig is.

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet laat het cumuleren van het voorzitterschap van verschillende hoofdbureaus niet toe. Toch werd dikwijls gevraagd of men het voorzitterschap van bepaalde hoofdbureaus mocht combineren. Dat zou geen praktische problemen opgeleverd hebben.

Zevenentwintig dagen voor de verkiezingen blijkt in de praktijk veel te laat om de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus aan te duiden. Vooral om de nodige informatie en opleiding te kunnen geven, zouden deze personen veel vroeger gekend moeten zijn. Ze kunnen echter niet vroeger aangewezen worden dan nadat het gemeentebestuur de lijsten heeft opgesteld op basis van de kiezerslijsten, en dat gebeurt pas eind augustus.

Dit artikel 9 schrapt in punt 2° het verbod op de cumulatie van het voorzitterschap van het gemeentelijk hoofdbureau en van het provinciedistrictshoofdbureau of van het provinciaal hoofdbureau. Aangezien dit ontwerp van decreet ook voorziet in de afschaffing van het kantonhoofdbureau (zie artikel 11), is de cumulatie met het voorzitterschap hiervan niet meer relevant.

Om mogelijk te maken dat de voorzitters en plaatsvervangende voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus ruim op voorhand kunnen aangewezen worden, bepaalt dit artikel 9 in punt 2° dat deze voorzitters niet meer worden aangeduid op basis van de lijsten die het college van burgemeester en schepenen opstellen, maar laat het toe dat deze personen worden gekozen uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest, en dit zes maanden voor de verkiezingen, op basis van de gegevens van het bevolkingsregister die dan ter beschikking zijn. Het bevolkingsregister bevat voldoende informatie om de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus en hun plaatsvervangers te kunnen kiezen.

De opsomming van de categorieën van kiezers waarvan het college van burgemeester en schepenen einde augustus lijsten moeten bezorgen, wordt dan over-

bodig in artikel 37 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, en wordt verplaatst naar artikel 44 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, samen met het vijfde lid van paragraaf 2 (zie artikel 15 van dit ontwerp van decreet). Het zesde lid van paragraaf 2 van artikel 37 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, wordt overbodig aangezien er altijd een plaatsvervangende voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau moet zijn.

Artikel 37, §4, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat de secretaris niet stemgerechtigd is. Uiteraard heeft dit betrekking op de besluitneming van het hoofdbureau. Meermaals werd echter de vraag gesteld of dit betekent dat de secretaris niet mag stemmen voor de verkiezingen. Dit artikel 9 verduidelijkt in punt 4° dat de secretaris van het hoofdbureau niet stemgerechtigd is bij de besluitneming van het bureau.

Om organisatorische redenen wordt de uiterste datum waarop het gemeentelijk hoofdbureau moet samengesteld zijn, met een week vervroegd.

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt momenteel nergens dat de leden van het gemeentelijk hoofdbureau recht hebben op een vergoeding. Dit wordt geregeld in een nieuwe paragraaf 7 in artikel 37 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Het gemeentelijk personeelslid, vermeld in de nieuwe paragraaf 8 van artikel 37 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, moet de contacten tussen de gemeente en het gemeentelijk hoofdbureau waarborgen, en een aanspreekpunt vormen voor opgeroepen burgers en voor het agentschap van de Vlaamse overheid dat instaat voor de organisatie van de verkiezingen.

Artikel 10

Dit artikel wijzigt de bepalingen voor het stadsdistrictshoofdbureau op een analoge wijze als in artikel 9 voor het gemeentelijk hoofdbureau, met uitzondering van een bijkomende paragraaf 8.

Artikel 11

In de loop van het verkiezingstraject in 2012 is gebleken dat het kantonhoofdbureau als orgaan geen specifieke taken meer had, noch bij de voorbereiding van de verkiezingen, noch op de verkiezingsdag zelf of erna. Het is dus niet nodig om dit bureau samen te stellen. Dit artikel schaft het kantonhoofdbureau als orgaan af en regelt tegelijkertijd dat de magistraat die de taken overneemt van de voorzitter van het kantonhoofdbureau, ook een beroep kan doen op de medewerking van personeelsleden van de gemeente, en dat deze magistraat recht heeft op een vergoeding.

Artikel 12

Door de afschaffing van het kantonhoofdbureau wordt artikel 40, §2, vierde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet overbodig. Dit artikel 12 schrapte in punt 1° dat lid.

Verder wijzigt dit artikel de bepalingen voor het provinciedistrictshoofdbureau op een analoge wijze als in artikel 10 voor het stadsdistrictshoofdbureau.

Artikel 13

Artikel 42, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de lokalen aanwijst waar de stembureaus gevestigd zijn. In artikel 23, §3, van hetzelfde decreet wordt die bevoegd-

heid daarentegen toegewezen aan het college van burgemeester en schepenen. Dit artikel 13 brengt in punt 1° artikel 42 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet in overeenstemming met artikel 23 van hetzelfde decreet en voegt eraan toe dat het college de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de stembureaus meedeelt.

Artikel 42, vierde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat een telbureau de stemmen telt van maximaal drie stembureaus. In die formulering is het theoretisch mogelijk dat elk telbureau ook slechts één stembureau toegewezen zou krijgen. Dit artikel 13 bepaalt in punt 2° dat een telbureau altijd de stemmen van drie stembureaus moet tellen. Is het aantal stembureaus niet deelbaar door drie, dan telt één telbureau de stemmen van twee stembureaus, of tellen twee telbureaus elk de stemmen van twee stembureaus, afhankelijk van het aantal stembureaus dat rest na de deling door drie.

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt nergens dat er evenveel telbureaus G als telbureaus P moeten zijn. Dit artikel 13 legt in punt 4° die verplichting op.

Artikel 14

Het eerste lid van artikel 43 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet vermeldt niet welke getuigen er moeten aangewezen worden, wat tot onduidelijkheid leidt. Ook werd dikwijls de vraag gesteld of de loting voor de stem- en telbureaus niet vroeger kan gebeuren dan de vijfde dag voor de verkiezing. Dit artikel 14 verduidelijkt in punt 1° welke getuigen er moeten worden aangewezen, zodat hier geen twijfel over kan bestaan.

Om tegemoet te komen aan de vraag om de loting vroeger te laten plaatsvinden, wordt bepaald dat de loting uiterlijk vijf dagen voor de verkiezing moet gebeuren. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau moet de getuigen van zijn bureau wel verwittigen van de datum en het uur waarop hij de loting zal uitvoeren.

De vervanging van het woord kantonhoofdbureau is een correctie van een fout die in het decreet was geslopen.

Dit artikel 14 bepaalt in punt 3° dat het college van burgemeester en schepenen de lokalen voor de telbureaus aanwijst, in plaats van de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, zodat dit op dezelfde manier geregeld wordt als voor de stembureaus. Het college moet de locatie van de telbureaus uiteraard meedelen aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.

De laatste zin van artikel 43, tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet heeft betrekking op de verkiezingsdag zelf en is daar overbodig. Dit artikel 14 schrapt in punt 5° daarom deze zin.

Artikel 15

De opsomming van deze categorieën staat momenteel in artikel 37, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, omdat de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau daaruit moest gekozen worden. Door de wijziging van artikel 37 (zie artikel 9, 2°, van dit ontwerp van decreet) staat deze opsomming daar niet meer op een relevante plaats en wordt hij beter verplaatst naar artikel 44 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

In de zesde categorie wordt momenteel geen onderscheid in niveau gemaakt wat het personeel betreft van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten en openbare centra voor maatschappelijk welzijn, terwijl in de vroegere wetgeving werd bepaald: enkel niveau A of A en B. Nu moeten

alle werknemers van alle niveaus in de lijst voorkomen. Dit zorgt voor een veel te lange lijst, waarop ook personen worden vermeld die minder of helemaal niet geschikt zijn om deze taak uit te voeren. Dit artikel 15 bepaalt in 1° dat de zesde categorie beperkt wordt tot de personeelsleden van niveau A, B en C.

Ook het vijfde lid van artikel 37, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt logischerwijze verplaatst naar artikel 44, §1, van hetzelfde decreet (zie artikel 9, 3°, van dit ontwerp van decreet).

De aanwijzing van de leden van de stem- en telbureaus gebeurde tot op heden vrij laat (uiterlijk de 33ste dag voor de verkiezing; deze dag kan vallen tussen 5 en 11 september), zodat er weinig tijd rest om vervangers aan te duiden voor bureauleden die om een verantwoorde reden hun taak niet kunnen opnemen. Dit artikel 15 bepaalt in 3° dat deze lijsten uiterlijk op 31 augustus moeten verzonden worden, wat gelijktijdig kan gebeuren met de kiezerslijsten, waarvan sprake in artikelen 24 en 25 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet (zie ook artikel 6 van dit ontwerp van decreet).

Aangezien dit ontwerp van decreet het kantonhoofdbureau afschaft (zie artikel 11 van dit ontwerp van decreet), moeten de lijsten gezonden worden naar de magistraat, vermeld in artikel 24 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, zoals gewijzigd door artikel 6 van dit ontwerp van decreet.

Artikel 16

Artikel 45 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, dat het aantal bijzitters van een telbureau bepaalt, maakt geen onderscheid tussen de telbureaus G en de telbureaus P en preciseert niet of het gaat over gemeenteraadsleden dan wel over provincieraadsleden, noch of het gaat om het aantal te verkiezen provincieraadsleden in de provincie of in het provinciedistrict. Dat leidde tot heel wat vragen en verschillende interpretaties. Dit artikel 16 verduidelijkt van welke aantallen te verkiezen raadsleden de samenstelling van de verschillende soorten telbureaus afhankelijk is.

Naar analogie van de hoofdbureaus, verduidelijkt dit artikel 16 ook dat de secretaris van het telbureau niet stemgerechtigd is bij het nemen van de beslissingen van het telbureau.

Artikel 17

De aanwijzing van de leden van de telbureaus gebeurde tot op heden vrij laat (uiterlijk de 30ste dag voor de verkiezing; deze dag kan vallen tussen 8 en 14 september), zodat er weinig tijd rest om vervangers aan te duiden voor bureauleden die om een verantwoorde reden hun taak niet kunnen opnemen. Dit artikel bepaalt dat deze leden uiterlijk op 3 september moeten aangewezen worden. Vroeger kan niet omdat volgens artikel 15, 3°, van dit ontwerp van decreet de lijsten uiterlijk op 31 augustus worden bezorgd. Een periode van drie dagen geeft voldoende tijd om de aanwijzingen te doen.

Het ontbreken van een plaatsvervangende voorzitter zorgt dikwijls voor problemen als een voorzitter om een of andere reden zijn taak niet kan opnemen. Dit artikel bepaalt dat voor de telbureaus een aantal plaatsvervangende voorzitters benoemd worden om voorzitters die om een of andere reden wegvallen, te vervangen. Op die manier wordt een 'pool' van vervangende voorzitters gecreëerd, waaruit kan gekozen worden wanneer ergens een voorzitter wegvalt.

Aangezien dit ontwerp van decreet het kantonhoofdbureau afschaft (zie artikel 11), bepaalt dit artikel dat de magistraat, vermeld in artikel 24 van het Lokaal en Pro-

vinciaal Kiesdecreet, zoals gewijzigd door artikel 6 van dit ontwerp van decreet, de telbureaus samenstelt.

Artikel 18

Aangezien dit ontwerp van decreet het kantonhoofdbureau afschaft (zie artikel 11), bepaalt dit artikel dat de magistraat, vermeld in artikel 24 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, zoals gewijzigd door artikel 6 van dit ontwerp van decreet, de aangewezen personen op de hoogte brengt. De wijze waarop de magistraat de aanwijzing van de bijzitters meedeelt, wordt vrij gelaten zodat hij zelf kan beslissen op welke manier hij dat doet.

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt nergens dat de voorzitters van de telbureaus een lijst krijgen met de samenstelling van hun eigen bureau, wat nochtans logisch zou zijn. Dit artikel legt deze verplichting op.

In het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wijkt de regeling voor de samenstelling van de telbureaus op verschillende punten af van die van de stembureaus en is zij geheel anders gestructureerd, terwijl de procedures voor het samenstellen van de stembureaus en van de telbureaus toch gelijklopend zijn. Dat leidde tot heel wat vragen. Dit artikel (samen met de artikelen 16 en 17 van dit ontwerp van decreet) regelt de samenstelling van de telbureaus zoveel mogelijk op een gelijklopende wijze met deze van de stembureaus, die geregeld wordt in de artikelen 19, 20 en 21 van dit ontwerp van decreet.

Artikel 19

Artikel 48 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat het stembureau 'eventueel' een plaatsvervangende voorzitter heeft. Het woord 'eventueel' creëert onduidelijkheid: wanneer wordt er een plaatsvervangende voorzitter aangewezen en wanneer niet? Dit artikel 19 schaft de benoeming van een plaatsvervangende voorzitter voor een specifiek stembureau af, omdat in artikel 20 van dit ontwerp van decreet de mogelijkheid voorzien wordt een 'pool' van vervangende voorzitters te creëren.

Om de samenstelling van de stembureaus gelijk te laten lopen met die van de telbureaus, worden de paragrafen 4 en 5 van artikel 49 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet verplaatst naar artikel 48, zodat dit artikel voor de stembureaus de evenknie wordt van artikel 45 voor de telbureaus.

Naar analogie van de hoofdbureaus, verduidelijkt dit artikel 19 ook dat de secretaris van het stembureau niet stemgerechtigd is bij het nemen van de beslissingen van het stembureau.

Artikel 20

Dit artikel bevat voor de stembureaus dezelfde regeling als deze die artikel 17 van dit ontwerp van decreet bevat voor de telbureaus.

Artikel 21

Dit artikel bevat voor de stembureaus dezelfde regeling als deze die artikel 18 van dit ontwerp van decreet bevat voor de telbureaus.

Artikel 22

Ten eerste werd de bepaling 'tot 's middags' door de gemeenten op een verschillende manier geïnterpreteerd: volgens sommige gemeenten werd daarmee precies

12 uur bedoeld, volgens andere de gehele 'middagperiode', wat uiteraard door iedereen anders kan ingevuld worden. Ten tweede blijken niet enkel kiezers die hun oproepingsbrief niet hebben ontvangen, maar ook mensen die hun oproepingsbrief kwijt zijn geraakt, in de praktijk een duplicaat te kunnen afhalen.

Het is immers onmogelijk na te gaan of iemand zijn brief is kwijtgeraakt, dan wel nooit heeft gekregen. Dit artikel verduidelijkt de bepaling 'tot 's middags', en bepaalt dat ook kiezers die hun oproepingsbrief niet meer in bezit hebben, een duplicaat kunnen krijgen.

Artikel 23

Artikel 54, 5°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat ook de geboortedatum op de oproepingsbrief vermeld moet staan. Dit is vroeger nooit het geval geweest en dit gegeven is in deze context nergens voor nodig. Op het model van de oproepingsbrief is bovendien nauwelijks nog ruimte om extra gegevens te plaatsen. Dit artikel 23 schrapt de vermelding van de geboortedatum op de oproepingsbrief.

Artikel 24

De ervaring wijst uit dat aanplakking zoals deze waarvan sprake is in artikel 55 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, nauwelijks nog geraadpleegd worden door de bevolking. De burgers houden zichzelf op de hoogte via informatie in de media, het gemeentelijk informatieblad of de website. Dit artikel 24 maakt de vervanging mogelijk van de aanplakking aan het gemeentehuis door een publicatie in het gemeentelijke informatieblad of op de website, waarmee geopteerd wordt om op het vlak van de communicatie te kiezen voor eigentijdse middelen.

Artikel 25

Artikel 56 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet voorziet niet in een decretale basis om de Vlaamse Regering toe te laten het model van het attest van de burgemeester voor schippers, marktkramers of kermisreizigers vast te stellen. Dit artikel 25 voegt toe dat de Vlaamse Regering dat model bepaalt.

Artikel 26

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt niet duidelijk dat men in de provincie zelf moet wonen om er verkozen te kunnen worden. Dit artikel maakt deze voorwaarde ondubbelzinnig duidelijk.

Artikel 27

Omwille van informaticatechnische redenen, zoals het gebruik van meerdere opeenvolgende spaties in de lijstnaam, kan het nodig zijn dat bepaalde combinaties van tekens niet toegelaten worden in de lijstnaam. Dit artikel geeft aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid om dergelijke combinaties te verbieden.

Artikel 28

In artikelen 61 en 64 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt bepaald welke personen een getuigschrift mogen ondertekenen waarin bevestigd wordt dat een lokale lijst de beschermde lijstnaam en het gemeenschappelijk volgnummer van een politieke formatie mag gebruiken. Artikel 61 bepaalt daarvoor echter niet dezelfde personen als artikel 64. In artikelen 63 en 66 worden dezelfde personen als in artikel 61 nogmaals vermeld, maar telkens met andere formuleringen, wat onduidelijkheid in de hand werkt. In artikel 61, vierde lid, wordt in hetzelfde

verband plots over het administratief arrondissement gesproken, een begrip dat nergens anders in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet voorkomt en dat nog uit vroegere wetgeving stamt. Dit artikel 28 neemt in artikel 61 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet dezelfde persoon over als in artikel 64, met name de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde. Die bepaling werd bij amendement aangenomen ter gelegenheid van de behandeling van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet in het Vlaams Parlement. Zo is het onduidelijk duidelijk welke persoon bedoeld wordt.

Artikel 29

Met deze bepaling wordt het begrip 'kartel' uit de wetgeving verwijderd en vervangen door lijstnamen die beginnen met een beschermde lijstnaam. Deze lijsten kunnen het gemeenschappelijk volgnummer van die partij gebruiken, op voorwaarde dat zij een getuigschrift voorleggen zoals bepaald in artikel 64 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. Die lijsten zijn dan inderdaad formeel 'erkend' door de nationale voorzitter van de politieke formatie of zijn gemandateerde.

Artikel 63, derde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt geschrapt omdat het inhoudelijk hetzelfde is als artikel 66, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, maar het eerstgenoemde geldt voor de provincieraadsverkiezing en het tweede geldt voor de gemeenteraadsverkiezing. Ter vereenvoudiging worden in artikel 30 van dit ontwerp van decreet deze twee bepalingen vervangen door een enkele bepaling.

Artikel 30

Zoals toegelicht bij artikel 29, wordt in dit artikel het derde lid van artikel 63 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet eveneens van toepassing gemaakt op de gemeenteraadsverkiezing, en volledigheidshalve ook op de stadsdistrictsraadsverkiezing. De bepaling in artikel 66, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt in artikel 31 van dit ontwerp van decreet bijgevolg weggelaten.

Het volledige artikel 64 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt uitgebreid naar de gemeente- en stadsdistrictsraadsverkiezing. De bepaling in artikel 66, tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt in artikel 31 van dit ontwerp van decreet bijgevolg eveneens weggelaten.

Artikel 31

Dit artikel verplaatst de bepalingen van artikel 66, derde tot en met zesde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet naar artikel 65 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. In artikel 32 van dit ontwerp van decreet worden de bepalingen van artikel 65 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, hernoemen in artikel 66, om de samenhang van de artikelen te verbeteren.

Zoals toegelicht bij artikel 30 van dit ontwerp van decreet, worden het eerste en tweede lid van artikel 66 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet weggelaten.

Artikel 32

Zoals toegelicht bij artikel 31 van dit ontwerp van decreet, herneemt dit artikel de bepalingen van artikel 65 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, in artikel 66, met volgende wijzigingen:

- de lijsten die opkomen voor de provincieraadsverkiezing en die een gemeenschappelijk volgnummer wensen te verkrijgen op provinciaal niveau, moeten het verzoek om dit gemeenschappelijk volgnummer te bekomen, opnemen in de voordrachtsakte zelf. Zo wordt vermeden dat kandidaten meerdere keren een

- formulier moeten ondertekenen. Van alle voordrachtsakten wordt dan een kopie doorgestuurd naar het provinciaal hoofdbureau, dat de loting doet, zowel voor de gemeenschappelijke volgnummers als voor de overblijvende lijsten die een nummer krijgen op het niveau van het provinciedistrict;
- de inzage in de verzoekschriften voor een gemeenschappelijk volgnummer gebeurt door de persoon die de voordrachtsakte indient. In artikel 35 van dit ontwerp van decreet wordt bepaald dat dit gebeurt door de lijsttrekker of door de kandidaat die hij daartoe gemandateerd heeft.

Artikel 33

Dit artikel wijzigt het artikel 67 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zodanig dat de loting voor de gemeenschappelijke nummers op niveau van het provinciedistrict ook gebeurt door de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau, en niet meer door de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus. Op deze manier wordt de procedure voor de verschillende lotingen vereenvoudigd.

Artikel 34

Hoewel in de onderrichtingen duidelijk was geformuleerd dat de voorzitters van de hoofdbureaus tijdens de beide dagen van het kandidatenweekend, zowel op zaterdag als op zondag ter beschikking moesten zijn om de voordrachtsakten in ontvangst te nemen, oordeelden de voorzitters in sommige gemeenten dat artikel 68 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet inhoudt dat zij slechts op één van beide dagen ter beschikking moesten zijn. De formulering van dat artikel laat inderdaad ruimte voor interpretatie, naargelang de tekst gelezen wordt vanuit het standpunt van de voorzitter van het hoofdbureau dan wel van de indiener van een lijst.

Afgezien daarvan werd meermaals geopperd dat één weekenddag voldoende is om de voordrachtsakten te laten indienen.

Dit artikel vervangt de beide dagen van het kandidatenweekend door enkel de zaterdag (voor- en namiddag).

Het artikel verduidelijkt tevens dat de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de aanwijzing van de getuigen van zowel de telbureaus G als de telbureaus P in ontvangst neemt.

De aanplakking aan het gemeentehuis kan vervangen worden door een publicatie in het gemeentelijke informatieblad of op de gemeentelijke website. Zoals reeds vermeld in de toelichting bij artikel 24 van dit ontwerp van decreet, wordt geopteerd voor eigentijdse communicatiemiddelen.

Artikel 35

Dit artikel vereenvoudigt de regeling over de persoon die een voordrachtsakte mag indienen.

Artikel 36

Dit artikel wijzigt aan het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet dat enkel de eerste voornaam, zoals vermeld op de identiteitskaart, op de voordrachtsakte moet komen en dat ook de nationaliteit van de kandidaten en eventueel van de kiezers die de kandidaten voordragen, op de akte vermeld wordt, zodat de niet-Belgen onmiddellijk kunnen herkend worden.

Het artikel bepaalt tevens wanneer men een akte van bekendheid moet toevoegen en wie deze akte kan afleveren.

Artikel 37

Dit artikel wijzigt de bepaling van artikel 73 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zodanig dat duidelijk is dat geen aparte verklaring van de niet-Belgische kandidaten nodig is, maar dat deze opgenomen is in de voordrachtsakte.

Artikel 38

Dit artikel handelt over de aanwijzing van de getuigen voor het gemeentelijk hoofdbureau, opgenomen in artikel 77 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. De bepalingen over de getuigen in het gemeentelijk hoofdbureau worden ook in de artikelen 110, 111 en 112 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet vermeld. Omdat artikel 77 behoort tot het hoofdstuk dat handelt over de indiening van de voordrachtsakten, waarop ook de getuigen voor de hoofdbureaus worden ingevuld, is het aangewezen dat dit ook hier wordt aangehaald, maar met een zo beperkt mogelijk gehouden tekst.

Artikel 39

Dit artikel heft het verbod op voor kiezers om meer dan één voordracht voor dezelfde verkiezing te ondertekenen. Artikel 70 van dit ontwerp van decreet heft bijgevolg ook de strafbepaling tegen de overtreding van dit verbod op.

Artikel 40

Aangezien artikel 68, §1, eerste lid, 2°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de aanwijzing van de getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P en S in ontvangst neemt, geldt deze bepaling niet voor de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

Artikel 41

Aangezien de zetel van het provinciedistrictshoofdbureau niet gekend was bij de burgers, konden ze ook de aanplakking niet gaan bekijken. Daarom wordt voor de provincieraadsverkiezingen de aanplakking aan het gemeentehuis niet langer vervangen door de aanplakking aan de zetel van het provinciedistrictshoofdbureau.

Artikel 77 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt toepasbaar verklaard op de provincieraadsverkiezing, op een analoge manier als voor de gemeenteraadsverkiezing.

In de praktijk worden de voordrachtsakten niet meer doorgestuurd naar de provinciegouverneur, maar wordt de meervoudige kandidaatstelling elektronisch nagekeken en gemeld aan het provinciaal hoofdbureau. Aangezien de gouverneur in deze procedure niet meer voorkomt en de gegevensuitwisseling enkel nog tussen de provinciedistrictshoofdbureaus en het provinciaal hoofdbureau gebeurt, wordt in punt 12° 'de gouverneur' vervangen door 'de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau'. Om toe te laten dat na een schrapping van een kandidaat omwille van meervoudige kandidaatstelling, nog een verbeteringsakte kan worden ingediend, wordt de uiterste termijn om de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau in kennis te stellen van de gevallen van meervoudige kandidaatstelling, vervroegd van de vierentwintigste dag naar de zevenentwintigste dag voor de stemming.

Artikel 42

Dit artikel stemt de bepaling van artikel 86, tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet af op de redenen waarom lijsten of kandidaten kunnen afgewezen worden, opgesomd in artikel 91 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Artikel 43

Aangezien de bepalingen van artikel 87 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet deels naar artikel 91 en deels naar artikel 92 worden verplaatst, en aangezien het tweede lid ervan overbodig is, omdat dezelfde bepaling ook in artikel 91, derde lid, staat, wordt artikel 87 opgeheven.

Artikel 44

Dit artikel verplaatst een aantal bepalingen van het artikel 87 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet naar het artikel 91, waar deze beter op hun plaats staan. Tegelijk wordt gepreciseerd waar en tot wanneer een verbeteringsakte kan worden ingediend. De redenen die betrekking hebben op de naleving van artikel 74 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, worden nauwkeuriger omschreven, en de term 'aanvullingsakte' wordt niet meer opgenomen. Er is nog enkel sprake van een verbeteringsakte. Het model van verbeteringsakte zal uiteraard ook toelaten om aanvullingen in te dienen.

Artikel 45

Dit artikel verplaatst het vierde lid van het artikel 87 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet naar het artikel 92, waar dit een meer logische plaats inneemt in de chronologische procedure van het onderzoek van de kandidatenlijsten.

Artikel 46

Dit artikel vervangt de aanplakking van de kandidatenlijsten door de ter inzagelegging op het gemeentesecretariaat. Aangezien het beroep niet meer gevraagd wordt op de voordrachtsakten, wordt de verplichte vermelding van het beroep geschrapt, en aangezien artikel 36 van dit ontwerp van decreet bepaalt dat op de voordrachtsakte nog slechts één voornaam wordt vermeld, wordt hier ook enkel de vermelding van 'de voornaam' verplicht.

Artikel 47

Aangezien artikel 43 van dit ontwerp van decreet het artikel 87 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet opheft, moet ook artikel 99, 3°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet worden opgeheven.

Artikel 48

Aangezien artikel 43 van dit ontwerp van decreet het artikel 87 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet opheft, moet ook artikel 100, 3°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet worden opgeheven.

Aangezien artikel 33 van dit ontwerp van decreet het artikel 67 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zodanig wijzigt dat de loting voor de gemeenschappelijke nummers op niveau van het provinciedistrict ook gebeurt door de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau, en niet meer door de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus, moeten alle voordrachtsakten na de definitieve afsluiting naar het provinciaal hoofdbureau gestuurd worden.

Artikel 49

Aangezien artikel 11 van dit ontwerp van decreet de samenstelling van het kantonhoofdbureau afschaft, moeten er ook geen getuigen voor worden aangewezen.

Artikel 50

Dit artikel wijzigt artikel 114 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zodanig dat het niet meer 'de kandidaten' zijn die getuigen aanwijzen, maar 'de indiener van de voordrachtsakte'. Als slechts één persoon bevoegd is om een getuige aan te wijzen, en hij weet dat hij er niet meer dan één mag aanwijzen, dan kunnen er voor eenzelfde stem- of telbureau geen overtollige getuigen meer zijn, en dan moet er ook geen loting meer zijn.

Artikel 51

De huidige bepalingen van artikel 115 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet (dat de getuige een gemeenteraadskiezer moet zijn in het kiesarrondissement) en van artikel 133 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet (dat de getuige stemt in het stemlokaal waar hij zijn opdracht vervult) zijn met elkaar in conflict: een getuige die geen gemeenteraadskiezer is in de gemeente waar hij getuige is, kan in die gemeente immers niet stemmen. Dit artikel 51 wijzigt artikel 115 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zodanig dat de getuige voor een stembureau altijd iemand moet zijn die in dat stembureau ook kan stemmen.

Artikel 52

In navolging van artikel 51 van dit ontwerp van decreet wordt in dit artikel 52 bepaald dat niet de kandidaten, maar de indiener van de voordrachtsakte beslist welke getuige waar een opdracht krijgt.

Artikel 53

Alleen voor de telbureaus P kan het zijn dat een getuige geen kiezer is van de gemeente waar dat telbureau P zitting heeft. In dat geval moet de getuige zijn hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen aantonen. Wanneer er ook stadsdistrictsverkiezingen zijn, dan kan het zowel voor de telbureaus P als G gebeuren dat een getuige geen kiezer is van het stadsdistrict waar dat telbureau P of G zitting heeft. Ook in dat geval moet de getuige zijn hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen aantonen.

Artikel 54

Aangezien artikel 50 van dit ontwerp van decreet de bepalingen van artikel 118 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet heeft geïntegreerd in artikel 114 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, kan het artikel 118 opgeheven worden.

Gelet op artikel 50 van dit ontwerp van decreet, kunnen er geen overtollige getuigen meer zijn en moet er dus ook geen loting zijn. De regeling van een loting in artikel 119 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, kan bijgevolg opgeheven worden.

Artikel 55

Voor de telbureaus bepaalt artikel 154, vierde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet uitdrukkelijk dat de getuigen elkaar niet mogen aflossen. Om niet de indruk te wekken dat dit voor de stembureaus wel toegelaten is, voegt dit artikel 55 aan artikel 126 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet toe dat dat voor de stembureaus ook niet toegelaten is. Het is immers aanbevolen dat dezelfde getuigen de kiesverrichtingen bijwonen voor de gehele duur ervan, zodat de stemverrichtingen niet gestoord worden door nieuwe getuigen, die dan tijdens de stemprocedure ook de eed moeten afleggen ten overstaan van de voorzitter.

Artikel 56

Aangezien de huidige regeling, om bij afwezigheid van de voorzitter van het stembureau een plaatsvervanger aan te wijzen onder de leden van het stembureau, in de praktijk moeilijk toe te passen was (geen van de bijzitters heeft immers een opleiding voor voorzitter genoten), wordt in artikel 20 van dit ontwerp van decreet al een 'pool' van vervangers voorzien. Dit artikel 56 bepaalt dat, bij afwezigheid van de voorzitter van het stembureau, de magistraat die de voorzitters van de stembureaus aanwijst, ook de plaatsvervangende voorzitter aanwijst.

Artikel 57

Artikel 134, derde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat de kiezers die om 13 uur in het lokaal aanwezig zijn, nog tot de stemming toegelaten worden. Dit artikel 57 voegt hieraan toe dat de kiezers die in de wachtrij aanschuiven, ook tot de stemming toegelaten moeten worden, om te vermijden dat de kiezers die in de wachtrij staan aan te schuiven buiten het stemlokaal, niet meer tot de stemming worden toegelaten, wat bij de vorige verkiezingen is gebeurd.

Artikel 58

Dit artikel laat toe dat kiezers die het stemhokje voor mindervaliden gebruiken in een ander stemlokaal, kunnen bijgeschreven worden op de kiezerslijst van dat stemlokaal. In de praktijk gaan kiezers die een stemhokje voor mindervaliden gebruiken, immers naar het stemlokaal waar dat stemhokje zich bevindt, en deponeren zij hun stembiljet ook daar in de stembus. Dikwijls melden ze zich zelfs niet in het stemlokaal dat op hun oproepingsbrief vermeld staat, omdat ze meteen de richting volgen naar het stemhokje voor mindervaliden dat door de signalisatie wordt aangewezen.

Dit artikel laat ook toe dat kiezers die hun stemlokaal niet kunnen betreden omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is, hun stem kunnen uitbrengen in een ander stemlokaal en daar kunnen bijgeschreven worden op de kiezerslijst van dat stemlokaal.

Artikel 59

Aangezien artikel 11 van dit ontwerp van decreet het kantonhoofdbureau afschaft, bepaalt dit artikel dat de formulieren voor de betaling van het presentiegeld naar de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau moeten gestuurd worden.

Artikel 60

Gelet op artikel 50 van dit ontwerp van decreet, kunnen er geen overtollige getuigen meer zijn en moet er dus ook geen loting zijn. De regeling van een loting in het derde lid van artikel 154 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, kan bijgevolg opgeheven worden. De wijzigingen aan het vierde lid van artikel 154 maken de bepalingen gelijklopend met het vijfde lid van artikel 126 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, dat dezelfde bepaling bevat voor het stembureau.

Artikel 61

Aangezien artikel 11 van dit ontwerp van decreet het kantonhoofdbureau afschaft, bepaalt dit artikel 61 dat de formulieren voor de betaling van het presentiegeld naar de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau moeten gestuurd worden.

Volgens artikel 240 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zijn de bijzitters van een telbureau die niet of te laat zijn opgedaagd zonder wettige verhindering,

strafbaar. Het Kiesdecreet bepaalt momenteel echter nergens dat een lijst van deze personen moet opgesteld worden en naar de vrederechter moet gestuurd worden. Voor het stembureau is dit wel geregeld (artikel 143, 3°, en artikel 147, 3°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet). Dit artikel 61 bepaalt dit ook voor het telbureau.

Artikel 62

Dit artikel heft het laatste lid van artikel 161 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet op, omdat dat technisch achterhaald is. De uitslagen worden immers allemaal digitaal doorgestuurd.

Artikel 63

Dit artikel schrapt in artikel 162 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet twee maal de woorden 'het proces-verbaal met', omdat het alleen van belang is dat de resultaten worden doorgestuurd. De processen-verbaal komen uiteindelijk allemaal bij de provinciegouverneur terecht.

Artikel 64

Dit artikel voegt de bekendmaking toe van de uitslag van de stemming door de Vlaamse Regering. De gegevens worden immers digitaal ingebracht in het computersysteem, waarna de resultaten onmiddellijk op de website van de Vlaamse overheid beschikbaar zijn.

Artikel 65

Dit artikel bepaalt dat iedereen inzage kan krijgen in een afschrift van het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau.

Het artikel bepaalt ook dat iedereen inzage kan krijgen in de processen-verbaal van de stem- en telbureaus. Dit betekent ook dat de overige, niet genoemde stukken die de provinciegouverneur in bewaring neemt, niet ter inzage zijn.

Artikel 66

Dit artikel voegt de bekendmaking toe van de uitslag van de stemming door de Vlaamse Regering. De gegevens worden immers digitaal ingebracht in het computersysteem, waarna de resultaten onmiddellijk op de website van de Vlaamse overheid beschikbaar zijn.

Artikel 67

Dit artikel bepaalt dat iedereen inzage kan krijgen in een afschrift van het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau. Deze wijziging is analoog met deze in artikel 65 van dit ontwerp van decreet.

Artikel 68

De vaste termijn van vijftig dagen waarbinnen de verkiezing van de eerste gemeenteraad van een nieuwe gemeente die ontstaat uit een samenvoeging van gemeenten of een opsplitsing van een gemeente, moet plaatsvinden, wordt vervangen door een termijn die het Vlaams Parlement bepaalt in zijn beslissing tot samenvoeging of opsplitsing van de gemeente.

Als de verkiezing van deze eerste gemeenteraad samenvalt met de gewone verkiezingen voor de zesjaarlijkse vernieuwing van de raden van de lokale besturen,

zoals vermeld in artikel 6 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, dan verloopt de organisatie ervan volgens de bepalingen die van toepassing zijn op de gewone verkiezingen. Als de verkiezing van de eerste gemeenteraad op een andere datum plaatsvindt, dan verlopen die volgens de bepalingen die van toepassing zijn op de buitengewone verkiezingen.

Artikel 69

Aangezien een buitengewone verkiezing alleen occasioneel plaatsvindt in een aparte gemeente, bepaalt dit artikel dat de stem- en telbureaus samengesteld worden door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau (of stadsdistrictshoofdbureau).

Aangezien voor sommige handelingen betreffende de gewone verkiezingen bepaald is dat ze vóór een bepaalde datum moeten gesteld worden, moet voor diezelfde handelingen betreffende de buitengewone verkiezingen deze datum vervangen worden door een aantal dagen voor de verkiezingsdag, als deze niet samenvalt met de gewone verkiezingen.

Artikel 70

Dit artikel heft de strafbepaling op tegen de overtreding van het verbod om meer dan één voordracht voor dezelfde verkiezing te ondertekenen. Dit verbod wordt opgeheven in artikel 39 van dit ontwerp van decreet.

Artikel 71

Aangezien het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet het woord 'kiesbureau' nergens definieert, wordt het vervangen door de gepaste woorden die wel gedefinieerd zijn.

Aangezien in de praktijk ook de stoffelijke schade gedekt wordt die voortvloeit uit ongevallen die de leden van de hoofd-, stem- en telbureaus zijn overkomen bij de uitoefening van hun ambt, wordt dat toegevoegd in artikel 261, §2, 3°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. Logischerwijze wordt ook de magistraat die de taken overneemt van de voorzitter van het kantonhoofdbureau, opgenomen in de opsomming van de personen die verzekerd moeten worden.

Aangezien het bovenvermelde risico ook gedekt wordt voor de personeelsleden van de Vlaamse overheid en van de lokale en de provinciale besturen die taken vervullen naar aanleiding van de verkiezingen, wordt dat eveneens toegevoegd in artikel 261, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Aangezien de artikelen 9, 10 en 12 van dit ontwerp van decreet bepalen dat de leden van de hoofdbureaus recht hebben op een vergoeding, die in de plaats komt van het vroegere 'presentiegeld', wordt deze toegevoegd aan de opsomming in artikel 261, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Aangezien artikel 11 van dit ontwerp van decreet bepaalt dat de magistraat die de taken overneemt van de voorzitter van het kantonhoofdbureau, recht heeft op een vergoeding, wordt deze toegevoegd aan de opsomming in artikel 261, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Alle andere kosten, die niet genoemd zijn in artikel 261, §1 en §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, komen ten laste van de gemeenten. Er wordt tevens een juridische basis voorzien die toelaat dat de Vlaamse Regering een praktische regeling treft voor de verdeling van de kosten die ten laste komen van de gemeenten, maar die werden gedaan op het niveau van het gerechtelijk kanton, het

provinciedistrict of de provincie, en voor de wijze van uitbetalen ervan, en dat zij daarvoor instructies kan geven aan de provincies en de gemeenten.

Artikel 72

Dit artikel geeft gevolg aan het advies van de Raad van State over het ontwerp van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, pagina 191-193 (punt 5.1)). De raad gaf de opmerking dat alleen de federale wetgever bevoegd is om aan niet-Belgen actief en passief kiesrecht toe te kennen. De genoemde bepalingen moesten bijgevolg uit het ontwerp weggelaten worden. Omwille van de duidelijkheid en toegankelijkheid van de regelgeving vond de Raad van State het echter wel billijk dat die regelgeving toch opgenomen werd, maar dat dit moest gebeuren op een wijze dat geen betwisting kan bestaan over wie bevoegd is ten aanzien van de betrokken regels ("dus overeenkomstig artikel ... van de Gemeentekieswet"). Door een materiële fout werd de opheffing van de artikelen 1bis, 1ter en 86 van de Gemeentekieswet echter niet geschrapt uit het goedgekeurde Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. Aangezien deze opheffingsbepalingen geen enkele uitwerking hebben gehad, kunnen ze terug ingetrokken worden, zodat ze uit het rechtsverkeer verdwijnen.

Artikel 73

Met zijn arrest nr. 149/2007 van 5 december 2007 heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat de toenmalige indeling van de provinciedistricten niet strookte met het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging, omdat de provinciedistricten sterk konden verschillen in grootte, bevolkingsaantal en samenstelling. Bovendien oordeelde het hof dat nog aanvaard kan worden dat een provinciedistrict met vier te verdelen mandaten verenigbaar is met het bij de provincieraadsverkiezingen gehanteerde stelsel van de evenredige vertegenwoordiging, maar dat dit niet meer kan aanvaard worden voor provinciedistricten waar slechts twee of drie mandaten te verdelen zijn. Gevolg gevend aan dit arrest, werd in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 de indeling van de provinciedistricten zoals die in het Provinciedecreet was vastgesteld, zodanig gewijzigd dat er in elk provinciedistrict minstens zes raadsleden te verkiezen zijn.

De halvering van het aantal provincieraadsleden, zoals bepaald in het ontwerp van bijzonder decreet, heeft als gevolg dat 24 van de 35 bestaande provinciedistricten minder dan zes te verkiezen raadsleden zullen tellen (vier met vijf raadsleden, tien met vier raadsleden, tien met drie raadsleden). In Limburg zou zelfs elk provinciedistrict minder dan zes te verkiezen raadsleden tellen. Een herindeling van de provinciedistricten is bijgevolg noodzakelijk. Dit artikel stelt de nieuwe indeling van de provinciedistricten, zoals weergegeven in de bijlage bij dit ontwerp van bijzonder decreet, vast. Deze indeling is goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 juli 2015.

Met toepassing van artikel 260 van het Provinciedecreet werd aan de provincieraden een advies gevraagd over de voorgenomen herindeling van de provinciedistricten en over de afschaffing van de kieskantons. In opvolging van het advies van de provincieraad van Limburg waarin aandacht wordt gevraagd voor de vooropgestelde fusie tussen Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek werd het voorliggend ontwerp van decreet aangepast. Initieel bevonden Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek zich in twee verschillende provinciale kiesdistricten: Meeuwen-Gruitrode in het kiesdistrict Maaseik en Opglabbeek in het kiesdistrict Hasselt. De aanpassing aan het ontwerp van decreet houdt in dat de beide gemeenten samengevoegd worden in hetzelfde provinciale kiesdistrict (met name het provinciaal kiesdistrict Maaseik). De adviezen van de provincieraden kunnen in bijlage worden teruggevonden.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen aan het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012

Artikel 74

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 75

Aangezien artikel 5 van dit ontwerp van decreet voorziet dat het college van burgemeester en schepenen autonoom de kiezers in stemafdelingen indeelt, zonder onderscheid tussen gemeenten die met of zonder stemcomputers stemmen, wordt artikel 6 van het Digitaal Kiesdecreet overbodig. Een maximum van 1200 kiezers per digitaal stembureau wordt wel aanbevolen in de richtlijnen.

Artikel 76

Het bijkomende derde lid in artikel 9, §2, van het Digitaal Kiesdecreet regelt de aanmaak van de auditieve versie van de voorgedragen lijsten en van de namen van de kandidaten op een analoge manier als de aanmaak van de afdrukken van de lijsten en namen van de kandidaten zoals ze op het computerscherm zullen verschijnen.

Het is de bedoeling dat de voorzitters van de hoofdbureaus nagaan of er echte fouten in de auditieve versie zitten, zoals verkeerde volgnummers, verkeerde namen e.d. Het is niet de bedoeling dat ze de uitspraak van alle namen gaan beoordelen, aangezien de uitspraak zal gebeuren aan de hand van een kunstmatige stem, gebaseerd op de Nederlandse taal, en niet alle namen kunnen op die manier correct uitgesproken worden.

Artikel 77

Dit artikel brengt het maximum aantal kiezers per stemcomputer op 200, in plaats van 180. Een afwijking mogelijk maken op dit maximum is dan ook niet meer nodig.

Aangezien de beschikbaarheid van de handscanner bij de verkiezingen in 2012 weinig meerwaarde heeft bewezen, en integendeel meer technische problemen heeft veroorzaakt dan dat hij nut heeft gehad, wordt de verplichting om het stembureau van een handscanner te voorzien, opgeheven. Ook het gebruik van de printer van de voorzitter wordt opgeheven.

Wel wordt, voor de gemeenten die de audiomodule mogen gebruiken, opgelegd dat in elk stemlokaal een stemcomputer wordt uitgerust met die audiomodule.

Artikel 78

De vooraf gekende coördinator zal een opleiding krijgen van de Vlaamse overheid. Zijn aanwezigheid zal veel interventies van de Vlaamse overheid of van de helpdesk van de informaticaleverancier voorkomen.

Artikel 79

Om vergissingen te vermijden waarbij vergeten wordt de testmodus te verlaten, waardoor echte kiezers teststemmen uitbrengen, wordt de verplichting om teststemmen uit te brengen, opgeheven.

Artikel 80

Aangezien artikel 77 van dit ontwerp van decreet de verplichting om het stembureau van een handscanner te voorzien, opheft, worden alle bepalingen, vermeld in artikel 17 van het Digitaal Kiesdecreet die verwijzen naar het gebruik van de handscanner, opgeheven. De kiezer mag zijn stembiljet voortaan zelf in de stembus stoppen, zoals ook het geval is bij de federaal georganiseerde verkiezingen. De stembus zal voorzien worden van een computergestuurde klep die alleen na een geldige scan zal toelaten dat een stembiljet in de bus wordt gestopt.

Artikel 81

Aangezien artikel 77 van dit ontwerp van decreet de verplichting om het stembureau van een handscanner te voorzien, opheft, wordt artikel 18 van het Digitaal Kiesdecreet, dat het gebruik van die handscanner regelt, opgeheven en vervangen door de procedure voor het gebruik van de audiomodule.

Artikel 82

Dit artikel verduidelijkt dat een hertelling altijd gebeurt overeenkomstig artikel 24, derde lid, van het Digitaal Kiesdecreet.

Artikel 83

Dit artikel schaft het verplichte gebruik van de voorzitterscomputer af voor de opmaak van het proces-verbaal.

Artikel 84

Aangezien artikel 79 van dit ontwerp van decreet de verplichting om teststemmen uit te brengen, opheft, wordt de verwijzing naar deze teststemmen in artikel 23, §1, van het Digitaal Kiesdecreet geschrapt.

Artikel 85

Dit artikel wijzigt het artikel 28 van het Digitaal Kiesdecreet zodanig dat rekening wordt gehouden met de wijzigingen die dit decreet aanbrengt aan het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Hoofdstuk 5. Wijzigingen aan het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Artikel 86

Dit artikel corrigeert artikel 26 van het decreet betreffende de Vlaamse bestuursrechtscolleges, dat verwijst naar twee aftredende raadsleden, vermeld in artikel 69 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, terwijl dat artikel 69 slechts een aftredend raadslid vermeldt. Tegelijk past het de tekst van artikel 26 van het decreet betreffende de Vlaamse bestuursrechtscolleges aan aan de wijzigingen die artikel 35 van dit ontwerp van decreet aanbrengt aan artikel 70 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.

Hoofdstuk 6. Inwerkingtreding

Artikel 87

Alle artikelen van dit ontwerp van decreet treden in werking op de tiende dag na datum van publicatie in het Belgisch Staatsblad, behalve het artikel dat betrekking heeft op de samenstelling van de deputatie, dat pas in werking treedt op de dag van de installatie van dit orgaan na de provincieraadsverkiezingen in 2018.

C. Geconsolideerde versie van de artikelen uit het Provinciedecreet en het decreet betreffende de Vlaamse bestuursrechtscolleges

Voor een betere leesbaarheid wordt hieronder de geconsolideerde versie weergegeven van de bepalingen uit het Provinciedecreet en het decreet betreffende de Vlaamse bestuursrechtscolleges die met dit ontwerp van decreet gewijzigd worden.

HOOFDSTUK 2. WIJZIGING AAN HET PROVINCIEDECREET

Artikel 44, §1, eerste lid

De deputatie van de provincieraad bestaat uit vier leden. Het voorzitterschap wordt geregeld conform artikel 52.

HOOFDSTUK 5. WIJZIGING AAN HET DECREET VAN 4 APRIL 2014 BETREFFENDE DE ORGANISATIE EN DE RECHTSPLEGING VAN SOMMIGE VLAAMSE BESTUURSRECHTSCOLLEGES

Artikel 26, eerste lid

De griffie geeft binnen drie dagen kennis van de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen of van het uitblijven van enige beslissing binnen de voorgescreven termijn aan de betreffende gemeente-, stadsdistricts- of provincieraad. De bezwaarden worden hiervan per aangetekende brief op de hoogte gebracht. Bovendien wordt:

- 1° als de verkiezing geheel of gedeeltelijk ongeldig verklaard is, de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op dezelfde wijze meegedeeld aan het aftredend raadslid, vermeld in artikel 69, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, of aan de persoon die de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het hoofdbureau overhandigt conform artikel 70 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;
- 2° van de beslissing waarbij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, al dan niet uitspraak doende op een bezwaar, de zetelverdeling tussen de lijsten, de rangorde van de gekozen raadsleden of die van de opvolgers wijzigt, op dezelfde wijze kennis gegeven aan de gekozen raadsleden, die hun hoedanigheid van gekozenen verliezen, en aan de gekozen opvolgers, die hun rang van eerste of tweede opvolger verliezen.

D. Geconsolideerde versie van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Voor een betere leesbaarheid wordt hieronder de geconsolideerde versie weergegeven van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 rekening houdend met de wijzigingen opgenomen in dit ontwerp van decreet en in het bovenvermelde ontwerp van bijzonder decreet.

Deel 1. Inleidende bepalingen

Art. 1. Dit decreet regelt een gewest- en gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° Gemeentedecreet: het Gemeentedecreet van 15 juli 2005;
- 2° Provinciedecreet: het Provinciedecreet van 9 december 2005;
- 3° stadsdistricten: de binnengemeentelijke territoriale organen, vermeld in artikel 41 van de Grondwet en titel X van het Gemeentedecreet;
- 4° Controlecommissie Verkiezingsuitgaven: de Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven, zoals opgericht bij artikel 3 van het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, aangevuld met de voorzitter van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen die zetelt zonder stemrecht;
- 5° sperperiode: de periode van 1 juli van een verkiezingsjaar tot en met de dag van de verkiezingen of, in geval van buitengewone verkiezingen, van de dag van de oproeping van de kiezers tot en met de dag van de verkiezingen.

Art. 3. Dit decreet is van toepassing op de organisatie van de verkiezingen van de provinciale, gemeentelijke en binnengemeentelijke organen in alle gemeenten en provincies van het Vlaamse Gewest met behoud van de toepassing van de regelingen, vermeld in artikel 6, §1, VIII, eerste lid, 4°, eerste lid, a) en b), en artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 4°, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen. In het bijzonder is dit decreet van toepassing op:

- 1° de organisatie van de verkiezing van de gemeenteraad in alle gemeenten van het Vlaamse Gewest;
- 2° de organisatie van de verkiezing van de stadsdistrictraad in alle gemeenten van het Vlaamse Gewest;
- 3° de organisatie van de verkiezing van de provincieraad in alle provincies van het Vlaamse Gewest;
- 4° de organisatie van de rechtstreekse verkiezing van de schepenen in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, en in Voeren;
- 5° de organisatie van de rechtstreekse verkiezing van de raad voor maatschappelijk welzijn en de verkiezing van het vast bureau in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, en in Voeren.

Art. 4. De Vlaamse Regering kan alle noodzakelijke maatregelen nemen met het oog op het goede verloop van de verkiezingen. Zij kan de provinciegouverneur daartoe eveneens de vereiste opdrachten geven.

Art. 5. Dit decreet wordt aangehaald als: het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.

Deel 2. Voor de verkiezingsdag

Titel 1. Vaststelling van de datum van de verkiezingen

Art. 6. De verkiezingen voor de vernieuwing van de gemeenteraden, provincieraden en stadsdistrictsraden hebben van rechtswege plaats om de zes jaar, op de tweede zondag van oktober.

Titel 2. Vaststelling van het aantal te verkiezen vertegenwoordigers

Art. 7. §1. Overeenkomstig artikel 5, §3, eerste lid, en artikel 273, §2, van het Gemeentedecreet en artikel 5, §2, eerste lid, van het Provinciedecreet stelt de Vlaamse Regering uiterlijk op 1 juni van het jaar waarin de verkiezingen zullen plaatsvinden een lijst op van:

- 1° het aantal te verkiezen gemeenteraadsleden per gemeente, als vermeld in artikel 5, §1, van het Gemeentedecreet;
- 2° het aantal te verkiezen stadsdistrictsraadsleden per stadsdistrict, als vermeld in artikel 273, §2, van het Gemeentedecreet;
- 3° het aantal te verkiezen provincieraadsleden per provincie en per provinciedistrict, als vermeld in artikel 5, §1, en artikel 6, §1, tweede en derde lid, van het Provinciedecreet.

De lijst van de provinciedistricten en de aanwijzing van de provinciedistricthoofdplaats wordt vastgesteld in de tabel die als bijlage bij dit decreet is gevoegd.

§2. De lijst van het aantal te verkiezen raadsleden wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Titel 3. Kiesvoorwaarden en kiezerslijst

HOOFDSTUK 1. Kiesvoorwaarden voor Belgische onderdanen

Art. 8. Om gemeenteraadskiezer te zijn, moet men:

- 1° Belg zijn;
- 2° de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt;
- 3° in de bevolkingsregisters van de gemeente ingeschreven zijn;
- 4° zich niet bevinden in één van de gevallen van uitsluiting of schorsing, vermeld in hoofdstuk 4 van deze titel.

Art. 9. De kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8, 1° en 3°, moeten vervuld zijn op de datum waarop de kiezerslijst wordt afgesloten.

De kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8, 2° en 4°, moeten vervuld zijn op de dag van de verkiezing.

Art. 10. De gemeenteraadskiezer, die voldoet aan de kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8, is een provincieraadskiezer en een stadsdistrictsraadskiezer. De stadsdistrictsraadskiezer moet in het desbetreffende stadsdistrict wonen om kiezer te kunnen zijn voor de verkiezingen van de stadsdistrictsraad.

HOOFDSTUK 2. Kiesvoorwaarden voor onderdanen van de andere lidstaten van de Europese Unie

Art. 11. Overeenkomstig artikel 1bis, §1, eerste lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet kunnen onderdanen van de andere lidstaten van de Europese Unie eveneens de hoedanigheid van gemeenteraadskiezer en stadsdistrictsraadskiezer verwerven als zij voldoen aan de kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8, 2° tot en met 4°, en als zij, overeenkomstig artikel 12, voor 1 augustus van het jaar waarin de gewone verkiezing van de gemeenteraden en de stadsdistrictsraden plaats heeft hun wil te kennen hebben gegeven om dat stemrecht in België uit te oefenen.

Art. 12. §1. Om te kunnen worden ingeschreven op de kiezerslijst, vermeld in hoofdstuk 5, moeten overeenkomstig artikel 1bis, §2, eerste lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet de personen, vermeld in artikel 11, bij de gemeente waar zij hun hoofdverblijfplaats hebben, een schriftelijke aanvraag indienen overeen-

komstig het model dat de minister van Binnenlandse Zaken heeft vastgesteld, met vermelding van:

1° hun nationaliteit;

2° het adres van hun hoofdverblijfplaats.

Overeenkomstig artikel 1bis, §2, tiende lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet worden de aanvragen die worden ingediend tijdens de periode die begint op de datum van het opmaken van de kiezerslijst en afloopt op de datum van de verkiezing waarvoor ze werden opgemaakt, onontvankelijk verklaard.

§2. Overeenkomstig artikel 1bis, §2, zesde lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet controleert het college van burgemeester en schepenen of de betrokkene de kiesvoorwaarden vervult. Als dat het geval is, geeft het college met een aangetekende brief de betrokkene kennis van zijn beslissing om hem in te schrijven op de kiezerslijst.

Overeenkomstig artikel 1bis, §2, zevende lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet wordt de inschrijving in de bevolkingsregisters vermeld volgens de door de Koning vastgestelde nadere regelen.

§3. Als de aanvrager één of andere kiesvoorwaarde niet vervult, geeft overeenkomstig artikel 1bis, §2, achtste lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet het college van burgemeester en schepenen van de gemeente van zijn verblijfplaats hem met een aangetekende brief kennis van zijn gemotiveerde beslissing om de inschrijving van de betrokkene op de kiezerslijst te weigeren.

§4. Overeenkomstig artikel 1bis, §2, negende lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet worden de beslissingen van inschrijving of van weigering van inschrijving op de kiezerslijst opgesteld volgens de modellen die de minister van Binnenlandse Zaken heeft vastgesteld.

§5. Overeenkomstig artikel 1bis, §2, elfde lid, artikel 1bis, §4, en artikel 86 van de Gemeentekieswet kan, buiten de periode, vermeld in paragraaf 1, tweede lid, iedereen die in de hoedanigheid van kiezer erkend is, schriftelijk verklaren dat hij van die hoedanigheid afziet bij de gemeente waar hij zijn hoofdverblijfplaats gevestigd heeft.

In dat geval mag hij pas na de gemeente- of stadsdistrictsraadsverkiezingen waarvoor hij als kiezer ingeschreven was, een nieuwe aanvraag tot erkenning als kiezer indienen.

§6. Overeenkomstig artikel 1bis, §2, twaalfde lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet blijft de erkenning in de hoedanigheid van kiezer geldig zolang de betrokkene blijft voldoen aan de kiesvoorwaarden of zolang hij niet afgezien heeft van zijn hoedanigheid van kiezer, ongeacht de gemeente waar hij zijn verblijfplaats in België heeft.

HOOFDSTUK 3. Kiesvoorwaarden voor de onderdanen van de staten die geen lid zijn van de Europese Unie

Art. 13. Overeenkomstig artikel 1ter en artikel 86 van de Gemeentekieswet kunnen onderdanen van de staten die geen lid zijn van de Europese Unie eveneens de hoedanigheid van gemeenteraadskiezer en stadsdistrictsraadskiezer verwerven als zij voldoen aan de andere kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8, 2° tot en met 4°.

Art. 14. §1. Om te kunnen worden ingeschreven op de kiezerslijst, vermeld in hoofdstuk 5, moeten overeenkomstig artikel 1ter, 1°, en artikel 86 van de Gemeentekieswet de personen, vermeld in artikel 13, bij de gemeente waar zij hun

hoofdverblijfplaats hebben, een schriftelijke aanvraag indienen overeenkomstig het model bepaald bij een koninklijk besluit, dat is vastgesteld na overleg in de ministerraad, met vermelding van:

- 1° hun nationaliteit;
- 2° het adres van hun hoofdverblijfplaats;
- 3° een verklaring waarin de indiener van de aanvraag zich ertoe verbindt de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven.

Aan de betrokkene wordt een attest van die verklaring overhandigd. Als hij later een aanvraag indient om in een andere gemeente op de kiezerslijst te worden ingeschreven, legt hij dat attest voor.

§2. De personen, vermeld in artikel 13, moeten overeenkomstig artikel 1ter, 2°, en artikel 86 van de Gemeentekieswet kunnen bewijzen dat ze op het ogenblik van de indiening van de aanvraag vijf jaar ononderbroken hun hoofdverblijfplaats in België hebben, gedekt door een wettelijk verblijf.

§3. Artikel 12, §1, tweede lid, en §2 tot en met §6, zijn van toepassing op de personen, vermeld in artikel 13.

HOOFDSTUK 4. Schorsing en uitsluiting

Art. 15. §1. Personen die levenslang ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht door veroordeling zijn definitief uitgesloten van het kiesrecht en mogen niet worden toegelaten tot de stemming, overeenkomstig artikel 6 van het Algemeen Kieswetboek.

§2. Overeenkomstig artikel 7 van het Algemeen Kieswetboek worden de volgende personen in de uitoefening van het kiesrecht geschorst en mogen niet tot de stemming worden toegelaten zolang die onbekwaamheid duurt:

- 1° de gerechtelijk onbekwaamverklaarden, de personen met het statuut van verlengde minderjarigheid met toepassing van artikel 487bis van het Burgerlijk Wetboek, en de personen die geïnterneerd zijn met toepassing van de bepalingen hoofdstukken I tot en met VI van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers, vervangen door artikel 1 van de wet van 1 juli 1964. De kiesonbekwaamheid houdt op tezelfdertijd als de gerechtelijke onbekwaamheid, de verlengde minderjarigheid of de definitieve invrijheidsstelling van de geïnterneerde;
- 2° de personen die voor een bepaalde duur ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht door veroordeling;
- 3° de personen die ter beschikking van de regering zijn gesteld met toepassing van artikel 380bis, 3°, van het Strafwetboek of met toepassing van artikel 22 en 23 van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, vervangen door artikel 1 van de wet van 1 juli 1964.

De kiesonbekwaamheid van de personen, vermeld in het eerste lid, 3°, houdt op zodra de terbeschikkingstelling van de regering een einde neemt.

§3. De personen die voorgoed van het kiesrecht zijn uitgesloten of van wie het kiesrecht geschorst is, worden alfabetisch in een bestand ingeschreven. Dat bestand wordt doorlopend bijgehouden door het college van burgemeester en schepenen. Het bevat voor elk van die personen uitsluitend de vermeldingen, vermeld in paragraaf 5, tweede lid. De gegevens van de personen van wie het kiesrecht geschorst is, worden vernietigd zodra de onbekwaamheid een einde neemt. De inhoud van het bestand mag niet aan derden worden meegedeeld.

§4. Overeenkomstig artikel 8 van het Algemeen Kieswetboek is artikel 87 van het Strafwetboek niet toepasselijk op de gevallen van onbekwaamheid, vermeld in paragraaf 1 en 2.

§5. Overeenkomstig artikel 13 van het Algemeen Kieswetboek zijn de parketten van de hoven en rechtbanken ertoe gehouden de burgemeesters van de gemeenten, waar de belanghebbenden op het ogenblik van de veroordeling of internering in de bevolkingsregisters ingeschreven waren, alsook de belanghebbenden zelf kennis te geven van alle veroordelingen of interneringen, waartegen niet meer met een gewoon rechtsmiddel kan worden opgekomen en die uitsluiting van het kiesrecht of opschorting van dat recht tot gevolg hebben.

De kennisgeving vermeldt:

- 1° de voornaam of voornamen en achternaam, geboorteplaats en geboortedatum, en de verblijfplaats van de veroordeelde of de geïnterneerde;
- 2° het gerecht dat de beslissing heeft gewezen en de datum van de beslissing;
- 3° de uitsluiting van het kiesrecht of de datum waarop de opschorting van dat recht ophoudt.

De parketten van de hoven en rechtbanken geven eveneens kennis van de datum waarop de internering een einde heeft genomen.

De griffiers van de hoven en rechtbanken geven aan de burgemeesters van de gemeenten waar de betrokkenen in de bevolkingsregisters ingeschreven zijn, kennis van de onbekwaamverklaring en van de opheffing van onbekwaamverklaring.

De minister van Justitie bepaalt de wijze waarop die berichten worden opgesteld en de Vlaamse Regering bepaalt de manier waarop ze door de gemeentebesturen behandeld, bewaard en, ingeval van verandering van verblijfplaats, doorgezonden moeten worden.

§6. Overeenkomstig artikel 1bis, § 2, derde en vierde lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet worden de kennisgevingen, vermeld in paragraaf 5, door de betrokken parketten en griffies van de hoven en rechtbanken gedaan op uitdrukkelijk verzoek van de gemeentelijke overheden, als die gemeentelijke overheden hebben vastgesteld dat een persoon, als vermeld in artikel 11 of artikel 13, die om zijn inschrijving op de kiezerslijst heeft gevraagd, onder de toepassing kan vallen van de maatregelen van uitsluiting en schorsing, vermeld in paragraaf 1 en 2.

De kennisgevingen, vermeld in het eerste lid, worden binnen tien dagen na ontvangst van de aanvraag van de gemeentelijke overheid doorgestuurd. Als er geen grond tot kennisgeving bestaat, wordt de gemeentelijke overheid daarvan binnen dezelfde termijn in kennis gesteld.

HOOFDSTUK 5. Vaststelling van de kiezerslijsten

Art. 16. §1. Uiterlijk op 31 augustus van het jaar waarin de gewone vernieuwing van de gemeenteraden plaatsheeft, maakt het college van burgemeester en schepenen een lijst van de gemeenteraadskiezers op die de toestand op 1 augustus van dat jaar weergeeft.

De lijst van de gemeenteraadskiezers vermeldt de personen die voldoen aan de kiesvoorwaarden.

De lijst van de gemeenteraadskiezers wordt gebruikt voor de gewone vernieuwing van de gemeenteraden.

§2. Voor de gewone vernieuwing van de stadsdistrictsraden wordt de lijst van de gemeenteraadskiezers opgedeeld volgens de stadsdistricten. Een exemplaar van die lijst wordt onmiddellijk aan het stadsdistrictscollege bezorgd.

§3. De lijst van de Belgische gemeenteraadskiezers die voorkomen op de lijst van de gemeenteraadskiezers, wordt gebruikt voor de gewone vernieuwing van de provincieraden.

§4. Voor elke persoon die aan de kiesvoorwaarden voldoet, vermeldt de kiezerslijst de voornaam of voornamen en achternaam, de geboortedatum, het geslacht, de hoofdverblijfplaats en het identificatienummer, vermeld in artikel 2, tweede lid, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een rijksregister van natuurlijke personen.

Voor de kiezers die in die hoedanigheid erkend zijn, met toepassing van artikel 11 tot en met 14, wordt hun nationaliteit op de kiezerslijst vermeld. Bovendien staat naast de naam van de kiezers die in die hoedanigheid erkend zijn, met toepassing van artikel 11 en 12, de letter "G" en naast de naam van de kiezers die in die hoedanigheid erkend zijn met toepassing van artikel 13 en 14, de letter "V".

De lijst wordt doorlopend genummerd en eventueel per wijk van de gemeente opgemaakt, ofwel in alfabetische volgorde van de kiezers, ofwel geografisch volgens de straten.

De exemplaren van de kiezerslijst die conform artikel 20 aan de indieners van een lijst of aan de kandidaten worden afgegeven, mogen het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de kiezers niet vermelden.

Art. 17. §1. De kiezers die tussen de datum waarop de kiezerslijst wordt afgesloten en de dag van de verkiezing de Belgische nationaliteit verloren hebben of niet meer in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente ingeschreven zijn, worden van de kiezerslijst geschrapt.

§2. De kiezers die na de datum waarop de kiezerslijst wordt afgesloten, het voorwerp zijn van een veroordeling of een beslissing die voor hen ofwel de uitsluiting van het kiesrecht, ofwel de schorsing van dat recht op de datum van de verkiezing meebrengt, worden eveneens van de kiezerslijst geschrapt.

§3. Als de kennisgeving, vermeld in artikel 15, §6, de gemeentelijke overheid bereikt nadat de kiezerslijst is opgemaakt, wordt de betrokkene van die lijst geschrapt.

Art. 18. Aan de kiezerslijst worden tot de dag van de verkiezing de personen toegevoegd die ten gevolge van een arrest van het hof van beroep of een beslissing van het college van burgemeester en schepenen weer als gemeenteraadskiezer opgenomen moeten worden.

HOOFDSTUK 6. Bekendmaking van de kiezerslijsten

Art. 19. Op 1 augustus van het jaar waarin de gewone vernieuwing van de gemeenteraden plaats heeft, maakt het college van burgemeester en schepenen door middel van een aanplakbrief algemeen bekend dat iedereen zich tot de twaalfde dag voor de dag van de verkiezing tijdens de diensturen tot het gemeentesecretariaat kan wenden om na te gaan of hijzelf of iemand anders op de lijst staat, en of de vermelding op de lijst correct is. Dat bericht maakt melding van de procedure van bezwaar en beroep, vermeld in titel 6 en 7 van deel 2. De aanplakbrief wordt opgehangen op een aanplakbord aan het gemeentehuis.

Art. 20. §1. Zodra de kiezerslijst opgemaakt is, stelt het college van burgemeester en schepenen de kiezerslijst gratis op digitale wijze ter beschikking van de personen die daarom schriftelijk aan de burgemeester verzoeken en die zich er schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor te dragen voor de verkiezingen in de gemeente of voor de verkiezingen in het provinciedistrict waarin de gemeente ligt. Als de kiezerslijst op een digitale gegevensdrager gegeven wordt, geeft het college van burgemeester en schepenen daarvan één gratis exemplaar aan de voormelde personen.

§2. Ieder persoon die als kandidaat voorkomt op een voordracht die wordt ingediend met het oog op de verkiezing, kan na schriftelijk verzoek aan de burgemeester en tegen betaling van de kostprijs op digitale wijze de kiezerslijst ter beschikking krijgen.

Het college van burgemeester en schepenen onderzoekt op het ogenblik van de afgifte van het verzoek om een digitaal exemplaar van de kiezerslijst, of de belanghebbende als kandidaat bij de verkiezing is voorgedragen.

Als de aanvrager later van de kandidatenlijst wordt geschrapt, mag hij van de kiezerslijst geen gebruik meer maken, ook niet voor verkiezingsdoeleinden.

§3. Het college van burgemeester en schepenen mag geen kiezerslijsten ter beschikking stellen aan andere personen dan de personen die overeenkomstig paragraaf 1 of paragraaf 2, eerste lid, om de lijst verzocht hebben. De personen die een kiezerslijst ter beschikking hebben, mogen die lijst alleen voor verkiezingsdoeleinden gebruiken en alleen in de periode die valt tussen de datum van de terbeschikkingstelling van de lijst en de datum van de verkiezing.

Wie geen kandidatenlijst voordraagt en zich ook niet kandidaat stelt, kan geen gebruikmaken van de kiezerslijst, ook niet voor verkiezingsdoeleinden.

§4. Paragraaf 1 tot en met 3 zijn van overeenkomstige toepassing op de verkiezingen van de stadsdistrictsraden, met dien verstande dat:

- a) "college van burgemeester en schepenen" gelezen wordt als "stadsdistrictscollege";
- b) "burgemeester" gelezen wordt als "voorzitter van het stadsdistrictscollege";
- c) "gemeente" gelezen wordt als "stadsdistrict".

Art. 21. Uiterlijk op 31 augustus van het jaar waarin de verkiezingen plaatsvinden, zendt het college van burgemeester en schepenen één digitaal exemplaar van de lijst van gemeenteraadskiezers, de lijst van provincieraadskiezers en de lijst van stadsdistrictsraadskiezers aan de provinciegouverneur of zijn gemachtigde. Die lijsten zijn ingedeeld in stemafdelingen overeenkomstig artikel 23.

Art. 22. Wie als dader, mededader of medeplichtige met schending van artikel 20 één van de volgende handelingen heeft gesteld, wordt gestraft overeenkomstig artikel 238:

- 1° exemplaren of afschriften van de kiezerslijst afgeven aan personen die niet gemachtigd zijn om ze te ontvangen;
- 2° van gegevens uit de kiezerslijst gebruikmaken voor andere doeleinden dan verkiezingsdoeleinden.

Titel 4. Verdeling van de kiezers over de stemafdelingen

Art. 23. §1. Het college van burgemeester en schepenen deelt de kiezers in stemafdelingen in.

§2. Voor de provincieraadsverkiezingen en de stadsdistrictsraadsverkiezingen is de indeling in stemafdelingen gelijk aan de indeling voor de gemeenteraadsverkiezingen.

§3. Het college van burgemeester en schepenen kent aan iedere stemafdeling een naam toe. De naam bestaat uit de naam van de gemeente, gevolgd door een volgnummer, te beginnen met het cijfer 1. Die indeling in stemafdelingen, met hun benamingen, wordt aan de provinciegouverneur bezorgd.

Het college van burgemeester en schepenen wijst voor elke stemafdeling een afzonderlijk stemlokaal aan. In één gebouw kunnen verschillende stemlokalen worden ingericht.

Titel 5. Verzending van de kiezerslijsten aan de bureaus

Art. 24. Uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending twee door de burgemeester en secretaris voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stemafdeling, aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, bij zijn afwezigheid, de magistraat die hij aanwijst, als de hoofdplaats van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, ook de hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement.

In alle andere gevallen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending de uittreksels, vermeld in het eerste lid, aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, of, bij zijn afwezigheid, de plaatsvervanger die hij aanwijst.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in het eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau die hij voor elke gemeente van het gerechtelijk kanton heeft aangewezen conform artikel 37, §2.

Art. 25. In gemeenten waar verkiezingen voor de stadsdistrictsraden plaatsvinden, bezorgt het college van burgemeester en schepenen uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending naast de uittreksels, vermeld in artikel 24, twee extra voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stadsdistrict en per stemafdeling, aan de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of aan zijn plaatsvervanger.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau die hij voor elk stadsdistrict heeft aangewezen conform artikel 38, §2.

Art. 26. Op de dag van de verkiezingen of een dag ervoor bezorgt het college van burgemeester en schepenen aan elke voorzitter van een stembureau de lijst van de kiezers van zijn stemafdeling. Die lijst bevat de wijzigingen die zijn aangebracht conform artikel 17, artikel 31, vierde lid, en artikel 33, §7.

Titel 6. Bezwaar tegen de kiezerslijsten bij het college van burgemeester en schepenen

Art. 27. §1. Vanaf de datum waarop de kiezerslijst vastgesteld moet zijn, kan elke persoon die ten onrechte ingeschreven, weggelaten of van de kiezerslijst geschrapt is, of voor wie op die lijst de voorgeschreven vermeldingen onjuist zijn, tot de twaalfde dag voor de dag van de verkiezing bezwaar indienen bij het college van burgemeester en schepenen.

§2. Vanaf de datum waarop de kiezerslijst vastgesteld moet zijn, kan elke persoon die de kiesvoorwaarden vervult, tot de twaalfde dag voor de dag van de verkiezing bezwaar indienen tegen de inschrijving, schrapping of weglating van namen van die lijst, of tegen een onjuistheid in de voorgeschreven vermeldingen.

Art. 28. §1. Het bezwaar wordt ingediend bij het college van burgemeester en schepenen dat de kiezerslijst heeft vastgesteld. De verzoeker stelt daarvoor een verzoekschrift op dat hij samen met de bewijsstukken waarvan hij gebruik wil maken, tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende brief bezorgt aan de gemeentesecretaris of een door de gemeentesecretaris daartoe gevolmachtigde ambtenaar.

De ambtenaar die het bezwaar ontvangt, schrijft het in op de datum van ontvangst in een afzonderlijk register en geeft een ontvangstbewijs af van het bezwaar en van de overgelegde bewijsstukken. Voor ieder bezwaar wordt een dossier aangelegd en de overgelegde stukken worden genummerd en geparafeerd en met hun volgnummer ingeschreven in de inventaris die bij elk dossier wordt gevoegd.

§2. Als de verzoeker verklaart niet in staat te zijn te schrijven, kan het bezwaar mondeling worden ingediend. Het wordt door de gemeentesecretaris of zijn gemachtigde ontvangen. De ambtenaar die het bezwaar ontvangt, maakt daarvan dadelijk een proces-verbaal op, waarin hij vaststelt dat de betrokkene verklaart niet in staat te zijn te schrijven. Het proces-verbaal neemt de door de betrokkene ingeroepen middelen over. De ambtenaar dagtekent en ondertekent het proces-verbaal en overhandigt een kopie aan de verschijnende persoon, na het hem te hebben voorgelezen. De ambtenaar handelt vervolgens zoals in paragraaf 1, tweede lid, is voorgeschreven.

§3. Het gemeentebestuur voegt gratis aan het dossier een kopie toe van alle officiële stukken die het in zijn bezit heeft en die de verzoeker aanvoert om een wijziging van de kiezerslijst te verantwoorden.

Het gemeentebestuur voegt ambtshalve en gratis bij het dossier een kopie van alle officiële stukken die het in zijn bezit heeft en die de door de betrokkene ingeroepen middelen, opgenomen in het proces-verbaal dat is opgesteld overeenkomstig paragraaf 2, kracht kunnen bijzetten.

Art. 29. §1. De rol van de bezwaren vermeldt de plaats, de dag en het uur van de vergadering tijdens welke de zaak of zaken zullen worden behandeld.

Die rol van de bezwaren wordt ten minste vierentwintig uur voor de vergadering aangeplakt aan het gemeentehuis, waar iedereen er inzage en afschrift van kan nemen.

Het gemeentebestuur brengt onverwijld en met alle middelen de verzoeker alsook, in voorkomend geval, de betrokken partijen, op de hoogte van de datum waarop het bezwaar onderzocht zal worden. Die kennisgeving vermeldt uitdrukkelijk en woordelijk dat het beroep tegen de te nemen beslissing alleen ter zitting kan worden ingediend, zoals bepaald in artikel 31, tweede lid.

§2. Gedurende de termijn, vermeld in paragraaf 1, tweede lid, worden het dossier van de bezwaren en het verslag, vermeld in artikel 30, tweede lid, op het secretariaat ter beschikking gehouden van de partijen, hun advocaten of hun gemachtigden.

Art. 30. Het college van burgemeester en schepenen doet over elk bezwaar uitspraak binnen een termijn van vier dagen, te rekenen vanaf het indienen van het verzoekschrift of vanaf het proces-verbaal, vermeld in artikel 28, §2, en in elk geval voor de zevende dag voor de dag van de verkiezingen.

Het doet uitspraak in openbare vergadering op verslag van een lid van het college en na de partijen, hun advocaten of gemachtigden te hebben gehoord, als zij verschijnen.

Art. 31. Voor iedere zaak wordt, onder vermelding van de naam van de verslaggever en van de aanwezige leden, een afzonderlijke beslissing genomen, die in een bijzonder register wordt ingeschreven.

De voorzitter van het college verzoekt de partijen, hun advocaten of gemachtigden, als zij dat wensen, in het bijzondere register, vermeld in het eerste lid, een verklaring van beroep te ondertekenen.

De partijen die niet verschijnen, worden geacht de beslissing van het college te aanvaarden.

Als de aanwezige of vertegenwoordigde partijen geen verklaring van beroep ondertekenen, is de beslissing van het college definitief. Van het definitieve karakter van de beslissing wordt melding gemaakt in het bijzonder register, vermeld in het eerste lid, en de beslissing tot wijziging van de kiezerslijst wordt onverwijld ten uitvoer gebracht.

De beslissing van het college wordt neergelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen er inzage van kan nemen en er gratis een afschrift van kan krijgen.

Het beroep tegen de beslissing van het college heeft schorsende kracht ten aanzien van elke verandering in de kiezerslijst.

Art. 32. Als zijn aanvraag tot inschrijving als kiezer geweigerd wordt, kan de onderdaan van een andere lidstaat van de Europese Unie overeenkomstig artikel 1bis, §3, eerste lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet, binnen de tien dagen na de kennisgeving, vermeld in artikel 12, §3, zijn eventuele bezwaren per aangetekende brief meedelen aan het college van burgemeester en schepenen. Het college doet binnen acht dagen na de ontvangst van het bezwaarschrift uitspraak, en zijn beslissing wordt onmiddellijk per aangetekende brief aan de betrokkene betekend.

Het eerste lid is eveneens van toepassing op onderdanen van staten die geen lid zijn van de Europese Unie, overeenkomstig artikel 1ter, tweede lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet.

Titel 7. Beroep tegen de kiezerslijsten bij het hof van beroep

Art. 33. §1. Overeenkomstig artikel 27 van het Algemeen Kieswetboek bezorgt de burgemeester aan het hof van beroep, uiterlijk op de eerste werkdag die volgt op de beslissing van het college, als vermeld in artikel 30, tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende brief, een eensluidend verklaarde kopie van de beslissingen van het college waartegen beroep is ingesteld, alsook alle documenten die de gedingen betreffen.

Aan de partijen wordt verzocht voor het hof van beroep te verschijnen binnen vijf dagen na ontvangst van het dossier en uiterlijk de vrijdag die aan de verkiezingen voorafgaat. Het staat hun vrij hun conclusies schriftelijk naar de kamer te sturen die is aangewezen om de zaak te onderzoeken.

§2. Als het hof een getuigenverhoor beveelt, kan het overeenkomstig artikel 28 van het Algemeen Kieswetboek aan de vrederechter opdragen dat getuigenverhoor af te nemen.

§3. Als het getuigenverhoor plaats heeft voor het hof, geeft de griffier overeenkomstig artikel 29 van het Algemeen Kieswetboek aan de partijen ten minste vierentwintig uur van tevoren kennis van de vastgestelde dag en de te bewijzen feiten.

§4. Overeenkomstig artikel 30 van het Algemeen Kieswetboek, mogen de getuigen vrijwillig verschijnen, zonder dat zij hun recht op getuigengeld verliezen. Zij zijn verplicht te verschijnen op enkele dagvaarding. Zij leggen de eed af zoals in correctionele zaken. Als ze niet verschijnen of als ze een valse getuigenis afleggen, worden zij vervolgd en gestraft zoals in correctionele zaken. De straffen bepaald tegen niet-verschijnende getuigen worden evenwel zonder vordering van het openbaar ministerie toegepast door het hof of door de magistraat die het getuigenverhoor afneemt.

§5. Overeenkomstig artikel 31 van het Algemeen Kieswetboek geldt in getuigenverhoren over kiesrechtzaken de regeling van artikel 937 van het Gerechtelijk Wetboek niet.

§6. Overeenkomstig artikel 32 van het Algemeen Kieswetboek zijn de debatten voor het hof openbaar.

§7. Bij de openbare terechtzitting geeft de voorzitter van de kamer overeenkomstig artikel 33 van het Algemeen Kieswetboek het woord aan de partijen, die zich mogen laten vertegenwoordigen en bijstaan door een advocaat.

Na het advies van de procureur-generaal gehoord te hebben, doet het hof staande de vergadering uitspraak door middel van een arrest dat in openbare zitting wordt voorgelezen. Dat arrest wordt ter griffie van het hof neergelegd, waar de partijen er gratis inzage van kunnen nemen.

Het openbaar ministerie brengt het college van burgemeester en schepenen, dat de beslissing waartegen beroep is ingesteld heeft genomen, en alle andere partijen, onverwijld en met alle beschikbare middelen op de hoogte van het beschikend gedeelte van het arrest.

Het arrest wordt onverwijld ten uitvoer gelegd als het een wijziging van de kiezerslijst inhoudt.

§8. Overeenkomstig artikel 34 van het Algemeen Kieswetboek wordt over het beroep zowel in afwezigheid als in aanwezigheid van de partijen uitspraak gedaan. Alle arresten van het hof worden geacht op tegenspraak te zijn gewezen. Ze zijn niet vatbaar voor beroep.

Art. 34. §1. Als het verzoekschrift door meer dan één verzoeker wordt ingediend, wordt overeenkomstig artikel 35 van het Algemeen Kieswetboek één enkele woonplaats gekozen. Bij gebreke daarvan worden de verzoekers geacht bij de eerste verzoeker woonplaats te hebben gekozen.

§2. Overeenkomstig artikel 36 van het Algemeen Kieswetboek wordt het getuigengeld geregeld zoals in strafzaken.

§3. Overeenkomstig artikel 37 van het Algemeen Kieswetboek schieten de partijen de kosten voor.

Niet alleen de eigenlijke procedurekosten worden begroot, maar ook de kosten van de stukken die de partijen tot staving van hun eisen hebben moeten overleggen in het geding.

§4. Overeenkomstig artikel 38 van het Algemeen Kieswetboek zijn de kosten ten laste van de verliezende partij. Worden de partijen elk op enige punten in het ongelijk gesteld, dan kunnen de kosten naar verhouding worden verdeeld.

Als de eisen van de partijen niet klaarblijkelijk ongegrond zijn, kan het hof bevelen dat de kosten geheel of gedeeltelijk ten laste van de Staat zullen komen.

§5. Overeenkomstig artikel 39 van het Algemeen Kieswetboek sturen de griffiers van de hoven van beroep het gemeentebestuur een kopie van de arresten.

Art. 35. §1. Als het college bij zijn beslissing blijft om de inschrijving op de kiezerslijst van een niet-Belgische onderdaan van een andere lidstaat van de Europese Unie te weigeren, als vermeld in artikel 32, kan die persoon overeenkomstig artikel 1bis, §3, tweede tot en met vierde lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet binnen acht dagen nadat hij van die weigering in kennis is gesteld, tegen die beslissing een beroep aantekenen bij het hof van beroep.

Het beroep wordt aangetekend door middel van een verzoek aan de procureur-generaal bij het hof van beroep. De procureur-generaal brengt het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeente daarvan onmiddellijk op de hoogte.

De partijen beschikken vanaf de indiening van het verzoek over een termijn van tien dagen om nieuwe conclusies in te dienen. Na het verstrijken van die termijn stuurt de procureur-generaal het dossier, samen met de nieuwe stukken of conclusies, binnen twee dagen naar de hoofdgriffier van het hof van beroep, die de ontvangst ervan bevestigt.

§2. Overeenkomstig artikel 1bis, §3, vijfde lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet zijn artikel 33, §2 tot en met §8, en artikel 34 van toepassing op het beroep van een onderdaan van een andere lidstaat van de Europese Unie.

Art. 36. Overeenkomstig artikel 1ter, tweede lid, en artikel 86 van de Gemeentekieswet is artikel 35 eveneens van toepassing op onderdanen van staten die geen lid zijn van de Europese Unie.

Titel 8. De samenstelling van de hoofdbureaus

HOOFDSTUK 1. Het gemeentelijk hoofdbureau

Art. 37. §1. In elke gemeente wordt een gemeentelijk hoofdbureau samengesteld. In gemeenten waarin de kiezerslijst bestaat uit één stemafdeling, fungeert het enige stembureau ook als gemeentelijk hoofdbureau.

Het gemeentelijk hoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert deze als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt deze als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen deel uitmaken van het hoofdbureau.

§2. In de gemeenten die hoofdplaats zijn van een gerechtelijk arrondissement, wordt het gemeentelijk hoofdbureau voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hij aanwijst.

In gemeenten die hoofdplaats zijn van een gerechtelijk kanton, wordt het gemeentelijk hoofdbureau voorgezeten door de vrederechter of, bij zijn ontstentenis, door een plaatsvervanger die hij aanwijst.

In de gemeenten die geen hoofdplaats zijn van een gerechtelijk kanton of gerechtelijk arrondissement, worden de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de vrederechter uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd.

Als in een gemeente meer dan een vrederechter bevoegd is, beslist de korps-overste van de vrederechters welke vrederechter de benoemingen, vermeld in het derde lid, doet.

§3. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau kiest uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters die deel uitmaken van zijn bureau.

§4. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau kiest een secretaris uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest. De secretaris is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

§5. Het gemeentelijk hoofdbureau moet ten minste 34 dagen voor de verkiezing samengesteld zijn.

§6. De voorzitter, de leden en de getuigen van het gemeentelijk hoofdbureau, leggen de volgende eed af: "Ik zweer de verplichtingen van de kieswetgeving na te leven."

De bijzitters, de secretaris en de getuigen leggen de eed af in handen van de voorzitter voor het begin van de verrichtingen. De voorzitter legt vervolgens de eed af ten overstaan van het samengesteld bureau.

De voorzitter of de leden die gedurende de verrichtingen benoemd worden ter vervanging van een verhinderd lid, leggen de eed af voor ze hun ambt aanvaarden.

Van die eedaflegging wordt in het proces-verbaal melding gemaakt.

§7. De leden van het gemeentelijk hoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

§8. Het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente wijst een gemeentelijk personeelslid aan dat belast wordt met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen, vermeld in artikel 3, die aan het college van burgemeester en schepenen worden toevertrouwd. Dat personeelslid fungeert ook als contactpersoon voor het gemeentelijk hoofdbureau, de Vlaamse overheid en de opgeroepen burgers. Hij heeft het recht de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bij te wonen met adviserende stem.

HOOFDSTUK 2. Het stadsdistrictshoofdbureau

Art. 38. §1. In elk stadsdistrict wordt een stadsdistrictshoofdbureau samengesteld.

Het stadsdistrictshoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert deze als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt deze als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau.

§2. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau worden door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd.

§3. De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau kiest uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters die deel uitmaken van zijn bureau.

§4. De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau kiest een secretaris uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest. De secretaris is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

§5. Het stadsdistrictshoofdbureau moet ten minste 34 dagen voor de verkiezing samengesteld zijn.

§6. Artikel 37, §6, is van overeenkomstige toepassing op het stadsdistrictshoofdbureau.

§7. De leden van het gemeentelijk hoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

HOOFDSTUK 3. Het kantonhoofdbureau

Art. 39. Op verzoek van de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of van zijn plaatsvervanger, stelt het college van burgemeester en schepenen personeelsleden ter beschikking van die magistraat, of van zijn plaatsvervanger, die onder zijn toezicht werken. Het college van burgemeester en schepenen bepaalt de vergoeding die aan die personeelsleden wordt toegekend.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, heeft voor de opdrachten, vermeld in artikel 24, 25, 46, 47, 49, en 50, recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

HOOFDSTUK 4. Het provinciedistrictshoofdbureau

Art. 40. §1. In de hoofdplaats van elk provinciedistrict wordt een provinciedistrictshoofdbureau samengesteld.

Het provinciedistrictshoofdbureau bestaat uit een voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Kandidaten mogen er geen deel van uitmaken.

§2. Als de hoofdplaats van het provinciedistrict tevens hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement, wordt het provinciedistrictshoofdbureau voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, of bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hij aanwijst.

In alle andere gevallen wordt het provinciedistrictshoofdbureau voorgezeten door de vrederechter, of bij zijn ontstentenis, door een plaatsvervanger die hij aanwijst.

De voorzitter houdt toezicht over het geheel van de verrichtingen in het provinciedistrict en schrijft zo nodig de spoedmaatregelen voor die de omstandigheden mochten vereisen.

~~Als het provinciedistrict maar één kieskanton omvat, houdt het provinciedistrictshoofdbureau tezelfdertijd zitting als het kantonhoofdbureau.~~

§3. De voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau kiest uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters die deel uitmaken van zijn bureau.

§4. De voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau kiest een secretaris uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest. De secretaris is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

§5. Het provinciedistrictshoofdbureau moet ten minste 34 dagen voor de verkiezing samengesteld zijn.

§6. Artikel 37, §6, is van overeenkomstige toepassing op het provinciedistrictshoofdbureau.

§7. De leden van het provinciedistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

HOOFDSTUK 5. Het provinciaal hoofdbureau

Art. 41. Het provinciedistrictshoofdbureau dat gevestigd is in de hoofdplaats van de provincie, houdt ook zitting als provinciaal hoofdbureau.

Titel 9. Samenstelling van de stembureaus en telbureaus

HOOFDSTUK 1. Bepaling van het aantal stembureaus en telbureaus

Art. 42. Het stembureau is gevestigd in het lokaal dat het college van burgemeester en schepenen voor de stemafdeling heeft aangewezen conform artikel 23, §3, tweede lid. Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de stembureaus mee. Per stemafdeling wordt één stembureau ingericht. De stembureaus hebben zitting in de gemeente of, in voorkomend geval, in het stadsdistrict. De stembureaus zijn belast met de kiesverrichtingen voor de gemeenteraadsverkiezingen, stadsdistrictsraadsverkiezingen en provincieraadsverkiezingen.

De telbureaus hebben zitting in de gemeente, of in voorkomend geval, in het stadsdistrict.

In gemeenten of stadsdistricten waar drie of meer stembureaus zijn, worden de tellingen door afzonderlijke telbureaus uitgevoerd. In de gemeenten waar minder dan drie stembureaus zijn, fungeert het gemeentelijk hoofdbureau tevens als telbureau.

In de gemeenten met minstens drie stembureaus telt ieder telbureau de stembiljetten van drie stembureaus. Als het aantal stembureaus niet deelbaar is door drie, telt één telbureau de stembiljetten van twee in het geval dat er, na de deling van het aantal stembureaus door drie, twee stembureaus overblijven, of tellen twee telbureaus elk de stembiljetten van twee stembureaus in het geval dat er, na de deling van het aantal stembureaus door drie, één stembureau overblijft.

In elke gemeente worden de telverrichtingen toegewezen aan een of meer telbureaus, namelijk de telbureaus G, P en in voorkomend geval S. De telbureaus G tellen de stembiljetten voor de verkiezing van de gemeenteraad. De telbureaus P tellen de stembiljetten voor de verkiezing van de provincieraad. De telbureaus S tellen de stembiljetten voor de verkiezing van de stadsdistrictsraad.

In elke gemeente worden evenveel telbureaus G als telbureaus P ingericht. In voorkomend geval worden ook evenveel telbureaus S ingericht.

Art. 43. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau gaat uiterlijk vijf dagen vóór de stemming, nadat de formaliteiten voor de aanwijzing van de getuigen van de stembureaus en van de telbureaus zijn vervuld, bij loting over tot de aanwijzing van de stembureaus waarvan de stembiljetten door elk telbureau onderzocht worden. De getuigen die aangewezen zijn om de vergadering van het gemeentelijk hoofdbureau bij te wonen, worden door de voorzitter uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn.

De telbureaus zijn gevestigd in de lokalen die het college van burgemeester en schepenen heeft aangewezen. Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de telbureaus mee. De voorzitter geeft met een aangetekende brief aan de voorzitters en de bijzitters van de telbureaus onmiddellijk kennis van de plaats van de vergadering van het telbureau waar zij hun taak moeten vervullen en wijst het lokaal aan waar hij zitting zal houden om de resultatentabel te ontvangen, overeenkomstig artikel 158, §1. ~~De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau verzamelt de resultatentabellen en geeft een ontvangstbewijs aan de voorzitters van de telbureaus.~~

Hij geeft onmiddellijk met een aangetekende brief aan de voorzitters van de stembureaus kennis van de plaats waar het telbureau dat de stembiljetten van hun bureau moet ontvangen, vergadert.

HOOFDSTUK 2. Opmaak van de lijsten met de personen die kunnen worden aangewezen

Art. 44. §1. Tijdens de tweede maand die aan de verkiezing voorafgaat, maakt het college van burgemeester en schepenen twee lijsten op. In de gemeenten waar stadsdistrictsraadsverkiezingen plaatsvinden, maakt het college die lijsten op per stadsdistrict.

Een eerste lijst bevat de volgende categorieën van kiezers:

- 1° de magistraten van de rechterlijke orde;
- 2° de gerechtelijke stagiairs;
- 3° de advocaten en de advocatenstagiairs volgens hun inschrijving op het tableau of de lijst van stagiairs;
- 4° de notarissen;
- 5° de gerechtsdeurwaarders;
- 6° de personeelsleden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten en openbare centra voor maatschappelijk welzijn van niveau A, B, C of gelijkwaardig;
- 7° het onderwijzend personeel.

Die lijst dient om achtereenvolgens de volgende personen aan te wijzen:

- 1° de voorzitters van de telbureaus;
- 2° de voorzitters van de stembureaus;
- 3° de bijzitters of plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.

De overheden die de personen, vermeld in het tweede lid, 6°, tewerkstellen, delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van die personen mee aan de gemeentebesturen waar zij hun hoofdverblijfplaats hebben.

De gemeentelijke overheden delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van de personen die tot het onderwijzend personeel in hun gemeente behoren, mee aan de gemeentebesturen waar zij hun hoofdverblijfplaats hebben.

Een tweede lijst bevat de kiezers van de stemafdeling naar rata van twaalf personen per stembureau. Die lijst dient om de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus aan te wijzen. Hij mag geen personen bevatten die al zijn opgenomen in de lijst, vermeld in het derde lid.

§2. De lijsten, vermeld in paragraaf 1, worden uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezing naar de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, gezonden.

HOOFDSTUK 3. Samenstelling van de telbureaus

Art. 45. De telbureaus G, P en in voorkomend geval S bestaan uit een voorzitter, een secretaris, en twee tot vier bijzitters en plaatsvervangende bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden:

- 1° twee bijzitters en twee plaatsvervangende bijzitters als er minder dan negentien te verkiezen raadsleden zijn;
- 2° drie bijzitters en drie plaatsvervangende bijzitters als er negentien tot zeventwintig te verkiezen raadsleden zijn;
- 3° vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters als er meer dan zeventwintig te verkiezen raadsleden zijn.

Voor de telbureaus G is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in de gemeente. Voor de telbureaus P is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het provinciedistrict waartoe de gemeente behoort. Voor de telbureaus S is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het stadsdistrict.

De secretaris wordt benoemd door de voorzitter van het telbureau uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest. Hij is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van het telbureau.

Art. 46. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

- 1° de voorzitters van de telbureaus;
- 2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een telbureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De personen, vermeld in het eerste lid, en de plaatsvervangende voorzitter, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.

Art. 47. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 44, §1, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. Die lijst wordt voor iedereen ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de telbureaus de samenstelling van hun eigen telbureau.

HOOFDSTUK 4. Samenstelling van de stembureaus

Art. 48. De stembureaus bestaan uit de voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris.

De secretaris wordt door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de gemeenteraadskiezers. Voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen wordt de secretaris door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de stadsdistrictsraadskiezers. Hij is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van het stembureau.

Art. 49. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

1° de voorzitters van de stembureaus;

2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een stembureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De voorzitters, vermeld in het eerste lid, 1°, en de plaatsvervangende voorzitters, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. De bijzitters en plaatsvervangende bijzitters, vermeld in het eerste lid, 2°, worden aangewezen conform artikel 44, §1, zesde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.

Art. 50. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 49, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. De lijst wordt voor iedereen ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de stembureaus de samenstelling van hun eigen stembureau.

Titel 10. Oproeping van de kiezers

Art. 51. Ten minste twintig dagen vóór de verkiezingen laat de Vlaamse Regering in het Belgisch Staatsblad een bericht verschijnen waarin de dag van de stemming, en uren van opening en sluiting van het stemlokaal meegedeeld worden. Dat bericht vermeldt eveneens dat elke kiezer bezwaar kan aantekenen bij het gemeentebestuur tot twaalf dagen vóór de verkiezing.

Art. 52. De provinciegouverneur of de door hem aangewezen ambtenaar zorgt ervoor dat het college van burgemeester en schepenen ten minste vijftien dagen voor de verkiezing aan alle kiezers een oproepingsbrief zendt op de verblijfplaats die ze op dat tijdstip hebben.

Art. 53. Kiezers die hun oproepingsbrief niet hebben ontvangen of niet meer in bezit hebben, kunnen op het gemeentesecretariaat een duplicaat afhalen tot 12 uur 's middags op de dag van de stemming. Van dat recht wordt melding gemaakt in het bericht, vermeld in artikel 51.

Art. 54. De oproepingsbrief vermeldt de volgende gegevens:

- 1° de dag waarop en het stemlokaal waarin de kiezer moet stemmen;
- 2° de te verkiezen mandatarissen;
- 3° de uren van opening en sluiting van het stemlokaal;
- 4° de voorwaarden voor terugbetaling van de reiskosten van kiezers die niet meer in de gemeente wonen waar ze op de kiezerslijst staan;
- 5° de achternaam, de voornaam of voornamen, het geslacht, ~~de geboortedatum~~ en de hoofdverblijfplaats van de kiezer, alsook het nummer waaronder hij op de kiezerslijst staat;
- 6° de integrale tekst van artikel 56, artikel 135, §2, en artikel 138, §3, derde lid.

De Vlaamse Regering stelt het model van de oproepingsbrief vast.

Art. 55. Een bericht van oproeping wordt ten minste twintig dagen voor de stemming in de gemeente openbaar bekendgemaakt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

De publicatie vermeldt de gegevens, vermeld in artikel 54, eerste lid, 1° tot en met 4°. De publicatie herinnert er ook aan dat de kiezer die zijn oproepingsbrief niet heeft ontvangen of niet meer in bezit heeft, een duplicaat op het gemeentesecretariaat kan afhalen tot 12 uur 's middags op de dag van de stemming.

Titel 11. Afleveren van een volmacht

Art. 56. §1. Een kiezer kan een andere kiezer als gevolmachtigde in zijn plaats laten stemmen. De persoon die hij als gevolmachtigde aanwijst moet voor dezelfde verkiezing zelf de hoedanigheid van kiezer bezitten.

Een gevolmachtigde kan per verkiezing maar één stem bij volmacht uitbrengen.

§2. De volgende kiezers kunnen een volmacht verlenen:

- 1° de kiezer die om medische redenen niet in staat is om zich naar het stembureau te begeven of er naartoe gevoerd te worden. Dat moet blijken uit een medisch attest. Geneesheren, die als kandidaat voor de verkiezing zijn voorgedragen, mogen een dergelijk attest niet afgeven;
- 2° de kiezer die om beroeps- of dienstredenen:
  - a) in het buitenland is opgehouden, alsook de leden van zijn gezin of van zijn gevolg die daar met hem verblijven. Die onmogelijkheid moet blijken uit een attest van de militaire of burgerlijke overheid of van de werkgever onder wie de werknemer ressorteert;
  - b) zich op de dag van de stemming in het Rijk bevindt, maar in de onmogelijkheid verkeert om zich in het stembureau te melden. Die onmogelijkheid moet blijken uit een attest van de militaire of burgerlijke overheid of van de werkgever onder wie de werknemer ressorteert;
- 3° de kiezer die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefent en de leden van zijn gezin die met hem samenwonen. De uitoefening van het beroep moet blijken uit een attest van de burgemeester van de gemeente waar de betrokkene in het bevolkingsregister is ingeschreven. De Vlaamse Regering bepaalt het model van dit attest;
- 4° de kiezer die de dag van de stemming ten gevolge van een rechterlijke maatregel in een toestand van vrijheidsbeneming verkeert. Die toestand wordt bevestigd door de directie van de inrichting waar de betrokkene zich bevindt;
- 5° de kiezer die om redenen in verband met zijn geloofsovertuiging in de onmogelijkheid verkeert zich op het stembureau te melden. Die onmogelijkheid moet blijken uit een attest dat is afgegeven door de religieuze overheid;
- 6° de student die zich, om studieredenen, in de onmogelijkheid bevindt zich in het stembureau te melden, op voorwaarde dat hij een attest voorlegt van de directie van de instelling waar hij studeert;
- 7° de kiezer die om andere redenen dan die vermeld in punt 1° tot en met 6°, de dag van de stemming niet in zijn woonplaats is wegens een tijdelijk verblijf in het buitenland, en zich bijgevolg in de onmogelijkheid bevindt zich in het stemlokaal te melden, voor zover de onmogelijkheid door de burgemeester van zijn woonplaats of zijn gemachtigde vastgesteld is, na voorlegging van de nodige bewijsstukken, of, ingeval de kiezer zich in de onmogelijkheid bevindt een dergelijk bewijsstuk voor te leggen, op grond van een verklaring op eer. De Vlaamse Regering bepaalt het model van de verklaring op erewoord dat de kiezer moet indienen en het model van attest dat door de burgemeester moet worden afgegeven. De aanvraag moet worden ingediend bij de burgemeester van de woonplaats uiterlijk op de dag voor de dag van de verkiezing.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt het model van de volmacht. Het formulier voor de volmacht kan gratis worden verkregen bij het gemeentesecretariaat.

§4. De volmachtgever en de gevolmachtigde ondertekenen beiden het volmacht-formulier.

Titel 12. De verkiesbaarheidsvoorwaarden

Art. 57. Uiterlijk op de dag van de verkiezing moet aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden voldaan zijn.

Art. 58. Om tot gemeenteraadslid of stadsdistrictsraadslid verkozen te kunnen worden en blijven, moet men kiezer zijn en moet men de kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8 of 11, behouden en mag men zich niet in een geval van schorsing of uitsluiting, als vermeld in artikel 15, §1 en §2, bevinden.

De volgende personen zijn niet verkiesbaar:

- 1° overeenkomstig artikel 65, tweede lid, 2°, en artikel 113 van de Gemeentekieswet, de onderdanen van de andere lidstaten van de Europese Unie die, ten gevolge van een individuele burgerrechtelijke of een strafrechtelijke beslissing in hun lidstaat van herkomst ontheven zijn van het recht om gekozen te worden krachtens het recht van die lidstaat;
- 2° personen die, onverminderd de toepassing van punt 1°, veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens één van de misdrijven, vermeld in artikel 240, 241, 243, en 245 tot en met 248 van het Strafwetboek, gepleegd tijdens de uitoefening van een gemeenteambt. Die onverkiesbaarheid eindigt twaalf jaar na de veroordeling.

Art. 59. Om tot provincieraadslid verkozen te kunnen worden en om het te kunnen blijven, moet men kiezer zijn, moet men ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van een gemeente die behoort tot de provincie, en moet men de kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8, behouden en mag men zich niet in een geval van schorsing of uitsluiting als vermeld in artikel 15, §1 en §2, bevinden.

Niet verkiesbaar zijn zij die veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens één van de misdrijven, vermeld in artikel 240, 241, 243, en 245 tot en met 248 van het Strafwetboek, gepleegd tijdens de uitoefening van een gemeenteambt. Die onverkiesbaarheid eindigt twaalf jaar na de veroordeling.

Titel 13. Bescherming van de lijstnamen en toekennen van volgnummers

Art. 60. Elke lijstnaam bestaat uit ten hoogste achttien tekens. De Vlaamse Regering legt in een besluit de toegelaten tekens vast en kan bepaalde combinaties van tekens verbieden als dat om informaticatechnische redenen vereist is. De lijstnaam moet op het stembiljet boven de kandidatenlijst komen.

Art. 61. Elke politieke formatie in het Vlaams Parlement die ten minste door drie leden vertegenwoordigd is, kan een voorstel indienen tot de bescherming van de lijstnaam die ze wil vermelden in de voordrachten van kandidaten en tot het verkrijgen van een gemeenschappelijk volgnummer.

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam moet worden ondertekend door ten minste drie Vlaamse parlementsleden die tot de politieke formatie behoren die de lijstnaam zal gebruiken. Een parlements lid mag maar één enkel voorstel ondertekenen.

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam wordt de veertigste dag voor de verkiezing, tussen tien en twaalf uur, aan de Vlaamse Regering of de gemachtigde van

de Vlaamse Regering overhandigd door een parlamentslid die het voorstel mede heeft ondertekend.

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam vermeldt de voornaam of voornamen, de achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.

Art. 62. De vermelding van een lijstnaam waarvan gebruikgemaakt is door een politieke partij die door minstens drie leden vertegenwoordigd is in het Vlaams Parlement en waaraan bij een vorige verkiezing met het oog op de vernieuwing van parlementen op Europees, federaal en regionaal niveau bescherming werd verleend, kan op gemotiveerd verzoek van die politieke partij door de Vlaamse Regering worden verboden. De lijst van de lijstnamen waarvan het gebruik verboden is, wordt de drieënveertigste dag voor de verkiezing in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

De Vlaamse Regering kan het gebruik van de lijstnamen die op de kandidatenlijsten voor de provincieraadsverkiezing voorkomen en waarvan het gebruik ontzegd is, verbieden voor de gemeenteraadsverkiezing en stadsdistrictsraadsverkiezing.

Art. 63. De Vlaamse Regering kent bij loting aan de beschermde lijstnaam onmiddellijk na het indienen van de voorstellen tot bescherming een gemeenschappelijk volgnummer toe. Lijstnamen die beginnen met een beschermde lijstnaam, kunnen het gemeenschappelijk volgnummer van die partij gebruiken op voorwaarde dat zij een getuigschrift voorleggen als vermeld in artikel 64.

De lijstnamen en de gemeenschappelijke volgnummers worden binnen vier dagen in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

Art. 64. Na de loting, vermeld in artikel 63, brengt de Vlaamse Regering de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus, de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus die gevestigd zijn in de provinciehoofdplaats en de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus op de hoogte van de toegekende gemeenschappelijke volgnummers, van de aan de verschillende nummers voorbehouden lijstnamen, en van de voornaam of voornamen en achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.

Bij de voordrachten van kandidaten die met toepassing van artikel 61 een beschermde lijstnaam en een gemeenschappelijk volgnummer gebruiken, moet een getuigschrift worden gevoegd van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde.

Als er geen getuigschrift bij de voordrachten, vermeld in het tweede lid, wordt gevoegd, weigert de voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau, van het gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau het gebruik van de lijstnaam en van het gemeenschappelijke volgnummer door een niet-erkende lijst ambtshalve voor respectievelijk de provincieraadsverkiezing, de gemeenteraadsverkiezing en de stadsdistrictsraadsverkiezing.

Art. 65. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 92, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de gemeenteraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die geen gemeenschappelijk volgnummer, conform artikel 63, hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend, conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

Dit artikel is ook van toepassing op de verkiezing van de stadsdistrictsraden.

Art. 66. De kandidaten van de lijsten die werden ingediend bij de provincie-districtshoofdbureaus die buiten de provinciehoofdplaats gevestigd zijn, mogen op de voordrachtsakte aanduiden dat ze verzoeken om hetzelfde volgnummer te krijgen als een van de lijsten die in de provinciehoofdplaats werden ingediend.

De voorzitter die een verzoek, vermeld in het eerste lid, ontvangt, zendt onmiddellijk een exemplaar van de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau. De lijsttrekker van de in de hoofdplaats voorgedragen lijsten of de kandidaat die hij daartoe gemandateerd heeft, mag ter plaatse tot uiterlijk 16 uur op de vijftiengste dag voor de stemming, inzage nemen van de verzoekschriften, vermeld in het eerste lid. Die lijsttrekker of kandidaat verklaart schriftelijk dat hij al dan niet akkoord gaat met het gebruik van hetzelfde volgnummer.

Art. 67. §1. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 100, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel 66, en die geen gemeenschappelijk volgnummer conform artikel 63 hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend, conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

§2. Na de loting, vermeld in paragraaf 1, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau onmiddellijk voor elk provinciedistrict van de provincie een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die niet van een gemeenschappelijk volgnummer, conform paragraaf 1 of artikel 63, zijn voorzien.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat werd toegekend tijdens de loting, vermeld in paragraaf 1.

§3. De voorzitter deelt onmiddellijk het resultaat van de lotingen, vermeld in paragraaf 1 en 2, via het snelste kanaal mee aan de voorzitters van de andere provinciedistrictshoofdbureaus van de provincie.

Titel 14. Indiening van de kandidatenlijsten

HOOFDSTUK 1. Indiening van de kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen

Art. 68. §1. Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden maakt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau bekend:

1° dat hij op zaterdag, de negenentwintigste dag voor de stemming, tussen 9 en 12 uur en tussen 13 en 16 uur de voordrachtsakten van kandidaten in ontvangst neemt op de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau. Hij vermeldt daarbij ook de plaats waar het gemeentelijk hoofdbureau zetelt;

2° dat hij op dinsdag, de vijfde dag voor de stemming, tussen 14 en 16 uur, de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P en, in voorkomend geval, S in ontvangst neemt.

De bekendmaking, vermeld in het eerste lid, gebeurt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau het adres van de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau aan de Vlaamse Regering.”.

§2. Als de zevenentwintigste dag voor de verkiezing een wettelijke feestdag is, worden alle kiesverrichtingen op de dagen, vermeld in paragraaf 1, achtenveertig uur vervroegd.

Art. 69. De voordrachtsakten van de kandidaten voor de verkiezing van de gemeenteraden moeten ondertekend worden, hetzij door een aftredend gemeenteraadslid, hetzij door de volgende personen, afhankelijk van de grootte van de gemeente:

- 1° in de gemeenten van 20.000 inwoners en meer, door ten minste 100 gemeenteraadskiezers;
- 2° in die van 10.000 tot 20.000 inwoners, door ten minste 50 gemeenteraadskiezers;
- 3° in die van 5000 tot 10.000 inwoners, door ten minste 30 gemeenteraadskiezers;
- 4° in die van 2000 tot 5000 inwoners, door ten minste 20 gemeenteraadskiezers;
- 5° in die van 500 tot 2000 inwoners, door ten minste 10 gemeenteraadskiezers;
- 6° in die van minder dan 500 inwoners, door ten minste 5 gemeenteraadskiezers.

Het bevolkingscijfer is het cijfer dat vastgesteld wordt overeenkomstig artikel 7, §1.

Art. 70. De eerste kandidaat van de lijst of de kandidaat die door de eerste kandidaat van de lijst daartoe gemandateerd is, bezorgt tegen ontvangstmelding de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.

De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop de kandidatenlijsten moeten worden ingediend.

Art. 71. De voordrachtsakte vermeldt de voornaam, eventueel de roepnaam, de achternaam, de geboortedatum, het geslacht, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kandidaten, alsook de lijstnaam die boven de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan.

De kandidaat die op het stembiljet wil vermeld worden met zijn roepnaam, voegt een akte van bekendheid bij de voordrachtsakte als de roepnaam geen van zijn voornamen is of geen afgeleide is van een van zijn voornamen. De akte van bekendheid kan afgeleverd worden door een vrederechter, een notaris of de burgemeester van de woonplaats van de kandidaat.

In voorkomend geval vermeldt de voordrachtsakte ook de voornaam, de achternaam, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kiezers die de kandidaten voordragen.

Art. 72. Tot op het ogenblik dat het gemeentelijk hoofdbureau de kandidatenlijsten voorlopig afsluit, mogen voorgedragen kandidaten de voordrachtsakte vervolledigen met hun handtekening.

Art. 73. Overeenkomstig artikel 23, §1, negende en tiende lid, en artikel 97 van de Gemeentekieswet verklaren de niet-Belgische kandidaten die onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Unie, in de voordrachtsakte:

- 1° dat ze in een lokale basisoverheid van een andere lidstaat van de Europese Unie geen ambt of mandaat uitoefenen dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester;
- 2° dat ze in een andere lidstaat van de Europese Unie geen functies uitoefenen die gelijkwaardig zijn met die, vermeld in artikel 11 van het Gemeentedecreet;
- 3° dat ze op de datum van de verkiezing niet ontheven of geschorst zijn van het verkiesbaarheidsrecht in hun land van herkomst.

In geval van twijfel over de verkiesbaarheid van de kandidaat, meer bepaald na kennisname van zijn verklaring, kan de voorzitter van het hoofdbureau eisen dat die kandidaat een attest van de bevoegde overheden van zijn land van herkomst indient waarin verklaard wordt dat hij, op de datum van de verkiezing, niet ontheven of geschorst is van het verkiesbaarheidsrecht in dat land of dat die overheden daar in elk geval niet van op de hoogte zijn.

Art. 74. De volgende pariteitsregels moeten in acht genomen worden:

- 1° op eenzelfde lijst mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één;
- 2° de eerste twee kandidaten van eenzelfde lijst mogen niet van hetzelfde geslacht zijn.

Art. 75. Op eenzelfde lijst mogen niet meer kandidaten voorkomen dan er leden kunnen worden verkozen.

Art. 76. De kandidaten van wie de namen voorkomen op eenzelfde voordracht, worden geacht één enkele lijst te vormen.

Art. 77. Op de voordrachtsakte kunnen een getuige en een plaatsvervangende getuige aangewezen worden die de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bijwonen.

Art. 78. De modellen van voordrachtsakte, van verbeteringsakte en van de individuele geschreven en ondertekende verklaring, vermeld in artikel 73 worden door de Vlaamse Regering vastgelegd.

Art. 79. De voordracht wijst de volgorde aan waarin de kandidaten worden voorgedragen.

~~Een kiezer mag niet meer dan één voordracht voor dezelfde verkiezing ondertekenen. De kiezer die dat verbod overtreedt wordt gestraft overeenkomstig artikel 244.~~

Art. 80. Een kandidaat mag niet voorkomen op meer dan één lijst voor dezelfde verkiezing.

De kandidaat die deze verbodsbepaling overtreedt, wordt gestraft overeenkomstig artikel 244. Zijn naam wordt geschrapt van alle lijsten waarop hij voorkomt.

Art. 81. Als er niet meer kandidaat-raadsleden regelmatig voorgedragen zijn dan er mandaten toe te kennen zijn, dan verklaart het gemeentelijk hoofdbureau hen zonder meer verkozen.

Het proces-verbaal van de verkiezing, dat tijdens de vergadering is opgemaakt en door de leden van het bureau werd ondertekend, wordt onmiddellijk aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen gezonden, tegelijk met de voordrachten. Uittreksels

uit het proces-verbaal worden aan de gekozenen gezonden en in de gemeente door aanplakking bekendgemaakt.

Art. 82. §1. In gemeenten met minder dan 5000 inwoners mag de voordracht van kandidaten, met uitzondering van de lijst, vermeld in artikel 68 tot en met 81, ook een lijst van drie kandidaat-opvolgers omvatten, voor het geval de verkiezing zonder stemming zou eindigen.

§2. De voordracht van die kandidaat-opvolgers wijst de volgorde aan waarin zij worden voorgedragen. Ze moet, op straffe van nietigheid, voorkomen in dezelfde akte als de voordracht van de kandidaat-raadsleden. De kandidaten van beide categorieën moeten in die akte afzonderlijk worden gerangschikt, met nauwkeurige aanduiding van elke categorie.

Een kandidaat mag niet tegelijk als kandidaat-raadslid en als kandidaat-opvolger worden voorgedragen. Bij overtreding van die bepaling wordt de naam van de kandidaat geschrapt van de lijst van kandidaat-opvolgers.

§3. Als de raadsleden overeenkomstig artikel 81 verkozen verklaard zijn, dan verklaart het gemeentelijk hoofdbureau in voorkomend geval de kandidaat-opvolgers die overeenkomstig paragraaf 1 en 2 zijn voorgedragen, eerste, tweede en derde opvolger.

§4. Als er meer kandidaat-raadsleden regelmatig voorgedragen zijn dan er mandaten toe te kennen zijn, dan verklaart het gemeentelijk hoofdbureau de kandidaatstellingen voor de opvolging die overeenkomstig paragraaf 1 en 2 zijn gebeurd, zonder gevolg.

HOOFDSTUK 2. Indiening van de kandidatenlijsten voor de stadsdistricts-raadsverkiezingen

Art. 83. Voor de verkiezingen van de stadsdistrictsraden zijn de volgende artikelen van dit hoofdstuk van toepassing:

- 1° artikel 68, met dien verstande dat:
  - a) "gemeenteraden" wordt gelezen als "stadsdistrictsraden";
  - b) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
  - c) "gemeentehuis" wordt gelezen als "de zetel van het "stadsdistrictshoofdbureau";
  - d) paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt geschrapt;
- 2° artikel 69, met dien verstande dat:
  - a) "gemeenteraden" wordt gelezen als "stadsdistrictsraden";
  - b) "gemeenteraadsleden" wordt gelezen als "stadsdistrictsraadsleden";
  - c) "gemeenten" wordt gelezen als "stadsdistricten";
  - d) "gemeenteraadskiezers" wordt gelezen als "stadsdistrictsraadskiezers";
- 3° artikel 70, met dien verstande dat:
  - a) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
  - b) "gemeenteraadsleden" wordt gelezen als "stadsdistrictsraadsleden";
- 4° artikel 71, met dien verstande dat:
  - a) "gemeente" wordt gelezen als "stadsdistrict";
  - b) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 5° artikel 72, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 6° artikel 73, met dien verstande dat:
  - a) "gemeenteraadslid" wordt gelezen als "stadsdistrictsraadslid";
  - b) "schepenen" wordt gelezen als "schepenen van het stadsdistrictscollege";
  - c) "burgemeester" wordt gelezen als "voorzitter van het stadsdistrictscollege";
- 7° artikel 74;
- 8° artikel 75;

- 9° artikel 76;
- 10° artikel 77 met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 11° artikel 78;
- 12° artikel 79;
- 13° artikel 80;
- 14° artikel 81, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau".

HOOFDSTUK 3. Indiening van de kandidatenlijsten voor de provincieraadsverkiezingen

Art. 84. Voor de verkiezingen van de provincieraden zijn de volgende artikelen van dit hoofdstuk van toepassing:

- 1° artikel 68, met dien verstande dat:
  - a) "gemeenteraden" wordt gelezen als "provincieraden";
  - b) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
  - c) ~~"het gemeentehuis" wordt gelezen als "de zetel van het provinciedistrictshoofdbureau";~~
  - d) paragraaf 1, eerste lid, 4°, wordt geschrapt;
- 2° artikel 69, dat vervangen wordt door wat volgt:
"De voordrachtsakten voor de provincieraadsverkiezingen moeten ondertekend zijn door ten minste vijftig kiezers van de provincie of door een aftredend provincieraadslid.";
- 3° artikel 70, met dien verstande dat:
  - a) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
  - b) "gemeenteraadsleden" wordt gelezen als "provincieraadsleden";
- 4° artikel 71, met dien verstande dat:
  - a) "de gemeente" wordt gelezen als "een gemeente van de provincie";
  - b) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 5° artikel 72, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 6° artikel 74;
- 7° artikel 75;
- 8° artikel 76;
- 9° artikel 77, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 10° artikel 78, wordt vervangen door wat volgt:
"De modellen van voordrachtsakte en van verbeteringsakte worden door de Vlaamse Regering vastgelegd.";
- 11° artikel 79;
- 12° artikel 80, met dien verstande dat een derde lid wordt toegevoegd, dat luidt als volgt: "De voorzitter van het provinciaal districtshoofdbureau stuurt onmiddellijk na het verstrijken van de termijn voor het indienen van de lijsten een kopie van alle ingediende lijsten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau die hem uiterlijk de zevenentwintigste dag voor de stemming om 16 uur kennis geeft van de gevallen van meervoudige kandidaatstelling.";
- 13° artikel 81, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau".

Titel 15. Onderzoek van de kandidatenlijsten

HOOFDSTUK 1. Onderzoek van de kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen

Art. 85. De kandidaten en de kiezers die de voordrachten van kandidaten hebben ingeleverd, mogen ter plaatse inzage nemen van alle ingediende voordrachten en schriftelijk hun opmerkingen aan het gemeentelijk hoofdbureau meedelen.

Ze kunnen dat recht uitoefenen gedurende de termijn, bepaald voor de inlevering van de voordrachten, en tot twee uur na het verstrijken van die termijn.

Ze kunnen dat recht, vermeld in het eerste lid, ook nog uitoefenen op de zevenentwintigste dag voor de stemming, van 13 tot 16 uur.

Als de zevenentwintigste dag voor de verkiezing een wettelijke feestdag is, worden alle kiesverrichtingen die op die dag moeten plaatshebben, achtenveertig uur vervroegd.

Art. 86. Bij de verkiezingen voor de vernieuwing van de gemeenteraden vergadert het gemeentelijk hoofdbureau de zevenentwintigste dag voor de stemming om 16 uur.

Het gemeentelijk hoofdbureau onderzoekt:

- 1° of de gegevens correct en volledig ingevuld zijn op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;
- 2° of er niet te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte staan;
- 3° of de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden nageleefd;
- 4° of de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden nageleefd;
- 5° of de regels omtrent de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden nageleefd;
- 6° of de kandidaten verkiesbaar zijn en of de niet-Belgische kandidaten van de Europese Unie de verklaring, vermeld in artikel 73, hebben afgelegd.

Na het onderzoek, vermeld in het tweede lid, sluit het gemeentelijk hoofdbureau de kandidatenlijst voorlopig af.

Art. 87. (...)

Art. 88. Als het gemeentelijk hoofdbureau de voordracht van bepaalde kandidaten onregelmatig verklaart, worden de redenen van die beslissing in het proces-verbaal opgenomen. Onmiddellijk wordt een uittreksel uit het proces-verbaal, met de woordelijke opgave van de aangevoerde redenen, met een aangetekende brief gestuurd aan de kiezer of de kandidaat die de akte waarop de afgewezen kandidaten voorkomen, heeft ingeleverd.

Als meerdere ondertekenaars de voordrachtsakte hebben ingediend, dan wordt de brief, vermeld in het eerste lid, gericht aan de indiener die als eerste in de voordrachtsakte werd aangewezen.

Als de onverkiesbaarheid van een kandidaat als reden is aangevoerd, wordt het uittreksel uit het proces-verbaal, vermeld in het eerste lid, op dezelfde wijze ook aan die kandidaat gestuurd.

Art. 89. Personen die de aanvaarde of afgewezen kandidatenlijsten hebben ingeleverd of, bij hun ontstentenis, één van de kandidaten die op die kandidatenlijst

ten voorkomen, kunnen de zesentwintigste dag voor de stemming, tussen 13 en 16 uur, op de plaats die werd aangewezen voor het inleveren van de voordrachten, bij de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, tegen ontvangstbewijs een met redenen omkleed bezwaarschrift tegen de aanvaarding van bepaalde kandidaturen indienen.

De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau geeft aan de kiezer of de kandidaat die de betwiste voordracht heeft ingeleverd, onmiddellijk met een aangetekende brief kennis van het bezwaar, onder vermelding van de aangevoerde redenen. Als meerdere ondertekenaars de voordrachtsakte hebben ingediend, dan wordt de brief gericht aan de indiener die de kandidaten in de voordracht als eerste hebben aangewezen.

Als de verkiesbaarheid van een kandidaat wordt betwist, wordt ook die kandidaat op de wijze, vermeld in het tweede lid, daarover rechtstreeks ingelicht.

Art. 90. Als het gemeentelijk hoofdbureau bij het voorlopig afsluiten van de kandidatenlijst bepaalde kandidaten wegens onverkiesbaarheid afgewezen heeft of als een bezwaarschrift, gegrond op de onverkiesbaarheid van een kandidaat, overeenkomstig artikel 89 is ingediend, verzoekt de voorzitter van dat bureau het gemeentebestuur van de woonplaats van de kandidaat, telefonisch, via e-mail of bij een door de secretaris van het bureau gedragen schriftelijke vordering, hem onmiddellijk met een aangetekende brief een eensluidend verklaard afschrift van een uittreksel uit die stukken die dat bestuur in zijn bezit heeft en die over de verkiesbaarheid van de kandidaat nadere aanwijzingen kunnen verschaffen, toe te sturen.

Als die kandidaat, als vermeld in het eerste lid, zijn woonplaats niet sedert ten minste vijftien dagen in de gemeente heeft en als de stukken waaruit onverkiesbaarheid kan blijken, nog niet bij het gemeentebestuur zijn aangekomen, dan stuurt dat gemeentebestuur de stukken door naar het gemeentebestuur van de vorige woonplaats van de kandidaat.

De voorzitter kan, als hij dat nodig acht, andere onderzoeken instellen, zowel over de verkiesbaarheid van de betrokken kandidaten als over de andere aangevoerde onregelmatigheden.

Alle stukken die ter uitvoering van dit artikel worden aangevraagd, worden kosteloos afgegeven.

Art. 91. Personen die aanvaarde of afgewezen lijsten hebben ingeleverd, of, bij hun ontstentenis, één van de kandidaten die op die lijsten voorkomt, kunnen de vierentwintigste dag voor de stemming tussen 14 en 16 uur op de plaats, aangewezen voor het inleveren van de voordrachten, bij de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau tegen ontvangstbewijs, een memorie indienen tot betwisting van de onregelmatigheden waarmee bij het voorlopige afsluiten van de kandidatenlijst rekening is gehouden of die de dag na die afsluiting ingeroepen zijn. Als de onregelmatigheid te maken heeft met de onverkiesbaarheid van een kandidaat, kan een memorie worden ingediend met inachtneming van dezelfde regels.

De personen, vermeld in het eerste lid, kunnen in voorkomend geval bij de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een verbeteringsakte indienen tot 16 uur op de vierentwintigste dag voor de stemming. Die verbeteringsakte is alleen ontvankelijk als een kandidaat zich vrijwillig wil terugtrekken of overleden is na de voorlopige afsluiting of als één of meer kandidaten die op de voordracht voorkomen, afgewezen zijn om één van de volgende redenen:

1° de gegevens zijn foutief of onvolledig op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;

- 2° er staan te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte;
- 3° de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden niet nageleefd;
- 4° de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden niet nageleefd;
- 5° de regels omtrent de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden niet nageleefd;
- 6° een kandidaat is niet verkiesbaar of de niet-Belgische kandidaat van de Europese Unie heeft de verklaring, vermeld in artikel 73, niet afgelegd.

De verbeteringsakte mag geen naam van een nieuwe kandidaat bevatten, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 6°, en in het geval dat een kandidaat zich vrijwillig terugtrekt of overleden is. Ze mag de volgorde van voordracht die in de afgewezen akte werd aangenomen, niet wijzigen, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 4°.

De nieuw voorgedragen kandidaat neemt de plaats in van de geschrapte kandidaat of van diegene die zich terugtrekt of overleden is.

Vermindering van een te groot aantal kandidaat-titularissen of -opvolgers is alleen mogelijk als uit de verbeteringsakte blijkt dat een kandidaat zijn kandidatuur intrekt.

De verbeteringsakte wordt ondertekend door de lijsttrekker, de kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken en de eventueel nieuw toegevoegde kandidaten.

De geldige handtekeningen van de voordragende kiezers en van de kandidaten, alsook de regelmatige vermeldingen in de afgewezen voordracht, blijven van kracht als de verbeteringsakte aanvaard wordt.

Art. 92. Het gemeentelijk hoofdbureau vergadert de vierentwintigste dag voor de stemming om 16 uur.

Tot de vergadering worden alleen de personen toegelaten die de lijsten hebben ingeleverd of, bij hun ontstentenis, de kandidaten die een stuk als vermeld in artikel 89 en 91 hebben overhandigd, toegelaten, alsmede de getuigen van die lijsten die met toepassing van artikel 77 zijn aangewezen.

Als in de verbeteringsakte de pariteitsregels niet gerespecteerd worden, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie af. Als er geen verbeteringsakte wordt ingediend, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie eveneens af, tenzij de pariteit behouden blijft. In dat laatste geval hernummert het de kandidaten op de lijst door de opengevallen plaatsen op te vullen, maar zonder de onderlinge volgorde van de kandidaten te wijzigen. Als het gemeentelijk hoofdbureau overgaat tot het schrappen van kandidaten van een lijst en de pariteit daarbij niet wordt behouden of hersteld, wijst het de lijst in kwestie af. Als een lijst na schrapping van kandidaten niet wordt afgewezen, verliest de lijst in kwestie in voorkomend geval haar gemeenschappelijke volgnummer en komt de lijst onderaan in de nummering.

Als de verkiesbaarheid van een kandidaat wordt betwist, mogen ook die kandidaat en de indiener van het bezwaar, hetzij persoonlijk, hetzij bij gemachtigde, de vergadering bijwonen. Hun aanwezigheid, hetzij persoonlijk, hetzij bij gemachtigde, is een vereiste voor de ontvankelijkheid van het beroep waarvan sprake is in artikel 93.

In voorkomend geval, onderzoekt het hoofdbureau de stukken die de voorzitter overeenkomstig artikel 89 tot en met 91, ontvangen heeft, en beslist het erover na

de betrokkenen te hebben gehoord, als zij dat verlangen. Het gemeentelijk hoofdbureau verbetert de kandidatenlijst, als daartoe grond bestaat, en sluit ze daarna definitief af.

Art. 93. Als het gemeentelijk hoofdbureau een kandidatuur verwerpt wegens de onverkiesbaarheid van de kandidaat, wordt daarvan in het proces-verbaal melding gemaakt en, als de afgewezen kandidaat aanwezig of vertegenwoordigd is, verzoekt de voorzitter de kandidaat of zijn gemachtigde als hij dit wenst, op het proces-verbaal een verklaring van beroep te ondertekenen.

Als een bezwaar, gegrond op de onverkiesbaarheid van een kandidaat, afgewezen wordt, moet de procedure, vermeld in het eerste lid, worden toegepast en de indiener van het bezwaar of zijn gemachtigde wordt verzocht een verklaring van beroep te ondertekenen, als hij dat wenst.

Beslissingen van het gemeentelijk hoofdbureau die geen betrekking hebben op de verkiesbaarheid van kandidaten, zijn niet vatbaar voor beroep, met uitzondering van de beslissingen, genomen op grond van titel 1 van deel 4.

Art. 94. De drieëntwintigste dag voor de verkiezing houdt de voorzitter van het hof van beroep zich tussen 11 en 13 uur in zijn kabinet ter beschikking van de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus van zijn rechtsgebied, om er uit hun handen een uitgifte van de processen-verbaal houdende de verklaringen van beroep, alsmede alle stukken betreffende de geschillen waarvan de hoofdbureaus kennis hebben gehad, te ontvangen.

Bijgestaan door zijn griffier, maakt hij van die overhandiging, vermeld in het eerste lid, akte op.

Art. 95. Overeenkomstig artikel 125ter van het Algemeen Kieswetboek brengt de voorzitter van het hof van beroep de zaak op de rol van een terechtzitting van de eerste kamer van dat hof, die moet plaatshebben op de twintigste dag voor de verkiezing om 10 uur 's morgens, zelfs als die dag een feestdag is.

De eerste kamer van het hof van beroep onderzoekt de zaken van verkiesbaarheid met voorrang boven alle andere.

Ter openbare terechtzitting doet de voorzitter voorlezing van de stukken van het dossier. Hij verleent vervolgens het woord aan de eiser in beroep en eventueel aan de verweerder. Beiden mogen zich laten vertegenwoordigen en bijstaan door een raadsman.

Het hof beslist, nadat het het advies van de procureur-generaal gehoord heeft, tijdens de vergadering, bij een arrest dat in openbare zitting wordt uitgesproken. Dat arrest wordt niet betekend aan de betrokkene, maar neergelegd ter griffie van het hof, waar de betrokkene er kosteloos inzage van kan nemen.

Het openbaar ministerie geeft het beschikkende gedeelte van het arrest per e-mail of per fax ter kennis van de voorzitter van het betrokken gemeentelijk hoofdbureau op de door hem aangewezen plaats.

Het dossier van het hof wordt, met een uitgifte van het arrest, binnen acht dagen toegezonden aan de voorzitter van de gemeenteraad.

Art. 96. Overeenkomstig artikel 125quater van het Algemeen Kieswetboek staat tegen de arresten, vermeld in artikel 95, geen rechtsmiddel open.

Art. 97. In geval van beroep verdaagt het gemeentelijk hoofdbureau de verrichtingen, vermeld in artikel 92, en vergadert de twintigste dag voor de verkiezing om 18 uur, om tot die verrichtingen te kunnen overgaan zodra het op de hoogte is gebracht van de beslissingen van het hof van beroep.

Art. 98. De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat. De lijst vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam ~~of voornamen, hun beroep~~ en hun woonplaats. De onder-
richtingen, vermeld in artikel 123, §3, worden bij de lijsten gevoegd en ter inzage gelegd. Vanaf de negentiende dag voor de stemming deelt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de officiële kandidatenlijst mee aan de kandidaten en aan de kiezers die hen hebben voorgedragen, als zij daarom vragen.

HOOFDSTUK 2. Onderzoek van de kandidatenlijsten voor de stadsdistricts-raadsverkiezingen

Art. 99. Voor de verkiezingen van de stadsdistrictsraden zijn de volgende bepalingen van dit hoofdstuk van toepassing:

- 1° artikel 85, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 2° artikel 86, met dien verstande dat:
  - a) "gemeenteraden" wordt gelezen als "stadsdistrictsraden";
  - b) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- ~~3° artikel 87, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";~~
- 4° artikel 88, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 5° artikel 89, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 6° artikel 90, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 7° artikel 91, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 8° artikel 92, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 9° artikel 93, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 10° artikel 94, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 11° artikel 95, met dien verstande dat:
  - a) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
  - b) "voorzitter van de gemeenteraad" wordt gelezen als "voorzitter van de stadsdistrictsraad";
- 12° artikel 96;
- 13° artikel 97, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 14° artikel 98, met dien verstande dat "voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau".

HOOFDSTUK 3. Onderzoek van de kandidatenlijsten voor de provincieraadsverkiezingen

Art. 100. Voor de verkiezingen van de provincieraden zijn de volgende bepalingen van dit hoofdstuk van toepassing:

- 1° artikel 85, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 2° artikel 86, met dien verstande dat:
  - a) "Bij de verkiezingen voor de vernieuwing van de gemeenteraden" wordt gelezen als "Bij de verkiezingen voor de vernieuwing van de provincieraden";
  - b) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
  - c) in het tweede lid, 1°, de tweede zin wordt geschrapt;
  - d) in het tweede lid, 2°, "artikel 58", wordt gelezen als "artikel 59";
- ~~3° artikel 87, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";~~
- 4° artikel 88, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 5° artikel 89, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 6° artikel 90, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 7° artikel 91, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 8° artikel 92, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau" en met dien verstande dat een zesde lid wordt toegevoegd dat luidt als volgt: 'De voorzitter zendt onmiddellijk een exemplaar van alle voordrachtsakten van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau.'
- 9° artikel 93, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 10° artikel 94, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 11° artikel 95, met dien verstande dat:
  - a) "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
  - b) "voorzitter van de gemeenteraad" wordt gelezen als "voorzitter van de provincieraad";
- 12° artikel 96;
- 13° artikel 97, met dien verstande dat "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "provinciedistrictshoofdbureau";
- 14° artikel 98, met dien verstande dat "voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau".

Titel 16. Lijstenverbinding

Art. 101. (...)

Art. 102. (...)

Art. 103. (...)

Art. 104. (...)

Art. 105. (...)

Art. 106. (...)

Art. 107. (...)

Art. 108. (...)

Art. 109. (...)

Titel 17. Aanwijzing van getuigen in hoofdbureaus, stem- en telbureaus

HOOFDSTUK 1. Aanwijzing van getuigen in de hoofdbureaus

Art. 110. Op de voordrachtsakte van kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen kan een lijst een getuige en een plaatsvervangende getuige aanwijzen voor de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau. Die getuigen hebben het recht hun opmerkingen in de processen-verbaal te doen opnemen.

Art. 111. Op de voordrachtsakte van kandidaten voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen kan een lijst een getuige en een plaatsvervangende getuige aanwijzen voor de vergaderingen van het stadsdistrictshoofdbureau. Die getuigen hebben het recht hun opmerkingen in de processen-verbaal te doen opnemen.

Art. 112. Op de voordrachtsakte van kandidaten voor de provincieraadsverkiezingen kan een lijst een getuige en plaatsvervangende getuige aanwijzen voor de vergaderingen van het provinciedistrictshoofdbureau ~~en de kantonhoofdbureaus~~. Die getuigen hebben het recht hun opmerkingen in de processen-verbaal te doen opnemen.

Art. 113. De getuigen, vermeld in artikel 112, zijn van rechtswege ook aangewezen om de verrichtingen van het provinciaal hoofdbureau bij te wonen. Uit de groep van de getuigen van de lijsten met dezelfde benaming en hetzelfde lijstnummer in verschillende provinciedistricten van eenzelfde provincie, mag voor die groep maar één getuige de vergaderingen van het provinciaal hoofdbureau bijwonen.

HOOFDSTUK 2. Aanwijzing van getuigen in stem- en telbureaus

Art. 114. Vijf dagen voor de verkiezing mag de indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, één getuige en één plaatsvervangende getuige per stembureau en per telbureau aanwijzen. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau neemt de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P, en, in voorkomend geval, S in ontvangst, conform artikel 68, §1, eerste lid, 2°.

Art. 115. Om getuige voor een stembureau te kunnen zijn, moet de persoon in kwestie een gemeenteraadskiezer zijn. In de gemeente waar ook de stadsdistrictsraden worden verkozen, moet de getuige voor een stembureau een stadsdistrictsraadskiezer zijn.

De getuige voor een telbureau G moet een gemeenteraadskiezer zijn, voor een telbureau P een provincieraadskiezer en voor een telbureau S een stadsdistrictsraadskiezer.

De kandidaten kunnen als getuige of als plaatsvervangende getuige worden aangewezen.

Art. 116. De indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, beslist voor iedere getuige in welk stembureau of telbureau hij tijdens de duur van de verrichtingen zijn opdracht zal vervullen. De getuigen worden daarvan op de hoogte gebracht door de indiener zelf. Die kennisgeving wordt mee ondertekend door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.

Art. 117. De getuigen voor een telbureau P die in een andere gemeente kiezer zijn, moeten hun hoedanigheid van provincieraadskiezer kunnen aantonen, hetzij via de oproepingsbrief voor de verkiezingen in hun gemeente, hetzij via een uittreksel uit de kiezerslijst.

In voorkomend geval, moeten de getuigen voor een telbureau G of P die in een ander stadsdistrict kiezer zijn, hun hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen aantonen, hetzij via de oproepingsbrief voor de verkiezingen in hun stadsdistrict, hetzij via een uittreksel uit de kiezerslijst.

Art. 118. (...)

Art. 119. (...)

Art. 120. De getuigen hebben het recht hun opmerkingen in het proces-verbaal te doen opnemen.

Titel 18. Opmaak van het stembiljet in geval van een stemming op papier

Art. 121. Als er meer kandidaten dan toe te kennen mandaten zijn, maakt het gemeentelijk hoofdbureau het stembiljet op voor de verkiezingen van de gemeenteraden, het stadsdistrictshoofdbureau maakt het stembiljet op voor de verkiezingen van de stadsdistrictsraden en het provinciedistrictshoofdbureau maakt het stembiljet op voor de verkiezingen van de provincieraden, onmiddellijk na het afsluiten van de kandidatenlijsten overeenkomstig het model, dat door de Vlaamse Regering wordt bepaald.

Art. 122. Twee dagen voor of daags voor de dag van de verkiezing zendt de voorzitter van het hoofdbureau dat de stembiljetten heeft vastgesteld, de voor de verkiezing nodige stembiljetten in verzegelde enveloppes aan de voorzitter van elk stembureau. Op de enveloppes worden het adres en het aantal ingesloten stembiljetten vermeld.

De voorzitter van het hoofdbureau zendt tegelijkertijd aan de voorzitter van elk telbureau de modeltabel die hij heeft opgemaakt en die de voorzitters van de telbureaus na de telling moeten invullen, als vermeld in artikel 156, tweede tot en met vierde lid.

Titel 19. Inrichting van de stemlokalen

Art. 123. §1. Het stemlokaal en de stemhokjes worden ingericht door het college van burgemeester en schepenen volgens het model dat door de Vlaamse Regering wordt bepaald.

Afmetingen en schikking mogen worden gewijzigd volgens de vereisten van de lokalen.

§2. Er is ten minste één stemhokje per honderdvijftig kiezers.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt de onderrichtingen voor de kiezers. Die worden in het stemlokaal aangebracht.

Art. 124. In het stemlokaal is voor elke te verkiezen raad een aparte stembus aanwezig.

Art. 125. Een exemplaar van dit kiesdecreet en van de onderrichtingen wordt in het stemlokaal ter inzage gelegd voor de leden van het stembureau.

Deel 3. Op de verkiezingsdag

Titel 1. De installatie van de stembureaus

Art. 126. De voorzitter installeert het stembureau uiterlijk om 7.30 uur. Als er onvoldoende bijzitters en plaatsvervangende bijzitters aanwezig zijn, vervolledigt hij het stembureau ambtshalve met aanwezige kiezers.

Als bewijs van hun aanstelling moeten de getuigen die zich aanbieden, in het bezit zijn van hun aanstellingsbrief overeenkomstig artikel 116. De voorzitter houdt die aanstellingsbrieven bij.

Getuigen kunnen vóór de aanvang van de stemming bezwaar formuleren tegen de samenstelling van het stembureau. De voorzitter beslist over de bezwaren. Er is geen beroep mogelijk.

Het proces-verbaal van het stembureau maakt hier melding van.

Vóór het begin van de stemverrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de getuige en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.

Art. 127. Als de voorzitter voor of na de installatie van het stembureau verhinderd of afwezig is, wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een plaatsvervangende voorzitter aan, conform artikel 49, tweede lid.

Het proces-verbaal van het stembureau maakt hier melding van.

Art. 128. De bijzitters, de secretaris en de getuigen leggen voor het begin van de verrichtingen de eed af ten overstaan van de voorzitter. Daarna legt de voorzitter de eed af ten overstaan van het stembureau.

De eedformule luidt: "Ik zweer dat ik het geheim van de stemming zal bewaren."

De voorzitter of de bijzitter, die gedurende de werkzaamheden aangesteld wordt ter vervanging van een verhinderd lid, legt de eed af voordat hij zijn ambt aanvaardt.

Het proces-verbaal van het stembureau maakt melding van elke eedaflegging.

Art. 129. De leden van het stembureau hebben recht op presentiegeld, waarvan het bedrag en de modaliteiten door de Vlaamse Regering bepaald worden.

Titel 2. De stemming

Art. 130. De kiezer kan alleen zijn stem uitbrengen voor een verkiezing waarvoor hij is opgeroepen. Hij stemt in de gemeente en, in voorkomend geval, in het stads-district waar hij op de kiezerslijst is ingeschreven.

Art. 131. Niemand kan worden verplicht het geheim van zijn stem bekend te maken, zelfs bij een gerechtelijk onderzoek of geschil, of bij een parlementair onderzoek.

Art. 132. §1. Alleen de kiezers worden in het stemlokaal toegelaten. Ze mogen niet langer in het stemlokaal blijven dan nodig is om te stemmen.

§2. De voorzitter neemt de nodige maatregelen voor de handhaving van de orde en rust in het stemlokaal en in de omgeving ervan. Hij kan die bevoegdheid geheel of gedeeltelijk delegeren aan een lid van het stembureau.

In het stemlokaal en het wachtlokaal mag geen gewapende macht worden opgesteld zonder opvordering van de voorzitter. De burgerlijke overheid en de militaire bevelhebbers zijn gehouden zijn opvorderingen op te volgen.

§3. Alleen de leden van het stembureau, de kiezers en de getuigen hebben toegang tot het stemlokaal. Andere personen worden op bevel van de voorzitter of zijn gemachtigde uit het stemlokaal verwijderd. Wie weerstand biedt of opnieuw binnenkomt, kan worden gestraft overeenkomstig artikel 245.

§4. De voorzitter of zijn gemachtigde kan ieder persoon tot de orde roepen die in het stemlokaal openlijk tekens van goedkeuring of afkeuring geeft, of de rust verstoort. Als die persoon daar toch mee doorgaat, kan de voorzitter of zijn gemachtigde hem laten verwijderen, met dien verstande dat hij hem opnieuw moet binnenlaten om te stemmen. Wie verwijderd werd, kan worden gestraft overeenkomstig artikel 245.

§5. Van het bevel tot verwijdering, vermeld in paragraaf 3 en 4, wordt in het proces-verbaal melding gemaakt.

Art. 133. De leden van het stembureau en de getuigen stemmen in het stemlokaal waar zij hun opdracht vervullen.

Art. 134. De kiezers worden tot de stemming toegelaten van 8 tot 13 uur.

Als de verkiezingen op dezelfde dag plaatsvinden als die welke georganiseerd worden voor de vernieuwing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Europees Parlement of het Vlaams Parlement, kan de Vlaamse Regering het sluitingsuur van de stembureaus wijzigen.

Kiezers die in het lokaal aanwezig zijn of die in de wachtrij staan aan te schuiven vóór 13 uur of vóór het uur dat de Vlaamse Regering, overeenkomstig het tweede lid heeft bepaald, worden nog tot de stemming toegelaten.

Art. 135. §1. De kiezers melden zich in het stemlokaal met hun identiteitskaart en oproepingsbrief.

§2. De gevolmachtigde meldt zich aan in het stemlokaal waar de volmachtgever had moeten stemmen. Hij overhandigt aan de voorzitter van het stembureau:

- 1° de volmacht;
- 2° één van de attesten, vermeld in artikel 56, §2;
- 3° zijn identiteitskaart;
- 4° zijn oproepingsbrief;
- 5° de oproepingsbrief van de volmachtgever.

Art. 136. De secretaris stipt de naam van de kiezers aan op de aanstiplijst. De voorzitter of een door hem aangewezen lid doet hetzelfde op het tweede exemplaar van de aanstiplijst, na te hebben gecontroleerd of de gegevens op de aanstiplijst overeenstemmen met de vermeldingen op de oproepingsbrief en op de identiteitskaart.

Art. 137. §1. Wie als kiezer vermeld staat op de aanstiplijst, maar zijn oproepingsbrief niet kan voorleggen, kan tot de stemming toegelaten worden als zijn identiteit door het bureau wordt erkend.

§2. Het stembureau mag de volgende personen die vermeld staan op de aanstiplijst, niet tot de stemming toelaten:

- 1° personen van wie het college van burgemeester en schepenen of het hof van beroep de schrapping heeft uitgesproken bij een beslissing of een arrest waarvan een uittreksel is overgelegd;
- 2° personen die onder de toepassing vallen van een van de bepalingen van artikel 15, §1 en 2, en van wie de onbekwaamheid blijkt uit een stuk waarvan de wet de afgifte voorschrijft;
- 3° personen van wie bewezen is, hetzij door stukken, hetzij door eigen bekentenis, dat zij op de dag van de verkiezing de stemgerechtigde leeftijd niet hebben bereikt;
- 4° personen die dezelfde dag al in een ander stembureau of een andere gemeente hebben gestemd.

§3. Wie niet als kiezer vermeld staat op de aanstiplijst, wordt alleen tot de stemming toegelaten na het voorleggen van ofwel:

- 1° een beslissing van het college van burgemeester en schepenen waarbij zijn inschrijving in de kiezerslijst wordt bevolen;
- 2° een uittreksel uit een arrest van het hof van beroep waarin zijn inschrijving in de kiezerslijst wordt bevolen;
- 3° een getuigschrift van het college van burgemeester en schepenen dat bevestigt dat de betrokkene de hoedanigheid van kiezer bezit.

De kiezer die gebruik maakt van een stemhokje voor personen met een lichamelijke beperking dat zich in een ander stemlokaal bevindt dan datgene dat op zijn oproepingsbrief staat, wordt toegelaten tot de stemming in dat stemlokaal.

Als een kiezer niet kan stemmen in het stemlokaal dat op zijn oproepingsbrief staat omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is, wordt hij toegelaten tot de stemming in een ander stemlokaal.

§4. De namen van de kiezers die niet vermeld staan op de aanstiplijst maar die door het stembureau tot de stemming zijn toegelaten, worden op beide aanstiplijsten ingeschreven.

Art. 138. §1. Voor elke verkiezing waarvoor hij kiesgerechtigd is, ontvangt de kiezer een in vieren dichtgevouwen stembiljet dat aan de keerzijde gemerkt is door een stempel. De plaats van de stempel wordt door de voorzitter bepaald op de dag van de verkiezingen en wordt aangebracht op een modelstembiljet. Dat modelstembiljet wordt geparafeerd en op het einde van de stemming in een aparte verzegelde enveloppe gestopt.

De kiezer begeeft zich onmiddellijk naar een stemhokje. Hij brengt er zijn stem uit.

§2. Een kiezer die wegens lichamelijke beperkingen niet in staat is om zich alleen naar het stemhokje te begeven of om zelf zijn stem uit te brengen, mag zich met toestemming van de voorzitter door iemand laten geleiden of bijstaan. De naam van beide personen wordt in het proces-verbaal vermeld.

Als een lid van het stembureau of een getuige de echtheid of de ernst van de aangevoerde lichamelijke beperking betwist, dan beslist het stembureau. De met redenen omklede beslissing van het stembureau wordt in het proces-verbaal opgenomen.

§3. De kiezer toont aan de voorzitter het behoorlijk opnieuw in vieren dichtgevouwen stembiljet met de stempel aan de buitenzijde en steekt het in de stembus.

De voorzitter of een door hem aangesteld lid stempelt de oproepingsbrief af en geeft de oproepingsbrief terug aan de kiezer.

Als de kiezer bij volmacht heeft gestemd, vermeldt de voorzitter na de stemming op de oproepingsbrief van de gevolmachtigde: "heeft bij volmacht gestemd". De oproepingsbrief van de volmachtgever wordt afgestempeld. De voorzitter houdt de volmacht en het daarbij horende attest bij en voegt beide documenten bij het proces-verbaal.

Art. 139. Het is voor een kiezer verboden om het stembiljet na het verlaten van het stembokje op zodanige wijze open te vouwen dat de door hem uitgebrachte stem bekend wordt. Als de kiezer het stembiljet na het verlaten van het stembokje geopend heeft, dan neemt de voorzitter het opengevouwen biljet terug, maakt het onmiddellijk onbruikbaar en verplicht de kiezer opnieuw te stemmen.

De voorzitter kan op vraag van een kiezer een ander stembiljet geven, tegen teruggave van het eerste. Het eerste stembiljet wordt in dat geval onmiddellijk onbruikbaar gemaakt.

De voorzitter schrijft op de stembiljetten die zijn teruggenomen, de vermelding: "Teruggenomen stembiljet" en parafeert ze.

Art. 140. De kiezer kan geldig stemmen door het uitbrengen van:

- 1° een lijststem, als hij akkoord gaat met de volgorde waarin de kandidaten op de lijst voorkomen;
- 2° een naamstem, meerdere naamstemmen op eenzelfde lijst of een lijststem in combinatie met een of meer naamstemmen binnen dezelfde lijst, als hij de volgorde waarin de kandidaten op die lijst voorkomen, wil wijzigen.

Het stemmerk, zelfs op onvolmaakte wijze aangebracht, is geldig, tenzij het voornemen om het stembiljet herkenbaar te maken, duidelijk blijkt.

Titel 3. Het einde van de stemming

Art. 141. Nadat de laatste toegelaten kiezer heeft gestemd, sluit de voorzitter van het stembureau het stemlokaal. Hij maakt één proces-verbaal op voor alle verkiezingen samen.

Art. 142. §1. De voorzitter verzamelt per verkiezing de stembiljetten die hij onbruikbaar gemaakt heeft omdat ze beschadigd of openbaar gemaakt zijn, en vermeldt het aantal ervan in het proces-verbaal. Hij stopt ze in een daartoe bestemde enveloppe en verzegelt die enveloppe.

§2. De voorzitter verzamelt per verkiezing de niet-gebruikte stembiljetten en vermeldt het aantal ervan in het proces-verbaal. Hij stopt ze in een daartoe bestemde enveloppe en verzegelt die enveloppe.

§3. De voorzitter opent de stembussen.

Het stembureau telt per verkiezing het aantal stembiljetten. De voorzitter vermeldt het aantal ervan in het proces-verbaal en, per verkiezing, in het daartoe bestemde formulier. Hij stopt die formulieren in de daartoe bestemde enveloppen en verzegelt die enveloppen.

De stembiljetten worden per verkiezing opnieuw in de stembus of in een harmonica-enveloppe gestopt. De stembus of de harmonica-enveloppe worden verzegeld. Ook de getuigen mogen er hun zegel op zetten. Bij de stembussen bedekt de verzegeling in het bijzonder de sleuf van de stembus.

Art. 143. De voorzitter stelt de volgende lijsten op:

- 1° op basis van de aanstiplijsten: een lijst van de kiezers die op de aanstiplijsten stonden, maar die niet hebben gestemd. Die lijst wordt ondertekend door de leden van het stembureau;
- 2° een lijst van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch hebben gestemd;
- 3° een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering;
- 4° een lijst van de personen die uit het stembureau zijn verwijderd overeenkomstig artikel 132, §3 en §4.

Bij de verschillende lijsten worden de opmerkingen gevoegd die werden gemaakt door de leden van het stembureau en de getuigen.

Art. 144. De voorzitter sluit het proces-verbaal af. In de stembureaus waar niet geteld wordt overeenkomstig artikel 42, derde lid, vermeldt het proces-verbaal dat de voorzitter de stembus zal bewaren en die in voorkomend geval zal bezorgen aan het telbureau.

Art. 145. De voorzitter van het stembureau bezorgt, tegen ontvangstbewijs, de volgende stukken aan de voorzitter van het aangewezen telbureau voor de gemeenteraadsverkiezing of, in voorkomend geval, het aangewezen telbureau voor de stadsdistrictsraadsverkiezing:

- 1° de verzegelde enveloppe met het exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau, vermeld in artikel 144;
- 2° de lijst van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden maar die toch gestemd hebben vermeld in artikel 143, eerste lid, 2°, en tweede lid;
- 3° de verzegelde enveloppe met de twee exemplaren van de aanstiplijsten;
- 4° de aanstellingsbrieven van de getuigen, vermeld in artikel 116;
- 5° de volmachten en de daarbij horende attesten, vermeld in artikel 56, §2;
- 6° de documenten die de voorzitter ontving van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch hebben gestemd, overeenkomstig artikel 137, §3.

De voorzitter van het stembureau bezorgt tegen ontvangstbewijs, eventueel verzegeld van getuigen, per verkiezing de verzegelde harmonica-enveloppe of de verzegelde stembus met de sleutels aan de voorzitters van de aangewezen telbureaus, samen met:

- 1° de verzegelde enveloppe met het formulier, vermeld in artikel 142, §3;
- 2° het geparafeerde modelstembiljet, vermeld in artikel 138, §1;
- 3° de verzegelde enveloppe met de stembiljetten die hij onbruikbaar gemaakt heeft omdat ze beschadigd of openbaar gemaakt zijn, vermeld in artikel 142, §1;
- 4° de verzegelde enveloppe met de niet-gebruikte stembiljetten, vermeld in artikel 142, §2.

Indien nodig, stelt het gemeentebestuur een voertuig ter beschikking van de voorzitter om de voormelde enveloppen en/of stembussen te vervoeren.

Art. 146. De voorzitter van het stembureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.

Art. 147. De voorzitter van het stembureau bezorgt de volgende stukken in een verzegelde enveloppe binnen drie dagen aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton:

- 1° de lijst van de kiezers die op de aanstiplijst stonden, maar die niet hebben gestemd, vermeld in artikel 143, eerste lid, 1°;
- 2° eventueel de bewijsstukken van de afwezige kiezers en bijzitters;

- 3° een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering, vermeld in artikel 143, eerste lid, 3°;
4° een lijst van de personen als vermeld in artikel 132, §3 en §4.

Art. 148. De getuigen hebben het recht de enveloppen te verzegelen en hun opmerkingen in het proces-verbaal en in de lijsten, vermeld in artikel 143, te doen opnemen.

Art. 149. De Vlaamse Regering bepaalt de modaliteiten waaraan de processen-verbaal, vermeld in dit hoofdstuk, alsook de lijsten, harmonica-enveloppen, enveloppen, formulieren, verzegelingen en stembussen moeten voldoen.

Titel 4. De telling van de stemmen

Art. 150. De voorzitter installeert het telbureau uiterlijk om 14 uur.

Als er onvoldoende bijzitters en plaatsvervangende bijzitters aanwezig zijn, vervolledigt de voorzitter het telbureau. Het proces-verbaal van het telbureau maakt daar melding van.

Art. 151. Als de voorzitter van het telbureau verhinderd of afwezig is, wijst het telbureau onder zijn leden een plaatsvervangend voorzitter aan. Bij staking van stemmen beslist het oudste lid. Het proces-verbaal van het telbureau maakt hier melding van.

Art. 152. Voor ze hun ambt opnemen, leggen de leden de voorgeschreven eed af.

De bijzitters en de secretaris leggen voor het begin van de verrichtingen de eed af ten overstaan van de voorzitter. Daarna legt de voorzitter de eed af ten overstaan van het telbureau.

De eedformule luidt voor de voorzitter, de secretaris en de bijzitters: "Ik zweer dat ik de stemmen getrouw zal tellen en het geheim van de stemming zal bewaren."

De voorzitter of de bijzitter die gedurende de werkzaamheden aangesteld wordt ter vervanging van een verhinderd lid, legt de eed af voor hij zijn ambt aanvaardt.

Elke eedaflegging wordt vermeld in het proces-verbaal van het telbureau.

Art. 153. De leden van het telbureau hebben recht op presentiegeld, waarvan het bedrag en de modaliteiten bepaald worden door de Vlaamse Regering.

Art. 154. Zodra het telbureau is geïnstalleerd, worden de getuigen toegelaten tot het tellokaal.

Als bewijs van hun aanstelling moeten de getuigen die zich aanbieden, in het bezit zijn van hun aanstellingsbrief. De voorzitter houdt de aanstellingsbrieven bij.

~~Behalve bij onderlinge overeenstemming van de getuigen wijst de voorzitter van het telbureau bij loting voor elke kandidatenlijst uit de aanwezige getuigen degenen aan die bij de telling aanwezig moeten zijn. De niet aangewezen getuigen gaan onmiddellijk weg en er wordt melding van gemaakt in het proces-verbaal.~~

Voor het begin van de telverrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de getuige en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.

De getuigen in het telbureau leggen ten overstaan van de voorzitter de volgende eed af: "Ik zweer dat ik het geheim van de stemming zal bewaren."

Als van een bepaalde lijst geen enkele getuige aanwezig is, laat het bureau, ook al zijn de telverrichtingen al begonnen, de eerste getuige van die lijst toe die zich aanmeldt en zijn hoedanigheid bewijst.

Art. 155. §1. Het telbureau vat de telverrichtingen aan zodra het een harmonica-enveloppe of stembus met de sleutels en de enveloppen met de bijbehorende documenten die bestemd zijn voor het telbureau, ontvangen heeft.

§2. De voorzitter opent de harmonica-enveloppen of stembussen in aanwezigheid van de leden van het telbureau en van de getuigen. Hij of zijn gemachtigde tellen de stembiljetten die ze bevatten, zonder ze open te vouwen.

Het aantal stembiljetten dat gevonden wordt in elke harmonica-enveloppe of stembus, wordt vermeld in het proces-verbaal.

De enveloppen met de stembiljetten die de voorzitter van het stembureau onbruikbaar heeft gemaakt omdat ze beschadigd of openbaar werden gemaakt, en de enveloppen met de ongebruikte stembiljetten worden niet geopend.

§3. Het telbureau vouwt de stembiljetten open en deelt ze in de volgende categorieën in:

- 1° categorie 1: voor elke lijst, de stembiljetten met alleen een geldige lijststem;
- 2° categorie 2: voor elke lijst, de stembiljetten met een of meer naamstemmen. Tot deze categorie behoren ook alle stembiljetten waarop zowel een lijststem als een stem voor een of meer kandidaten van dezelfde lijst werd uitgebracht;
- 3° categorie 3: blanco stemmen en ongeldige stemmen;
- 4° categorie 4: twijfelachtige stembiljetten.

De volgende stembiljetten zijn ongeldig:

- 1° stembiljetten waarop meer dan een lijststem voorkomt of waarop naamstemmen voor kandidaten op verschillende lijsten zijn uitgebracht;
- 2° stembiljetten waarop een kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van een of meer kandidaten van een of meer andere lijsten;
- 3° stembiljetten waarvan de vorm en de afmetingen veranderd zijn; die binnenin een papier of een voorwerp bevatten; of die de kiezer herkenbaar heeft gemaakt door er een teken, een tekst of een doorhaling op aan te brengen;
- 4° alle andere stembiljetten dan die welke volgens de regelgeving mogen worden gebruikt.

De volgende stembiljetten zijn geldig:

- 1° stembiljetten met een lijststem en een of meer naamstemmen op dezelfde lijst;
- 2° stembiljetten met een onvolmaakt stemmerk, tenzij het voornemen om het stembiljet herkenbaar te maken duidelijk blijkt.

§4. Het telbureau beslist tot welke categorie de twijfelachtige stembiljetten behoren, en wijst ze toe aan categorie 1, 2 of 3, zoals vermeld in paragraaf 3, eerste lid, 1° tot en met 3°.

§5. Leden van het telbureau en getuigen kunnen opmerkingen voorleggen aan het telbureau, dat over de betwiste stembiljetten beslist. Het bezwaar, het advies van de getuigen en de beslissing van het bureau worden in het proces-verbaal opgenomen.

Als het bureau beslist dat een stembiljet geldig is, schrijft de voorzitter op het stembiljet "geldig". Dat biljet wordt ondergebracht in de categorie waartoe het behoort.

Als het bureau beslist dat een stembiljet ongeldig is, schrijft de voorzitter op het stembiljet "ongeldig". Dat biljet wordt ondergebracht in de categorie van de ongeldige stemmen.

De op de wijze, vermeld in het tweede en het derde lid, geldig en ongeldig verklaarde stembiljetten worden door twee leden van het bureau en door een getuige, als die aanwezig is, geparafeerd en in een aparte verzegelde enveloppe gestoken.

§6. Het telbureau telt voor elke lijst:

- 1° het aantal stembiljetten met een geldige lijststem, zijnde categorie 1, als vermeld in paragraaf 3, eerste lid, 1°;
- 2° het aantal stembiljetten met een of meer geldige naamstemmen, zijnde categorie 2, als vermeld in paragraaf 3, eerste lid, 2°;
- 3° het aantal naamstemmen, behaald door elke kandidaat.

De aantallen, vermeld in het eerste lid, worden in het proces-verbaal vermeld.

§7. Het telbureau stelt per lijst het aantal geldige stembiljetten vast, alsook het aantal blanco en ongeldige stembiljetten.

De aantallen, vermeld in het eerste lid, worden in het proces-verbaal vermeld.

§8. De stembiljetten, ingedeeld per lijst in categorie 1 en 2, als vermeld in paragraaf 3, eerste lid, 1° en 2°, en de ongeldige en blanco stembiljetten, zijnde categorie 3, als vermeld in paragraaf 3, eerste lid, 3°, worden na telling in afzonderlijke verzegelde enveloppen gestoken, net als de stembiljetten waarover een lid van het stembureau of een getuige een opmerking heeft gemaakt als vermeld in paragraaf 5.

§9. De getuigen hebben het recht de enveloppen te verzegelen en hun opmerkingen in het proces-verbaal te laten opnemen.

Art. 156. Het proces-verbaal van het telbureau wordt tijdens de telverrichtingen opgemaakt.

De resultaten van de telling worden in het proces-verbaal vermeld in de volgorde en volgens de aanwijzingen van een modeltabel, op te maken door de voorzitter van het hoofdbureau overeenkomstig artikel 122.

Die tabel vermeldt:

- 1° het aantal stembiljetten dat in elke stembus gevonden is;
- 2° het aantal blanco of ongeldige stembiljetten;
- 3° het aantal geldige stembiljetten;
- 4° voor elke lijst, gerangschikt volgens volgnummer, het aantal lijststemmen en het aantal naamstemmen voor elke kandidaat.

Van die tabel wordt onmiddellijk een tweede exemplaar gemaakt.

Art. 157. §1. Als het telbureau ook als hoofdbureau fungeert, vult de voorzitter de resultaten van de telling onmiddellijk in op het proces-verbaal, vermeld in artikel 156, eerste lid. Het proces-verbaal wordt definitief na de ondertekening door alle leden van het bureau. Het proces-verbaal geeft de officiële uitslag weer van de verkiezingen.

§2. Als het telbureau niet als hoofdbureau fungeert, legt de voorzitter van het telbureau een ontwerp van het proces-verbaal en de bijbehorende tabel voor aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

§3. Als de voorzitter van het hoofdbureau zich niet akkoord verklaart met het ontwerp van het proces-verbaal en de bijbehorende tabel, vraagt hij de voorzitter van het telbureau de tabel aan te vullen of te verbeteren en, in voorkomend geval, het ontwerp van procesverbaal aan te vullen of te verbeteren.

§4. Alleen als de voorzitter van het hoofdbureau zich akkoord verklaart met het ontwerp van het proces-verbaal en de bijbehorende tabel, ondertekent hij die stukken en kunnen de leden van het telbureau en de getuigen het proces-verbaal met de tabel en het tweede exemplaar daarvan ondertekenen, waardoor die documenten definitief worden. Daarna ontbindt de voorzitter zijn telbureau.

Art. 158. §1. De voorzitter van het telbureau bezorgt onmiddellijk, tegen ontvangstbewijs, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, het stadsdistrictshoofdbureau een verzegelde enveloppe met daarin de ondertekende tabel, vermeld in artikel 157, §4.

§2. De voorzitter van het telbureau bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, het stadsdistrictshoofdbureau, binnen vierentwintig uur:

- 1° in een verzegeld pak: het proces-verbaal van het telbureau en het tweede exemplaar van de door de leden van het telbureau ondertekende tabel, vermeld in artikel 157, §4;
- 2° in een verzegeld pak: de betwiste stembiljetten, vermeld in artikel 155, §8;
- 3° in een verzegeld pak: de niet-betwiste stembiljetten, vermeld in artikel 155, §8;
- 4° in een pak: de aanstellingsbrieven van de getuigen;
- 5° in een pak: de enveloppen die hij ontvangen heeft van de voorzitters van de stembureaus, vermeld in artikel 145;
- 6° in een pak: het modelstembiljet, vermeld in artikel 138, §1, en het formulier, vermeld in artikel 142, §3.

§3. Die stukken worden beveiligd bewaard in het hoofdbureau.

De Vlaamse Regering bepaalt de modaliteiten waaraan de processen-verbaal, de tabel en de enveloppen vermeld in dit hoofdstuk moeten voldoen.

Art. 159. De voorzitter van het telbureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.

De voorzitter van het telbureau bezorgt binnen drie dagen na de stemming aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton in een verzegelde enveloppe een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering.

Art. 160. Nadat het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, het stadsdistrictshoofdbureau de resultaten van de telling in de verschillende telbureaus ontvangen heeft, gaat het onmiddellijk over tot de algemene telling van de stemmen in aanwezigheid van de leden van het hoofdbureau en van de getuigen.

Het gemeentelijk hoofdbureau maakt onmiddellijk het proces-verbaal op van de algemene telling voor de provincieraadsverkiezingen. In voorkomend geval maakt het stadsdistrictshoofdbureau onmiddellijk het proces-verbaal op van de algemene telling voor de gemeenteraadsverkiezingen en het proces-verbaal van de algemene

telling voor de provincieraadsverkiezingen. Die processen-verbaal worden ondertekend door de leden en door de getuigen.

Als het hoofdbureau om 24 uur niet in het bezit is van de uitslagen van alle telbureaus, kan de voorzitter van het hoofdbureau beslissen dat de telling of de voortzetting ervan uitgesteld wordt tot de volgende ochtend om 9 uur. De voorzitter van het hoofdbureau zorgt voor de bewaring van de tabellen, vermeld in artikel 158, §1.

Art. 161. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau bezorgt via digitale weg, op de wijze die de Vlaamse Regering bepaalt, aan de Vlaamse Regering het totaal van de neergelegde stembiljetten, het totaal van de geldige stembiljetten, het totaal van de blanco en ongeldige stembiljetten en het door elke kandidaat behaalde aantal naamstemmen.

De uitslagen of de gedeeltelijke uitslagen kunnen pas worden verspreid als alle stembureaus gesloten zijn.

~~De Vlaamse Regering kan de voorzitters van de hoofdbureaus machtigen om gedeeltelijke uitslagen via digitale weg mee te delen en bepaalt onder welke voorwaarden dat gebeurt.~~

Art. 162. Wat betreft de resultaten van de algemene telling voor de provincieraadsverkiezingen bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau ~~het proces-verbaal met~~ de resultaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau.

Wat betreft de resultaten van de algemene telling voor de gemeenteraadsverkiezingen bezorgt de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau ~~het proces-verbaal met~~ de resultaten aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.

Art. 163. Op verzoek van de voorzitter van het hoofdbureau stelt het college van burgemeester en schepenen personeelsleden ter beschikking van het hoofdbureau, die werken onder toezicht van het bureau. De aan die personeelsleden toe te kennen vergoeding wordt bepaald door het college van burgemeester en schepenen.

Art. 164. De getuigen hebben het recht hun opmerkingen in het proces-verbaal te laten opnemen.

Titel 5. Zeteltoewijzing, bekendmaking van de uitslag en afsluitende werkzaamheden

HOOFDSTUK 1. Verdeling van de zetels en aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers bij gemeenteraadsverkiezingen door het gemeentelijk hoofdbureau en afsluitende werkzaamheden

Afdeling 1. Verdeling van de zetels over de lijsten

Art. 165. Het stemcijfer van iedere lijst wordt bepaald door alle stembiljetten op te tellen waarop een geldige stem is uitgebracht bovenaan op de lijst of op een of meer kandidaten van die lijst.

Alleenstaande kandidaten worden geacht ieder een afzonderlijke lijst te vormen.

Art. 166. Het gemeentelijk hoofdbureau deelt het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1; 1 1/2; 2; 2 1/2; 3; 3 1/2; 4; 4 1/2 enzovoort en rangschikt de quotiënten in de volgorde van belangrijkheid, tot er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn.

De verdeling over de lijsten gebeurt door aan iedere lijst zoveel zetels toe te kennen als haar stemcijfer quotiënten heeft opgeleverd, gelijk aan of hoger dan het laatst gerangschikte quotiënt. Als een zetel met evenveel recht aan verscheidene lijsten toekomt, wordt hij toegekend aan de lijst met het hoogste stemcijfer en, bij gelijkheid van de stemcijfers, aan de lijst waarop de kandidaat voorkomt die onder de kandidaten van wie de verkiezing in het geding is, de meeste stemmen heeft verkregen of die, subsidiair, de jongste in jaren is.

Afdeling 2. Aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers

Art. 167. Als het aantal kandidaten van een lijst gelijk is aan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn al die kandidaten verkozen.

Art. 168. Als het aantal kandidaten van een lijst kleiner is dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn die kandidaten allemaal verkozen en voegt het gemeentelijk hoofdbureau de niet-toegekende zetels bij die welke aan de overige lijsten toekomen.

De verdeling over deze lijsten, vermeld in het eerste lid, gebeurt door voortzetting van de bewerking, vermeld in artikel 166, eerste lid.

Art. 169. §1. Als het aantal kandidaten van een lijst groter is dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, worden de verkozenen door het gemeentelijk hoofdbureau aangewezen op basis van de naamstemmen en een overdracht van de lijststemmen.

§2. De aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers gebeurt op de volgende manier:

- 1° per lijst wordt het verkiesbaarheidscijfer op de volgende manier berekend:
$$(\text{stemcijfer van de lijst}) \times (\text{aantal zetels aan die lijst toegekend}) / \text{aantal zetels aan die lijst toegekend} + 1.$$

De eventuele decimalen van het quotiënt dat verkregen wordt, worden afgerond naar de hogere eenheid, ongeacht of ze 0,5 bereiken;
- 2° het aantal over te dragen stemmen wordt op de volgende manier berekend:
$$(\text{aantal stembiljetten met een lijststem, vermeld in artikel 155, §3, eerste lid, 1°}) \times (\text{aantal zetels aan die lijst toegekend}) / 3.$$

De eventuele decimalen van het quotiënt dat verkregen wordt, worden afgerond naar de hogere eenheid, ongeacht of ze 0,5 bereiken;
- 3° het aantal stemmen vermeld in 2° wordt als volgt overgedragen: de toe te kennen stembiljetten worden toegevoegd aan de naamstemmen die de eerste kandidaat van de lijst heeft behaald, om het verkiesbaarheidscijfer van die lijst vermeld in 1°, te bereiken. Als er een overschot is, wordt dat op vergelijkbare wijze toegekend aan de tweede kandidaat, vervolgens aan de derde enzovoort, tot het aantal over te dragen stemmen, vermeld in 2°, uitgeput is;
- 4° de zetels worden toegekend aan de kandidaten in afnemende grootte van het aantal stemmen dat zij hebben behaald, na de overdracht van de stemmen, vermeld in 3°. Bij gelijk stemmenaantal is de volgorde van voordracht op de lijst beslissend;
- 5° de niet-verkozen kandidaten worden eerste, tweede, derde enzovoort opvolger verklaard in afnemende grootte van het aantal stemmen dat zij hebben bekomen, na een nieuwe overdracht van de stemmen vermeld in 3°, te beginnen bij de eerste niet-effectief verkozen kandidaat. Bij gelijk stemmenaantal is de volgorde van voordracht op de lijst beslissend.

Afdeling 3. Bekendmaking van de uitslag en afsluitende werkzaamheden

Art. 170. Het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau wordt onmiddellijk opgemaakt en ondertekend door de leden en door de getuigen.

Art. 171. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau kondigt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot gemeenteraadslid of opvolger gekozen zijn, in het openbaar af.

Onmiddellijk na die afkondiging zendt de voorzitter van het hoofdbureau aan de Vlaamse Regering een staat waarin voor elke voorgedragen lijst het stemcijfer en het aantal verkregen zetels worden vermeld.

De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot gemeenteraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend.

Art. 172. §1. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau bezorgt binnen drie dagen na de verkiezing aan de provinciegouverneur de volgende stukken betreffende de gemeenteraadsverkiezingen:

- 1° het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau, in voorkomend geval aangevuld met de processen-verbaal van de algemene telling van de gemeenteraadsverkiezingen ontvangen van de voorzitter van de stadsdistrictshoofdbureaus overeenkomstig artikel 162, tweede lid;
- 2° de stukken die aan hem bezorgd zijn overeenkomstig artikel 158, §1 en §2.

§2. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau bezorgt binnen drie dagen na de verkiezing aan de provinciegouverneur:

- 1° het ondertekende proces-verbaal van de algemene telling van de provincieraadsverkiezingen, vermeld in artikel 160, tweede lid;
- 2° de stukken betreffende de provincieraadsverkiezingen die aan hem bezorgd zijn overeenkomstig artikel 158, §1 en §2.

Art. 173. De gemeentesecretaris legt een afschrift van het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het gemeentebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal.

Aan de processen-verbaal van de stem- en telbureaus kan inzage verleend worden op schriftelijk verzoek, gericht aan de provinciegouverneur.

Art. 174. De Vlaamse Regering bepaalt de modaliteiten van de opslag, de organisatie en de vernietiging van de stukken.

HOOFDSTUK 2. Verdeling van de zetels en aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers bij stadsdistrictsraadsverkiezingen door het stadsdistrictshoofdbureau en afsluitende werkzaamheden

Art. 175. De bepalingen, vermeld in artikel 165 tot en met 174, zijn van overeenkomstige toepassing op de verkiezingen voor de stadsdistrictsraden met dien verstande dat:

- 1° "gemeentelijk hoofdbureau" wordt gelezen als "stadsdistrictshoofdbureau";
- 2° "gemeentesecretariaat" wordt gelezen als "secretariaat van het stadsdistrict";
- 3° "gemeenteraadsverkiezingen" wordt gelezen als "stadsdistrictsraadsverkiezingen";
- 4° "gemeente" wordt gelezen als "stadsdistrict";

5° artikel 166, eerste lid, wordt gelezen als "Het stadsdistrictshoofdbureau deelt het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4 enzovoort en rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun belangrijkheid, tot er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn.

Art. 176. De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau bezorgt binnen drie dagen na de verkiezing aan de provinciegouverneur:

- 1° de ondertekende processen-verbaal van de algemene telling van de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen, vermeld in artikel 160, tweede lid;
- 2° de stukken betreffende de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen die aan hem bezorgd zijn overeenkomstig artikel 158, §1 en §2.

HOOFDSTUK 3. Verdeling van de zetels en aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers bij provincieraadsverkiezingen door het provinciaal hoofdbureau en afsluitende werkzaamheden

Afdeling 1. Verdeling van de zetels over de lijsten

Art. 177. Het stemcijfer van iedere lijst wordt bepaald door de optelling van alle stembiljetten waarop een geldige stem is uitgebracht bovenaan de lijst of voor één of meer kandidaten van die lijst.

Art. 178. Alleenstaande kandidaten worden geacht ieder een afzonderlijke lijst te vormen.

Art. 178/1. De lijsten die minstens 5 percent van het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen hebben behaald in het provinciedistrict, komen in aanmerking voor de rechtstreekse zetelverdeling, bedoeld in artikel 179, 180 en 181, §1.

~~Onderafdeling 1. Verdeling van de zetels in provinciedistricten waar geen gebruik is gemaakt van het recht om een lijstenverbinding aan te gaan~~

Art. 179. ~~§ 1. In de provinciedistricten waar geen gebruik is gemaakt van het in artikel 101 aan de kandidaten toegestane recht om een lijstenverbinding aan te gaan, wordt de verdeling van de zetels gedaan overeenkomstig dit artikel.~~

§ 2. Het provinciaal hoofdbureau deelt per provinciedistrict het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, 5 enzovoort, en rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun grootte, totdat er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn. Het laatste quotiënt dient als kiesdeler.

De verdeling over de lijsten gebeurt zo dat aan iedere lijst een aantal zetels wordt toegekend, gelijk aan het aantal keren dat haar stemcijfer de kiesdeler bevat, behoudens toepassing van artikel 180.

Art. 180. Wanneer een zetel met evenveel recht aan verscheidene lijsten toekomt, wordt hij toegekend aan de lijst met het hoogste stemcijfer en bij gelijkheid van de stemcijfers, aan de lijst waarop een kandidaat voorkomt die onder de kandidaten van wie de verkiezing in het geding is, de meeste stemmen heeft verkregen of subsidiair, de jongste in jaren is.

~~Onderafdeling 2. Verdeling van de zetels in de provinciedistricten waar gebruik is gemaakt van het recht om een lijstenverbinding aan te gaan~~

Art. 181. (...)

Afdeling 2. Aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers

Art. 182. Als het aantal kandidaten van een lijst gelijk is aan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn al die kandidaten verkozen.

Art. 183. Als het aantal kandidaten van een lijst kleiner is dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn de kandidaten allemaal verkozen en voegt het provinciaal hoofdbureau de niet-toegekende zetels bij die welke aan de overige lijsten toekomen.

De zetels worden verdeeld over de lijsten door de bewerking, vermeld in artikel 179, §2, eerste lid, voort te zetten.

Art. 184. §1. Als het aantal kandidaten van een lijst groter is dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, worden de verkozenen door het provinciaal hoofdbureau aangewezen op basis van de naamstemmen en een overdracht van de lijststemmen.

§2. De aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers gebeurt op de volgende manier:

- 1° per lijst wordt het verkiesbaarheidscijfer op de volgende manier berekend:
(stemcijfer van de lijst) X (aantal zetels aan die lijst toegekend) / aantal zetels aan die lijst toegekend + 1.
De eventuele decimalen van het quotiënt dat daardoor verkregen wordt, worden afgerond naar de hogere eenheid, ongeacht of ze 0,5 bereiken;
- 2° het aantal over te dragen stemmen wordt op de volgende manier berekend:
(aantal stembiljetten met een lijststem, vermeld in artikel 155, § 3, eerste lid, 1°) X (aantal zetels aan die lijst toegekend) / 3.
De eventuele decimalen van het quotiënt dat daardoor verkregen wordt, worden afgerond naar de hogere eenheid, ongeacht of ze 0,5 bereiken;
- 3° het aantal stemmen vermeld in 2° wordt als volgt overgedragen: de toe te kennen stembiljetten worden toegevoegd aan de naamstemmen die de eerste kandidaat van de lijst heeft behaald, om het verkiesbaarheidscijfer van die lijst, vermeld in 1°, te bereiken. Als er een overschot is, wordt dat op vergelijkbare wijze toegekend aan de tweede kandidaat, vervolgens aan de derde enzovoort, totdat het aantal over te dragen stemmen, zoals vermeld in 2°, uitgeput is;
- 4° de zetels worden toegekend aan de kandidaten in afnemende grootte van het aantal stemmen dat zij hebben behaald, na de overdracht van de stemmen, vermeld in 3°. Bij gelijk stemmenaantal is de volgorde van voordracht op de lijst beslissend;
- 5° de niet-verkozen kandidaten worden eerste, tweede, derde enzovoort opvolger verklaard in afnemende grootte van het aantal stemmen dat zij hebben behaald, na een nieuwe overdracht van de stemmen als vermeld in 3°, beginnende bij de eerste niet-effectief verkozen kandidaat. Bij gelijk stemmenaantal is de volgorde van voordracht op de lijst beslissend.

Afdeling 3. Bekendmaking van de uitslag en afsluitende werkzaamheden

Art. 185. Het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau wordt onmiddellijk opgemaakt. Het wordt ondertekend door de leden van het provinciaal hoofdbureau en door de getuigen.

Art. 186. De voorzitter van het provinciaal hoofdbureau kondigt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot provincieraadslid of opvolger gekozen zijn, in het openbaar af.

Onmiddellijk na de afkondiging, vermeld in het eerste lid, zendt de voorzitter van het hoofdbureau aan de Vlaamse Regering een staat waarin voor elke voorgedragen lijst het stemcijfer en het aantal verkregen zetels worden vermeld.

De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot provincieraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend.

Art. 187. De voorzitter van het provinciaal hoofdbureau bezorgt binnen vijf dagen na de verkiezing aan de provinciegouverneur het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau, aangevuld met de processen-verbaal van de algemene telling van de provincieraadsverkiezingen, ontvangen van de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus overeenkomstig artikel 162, en, in voorkomend geval, van de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus.

Art. 188. De provinciegriffier legt een afschrift van het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het provinciebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal.

Art. 189. De Vlaamse Regering bepaalt de modaliteiten van de opslag, de organisatie en de vernietiging van de stukken.

Deel 4. Na de verkiezingsdag

Titel 1. Verkiezingsuitgaven

HOOFDSTUK 1. Beperking en controle van de verkiezingsuitgaven

Afdeling 1. Uitgaven voor propaganda op gewestelijk vlak

Art. 190. De uitgaven voor verkiezingspropaganda op gewestelijk vlak van de politieke partijen die een gemeenschappelijk volgnummer en een beschermde lijstnaam hebben verkregen met toepassing van titel 13 van deel 2, mogen in totaal niet meer dan 372.000 euro bedragen.

Voor de politieke partijen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in het eerste lid, maar die minder dan vijftig lijsten onder hun gemeenschappelijk volgnummer en beschermde lijstnaam voordragen, wordt het bedrag, vermeld in het eerste lid, verminderd tot 340.000 euro.

De bedragen, vermeld in het eerste en tweede lid, kunnen door de Vlaamse Regering geïndexeerd worden.

De politieke partijen kunnen campagne voeren met een of meer kandidaten.

Afdeling 2. Uitgaven voor propaganda op lokaal vlak

Art. 191. §1. Het totaal van de uitgaven voor de verkiezingspropaganda van de lijsten mag voor de gemeenteraadsverkiezingen, stadsdistrictsraadsverkiezingen en provincieraadsverkiezingen per lijst niet meer bedragen dan per schijf:

- 1° tot 1000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 2,70 euro per ingeschreven kiezer;
- 2° van 1001 tot 5000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 1,10 euro per ingeschreven kiezer;
- 3° van 5001 tot 10.000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 0,80 euro per ingeschreven kiezer;

- 4° van 10.001 tot 20.000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 1,00 euro per ingeschreven kiezer;
- 5° van 20.001 tot 40.000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 1,10 euro per ingeschreven kiezer;
- 6° van 40.001 tot 80.000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 1,20 euro per ingeschreven kiezer;
- 7° vanaf 80.001 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 0,14 euro per ingeschreven kiezer.

De bedragen, vermeld in het eerste lid, kunnen door de Vlaamse Regering geïndexeerd worden.

§2. Het totaal van de uitgaven voor de verkiezingspropaganda van individuele kandidaten mag voor de gemeenteraadsverkiezingen, stadsdistrictsraadsverkiezingen en provincieraadsverkiezingen per kandidaat niet meer bedragen dan per schijf:

- 1° tot 50.000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 0,080 euro per ingeschreven kiezer, met een minimum van 1250 euro per kandidaat;
- 2° van 50.001 tot 100.000 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 0,030 euro per ingeschreven kiezer;
- 3° vanaf 100.001 op de kiezerslijst ingeschreven kiezers: 0,015 euro per ingeschreven kiezer.

De bedragen, vermeld in het eerste lid, kunnen door de Vlaamse Regering geïndexeerd worden.

§3. Als een kandidaat op verschillende lijsten tegelijk kandideert, mogen de maximumbedragen, vermeld in paragraaf 2, niet samengeteld worden. Alleen het hoogste maximumbedrag wordt in aanmerking genomen.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid mag een kandidaat die tegelijk op een provinciaal lijst en op een of twee andere lijsten kandideert, twee van de maximumbedragen, vermeld in paragraaf 2, waaronder dat voor de provincieraadsverkiezingen, samentellen, als hij zich voor die laatste verkiezingen kandidaat stelt in een provinciedistrict waartoe de gemeente waar hij in het bevolkingsregister is ingeschreven, niet behoort.

§4. Het aantal op de kiezerslijst ingeschreven kiezers, vermeld in paragraaf 1 en paragraaf 2, wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 16.

Art. 192. Uiterlijk veertig dagen voor de verkiezingen of, in geval van buitengewone verkiezingen, uiterlijk de dag van de oproeping van de kiezers, deelt de Vlaamse Regering de maximumbedragen mee die werden berekend overeenkomstig de bepaling van artikel 191, en die mogen worden uitgegeven door de lijsten en de kandidaten voor de verkiezingen van de raden.

Afdeling 3. Uitgaven voor verkiezingspropaganda

Art. 193. §1. Uitgaven voor verkiezingspropaganda zijn alle uitgaven en financiële verbintenissen voor mondelinge, schriftelijke, auditieve en visuele boodschappen die verricht worden tijdens de sperperiode en erop gericht zijn het resultaat van een politieke partij, een lijst en de kandidaten ervan gunstig te beïnvloeden.

§2. Als uitgaven voor de verkiezingspropaganda, vermeld in paragraaf 1, worden ook de uitgaven beschouwd die gedaan worden door derden voor politieke partijen, lijsten of kandidaten, tenzij die politieke partijen, lijsten of kandidaten de derden onmiddellijk na de kennisneming van de door hen gevoerde campagne, per aangetekende brief ertoe aanmanen de campagne te staken en een afschrift bezorgen van die aangetekende brief, al dan niet vergezeld van het akkoord van de derden

tot staking, aan de voorzitter van het verkiezingshoofdbureau. Het afschrift wordt gevoegd bij de door de betrokken partijen, lijsten of kandidaten ingediende aangiften van hun verkiezingsuitgaven en van de herkomst van de geldmiddelen.

§3. Als uitgaven voor verkiezingspropaganda worden niet beschouwd:

- 1° het verlenen van persoonlijke, niet-bezoldigde diensten, alsook het gebruik van een persoonlijk voertuig;
- 2° de publicatie in een dagblad of tijdschrift van redactionele artikelen, op voorwaarde dat die publicatie op dezelfde wijze en volgens dezelfde regels geschiedt als buiten de sperperiode, zonder betaling, vergoeding of belofte van betaling of vergoeding. Bovendien mag het niet gaan om een dagblad of tijdschrift dat speciaal wordt uitgegeven ten behoeve van of met het oog op de verkiezingen en moet de verspreiding en de frequentie van de publicatie dezelfde zijn als buiten de sperperiode;
- 3° de uitzending op radio of televisie van programma's met berichten of commentaren, op voorwaarde dat die uitzendingen op dezelfde wijze en volgens dezelfde regels geschieden als buiten de sperperiode, zonder betaling, vergoeding of belofte van betaling of vergoeding;
- 4° de uitzending of een reeks van uitzendingen op radio of televisie van verkiezingsprogramma's, op voorwaarde dat vertegenwoordigers van de politieke partijen aan die uitzendingen kunnen deelnemen;
- 5° de kostprijs van periodieke manifestaties, op voorwaarde dat:
  - a) ze niet uitsluitend voor verkiezingsdoeleinden worden georganiseerd;
  - b) het om geregelde en telkens terugkerende manifestaties gaat die altijd op dezelfde wijze worden georganiseerd. De periodiciteit ervan wordt beoordeeld hetzij aan de hand van een referentieperiode van twee jaar voor de periode, vermeld in paragraaf 1, waarin de manifestatie in kwestie jaarlijks eenmaal moet hebben plaatsgevonden, hetzij aan de hand van een referentieperiode van vier jaar voor de periode, vermeld in paragraaf 1, waarin de manifestatie in kwestie tweejaarlijks ten minste eenmaal moet hebben plaatsgevonden. Als de uitgaven voor reclame en uitnodigingen in vergelijking met het gewone verloop van een dergelijke manifestatie evenwel uitzonderlijk blijken te zijn, moeten ze bij wijze van uitzondering wel als verkiezingsuitgave aangerekend worden;
- 6° de kostprijs van niet-periodieke manifestaties die voor verkiezingsdoeleinden worden georganiseerd en waarvoor een deelnameprijs wordt aangerekend, als de uitgaven worden gedekt door de inkomsten, met uitzondering van de inkomsten uit sponsoring, en als het niet om uitgaven voor reclame en uitnodigingen gaat. Als de inkomsten de uitgaven niet dekken, moet het verschil als een verkiezingsuitgave worden aangerekend;
- 7° de uitgaven die tijdens de sperperiode worden verricht in het kader van een normale partijwerking op nationaal of lokaal niveau, meer bepaald voor de organisatie van congressen en partijbijeenkomsten. Als de uitgaven voor reclame en uitnodigingen in vergelijking met het gewone verloop van een dergelijke manifestatie evenwel uitzonderlijk blijken te zijn, moeten ze bij wijze van uitzondering wel als verkiezingsuitgave worden aangerekend;
- 8° de uitgaven voor de aanmaak van internettoepassingen, op voorwaarde dat die aanmaak op dezelfde wijze en volgens dezelfde regels geschiedt als buiten de sperperiode.

§4. De uitgaven en financiële verbintenissen voor goederen, leveringen en diensten die onder de toepassing van paragraaf 1 vallen, moeten tegen de geldende marktprijzen worden verrekend.

Afdeling 4. Verboden of geregementeerde propagandamiddelen

Art. 194. Tijdens de sperperiode mogen de politieke partijen, de lijsten en de kandidaten, alsook derden die propaganda voor politieke partijen, lijsten of kandidaten willen maken:

- 1° geen geschenken of gadgets verkopen of verspreiden;
- 2° geen commerciële telefooncampagnes voeren;
- 3° niet gebruikmaken van commerciële reclameborden of affiches;
- 4° niet gebruikmaken van niet-commerciële reclameborden of affiches die groter zijn dan 4 m²;
- 5° niet gebruikmaken van commerciële reclamespots op radio, televisie en in bioscopen.

Voor dezelfde periode bepaalt de Vlaamse Regering de algemene regels voor het aanbrengen van verkiezingsaffiches en de organisatie van gemotoriseerde optochten.

Afdeling 5. Financiering van de uitgaven voor verkiezingspropaganda met giften en sponsoring

Onderafdeling 1. De giften

Art. 195. §1. De partijen, de lijsten en de kandidaten die deelnemen aan de lokale of provinciale verkiezingen mogen hun verkiezingspropaganda financieren met giften binnen de hierna bepaalde grenzen.

§2. Worden ook als gift beschouwd:

- de prestaties die kosteloos of onder de reële kostprijs verleend worden;
- de ter beschikking gestelde kredietlijnen die niet moeten worden terugbetaald;
- de prestaties die door een politieke partij, een lijst of een kandidaat kennelijk boven de marktprijs zijn aangerekend.

Worden niet als gift beschouwd:

- de afdrachten van mandatarissen aan een politieke partij, in welke vorm ook;
- de financiering van kandidaten door een politieke partij, een component van een politieke partij of een lijst;
- de financiering van lijsten door een politieke partij of een component van een politieke partij.

§3. Alleen natuurlijke personen mogen giften doen. Giften van rechtspersonen of feitelijke verenigingen evenals giften van natuurlijke personen die feitelijk optreden als tussenpersonen van rechtspersonen of feitelijke verenigingen zijn verboden.

§4. De partijen, de lijsten en de kandidaten mogen hun verkiezingspropaganda financieren met giften die per schenker maximum 500 euro of de tegenwaarde ervan bedragen. Gespreid over verschillende begunstigden mag een natuurlijke persoon in totaal maximum 2000 euro of de tegenwaarde daarvan schenken ter financiering van verkiezingspropaganda.

Onderafdeling 2. Sponsoring

Art. 195/1. §1. De partijen, de lijsten en de kandidaten die deelnemen aan de lokale of provinciale verkiezingen mogen zich voor de financiering van hun verkiezingspropaganda laten sponsoren door ondernemingen, feitelijke verenigingen en rechtspersonen binnen de volgende grenzen:

- de partijen, de lijsten en de kandidaten mogen per sponsor maximum 500 euro of de tegenwaarde ervan ontvangen;
- een sponsor mag gespreid over verschillende begunstigden in totaal maximum 2000 euro of de tegenwaarde daarvan besteden aan sponsoring.

§2. Onder sponsoring wordt verstaan het volgens de geldende marktprijzen ter beschikking stellen van gelden of producten in ruil voor publiciteit.

Een onderneming zoals bedoeld in het eerste lid is elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen.

Onderafdeling 3. Elektronische betaling

Art. 195/2. Giften en sponsorbedragen van 125 euro en meer worden elektronisch overgemaakt met een overschrijving, een lopende betalingsopdracht of een bank- of kredietkaart.

Afdeling 6. De aangifte van de uitgaven voor verkiezingspropaganda, de herkomst van de geldmiddelen en de registratie van de schenkers en de sponsors

Onderafdeling 1. Aangiften van de politieke partijen

Art. 196. §1. De politieke partijen die een gemeenschappelijk volgnummer en een beschermde lijstnaam hebben verkregen met toepassing van titel 13 van deel 2, geven binnen dertig dagen na de verkiezingen hun verkiezingsuitgaven aan bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de nationale zetel van de partij gevestigd is. Bij de aangifte van de uitgaven wordt een aangifte over de herkomst van de geldmiddelen gevoegd.

De politieke partijen die in hun aangifte van de herkomst van de geldmiddelen giften vermelden, registreren de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 euro en meer hebben gedaan ter financiering van de uitgaven voor verkiezingspropaganda. Deze gegevens worden vertrouwelijk behandeld en binnen dertig dagen na de datum van de verkiezingen meegedeeld aan de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

De politieke partijen die in hun aangifte van de herkomst van de geldmiddelen sponsoring vermelden, registreren de identiteit van de ondernemingen, de feitelijke verenigingen en de rechtspersonen die hen ter financiering van de uitgaven voor verkiezingspropaganda gesponsord hebben voor een bedrag van 125 euro en meer, en delen deze gegevens binnen dertig dagen na de datum van de verkiezingen mee aan de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

§2. De aangiften worden opgesteld op de daartoe bestemde formulieren en worden ondertekend door de door de politieke partij gemandateerde persoon. De formulieren worden door de Vlaamse Regering ter beschikking gesteld.

§3. De politieke partijen bewaren de bewijsstukken betreffende hun verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen gedurende vijf jaar na de datum van de verkiezingen.

Onderafdeling 2. Aangiften van de lijsten en de kandidaten

Art. 197. §1. De lijsttrekker geeft binnen dertig dagen na de verkiezingen de verkiezingsuitgaven van de lijst en van elke kandidaat aan bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin naargelang het geval de gemeente, het stadsdistrict of het provinciedistrict gelegen is. Bij de aangifte van de uitgaven wordt een aangifte over de herkomst van de geldmiddelen gevoegd.

De lijsten en de kandidaten die in hun aangifte van de herkomst van de geldmiddelen giften vermelden, registreren de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 euro en meer hebben gedaan ter financiering van de uitgaven voor verkiezingspropaganda. De lijsttrekker behandelt deze gegevens vertrouwelijk en deelt ze binnen dertig dagen na de datum van de verkiezingen mee aan de Controlemcommissie Verkiezingsuitgaven.

De lijsten en de kandidaten die in hun aangifte van de herkomst van de geldmiddelen sponsoring vermelden, registreren de identiteit van de ondernemingen, de feitelijke verenigingen en de rechtspersonen die hen ter financiering van de uitgaven voor verkiezingspropaganda gesponsord hebben voor een bedrag van 125 euro en meer. De lijsttrekker deelt deze gegevens binnen dertig dagen na de datum van de verkiezingen mee aan de Controlemcommissie Verkiezingsuitgaven.

De lijsttrekker kan een ander persoon machtigen om de in deze paragraaf bedoelde aangiften in te dienen.

§2. De aangiften worden opgesteld op de daartoe bestemde formulieren en worden ondertekend door de lijsttrekker of door de daartoe door de lijsttrekker gemandateerde persoon. De formulieren worden door de Vlaamse Regering ter beschikking gesteld.

§3. De aangiften worden vanaf de eenendertigste dag na de verkiezingen gedurende vijftien dagen op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg, vermeld in paragraaf 1, ter inzage gelegd.

§4. De griffie van de rechtbank van eerste aanleg, vermeld in paragraaf 1, bewaart de aangiften gedurende honderdtwintig dagen na de verkiezingen en bezorgt ze of een kopie ervan aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen als ze daarom verzoekt.

Als geen enkele klacht of bezwaar werd ingediend, als vermeld in artikel 201 en 203, kunnen de aangiften door de kandidaten afgehaald worden gedurende drie maanden na de periode, vermeld in het eerste lid.

§5. De lijsttrekker bewaart de bewijsstukken betreffende de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen van de lijst gedurende twee jaar na de datum van de verkiezingen.

De kandidaten bewaren hun bewijsstukken betreffende de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen gedurende twee jaar na de datum van de verkiezingen.

HOOFDSTUK 2. Controle en sancties

Afdeling 1. Controle van de uitgaven van de politieke partijen

Art. 198. §1. De voorzitters van de rechtbanken van eerste aanleg, vermeld in artikel 196, maken een verslag op van de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen.

§2. De verslagen worden binnen zestig dagen na de verkiezingen in vier exemplaren opgemaakt. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, vermeld in artikel 196, bewaart twee exemplaren. De overige twee exemplaren worden bezorgd aan de voorzitter van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

Het verslag wordt opgesteld op de daartoe bestemde formulieren, die door de Vlaamse Regering ter beschikking worden gesteld.

Een exemplaar van het verslag wordt vanaf de eenenzestigste dag na de verkiezingen ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, vermeld in artikel 196, gedurende vijftien dagen ter inzage gelegd.

De opmerkingen op de verslagen worden door de voorzitters aan de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven bezorgd.

Art. 198/1. §1. Uiterlijk negentig dagen na de ontvangst van alle verslagen doet de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven, na onderzoek van de verslagen en van de opmerkingen die overeenkomstig artikel 198 werden ingediend en met inachtneming van de rechten van de verdediging, uitspraak over de aangiften van de politieke partijen, en legt ze desgevallend een sanctie op overeenkomstig artikel 198/2.

§2. De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven stelt een verslag op van haar controlewerkzaamheden met vermelding van:

- 1° per politieke partij het totaalbedrag van de verkiezingsuitgaven ten voordele van die partij;
- 2° elke schending van artikel 190 en 194 die aan de politieke partij toegerekend kan worden;
- 3° de sancties die ze oplegt.

§3. De voorzitter van het Vlaams Parlement stuurt het eindverslag van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven onverwijld naar de diensten van het Belgisch Staatsblad, die het binnen dertig dagen na ontvangst in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad bekendmaken.

Art. 198/2. §1. De politieke partij die binnen dertig dagen na de verkiezingen geen aangifte van haar verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen indient, wordt gestraft met een administratieve boete van 1000 euro per dag vertraging, met een maximum van 30.000 euro.

Wanneer een politieke partij bij de aanvang van de controle van de verslagen door de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven nog geen aangifte heeft ingediend, maant de Controlecommissie de betrokken partij schriftelijk aan om de aangifte in te dienen. Indien de Controlecommissie die aangifte niet ontvangt binnen een termijn van dertig dagen na de verzending van de aanmaning, verliest de politieke partij de aanvullende partijfinanciering waar ze krachtens het Reglement van het Vlaams Parlement recht op heeft, met ingang van de dag waarop die termijn verstreken is tot de ontvangst van de aangifte.

§2. De politieke partij die een onjuiste of onvolledige aangifte doet van haar verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen wordt door de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven schriftelijk aangemaand om binnen vijftien dagen de gegevens te corrigeren of aan te vullen.

Indien de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven de gevraagde aanvulling of correctie niet ontvangt binnen vijftien dagen na de verzending van de aanmaning, wordt de politieke partij gestraft met een administratieve boete van 1000 euro per dag bijkomende vertraging, met een maximum van 30.000 euro.

Indien de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven de gevraagde aanvulling of correctie niet ontvangt binnen een termijn van vijfenveertig dagen na de verzending van de aanmaning, verliest de politieke partij de aanvullende partijfinanciering waar ze krachtens het Reglement van het Vlaams Parlement recht op heeft, met ingang van de dag waarop die termijn verstreken is tot de ontvangst van de gevraagde aanvulling of correctie.

§3. De politieke partij die het in artikel 190 vermelde maximumbedrag overschrijdt, wordt gestraft met een administratieve geldboete die gelijk is aan het bedrag van de overschrijding, met een minimum van 25.000 euro en een maximum dat overeenstemt met vier keer de maandelijkse aanvullende partijfinanciering waar ze krachtens het Reglement van het Vlaams Parlement recht op heeft.

§4. De politieke partij die enig onderdeel van artikel 194 schendt, wordt gestraft met een van de volgende sancties:

- een waarschuwing;
- een administratieve boete van 1000 euro tot 250.000 euro. In geval van herhaling wordt de administratieve boete verdubbeld.

Afdeling 2. Controle van de uitgaven van de lijsten en de kandidaten

Art. 199. §1. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen doet, met inachtneming van de rechten van de verdediging, uitspraak over de bezwaren bedoeld in artikel 203, eerste lid, 2°, en spreekt in voorkomend geval de hierna bepaalde sancties uit.

§2. De lijst die binnen dertig dagen na de verkiezingen geen aangifte van haar verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen indient, wordt gestraft met een administratieve boete van 100 euro per dag vertraging, met een maximum van 3000 euro.

Wanneer de Raad voor Verkiezingsbetwistingen uitspraak doet over een bezwaar betreffende de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen van een lijst die geen aangifte heeft ingediend, maant de Raad de betrokken lijst schriftelijk aan om de aangifte in te dienen.

Indien de lijst haar aangifte binnen vijftien dagen na de verzending van de aanmaning niet indient, wordt ze gestraft met een administratieve boete van 1000 euro, vermeerderd met 1000 euro per volledige maand vertraging, te rekenen vanaf de zestiende dag na de verzending van de aanmaning.

§3. De lijst die een onjuiste of onvolledige aangifte doet van haar verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen wordt door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen schriftelijk aangemaand om de gegevens te corrigeren of aan te vullen.

Indien de lijst de gevraagde aanvulling of correctie niet indient binnen vijftien dagen na de verzending van de aanmaning wordt ze gestraft met een administratieve boete van 100 euro per dag bijkomende vertraging, met een maximum van 3000 euro.

§4. De lijst die het in artikel 191 vermelde maximumbedrag overschrijdt, wordt gestraft met een administratieve boete die gelijk is aan het bedrag van de overschrijding, met een minimum van 2500 euro en een maximum van 25.000 euro.

§5. De lijst die enig onderdeel van artikel 194 schendt, wordt gestraft met een van de volgende sancties:

- 1° een waarschuwing;
- 2° een administratieve boete van 100 euro tot 25.000 euro. In geval van herhaling wordt de administratieve boete verdubbeld.

§6. De lijst die niet beschikt over een gemeenschappelijk volgnummer en een beschermde lijstnaam en uitgaven verricht voor verkiezingspropaganda op gewestelijk vlak, wordt gestraft met een administratieve boete die gelijk is aan het bedrag van de desbetreffende uitgaven, met een minimum van 2500 euro en een maximum van 25.000 euro.

§7. De in de paragrafen 2 tot 6 bedoelde administratieve geldboetes worden opgelegd aan de lijsttrekker van de betrokken lijst.

§8. Een verkozen kandidaat die de bepalingen van artikel 191, §2 en §3 of artikel 194 schendt, wordt gestraft met een van de volgende sancties:

- 1° een waarschuwing;
- 2° de inhouding van de presentiegelden ten belope van 5% gedurende een periode van minimum een maand en maximum twaalf maanden;
- 3° de schorsing van de uitoefening van het mandaat gedurende een periode van minimum een maand en maximum zes maanden;
- 4° de vervallenverklaring van het mandaat.

§9. Onverminderd de sancties vermeld in de paragrafen 2 tot 6, wordt een verkozen lijsttrekker van een lijst die de bepalingen van artikel 191, §1, artikel 194 of artikel 199 niet naleeft, gestraft met een van de volgende sancties:

- 1° een waarschuwing;
- 2° de inhouding van de presentiegelden ten belope van 5% gedurende een periode van minimum een maand en maximum twaalf maanden;
- 3° de schorsing van de uitoefening van het mandaat gedurende een periode van minimum een maand en maximum zes maanden;
- 4° de vervallenverklaring van het mandaat.

Art. 199/1. Met een gevangenisstraf van acht dagen tot één maand en met een geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro, of met één van die straffen alleen, wordt gestraft:

- 1° de kandidaat waarvan binnen dertig dagen na de verkiezingen geen aangifte of een onvolledige aangifte van zijn verkiezingsuitgaven, de herkomst van de geldmiddelen en de registratie van de giften en de sponsoring is ingediend;
- 2° de kandidaat die voor kiespropaganda met opzet uitgaven doet of verbintenissen aangaat die de maximumbedragen overschrijden, vermeld in artikel 191, §2 en §3;
- 3° de kandidaat die tijdens de sperperiode de bepalingen van artikel 194 niet naleeft.

Afdeling 3. Controle van de giften en de sponsoring

Art. 200. §1. Gelijktijdig met het onderzoek van de verslagen bedoeld in artikel 198 controleert de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven de registraties van de giften en de sponsoring van de politieke partijen, de lijsten en de kandidaten, zoals bedoeld in artikel 196, §1, tweede en derde lid en artikel 197, §1, tweede en derde lid.

De registraties van de giften worden vertrouwelijk behandeld.

§2. De politieke partij die de uitgaven voor haar verkiezingspropaganda financiert met een gift of sponsoring die in strijd is met de artikelen 195 en 195/1, wordt door de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven gestraft met een administratieve boete ten belope van het dubbele van de overschrijding van het toegelaten giften- of sponsorbedrag.

§3. Wanneer de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven een andere schending van de artikelen 195 of 195/1 vaststelt dan bedoeld in paragraaf 2, beslist ze om daarover al dan niet een klacht neer te leggen bij de procureur des Konings.

§4. Eenieder die de giftenregeling zoals bedoeld in artikel 195 of de sponsorregeling zoals bedoeld in artikel 195/1 schendt, wordt gestraft met een boete van 26 tot 100.000 euro.

Afdeling 4. Algemene bepalingen

Art. 201. §1. Elke inbreuk, vermeld in artikel 199/1 en artikel 200, §3, kan worden vervolgd, hetzij op initiatief van de procureur des Konings, hetzij op grond van de klacht van een persoon die van enig belang doet blijken.

De procureur des Konings neemt geen anonieme klachten in aanmerking.

§2. De termijn voor de uitoefening van het initiatiefrecht van de procureur des Konings en voor de indiening van klachten met betrekking tot de inbreuken vermeld in artikel 199/1 en artikel 200, §3, verstrijkt honderdtwintig dagen na de verkiezingen.

§3. De procureur des Konings zendt binnen acht dagen na de indiening van een klacht over een inbreuk bedoeld in artikel 199/1 een kopie aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, alsook aan de personen tegen wie de klacht is ingediend.

De procureur des Konings zendt binnen acht dagen na de indiening van een klacht over een inbreuk bedoeld in artikel 200, §3 een kopie aan de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven, alsook aan de personen tegen wie de klacht is ingediend.

De procureur des Konings brengt, naargelang het geval, de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven of de Raad voor Verkiezingsbetwistingen binnen dezelfde termijn op de hoogte van zijn beslissing om vervolging in te stellen.

§4. Iedereen die een klacht heeft ingediend of een vordering heeft ingesteld die ongegrond blijkt en waarvan vaststaat dat hij die heeft ingediend of ingesteld met het oogmerk te schaden, wordt gestraft met een geldboete van 50 tot 500 euro.

§5. De procureur des Konings kan met het oog op de vervolging, vermeld in paragraaf 2, aan een individuele kandidaat vragen alle inlichtingen te verstrekken over de herkomst van de gelden die voor de financiering van zijn verkiezingscampagne zijn aangewend.

§6. Het eerste boek van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85, is van toepassing op de misdrijven bedoeld in artikel 199/1 en artikel 200, §3.

Het vonnis kan op bevel van de rechtbank geheel of bij uittreksel opgenomen worden in de dag- en weekbladen die ze heeft aangeduid.

Art. 201/1. §1. Elke aanmaning en elke beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie, zoals bedoeld in dit hoofdstuk, wordt aangetekend verstuurd of via een deurwaardersexploot betekend.

De mededeling van de beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie vermeldt de strafmaat en de beroepsmodaliteiten.

Tegen elke beslissing van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven tot het opleggen van een administratieve sanctie kan bij de Raad van State een beroep tot nietigverklaring worden ingesteld, overeenkomstig artikel 14, §1, tweede lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

Tegen elke beslissing van de Raad van Verkiezingsbetwistingen tot het opleggen van een administratieve sanctie kan bij de Raad van State een beroep worden ingesteld zoals bedoeld in artikel 25 van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges.

§2. De schorsing en de vervallenverklaring bedoeld in artikel 199, §8 en §9 treden in werking zodra die beslissing kracht van gewijsde heeft.

De schorsing treedt ten vroegste in werking na de eedaflegging als raadslid. Voor de duur van de schorsing verkeert het raadslid in een staat van verhindering, als vermeld in artikel 14 van het Gemeentedecreet.

Het raadslid dat van zijn mandaat vervallen is verklaard, wordt in de gemeenteraad vervangen door de eerste opvolger van de lijst waarop hij werd verkozen.

§3. De in dit hoofdstuk bedoelde administratieve geldboetes zijn ten bate van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest.

Titel 2. Verkiezingsbetwistingen

HOOFDSTUK 1. Bezwaar bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen

Afdeling 1. Oprichting van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen

Art. 202. Er wordt een Raad voor Verkiezingsbetwistingen opgericht.

Afdeling 2. Bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen

Art. 203. De Raad spreekt zich als administratief rechtscollege uit over:

1° de bezwaren tegen de verkiezing;

2° de bezwaren op grond van de schending van de regelgeving inzake de verkiezingsuitgaven door kandidaten en lijsttrekkers.

Bij ontstentenis van bezwaren gaat de Raad alleen de juistheid na van de zetelverdeling tussen de lijsten en van de rangorde waarin de raadsleden en opvolgers gekozen zijn verklaard. Hij wijzigt, in voorkomend geval, als administratief rechtscollege ambtshalve de zetelverdeling en de rangorde.

Art. 204. De Raad kan de verkiezing alleen geheel of gedeeltelijk ongeldig verklaren op grond van een bezwaar. De verkiezing kan door de Raad alleen geheel of gedeeltelijk ongeldig worden verklaard op grond van onregelmatigheden die de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten kunnen beïnvloeden.

De gehele ongeldigverklaring van de verkiezing heeft tot gevolg dat de verkiezingen ab initio moeten hernomen worden met toepassing van de bepalingen opgenomen in dit decreet. Wanneer de Raad voor Verkiezingsbetwistingen oordeelt dat de verkiezingen gedeeltelijk worden vernietigd, duidt zij de bepalingen aan van dit decreet die bij de herverkiezing opnieuw moeten worden uitgevoerd.

De stembiljetten mogen alleen worden onderzocht als de met toepassing van artikel 110 tot en met 113, aangewezen getuigen aanwezig of althans behoorlijk opgeroepen zijn. De enveloppen die de stembiljetten bevatten, worden na het onderzoek opnieuw verzegeld in hun bijzijn en door hun toedoen.

Met behoud van de toepassing van artikel 208, §1, tweede lid, is de uitslag van de verkiezing, zoals hij door het hoofdbureau is afgekondigd, definitief vijfenzeventig dagen na de dag van de verkiezingen.

Art. 205. (...)

Afdeling 3. Samenstelling van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen

Art. 206. (...)

Afdeling 4. Procedure van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen

Art. 207. (...)

Art. 208. (...)

Art. 209. (...)

Art. 210. (...)

Art. 211. (...)

Art. 212. (...)

Art. 213. (...)

Art. 214. (...)

Art. 215. (...)

HOOFDSTUK 2. Beroepsprocedure bij de Raad van State

Art. 216. (...)

Art. 217. (...)

Titel 3. Buitengewone verkiezingen

Art. 218. §1. In de volgende gevallen worden buitengewone verkiezingen georganiseerd:

1° bij gebrek aan één of meerdere opvolgers;

2° in de gevallen van een vrijwillige samenvoeging met toepassing van het decreet vrijwillige samenvoeging van gemeenten van 24 juni 2016, en in de gevallen, vermeld in artikel 297, §3, en artikel 298, §2, tweede lid, van het Gemeentedecreet;

3° bij gehele of gedeeltelijke ongeldigverklaring van de verkiezingen door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen overeenkomstig artikel 204, of door de Raad van State, overeenkomstig artikel 216.

§2. In het geval, vermeld in paragraaf 1, 1°, kan krachtens een beslissing van de betrokken raad of krachtens een besluit van de Vlaamse Regering een buitengewone verkiezing gehouden worden om te voorzien in de opengevallen plaatsen binnen vijftig dagen na de beslissing van de betrokken raad of het besluit van de

Vlaamse Regering. Die termijn loopt niet tijdens de maanden juli en augustus. De verkiezing heeft altijd plaats op een zondag.

Het college van burgemeester en schepenen maakt de kiezerslijst op op de datum van de beslissing van de betrokken raad of van het besluit van de Vlaamse Regering.

§3. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, 2°, worden bij besluit van de Vlaamse Regering de kiezers uit de samengevoegde gemeenten of uit het overblijvende gedeelte van de gemeente bijeengeroepen binnen de termijn die het Vlaams Parlement daartoe vermeldt in zijn beslissing tot samenvoeging of opsplitsing van de gemeente.

Als de datum waarop de kiezers hun stem moeten uitbrengen, samenvalt met de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6, dan wordt deze buitengewone verkiezing georganiseerd met toepassing van de bepalingen voor de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6.

§4. In het geval, vermeld in paragraaf 1, 3°, moet binnen vijftig dagen vanaf het versturen van de kennisgeving van de beslissing tot gehele of gedeeltelijke ongeldigverklaring aan de betrokken raad, zoals vermeld in artikel 204 of 216, een buitengewone verkiezing worden gehouden. De betrokken raad bepaalt de datum van de verkiezingen.

Op de datum van de verzending van de kennisgeving van de beslissing tot ongeldigverklaring aan de betrokken raad, zoals vermeld in artikel 204 of 216, maakt het college van burgemeester en schepenen de kiezerslijst op, tenzij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen of de Raad van State, op grond van een gedeeltelijke vernietiging van de verkiezing, oordeelt dat de kiezerslijst niet opnieuw moet worden opgemaakt.

§5. Het gemeentebestuur is verplicht, zodra de kiezerslijst is opgemaakt, exemplaren of kopieën daarvan te overhandigen aan de personen, bedoeld in artikel 20, 21 en 24 tot en met 26.

Art. 219. De bepalingen vermeld in dit decreet zijn van toepassing op de buitengewone verkiezingen, met dien verstande dat:

- 1° de voorzitters en de leden van de stem- ~~en tel~~bureaus door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of in voorkomend geval door de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau uit de gemeenteraadskiezers benoemd worden, zoals bepaald in artikel 46 ~~en 49~~;
- 2° als er niet meer dan één raadslid te verkiezen is, de kandidaat die de meeste stemmen heeft verkregen, gekozen verklaard wordt. Bij gelijk stemmenaantal is de jongste gekozen;
- 3° (...)
- 4° de handelingen die, conform artikel 24 en 25, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk vijfendertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 44, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk drieëndertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 46 en 49, uiterlijk op 3 september moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk dertig dagen voor de verkiezing.

Art. 220. Artikel 74 is niet van toepassing op de buitengewone verkiezingen, bedoeld in artikel 218, §1, 1°.

Deel 5. Algemene bepalingen

Titel 1. Strafbepalingen

HOOFDSTUK 1. Algemene strafbepalingen

Art. 221. Met gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en met een geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro, of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die, rechtstreeks of onrechtstreeks, zelfs bij wijze van weddenschap, hetzij geld, waarden of enig voordeel, hetzij steun geeft, aanbiedt of belooft onder voorwaarde van stemverlening, stemonthouding of verlening van volmacht als vermeld in titel 11 van deel 2, dan wel op voorwaarde dat de verkiezing een bepaalde uitslag oplevert.

Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die het aanbod of de belofte aanneemt.

Art. 222. Met de straffen, vermeld in artikel 221, wordt gestraft hij die onder de voorwaarden, vermeld in artikel 221, een aanbod of belofte van een openbare of particuliere betrekking doet of aanneemt.

Art. 223. Met straffen, vermeld in artikel 221, wordt gestraft hij die, met het oogmerk om een kiezer tot stemonthouding over te halen of op zijn stemming invloed uit te oefenen, zich jegens hem schuldig maakt aan feitelijkeheden, gewelddaden of bedreigingen, of hem doet vrezen voor het verlies van zijn betrekking of voor een nadeel ten opzichte van zijn persoon, zijn familie of zijn vermogen.

Art. 224. Met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro wordt gestraft hij die aan kiezers, onder voorwendsel van reis- of verblijfsvergoeding, een som geld of enige waarde geeft, aanbiedt of belooft.

De straf, vermeld in het eerste lid, wordt ook opgelegd aan de persoon die ter gelegenheid van een verkiezing aan kiezers eetwaren of drank geeft, aanbiedt of belooft. Dezelfde straf wordt ook opgelegd aan de kiezer die een gift, aanbod of belofte aanneemt.

Herbergiers, drankslijters of andere handelaars zijn niet ontvankelijk om in rechte betaling te vorderen van verbruikerskosten die ter gelegenheid van de verkiezing gemaakt zijn.

Art. 225. Als dader van de wanbedrijven, vermeld in artikel 221 tot en met 224, wordt gestraft hij die geld geeft om ze te plegen, wetend waarvoor het moet dienen, of opdracht geeft om in zijn naam het aanbod, de belofte of de bedreiging te doen.

Art. 226. Als de schuldige in de gevallen, vermeld in artikel 221 tot en met 225, een openbaar ambtenaar is, wordt het maximum van de straf uitgesproken en kunnen de gevangenisstraf en de geldboete verdubbeld worden.

Art. 227. Met gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro wordt gestraft elk lid of elke bediende van een onderstandscommissie of liefdadigheidscomité, elk lid of elke bediende van een openbaar liefdadigheidsbestuur, die aan een of meer behoeftigen, al dan niet rechtstreeks, blijvende, tijdelijke of buitengewone steun aanbiedt, belooft of geeft onder voorwaarde van stemverlening of stemonthouding.

Het eerste lid geldt voor leden of bedienden vermeld in het eerste lid, die enige steunverlening ontzeggen of schorsen omdat de behoeftige weigert op zijn stemming invloed te laten uitoefenen of zich van stemming te onthouden.

Hij die, onder bedreiging in een bepaalde zin te stemmen, steun of steunverhoging vraagt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden.

Art. 228. Hij die personen, zelfs ongewapende, aanwerft, bijeenbrengt of opstelt om de kiezers vrees aan te jagen of de orde te verstoren, wordt gestraft met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot een maand en met geldboete van zesentwintig euro tot vijfhonderd euro.

Zij die bewust van aldus opgerichte benden of groepen deel uitmaken, worden gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijftien dagen en met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro.

Art. 229. Zij die door samenscholing, geweld of bedreiging een of meer burgers beletten hun politieke rechten uit te oefenen, worden gestraft met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro.

Art. 230. Zij die met geweld binnendringen of proberen binnen te dringen in een kiescollege om de kiesverrichtingen te belemmeren, worden gestraft met een gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met een geldboete van tweehonderd euro tot tweeduizend euro.

Als de stemming geschonden wordt, wordt het maximum van de straffen, vermeld in het eerste lid, uitgesproken en kunnen deze verdubbeld worden.

Als de schuldigen wapens dragen, worden zij gestraft, in het eerste geval met een gevangenisstraf van een jaar tot drie jaar en met een geldboete van vijfhonderd euro tot drieduizend euro, in het tweede geval met opsluiting van vijf tot tien jaar en met een geldboete van drieduizend euro tot vijfduizend euro.

Art. 231. Als de feiten gepleegd worden door opgerichte benden of groepen als vermeld in artikel 228, worden zij die de daarvan deel uitmakende personen aangeworven, bijeengebracht of opgesteld hebben, gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van honderd euro tot duizend euro.

Art. 232. Als daders worden gestraft zij die hetzij door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden, hetzij door woorden of kreten in openbare bijeenkomsten of plaatsen, hetzij door aangeplakte plakaten, hetzij door al dan niet gedrukte geschriften die verkocht of rondgedeeld zijn, het plegen van de feiten, vermeld in artikel 229 en 230, rechtstreeks hebben uitgelokt.

Als de uitlokking zonder gevolg is gebleven, worden ze gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot zes maanden en met een geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro.

Art. 233. Leden van een kiescollege die zich gedurende de vergadering schuldig maken aan smaad of geweld, hetzij tegen het stembureau, hetzij tegen een van de leden ervan of tegen een van de getuigen, of die door feitelijkheden of bedreigingen de kiesverrichtingen vertragen of verhinderen, worden gestraft met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot een jaar en met een geldboete van honderd euro tot duizend euro.

Als de stemming geschonden wordt, wordt het maximum van de straffen, vermeld in het eerste lid, uitgesproken en kunnen deze verdubbeld worden.

Als de schuldigen wapens dragen, worden zij gestraft, in het eerste geval met een gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met een geldboete van tweehonderd euro tot tweeduizend euro, in het tweede geval met opsluiting van vijf tot tien jaar en met een geldboete van drieduizend euro tot vijfduizend euro.

Art. 234. Als schuldig aan valsheid in private geschriften worden gestraft zij die de handtekening van iemand anders of van verdachte personen plaatsen op akten van kandidaatstelling of van getuigenaanwijzing.

Art. 235. Hij die, met het oogmerk om zich op een kiezerslijst te doen inschrijven, bewust valse verklaringen aflegt of schijnakten overlegt, wordt gestraft met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro.

Met de straf, vermeld in het eerste lid, wordt gestraft hij die, met het oogmerk om een burger op deze lijsten te doen inschrijven of schrappen, bewust dezelfde kunstgrepen aanwendt.

Vervolging kan echter maar worden ingesteld als de vraag tot inschrijving of schrapping verworpen is bij een definitief geworden beslissing die gegrond is op bedroginhoudende feiten.

Die beslissingen van de colleges van burgemeester en schepenen of van de hoven van beroep, alsook de desbetreffende stukken en inlichtingen, worden door de provinciegouverneur doorgestuurd naar het openbaar ministerie, dat ze ook ambtshalve kan eisen.

De vervolging verjaart door verloop van drie volle maanden na de beslissing.

Art. 236. Hij die in enigerlei hoedanigheid met het voorbereiden of het opmaken van de kiezerslijsten belast is en, met het oogmerk om een kiezer te doen schrappen, bewust gebruikmaakt van stukken of bescheiden die hetzij door verandering, weglating of toevoeging vervalst zijn, hetzij valselijk opgemaakt zijn, of die opzettelijk, met hetzelfde oogmerk, de gegevens van de stukken of bescheiden die voor de opmaak van de lijsten kunnen dienen, door verandering, toevoeging of weglating onjuist overneemt op de kiezerslijsten, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijftien dagen en met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro. Als het wanbedrijf wordt gepleegd om aan een burger kiesrecht te verschaffen, is de gevangenisstraf acht dagen tot een maand en de geldboete vijftig euro tot vijfhonderd euro.

Voor de misdrijven, vermeld in het eerste lid, begint de verjaring van zes maanden, vermeld in artikel 246, pas te lopen op de dag dat de kiezerslijsten en de desbetreffende stukken aan de provinciegouverneur of de door hem aangewezen ambtenaar verstuurd zijn. Dit geldt, onverminderd de toepassing van artikel 196, tweede lid, van het Algemeen Kieswetboek, voor wat betreft Voeren.

Art. 237. Ieder lid van een college van burgemeester en schepenen en ieder gemeenteraadslid dat bij de uitoefening van de rechtsmacht in kieszaken in zijn verslag ten onrechte hetzij een aanvraag tot inschrijving op de lijsten doet verwerpen, hetzij de inschrijving of schrapping van een kiezer doet bevelen en daarvoor stukken of bescheiden inroept of gebruikt, hoewel hij weet dat ze door verandering, weglating of toevoeging vervalst zijn, of dat ze valselijk opgemaakt zijn of denkbeeldig zijn, wordt gestraft met een gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar.

Vervolging kan alleen worden ingesteld, als op beroep tot inschrijving of schrapping van de kiezer een definitief geworden beslissing is gewezen die gegrond is op bedroginhoudende feiten.

De verjaring, vermeld in artikel 246, begint te lopen vanaf deze beslissing.

Art. 238. Met een gevangenisstraf van drie maanden tot vijfjaar en met een geldboete van duizend euro tot twintigduizend euro, of met één van die straffen alleen, wordt gestraft degene die als dader, mededader of medeplichtige, met schending van artikel 20, hetzij exemplaren of afschriften van de kiezerslijst heeft afgegeven aan personen die niet gemachtigd zijn om ze te ontvangen, hetzij die exemplaren heeft meegedeeld aan derden na ze regelmatig te hebben ontvangen, hetzij van de gegevens uit de kiezerslijst heeft gebruikgemaakt voor andere doeleinden dan verkiezingsdoeleinden.

De straffen die de medeplichtigen van de strafbare feiten, vermeld in het eerste lid, oplopen, mogen niet meer bedragen dan twee derde van de straffen die aan hen zouden zijn opgelegd als zij de dader van die strafbare feiten waren.

Art. 239. Namaak van stembiljetten wordt bestraft als valsheid in openbare geschriften.

Art. 240. De voorzitter, de bijzitter en de plaatsvervangende bijzitter van een telbureau en de voorzitter, de bijzitter of de plaatsvervangende bijzitter van een stembureau die binnen de bepaalde tijd de reden van zijn verhindering niet opgeeft, of die zonder wettige reden nalaat het hem opgedragen ambt te vervullen of die zich zonder geldige reden, onttrekt aan de aanwijzing, vermeld in artikel 45 tot en met 50, of die door zijn schuld, zijn onvoorzichtigheid of zijn nalatigheid op om het even welke manier de hem toevertrouwde opdracht in gevaar brengt, wordt gestraft met een geldboete van 50 tot 200 euro.

Art. 241. Iedere voorzitter, bijzitter of secretaris van een bureau en iedere getuige die het geheim van de stemming kenbaar maakt, wordt gestraft met geldboete van vijfhonderd euro tot drieduizend euro.

Art. 242. Met gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met geldboete van vijftig euro tot tweeduizend euro wordt gestraft ieder lid van een bureau of iedere getuige die bij de stemming of bij de stemopneming betrapt wordt op bedrieglijke verandering, op wegneming of op bijvoeging van biljetten, of die bewust minder of meer stembiljetten of stemmen aantekent dan hij werkelijk te tellen heeft gekregen.

Ieder ander persoon die schuldig is aan de feiten, vermeld in het vorige lid, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro.

Van de feiten, vermeld in het eerste en het tweede lid, wordt onmiddellijk melding gemaakt in het proces-verbaal.

Art. 243. Met gevangenisstraf van een maand tot eenjaar en met geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro wordt gestraft hij die, buiten de gevallen, vermeld in titel 11 van deel 2, stemt of zich ter stemming aanmeldt onder naam van een andere kiezer.

Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die, op enigerlei wijze, een of meer officiële stembiljetten wegneemt of achterhoudt.

Met geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro wordt gestraft:

- 1° hij die, op grond van titel 11 van deel 2, volmacht heeft gegeven terwijl hij de desbetreffende voorwaarden niet vervulde;
- 2° hij die volmacht heeft gegeven en zijn gemachtigde heeft laten stemmen, terwijl hij zijn stemrecht zelf kon uitoefenen;

- 3° hij die bewust in naam van zijn lastgever heeft gestemd, terwijl die overleden was of zijn stemrecht zelf kon uitoefenen;
- 4° hij die meer dan één volmacht heeft aangenomen of gegeven op grond van titel 11 van deel 2.

Art. 244. Hij die in een kiescollege stemt met schending van artikel 8, ~~79~~ of 80, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijftien dagen en met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro.

Art. 245. Hij die op de dag van de stemming wanorde veroorzaakt, hetzij door een herkenningsteken te aanvaarden, te dragen of te vertonen, hetzij op een andere wijze, wordt gestraft met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro.

Art. 246. De vervolging van de misdaden en wanbedrijven, vermeld in dit decreet, alsook de burgerlijke rechtsvordering, verjaren na verloop van zes volle maanden vanaf de dag waarop de misdaden en wanbedrijven zijn gepleegd.

Art. 247. Bij samenloop van verschillende wanbedrijven, vermeld in dit decreet, worden alle straffen samen opgelegd, zonder dat ze het dubbele van het maximum van de zwaarste straf te boven mogen gaan.

Bij samenloop van een of meer van die wanbedrijven en een van de misdaden vermeld in dit decreet, wordt alleen de op de misdaad gestelde straf uitgesproken.

Art. 248. Als verzachtende omstandigheden aanwezig zijn kunnen de rechtbanken de straf van opsluiting door een gevangenisstraf van ten minste drie maanden vervangen en de gevangenisstraf tot beneden acht dagen, de geldboete tot beneden zesentwintig euro verminderen.

De rechtbanken kunnen een van de straffen, vermeld in het eerste lid, afzonderlijk uitspreken, zonder dat de straf lager mag zijn dan een politiestraf.

HOOFDSTUK 2. Strafbepalingen met betrekking tot de stemplicht

Art. 249. Deelneming aan de stemming is verplicht.

Art. 250. Kiezers die onmogelijk aan de stemming kunnen deelnemen, mogen de redenen van hun onthouding, met de nodige verantwoording, aan de vrederechter meedelen.

Zij die op de dag van de stemming krachtens een rechterlijke of administratieve beslissing van hun vrijheid beroofd zijn, worden geacht onmogelijk aan de stemming te kunnen deelnemen.

Art. 251. Er wordt geen vervolging ingesteld, als deze verschoning gegrond wordt geacht door de vrederechter, in overeenstemming met de procureur des Konings.

Art. 252. Binnen acht dagen na de afkondiging van de namen van de verkozenen maakt de procureur des Konings de lijst op van de kiezers die niet aan de stemming hebben deelgenomen en van wie de verschoning niet is aangenomen. Die kiezers verschijnen op een eenvoudige oproeping voor de politierechtbank, die, nadat ze het openbaar ministerie heeft gehoord, beslist zonder dat de mogelijkheid bestaat om hoger beroep in te dienen.

Art. 253. Een eerste, niet gewettigde onthouding wordt naargelang van de omstandigheden gestraft met een berisping of met een geldboete van vijf euro tot tien euro.

Bij herhaling is de geldboete tien euro tot vijftientig euro. Een vervangende gevangenisstraf wordt niet uitgesproken.

Met behoud van de toepassing van de voormelde strafbepalingen wordt de kiezer, als de niet-gewettigde onthouding ten minste viermaal voorkomt binnen vijftien jaar, voor tien jaar van de kiezerslijsten geschrapt en kan hij gedurende die tijd geen benoeming, bevordering of onderscheiding krijgen van een openbare overheid.

In de gevallen vermeld in dit artikel, kan geen uitstel van de ten uitvoering van de straf worden verleend.

Tegen een veroordeling bij verstek staat verzet open gedurende zes maanden na de betekening van het vonnis. Het verzet kan worden aangetekend bij eenvoudige verklaring, zonder kosten, op het gemeentehuis.

Art. 254. Hij die zijn stemplicht verzuimt bij een provincieraadsverkiezing, gemeenteraadsverkiezing, stadsdistrictsraadsverkiezing, na een zelfde verzuim te hebben begaan bij een andere verkiezing, en omgekeerd, is niet in staat van herhaling.

De bepalingen van dit artikel, als ze de herhaling van een niet-gewettigd verzuim van de stemplicht betreffen, vinden alleen toepassing als de verkiezingen van dezelfde aard zijn.

Titel 2. Het taalgebruik bij verkiezingen

Art. 255. De overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten, zoals onder meer de stembureaus, de telbureaus, de gemeentelijke hoofdbureaus, de stadsdistrictshoofdbureaus, de provinciale hoofdbureaus, de provinciedistrictshoofdbureaus en de kantonhoofdbureaus gebruiken bij alle kiesverrichtingen uitsluitend het Nederlands.

Art. 256. Alle documenten die in strijd met artikel 255 geheel of gedeeltelijk in een andere taal dan het Nederlands opgesteld zijn, zijn nietig.

De overheden en diensten, vermeld in artikel 255, moeten de nietige documenten als onbestaand beschouwen, en mogen ze niet aanplakken, gebruiken, tellen of verspreiden.

Art. 257. De Nederlandse afdeling van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft als taak over de toepassing van de bepalingen over het taalgebruik in dit decreet te waken. Ze beschikt daartoe over alle bevoegdheden, bepaald in artikel 60 en 61 van de gecoördineerde wetten op het taalgebruik in bestuurszaken. Bovendien heeft ze de opdracht om alle documenten die krachtens artikel 256 nietig zijn, onmiddellijk in beslag te nemen en onder verzegeling op haar zetel te bewaren.

Art. 258. Met behoud van de toepassing van artikel 269 tot en met 274 van het Strafwetboek, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot één maand en met een geldboete van zesentwintig tot vijfhonderd frank of met een van die straffen alleen al wie de bepalingen over het taalgebruik in dit decreet overtreedt.

Art. 259. Alle bepalingen van boek I van het Strafwetboek, uitgezonderd hoofdstuk V, maar met inbegrip van hoofdstuk VII en van artikel 85, zijn van toepassing op de misdrijven, vermeld in dit hoofdstuk.

Art. 260. De publieke rechtsvordering wegens overtreding van de bepalingen over het taalgebruik van dit decreet verjaart na verloop van vijf jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.

Titel 3. De kosten van de verkiezingen

Art. 261. §1. De verkiezingsuitgaven voor het verkiezingspapier zijn ten laste van het Vlaamse Gewest.

§2. Komen bij de gewone verkiezingen ten laste van de provincies:

- 1° het presentiegeld en de reisvergoeding waarop de leden van de stem- en telbureaus aanspraak kunnen maken, onder de voorwaarden bepaald door de Vlaamse Regering;
- 2° de reiskosten voorgelegd door de kiezers die op de dag van de verkiezing niet meer in de gemeente verblijven waar ze als kiezers zijn ingeschreven, onder de voorwaarden bepaald door de Vlaamse Regering;
- 3° de verzekeringspremies om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de leden van de hoofd-, stem- en telbureaus, en de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger zijn overkomen bij de uitoefening van hun ambt. De Vlaamse Regering bepaalt de regels volgens dewelke die risico's worden gedekt.
- 4° de verzekeringspremies om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de personeelsleden van de Vlaamse overheid en van de lokale en de provinciale besturen zijn overkomen bij de vervulling van taken naar aanleiding van de verkiezingen. De Vlaamse Regering bepaalt volgens welke regels die risico's worden gedekt;
- 5° de vergoeding en de reisvergoeding waarop de leden van de gemeentelijke en provinciale hoofdbureaus en van de stads- en provinciedistrictshoofdbureaus aanspraak kunnen maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald;
- 6° de vergoeding waarop de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger aanspraak kan maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald.

§3. Alle andere verkiezingsuitgaven dan de uitgaven, vermeld in paragraaf 1 en 2, komen ten laste van de gemeenten.

De Vlaamse Regering bepaalt de regels om uitgaven op het niveau van het gerechtelijk kanton, het provinciedistrict en de provincie, te verdelen over de gemeenten. De Vlaamse Regering kan de provincies en de gemeenten hiervoor instructies geven.

Titel 4. De waarnemers

Art. 262. De waarnemers die afkomstig zijn van erkende internationale organisaties of die afgevaardigd zijn door andere landen, kunnen gemachtigd worden alle kiesverrichtingen te volgen. Zij worden in dat geval toegelaten in de verschillende bureaus op voorwaarde dat zij hun door de Vlaamse Regering uitgereikte legitimatiekaart aan de voorzitter voorleggen.

Deel 6. Slotbepalingen

Titel 1. Wijzigingsbepalingen

Art. 263. In artikel 5, §3, eerste lid, van het Gemeentedecreet, gewijzigd bij het decreet van 23 januari 2009, wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“§3. Uiterlijk op 1 juni van het jaar waarin de gemeenteraadsverkiezingen zullen plaatsvinden, stelt de Vlaamse Regering een lijst op van het aantal te verkiezen gemeenteraadsleden per gemeente op basis van de bevolkingsaantallen van de gemeenten. Het in aanmerking te nemen inwonertal is het aantal personen dat ingeschreven is in het rijksregister van de natuurlijke personen die op 1 januari van het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen hun hoofdverblijfplaats in de desbetreffende gemeente hadden.”.

Art. 264. In artikel 13, eerste lid, artikel 16, eerste lid, artikel 219, artikel 273, §1, artikel 297, §3, en artikel 298, §2, van hetzelfde decreet, worden de woorden “de Gemeentekieswet” vervangen door de woorden “het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011”.

Art. 265. In artikel 14, 6°, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 30 april 2009, worden de woorden “artikel 85quater, §2, van de Gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932” vervangen door de woorden “artikel 205 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011”.

Art. 266. In artikel 38, §2, 7°, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 2 juni 2006, worden de woorden “die, overeenkomstig artikel 23 van de Gemeentekieswet, tegen ontvangstbewijs aan de voorzitter van het hoofdstembureau wordt overhandigd” vervangen door de woorden “die, overeenkomstig artikel 70 en 91 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau wordt overhandigd”.

Art. 267. In artikel 209, §3, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de woorden “Artikel 13 van het Kieswetboek” vervangen door de woorden “Artikel 15, §5, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011”.

Art. 268. In artikel 213 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij decreet van 23 januari 2009, worden de woorden “titel V van het Kieswetboek” vervangen door de woorden “hoofdstuk 1 van deel 5, titel 1, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011” en worden de woorden “artikel 194” vervangen door de woorden “artikel 234”.

Art. 269. In artikel 5 van het Provinciedecreet, gewijzigd bij het decreet van 30 april 2009, wordt paragraaf 2, eerste lid, vervangen door wat volgt:

“§2. Uiterlijk op 1 juni van het jaar waarin de provincieraadsverkiezingen zullen plaatsvinden, stelt de Vlaamse Regering een lijst op van het aantal te verkiezen provincieraadsleden per provincie op basis van de bevolkingsaantallen van de provincies. Het inwonertal dat in aanmerking moet worden genomen, is het aantal personen dat ingeschreven is in het rijksregister van de natuurlijke personen die op 1 januari van het jaar van de provincieraadsverkiezingen hun hoofdverblijfplaats in de gemeenten van de desbetreffende provincies hadden.”.

Art. 269/1. In artikel 5 van het Provinciedecreet, gewijzigd bij het decreet van 30 april 2009, wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

"§1. De Provincieraad vertegenwoordigt de hele bevolking van de provincie. Hij bestaat, met inbegrip van de leden van de deputatie van de provincieraad die als provincieraadslid werden verkozen, uit:

1° 63 leden in provincies met minder dan 1.000.000 inwoners;

2° 72 leden in provincies met 1.000.000 of meer inwoners."

Art. 270. In artikel 6, §1, derde lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 2 juni 2006, wordt de eerste zin opgeheven.

Art. 271. In artikel 13, eerste lid, artikel 16, eerste lid, en artikel 212 van hetzelfde decreet worden de woorden "de provinciekieswet" vervangen door de woorden "het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011".

Art. 272. In artikel 202, §3, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de woorden "Artikel 13 van het Kieswetboek" vervangen door de woorden "Artikel 15, §5, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011";

Art. 273. In artikel 206 van hetzelfde decreet worden de woorden "titel V van het Kieswetboek" vervangen door de woorden "hoofdstuk 1 van deel 5, titel 1, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011" en worden de woorden "artikel 194" vervangen door de woorden "artikel 234".

Art. 274. In artikel 14, 3°, van hetzelfde decreet, ingevoegd bij het decreet van 30 april 2009, worden de woorden "artikel 85quater, §2, van de Gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932" vervangen door de woorden "artikel 205 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011".

Art. 275. In artikel 38, §2, 7°, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 2 juni 2006, worden de woorden "die, overeenkomstig artikel 11 van de provinciekieswet, tegen ontvangstbewijs aan de voorzitter van het districtshoofdbureau wordt overhandigd" vervangen door de woorden "die, overeenkomstig artikel 84, 3°, en 100, 8°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 tegen ontvangstbewijs aan de voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau wordt overhandigd".

Art. 276. Artikel 5, §2, eerste lid, van het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn wordt vervangen door wat volgt:

"Uiterlijk op 1 juni van het jaar waarin de gemeenteraadsverkiezingen zullen plaatsvinden, stelt de Vlaamse Regering een lijst op van het aantal te verkiezen leden van de raad voor maatschappelijk welzijn van de gemeente die door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn wordt bediend op basis van de bevolkingsaantallen van de gemeenten. Het in aanmerking te nemen inwonertal is het aantal personen dat ingeschreven is in het rijksregister van de natuurlijke personen die op 1 januari van het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen hun hoofdverblijfplaats in de desbetreffende gemeente hadden."

Art. 277. In artikel 7 van hetzelfde decreet, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, 2°, wordt het woord "volle" geschrapt;

2° in het eerste lid, 4°, worden de woorden "in artikel 65 van de Gemeentekieswet" vervangen door de woorden "in artikel 58 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011";

3° in het tweede lid worden de woorden "Artikel 65, tweede lid, van de Gemeentekieswet" vervangen door de woorden "Artikel 58, tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011".

Art. 278. In artikel 15 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° in §2, eerste lid, worden de woorden "bij het secretariaat van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen worden ingediend, hetzij met een aangetekende brief, hetzij met een brief, afgegeven tegen ontvangstbewijs" vervangen door de woorden "aan de voorzitter van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen tegen ontvangstbewijs worden overhandigd, of aangetekend via de post worden verzonden,";
- 2° in §4, tweede lid, worden de woorden ", dat uitdrukkelijk de intrekking van het eerdere verzoekschrift bevestigt" opgeheven;
- 3° in §4, vijfde lid, worden de woorden "artikel 85ter, §6, van de Gemeentekieswet," vervangen door de woorden "artikel 212 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;
- 4° in §7 wordt het woord "dertig" vervangen door "veertig";
- 5° aan §8, eerste lid, wordt de volgende zin toegevoegd: "De uitspraak wordt ondertekend door de voorzitter en de leden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen.";
- 6° in §9, tweede lid, wordt tussen de woorden "aan de gemeente" en "en aan de verkozenen" de volgende woorden ingevoegd: ", aan de voorzitter van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen".

Art. 279. Het opschrift van het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden wordt vervangen door wat volgt:

"Decreet houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.".

Titel 2. Opheffingsbepalingen

Art. 280. De volgende bepalingen van de Gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, worden opgeheven:

- 1° artikel 1;
- 2° ~~artikel 1bis;~~
- 3° ~~artikel 1ter;~~
- 4° artikel 2;
- 5° artikel 3;
- 6° artikel 4;
- 7° artikel 5, eerste lid, met uitzondering voor wat de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, Voeren en Komen-Waasten betreft de bepaling die betrekking heeft op het verzenden door het gemeentebestuur van twee exemplaren van de lijst der gemeenteraadskiezers aan de provinciegouverneur of zijn gemachtigde;
- 8° artikel 6;
- 9° artikel 7;
- 10° artikel 8, eerste tot en met vierde lid, met uitzondering voor wat betreft Voeren en Komen-Waasten de bepalingen met betrekking tot de bevoegdheden die zijn toegekend aan de provinciegouverneur of aan zijn gemachtigde;
- 11° artikel 9;
- 12° artikel 10;
- 13° artikel 11;
- 14° artikel 12;
- 15° artikel 13;
- 16° artikel 14;
- 17° artikel 15;
- 18° artikel 16;
- 19° artikel 17;
- 20° artikel 18;
- 21° artikel 19;

- 22° artikel 20;
- 23° artikel 21;
- 24° artikel 22;
- 25° artikel 22bis;
- 26° artikel 23;
- 27° artikel 23ter met uitzondering voor wat betreft de bepalingen die betrekking hebben op de Brusselse instellingen en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn in Komen-Waasten, Voeren en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 28° artikel 24;
- 29° artikel 24bis;
- 30° artikel 25;
- 31° artikel 26;
- 32° artikel 27;
- 33° artikel 28;
- 34° artikel 29;
- 35° artikel 30, met uitzondering voor wat betreft de voorschriften met betrekking tot de opmaak van het stembiljet in Komen-Waasten, Voeren en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van talen in bestuurszaken;
- 36° artikel 30ter;
- 37° artikel 31;
- 38° artikel 32;
- 39° artikel 33;
- 40° artikel 34;
- 41° artikel 35;
- 42° artikel 36;
- 43° artikel 37;
- 44° artikel 38;
- 45° artikel 40;
- 46° artikel 41;
- 47° artikel 42;
- 48° artikel 42bis;
- 49° artikel 43;
- 50° artikel 44;
- 51° artikel 45;
- 52° artikel 46;
- 53° artikel 47;
- 54° artikel 48;
- 55° artikel 49;
- 56° artikel 50;
- 57° artikel 51;
- 58° artikel 52;
- 59° artikel 53;
- 60° artikel 54;
- 61° artikel 55;
- 62° artikel 56, met uitzondering voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen en van de leden van het vast bureau in Komen-Waasten, Voeren en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 63° artikel 57;
- 64° artikel 57bis;
- 65° artikel 58;
- 66° artikel 58bis;
- 67° artikel 59;
- 68° artikel 60;
- 69° artikel 61;

- 70° artikel 62;
- 71° artikel 64;
- 72° artikel 65;
- 73° artikel 74, met uitzondering voor wat betreft de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn en van de leden van het vast bureau in Voeren, Komen-Waasten en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 74° artikel 74bis, met uitzondering voor wat betreft de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn en van de leden van het vast bureau in Voeren, Komen-Waasten en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 75° artikel 75, met uitzondering voor wat betreft de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn en van de leden van het vast bureau in Voeren, Komen-Waasten en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 76° artikel 76, met uitzondering voor wat betreft de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn en van de leden van het vast bureau in Voeren, Komen-Waasten en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 77° artikel 76bis, met uitzondering voor wat betreft de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn en van de leden van het vast bureau in Voeren, Komen-Waasten en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 78° artikel 77, met uitzondering voor wat betreft de gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en voor wat betreft de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn en van de leden van het vast bureau in Voeren, Komen-Waasten en in de gemeenten, vermeld in artikel 7 van de wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken;
- 79° artikel 84;
- 80° artikel 84bis;
- 81° artikel 85;
- 82° artikel 85bis;
- 83° artikel 85ter;
- 84° artikel 85quater;
- 85° artikel 85quinquies;
- 86° artikel 85sexies;
- 87° artikel 85septies;
- 88° artikel 85octies;
- 89° artikel 85novies;
- 90° artikel 85decies;
- 91° artikel 85undecies;
- ~~92° artikel 86;~~
- 93° artikel 87;
- 94° artikel 88;
- 95° artikel 89;
- 96° artikel 90;
- 97° artikel 91;

98° artikel 92;
99° artikel 93;
100° artikel 94;
101° artikel 95;
102° artikel 96;
103° artikel 97;
104° artikel 98;
105° artikel 99;
106° artikel 101;
107° artikel 102;
108° artikel 103;
109° artikel 104;
110° artikel 105;
111° artikel 106;
112° artikel 107;
113° artikel 108;
114° artikel 109;
115° artikel 110;
116° artikel 111;
117° artikel 112;
118° artikel 113;
119° artikel 114;
120° artikel 115;
121° artikel 116;
122° artikel 117.

Art. 281. De volgende bepalingen van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen worden opgeheven:

- 1° artikel 1;
- 2° artikel 1bis;
- 3° artikel 1ter;
- 4° artikel 1quater;
- 5° artikel 1quinquies;
- 6° artikel 1sexies;
- 7° artikel 2, §1;
- 8° artikel 2, §2, eerste tot en met derde lid, met uitzondering voor wat betreft Voeren en Komen-Waasten de bepalingen met betrekking tot de bevoegdheden die zijn toegekend aan de provinciegouverneur of aan zijn afgevaardigde;
- 9° artikel 3;
- 10° artikel 3bis, eerste lid, met uitzondering voor wat betreft Voeren en Komen-Waasten de bepaling met betrekking tot de verzending van twee voor echt verklaarde uittreksels uit de lijst der kiezers;
- 11° artikel 3ter;
- 12° artikel 3sexies;
- 13° artikel 3septies;
- 14° artikel 3octies;
- 15° artikel 3novies, eerste lid, met uitzondering voor wat betreft Voeren en Komen-Waasten de bepaling met betrekking tot het afschrift van de lijst met de samenstelling van de stembureaus;
- 16° artikel 3novies, derde lid;
- 17° artikel 3decies;
- 18° artikel 3undecies;
- 19° artikel 4;
- 20° artikel 5, eerste lid;
- 21° artikel 5, tweede lid, met uitzondering voor wat Voeren en Komen-Waasten betreft;
- 22° artikel 5, vierde tot en met achtste lid;

- 23° artikel 8;
- 24° artikel 9;
- 25° artikel 9bis;
- 26° artikel 9ter;
- 27° artikel 9quater;
- 28° artikel 9quinquies;
- 29° artikel 9sexies;
- 30° artikel 9septies;
- 31° artikel 10;
- 32° artikel 11, met uitzondering van het vijfde lid voor zover het betrekking heeft op de gemeenten die deel uitmaken van het Duits taalgebied;
- 33° artikel 11bis;
- 34° artikel 12;
- 35° artikel 13;
- 36° artikel 14;
- 37° artikel 15;
- 38° artikel 16;
- 39° artikel 17;
- 40° artikel 18;
- 41° artikel 18bis;
- 42° artikel 19;
- 43° artikel 20;
- 44° artikel 21;
- 45° artikel 21bis;
- 46° artikel 21ter;
- 47° artikel 22;
- 48° artikel 23;
- 49° artikel 29;
- 50° artikel 32;
- 51° artikel 36;
- 52° artikel 37;
- 53° artikel 37/1;
- 54° artikel 37bis;
- 55° artikel 37ter;
- 56° artikel 37quater;
- 57° artikel 37quinques;
- 58° artikel 37sexies;
- 59° artikel 37septies;
- 60° artikel 37octies;
- 61° artikel 37novies;
- 62° artikel 37decies;
- 63° artikel 37undecies;
- 64° artikel 38;
- 65° artikel 43, met uitzondering van de bepalingen die betrekking hebben op de provincie Waals-Brabant.

Art. 282. Het decreet van 18 mei 1994 houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen wordt opgeheven voor wat betreft de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen.

Art. 283. Hoofdstuk IIIbis van het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districten, wordt opgeheven.

Titel 3. Overgangsbepalingen

Art. 284. Bezwaren die ingediend zijn bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen voor 1 maart 2012, zullen behandeld worden overeenkomstig de bepalingen houdende de organisatie van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen die van toepassing zijn voor 1 maart 2012.

Bezwaren die ingediend zijn bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen vanaf 1 maart 2012, zullen behandeld worden overeenkomstig de bepalingen houdende de organisatie van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen die van toepassing zijn vanaf 1 maart 2012.

Art. 285. Tot de inwerkingtreding van artikel 71, eerste lid, geldt de volgende bepaling:

“De voordrachtsakte vermeldt de voornaam of voornamen en achternaam, eventueel de roepnaam, de geboortedatum, het geslacht, het rijksregisternummer, het beroep, de hoofdverblijfplaats en de handtekening van de kandidaten en in voorkomend geval van de kiezers die hen voordragen. Ze vermeldt eveneens de lijstnaam die boven de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan. De naam van de vrouwelijke kandidaat die gehuwd of weduwe is, mag voorafgegaan worden door de naam van haar echtgenoot of echtgenote of van haar overleden echtgenoot of echtgenote. De naam van de mannelijke kandidaat die gehuwd of weduwnaar is, mag worden gevolgd door de naam van zijn echtgenote of echtgenoot of van zijn overleden echtgenote of echtgenoot. Voor de toepassing van deze bepaling worden de personen die een wettelijk samenlevingscontract hebben afgesloten, met echtgenoten gelijkgesteld.”.

Titel 4. Bepalingen met betrekking tot de inwerkingtreding

Art. 286. Dit decreet treedt in werking op de tiende dag na datum van publicatie in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering van de bepalingen, vermeld in het tweede en het derde lid.

Artikel 202 tot en met 205, artikel 207 tot en met 217, artikel 265, artikel 274, artikel 278, artikel 280, 82° tot en met 91°, en artikel 281, 53°, treden in werking op 1 maart 2012.

Artikel 71, eerste lid, treedt in werking op 1 januari 2018.

Bijlage bij het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Bijlage. Lijst van de provinciedistricten en de aanwijzing van de provinciedistrict-hoofdplaats als vermeld in artikel 7, §1, tweede lid

Provincie ANTWERPEN

Provinciaal kiesarrondissement Antwerpen

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Antwerpen	Antwerpen (1) (2) Aartselaar Boechout Boom Borsbeek Brasschaat Brecht Edegem

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Essen Hemiksem Hove Kalmthout Kapellen Kontich Lint Malle Mortsel Niel Ranst Rumst Schelle Schilde Schoten Stabroek Wijnegem Wommelgem Wuustwezel Zandhoven Zoersel Zwijndrecht
Provinciaal kiesarrondissement Mechelen-Turnhout	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Mechelen	Mechelen (2) Berlaar Bonheiden Bornem Duffel Heist-op-den-Berg Lier Nijlen Putte Puurs Sint-Amands Sint-Katelijne-Waver Willebroek
Turnhout	Turnhout (2) Arendonk Baarle-Hertog Balen Beerse Dessel Geel Grobbendonk Herentals Herenthout Herselt Hoogstraten Hulshout Kasterlee

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Laakdal Lille Meerhout Merksplas Mol Olen Oud-Turnhout Ravels Retie Rijkevorsel Vorselaar Vosselaar Westerlo
Provincie LIMBURG	
Provinciaal kiesarrondissement Limburg	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Hasselt	Hasselt (1) (2) As Beringen Diepenbeek Genk Gingelom Halen Ham Herk-de-Stad Heusden-Zolder Leopoldsburg Lummen Nieuwerkerken Sint-Truiden Tessenderlo Zonhoven Zutendaal
Maaseik	Maaseik (2) Bree Bocholt Dilsen-Stokkem Hamont-Achel Hechtel-Eksel Houthalen-Helchteren Kinrooi Lommel Meeuwen-Gruitrode Neerpelt Opglabbeek Overpelt Peer

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Tongeren	Tongeren (2) Alken Bilzen Borgloon Heers Herstappe Hoeselt Kortesseem Lanaken Maasmechelen Riemst Voeren Wellen

---

Provincie OOST-VLAANDEREN

Provinciaal kiesarrondissement Gent

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Gent	Gent (1) (2) Aalter Assenede De Pinte Deinze Destelbergen Eeklo Evergem Gavere Kaprijke Knesselare Lochristi Lovendegem Maldegem Melle Merelbeke Moerbeke Nazareth Nevele Oosterzele Sint-Laureins Sint-Martens-Latem Waarschoot Wachtebeke Zelzate Zomergem Zulte

---

 Provinciaal kiesarrondissement Aalst-Oudenaarde

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Aalst-Oudenaarde	Aalst (2) Brakel Denderleeuw Erpe-Mere Geraardsbergen Haaltert Herzele Horebeke Kluisbergen Kruishoutem Lede Lierde Maarkedal Ninove Oudenaarde Ronse Sint-Lievens-Houtem Wortegem-Petegem Zingem Zottegem Zwalm

---

 Provinciaal kiesarrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Dendermonde-Sint-Niklaas	Sint-Niklaas (2) Berlare Beveren Buggenhout Dendermonde Hamme Kruibeke Laarne Lebbeke Lokeren Sint-Gillis-Waas Stekene Temse Waasmunster Wetteren Wichelen Zele

---

Provincie VLAAMS-BRABANT

Provinciaal kiesarrondissement LEUVEN

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Leuven	Leuven (1) (2) Aarschot Begijnendijk Bertem Bekkevoort Bierbeek Boortmeerbeek Boutersem Diest Geetbets Glabbeek Haacht Herent Hoegaarden Holsbeek Huldenberg Keerbergen Kortenaken Kortenbergh Landen Linter Lubbeek Oud-Heverlee Rotselaar Scherpenheuvel-Zichem Tervuren Tielt-Winge Tienen Tremelo Zoutleeuw

Provinciaal kiesarrondissement HALLE-VILVOORDE

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Halle-Vilvoorde	Vilvoorde (2) Affligem Asse Beersel Bever Dilbeek Drogenbos Galmaarden Gooik Grimbergen Halle Herne Hoeilaart Kampenhout Kapelle-op-den-Bos Kraainem Lennik

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Liedekerke
	Linkebeek
	Londerzeel
	Machelen
	Meise
	Merchtem
	Opwijk
	Overijse
	Pepingen
	Sint-Genesius-Rode
	Sint-Pieters-Leeuw
	Steenokkerzeel
	Ternat
	Roosdaal
	Wemmel
	Wezembeek-Oppem
	Zaventem
	Zemst

 Provincie WEST-VLAANDEREN

 Provinciaal kiesarrondissement Brugge

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Brugge	Brugge (1) (2)
	Beernem
	Blankenberge
	Damme
	Jabbeke
	Knokke-Heist
	Oostkamp
	Torhout
	Zedelgem
	Zuilenkerke

 Provinciaal kiesarrondissement Ieper-Oostende-Diksmuide

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Ieper-Oostende-Diksmuide	Oostende (2)
	Alveringem
	Bredene
	De Haan
	De Panne
	Diksmuide
	Gistel
	Heuvelland
	Houthulst
	Ichtegem
	Ieper
	Koekelare
	Koksijde
	Kortemark
	Langemark-Poelkapelle

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Lo-Reninge Mesen Middelkerke Nieuwpoort Oudenburg Poperinge Veurne Vleteren Wervik Zonnebeke
Provinciaal kiesarrondissement Kortrijk-Roeselare-Tielt	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Kortrijk-Roeselare-Tielt	Kortrijk (2) Anzegem Ardoorie Avelgem Deerlijk Dentergem Harelbeke Hooglede Ingelmunster Izegem Kuurne Ledegem Lendelede Lichtervelde Menen Meulebeke Moorslede Pittem Oostrozebeke Roeselare Ruisselede Spiere-Helkijn Staden Tielt Waregem Wevelgem Wielsbeke Wingene Zwevegem

(1) hoofdplaats van de provincie

(2) hoofdplaats van het provinciedistrict

E. Geconsolideerde versie van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012

HOOFDSTUK 1. Inleidende bepalingen

Art. 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet: het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.

Art. 3. Dit decreet is van toepassing op de organisatie van de verkiezingen, vermeld in artikel 3 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, in de gemeenten en stadsdistricten waar gestemd wordt met gebruik van een digitaal stelsysteem, met uitzondering van artikel 4, §2, artikel 8, 9, §1, artikelen 25 en 27, die van toepassing zijn op de organisatie van de verkiezingen in het hele Vlaamse Gewest.

Art. 4. §1. Het is niet toegelaten bij de lokale en provinciale verkiezingen een ander digitaal stelsysteem te gebruiken dan het digitale stelsysteem dat vastgesteld is door de Vlaamse Regering.

De Vlaamse Regering wijst de gemeenten aan die van het digitale stelsysteem, vermeld in het eerste lid, kunnen gebruikmaken bij de organisatie van de verkiezing van de organen, vermeld in artikel 3 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

De Vlaamse Regering wijst de gemeenten aan die een audiomodule kunnen gebruiken tijdens de stemming voor de verkiezing van de organen, vermeld in artikel 3 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

§2. De Vlaamse Regering stelt de software ter beschikking van de stembureaus die gebruikmaken van het digitale stelsysteem, de gemeentelijke hoofdbureaus, de stadsdistrictshoofdbureaus, de provinciedistrictshoofdbureaus en de provinciale hoofdbureaus.

De Vlaamse Regering stelt vast dat de digitale systemen en processen voor het kandidatenbeheer, voor de digitale stemming, voor het verwerken van de stemmen en voor de zetelberekening de integriteit van de gegevens en het geheim van de stemming waarborgen. Ze wint daarvoor het advies in van het orgaan dat ze erkend heeft.

§3. De Vlaamse Regering maakt in de week volgend op de dag van de verkiezingen de broncode van de stemsoftware bekend.

Art. 5. Dit decreet wordt aangehaald als: het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012.

HOOFDSTUK 2. Voor de verkiezingsdag

Art. 6. (...)

Art. 7. In afwijking van artikel 48 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bestaan de stembureaus uit de voorzitter, vijf bijzitters, vijf plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. De Vlaamse Regering kan beslissen daarvan af te wijken.

Art. 8. Het gemeentebestuur en het stadsdistrictsbestuur voorzien respectievelijk de gemeentelijke hoofdbureaus en de stadsdistrictshoofdbureaus van de apparatuur voor het kandidatenbeheer en het resultatenbeheer. Het provinciebestuur

voorziet de provinciedistrictshoofdbureaus en de provinciale hoofdbureaus van die apparatuur. De Vlaamse Regering stelt de software daarvoor ter beschikking.

Art. 9. §1. Met behoud van de toepassing van artikel 98 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet en zodra de kandidatenlijsten definitief zijn afgesloten of, in geval van beroep, zodra de hoofdbureaus hebben kennisgenomen van de beslissing van het hof van beroep, sturen de voorzitters van het gemeentelijk hoofdbureau, het stadsdistrictshoofdbureau en het provinciedistrictshoofdbureau die lijsten en het nummer dat eraan toegekend is, naar de Vlaamse Regering.

De gegevens, vermeld in het eerste lid, worden op digitale wijze en ondertekend verstuurd met de verkiezingssoftware, vermeld in artikel 4, §2.

§2. De Vlaamse Regering legt de afdrukken waarop de volgnummers en de lijstnamen van de voorgedragen lijsten voorkomen, en de afdrukken waarop de namen van de kandidaten voorkomen, zoals ze op het beeldscherm van de stemcomputers zullen verschijnen, ter goedkeuring voor aan de voorzitters van de hoofdbureaus, vermeld in paragraaf 1. Elke voorzitter brengt, indien nodig, de verbeteringen aan op de documenten, valideert de documenten door ze te ondertekenen en stuurt de gevalideerde documenten terug naar de Vlaamse Regering.

Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, legt de Vlaamse Regering de auditieve versie van de voorgedragen lijsten met de namen van de kandidaten zoals ze door de kiezer zullen gehoord worden, ter goedkeuring voor aan de voorzitters van de hoofdbureaus, vermeld in paragraaf 1. Elke voorzitter bezorgt zijn eventuele opmerkingen schriftelijk aan de Vlaamse Regering.

§3. De Vlaamse Regering zorgt ervoor dat, uiterlijk de derde dag vóór de dag van de verkiezingen, de gegevensdragers met de software en met de kandidatenlijsten in verzegelde enveloppe, tegen ontvangstbewijs, overhandigd worden aan de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus of, in voorkomend geval, de stadsdistrictshoofdbureaus.

Per stembureau worden de nodige veiligheidselementen voor het gebruik van de gegevensdragers in een aparte verzegelde enveloppe, tegen ontvangstbewijs, overhandigd aan de voorzitters van de hoofdbureaus, vermeld in het eerste lid.

Op zijn vroegst de dag vóór de dag van de verkiezingen overhandigt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, van het stadsdistrictshoofdbureau aan elke voorzitter van het stembureau, tegen ontvangstbewijs, de enveloppen, vermeld in het eerste en tweede lid, die voor hem bestemd zijn.

Art. 10. Het digitale stelsysteem omvat per stembureau:

- 1° in afwijking van artikel 124 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, één digitale stembus met een scanner;
- 2° een of meer stemcomputers met geïntegreerd aanraakscherm en geïntegreerde printer;
- 3° een computer voor de voorzitter met een schrijfeenheid voor chipkaarten ~~en een printer;~~
- 4° ~~een handscanner voor de visualisatie van de barcode door de kiezer;~~
- 5° chipkaarten.

Elk stemhokje van het stemlokaal is uitgerust met een stemcomputer. ~~In elk stembureau is één stemhokje uitgerust met een stemcomputer met een handscanner.~~
In elk stemlokaal van de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, is een

stemhokje uitgerust met een audiomodule, waarvan de kiezer kan gebruikmaken tijdens het stemproces.

De Vlaamse Regering bepaalt de regels volgens dewelke de kandidaten van een kandidatenlijst op het beeldscherm van de stemcomputer worden getoond.

In afwijking van artikel 123, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet is er ten minste één stemhokje per tweehonderd kiezers. ~~De Vlaamse Regering kan beslissen daarvan af te wijken.~~

In elk stemlokaal worden alle kandidatenlijsten voor elk van de verkiezingen opgehangen op een daarvoor bestemd bord. Die lijsten worden ook opgehangen in elk stemhokje.

Met behoud van de toepassing van artikel 125 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt een exemplaar van dit decreet in het stemlokaal ter inzage gelegd.

Art. 11. §1. Het gemeentebestuur zorgt voor het onderhoud en de bewaring van de apparatuur. Het beheert die goederen als een goede huisvader. Het laat alle apparatuur die buiten gebruik is, zo spoedig mogelijk herstellen of vervangen.

De kosten daarvan zijn ten laste van de gemeente. De gemeente sluit daarvoor een onderhoudscontract.

De kosten voor technische bijstand op de dag van de lokale en provinciale verkiezingen zijn ten laste van de Vlaamse overheid.

§2. De verkiezingssoftware, de veiligheidselementen en de gegevensdragers worden voor de lokale en provinciale verkiezingen kosteloos verstrekt door de Vlaamse overheid.

§3. De gemeenten mogen de stemapparatuur die eigendom is van de Vlaamse overheid, kosteloos gebruiken voor verkiezingen georganiseerd door de federale overheid.

§4. Het gemeentebestuur stelt een coördinator aan die zorgt voor:

- 1° de organisatie van de opleiding van de voorzitters van de stembureaus;
- 2° de uitvoering van de verplichte technische testen van de apparatuur;
- 3° de opstelling van de apparatuur in de stembureaus;
- 4° de logistieke verbruiksgoederen die nodig zijn op de dag van de verkiezingen;
- 5° hulp bij het gebruik van de apparatuur door de bureauleden;
- 6° de coördinatie van het melden en het oplossen van technische problemen vóór en op de verkiezingsdag.

Art. 12. §1. Het Vlaams Parlement kan een college van deskundigen aanwijzen dat bestaat uit ten minste twee effectieve en twee plaatsvervangende deskundigen.

§2. Tijdens de verkiezingen zien de deskundigen toe op het gebruik, de goede werking en de integriteit van de digitale processen in verband met de kandidaten, de stemming en de zetelverdeling, alsook op de procedures voor de aanmaak, de verspreiding en het gebruik van de apparatuur, de software en de digitale gegevensdragers. De deskundigen ontvangen van de Vlaamse Regering het materiaal, alsook alle gegevens, inlichtingen en informatie die nodig zijn om die opdracht uit te voeren.

Ze verrichten de controle vóór de verkiezingsdag, op de verkiezingsdag zelf en na de verkiezingsdag tot de indiening van het verslag, vermeld in paragraaf 3.

§3. Uiterlijk tien dagen na de dag van de verkiezingen bezorgen ze een verslag aan de Vlaamse Regering en aan het Vlaams Parlement. Hun verslag kan aanbevelingen bevatten in verband met de apparatuur en de software die zijn gebruikt en de procedures die zijn toegepast.

§4. De deskundigen zijn tot geheimhouding verplicht. Elke schending van de geheimhoudingsplicht, buiten het geval van oproeping om in rechte of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet verplicht die geheimen bekend te maken, wordt bestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro.

HOOFDSTUK 3. Op de verkiezingsdag

Afdeling 1. Voor en tijdens de stemming

Art. 13. In afwijking van artikel 126, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet installeert de voorzitter het stembureau uiterlijk om zeven uur.

Art. 14. In aanwezigheid van de leden van het stembureau gaat de voorzitter vóór de opening van het stembureau na of de teller van de uitgebrachte stemmen op nul staat en of de stembus leeg is, en hij verzegelt de stembus.

~~Bij wijze van test brengen de voorzitter en eventueel een of meerdere leden van het stembureau stemmen uit die enkel dienen om na te gaan of de apparatuur correct functioneert. De afgedrukte stembiljetten met de aldus uitgebrachte stemmen worden niet in de stembus gedeponneerd.~~

Art. 15. In afwijking van artikel 134, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet worden de kiezers tot de stemming toegelaten van acht tot vijftien uur.

Art. 16. §1. In afwijking van artikel 138, §1, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet ontvangt de kiezer van de voorzitter van het stembureau of van een aangewezen bijzitter een chipkaart die de voorzitter of de bijzitter vooraf geïnitieerd heeft en die toelaat eenmaal te stemmen per verkiezing waarvoor de kiezer opgeroepen is.

§2. Om zijn stem uit te brengen, steekt de kiezer eerst de chipkaart in de stemcomputer.

Als verschillende verkiezingen tegelijk plaatsvinden, verschijnen ze in de volgende volgorde op de stemcomputer:

- 1° de verkiezing van de gemeenteraad;
- 2° in voorkomend geval: de verkiezing van de stadsdistrictsraad of de raad voor maatschappelijk welzijn;
- 3° de verkiezing van de provincieraad.

Als de kiezer, krachtens de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, de taal van de stemverrichtingen kan kiezen, wordt hij eerst verzocht die keuze te maken. Die keuze is, na bevestiging ervan, definitief voor alle stemverrichtingen.

§3. Voor elke verkiezing verschijnen het volgnummer en de lijstnaam van alle kandidatenlijsten op het scherm.

De kiezer wijst op het aanraakscherm de lijst van zijn keuze aan of stemt blanco.

Nadat de kiezer een lijst heeft aangeduid, verschijnen voor die lijst het volgnummer, de naam en één voornaam of de roepnaam van de kandidaten op het beeldscherm.

De kiezer brengt zijn stem uit door het aanraakscherm aan te raken:

- 1° op het stembak bovenaan de lijst als hij zich kan verenigen met de volgorde van de voordracht van de kandidaten;
- 2° op het stembak met de naam van een of meer kandidaten van dezelfde lijst, of op het stembak bovenaan de lijst in combinatie met het stembak van een of meer kandidaten binnen dezelfde lijst als hij de volgorde waarin de kandidaten op die lijst voorkomen, wil wijzigen.

§4. Nadat de kiezer zijn stem heeft uitgebracht overeenkomstig paragraaf 3, wordt hij verzocht die te bevestigen. Zolang de stem niet is bevestigd, kan de kiezer de stemverrichting voor de verkiezing herbeginnen.

§5. In voorkomend geval wordt de kiezer vervolgens, door middel van een instructie die op het beeldscherm verschijnt, verzocht volgens dezelfde procedure te stemmen voor de volgende verkiezing.

Art. 17. §1. Als de kiezer voor alle verkiezingen waarvoor hij opgeroepen is, zijn stem heeft uitgebracht, drukt de stemcomputer een papieren stembiljet af waarop de uitgebrachte stem (of de uitgebrachte stemmen) in tekst en in een tweedimensionale barcode is afgedrukt. De kiezer scheurt het stembiljet los van de stemcomputer en verwijdert de chipkaart. De kiezer kan zijn stem op het stembiljet visueel verifiëren en vouwt het biljet in twee gelijke delen met de bedrukte zijde naar binnen. Noch op de stemcomputer noch op de chipkaart worden gegevens over de stem bewaard. ~~De kiezer heeft bovendien de mogelijkheid de inhoud van de barcode op het stembiljet te visualiseren volgens de procedure, vermeld in artikel 18.~~

In afwijking van artikel 138, §3, eerste en tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, overhandigt de kiezer de chipkaart aan de voorzitter van het stembureau of aan de door hem aangewezen bijzitter en scant de barcode van het stembiljet. Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de stem effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en deponeert hij het stembiljet in de stembus.

§2. In afwijking van artikel 139 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet wordt het stembiljet geannuleerd:

- 1° als de kiezer zijn stembiljet zo vouwt dat de stem die hij heeft uitgebracht, bekendgemaakt wordt;
- 2° als de kiezer ~~onvrijwillig~~ het stembiljet heeft beschadigd;
- 3° ~~als de visualisatie, vermeld in artikel 18, onmogelijk is;~~
- 4° op verzoek van de kiezer;
- 5° als de barcode niet gelezen kan worden door de digitale stembus.

In dat geval maakt de voorzitter het stembiljet onmiddellijk onbruikbaar en krijgt de kiezer een andere chipkaart waarmee hij opnieuw zijn stem kan uitbrengen overeenkomstig artikel 16.

Art. 18. Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, kan de kiezer aan de voorzitter van het stembureau vragen om gebruik te maken van de audiomodule.

Art. 19. Het scannen van het afgedrukte stembiljet door de digitale stembus genereert de stem van de kiezer in digitale vorm. Het afgedrukte stembiljet zelf is louter bestemd voor controle en auditdoeleinden.

Alleen bij een eventuele hertelling, conform artikel 24, derde lid, kan de voorzitter van het bevoegde hoofdbureau beslissen om stembiljetten waarvan de tekst van de stem onleesbaar is of waarvan de overeenstemming tussen de tekst en de barcode niet meer te verifiëren is, te weren. Het hoofdbureau maakt daarvan melding in het proces-verbaal.

Art. 20. De kiezer die moeilijkheden ondervindt bij het uitbrengen van zijn stem, kan zich laten bijstaan door de voorzitter of door een door de voorzitter aangewezen lid van het stembureau.

Als de voorzitter of een lid van het stembureau de werkelijkheid van die moeilijkheden betwist, doet het stembureau daarover uitspraak en wordt zijn gemotiveerde beslissing opgenomen in het proces-verbaal.

Afdeling 2. Na de stemming

Art. 21. In afwijking van artikel 142 en 144 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet schakelt de voorzitter van het stembureau na afloop van de stemming de stemcomputers uit, maakt het proces-verbaal op ~~met behulp van de voorzitterscomputer, drukt het proces-verbaal af~~ en sluit de toepassing af.

Het proces-verbaal bevat het aantal geregistreerde stemmen per verkiezing. Daarnaast worden in voorkomend geval ook de moeilijkheden en incidenten vermeld die zich tijdens de stemverrichtingen hebben voorgedaan.

Art. 22. De stemgegevens van het stembureau zijn altijd op twee originele, met de computer verbonden gegevensdragers opgeslagen in een versleutelde en onvervalsbare vorm. De gegevens worden op geen enkel ander medium in de voorzitterscomputer opgeslagen dan op die twee gegevensdragers.

De twee gegevensdragers worden samen in een enveloppe gestoken met als opschrift de datum van de verkiezing en de identificatie van het stembureau en de bestemming. Die enveloppe wordt verzegeld en op de achterkant ondertekend door de voorzitter en de leden van het stembureau. Als de getuigen erom vragen, mogen zij ook hun handtekening plaatsen.

De stemgegevens van een individueel stembureau mogen niet bekendgemaakt worden.

Art. 23. §1. De verzegelde stembussen worden onmiddellijk na de stemming geopend. In afwijking van artikel 145, eerste en tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet worden de stembiljetten in de daarvoor bestemde enveloppe gestoken.

De stembiljetten die conform artikel 17, §2, werden geannuleerd, worden in een aparte verzegelde enveloppe gestopt.

De enveloppen, vermeld in het eerste en tweede lid, worden samen met het proces-verbaal, vermeld in artikel 21, en de gegevensdragers, vermeld in artikel 22, tegen ontvangstbewijs overhandigd aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, van het stadsdistrictshoofdbureau.

§2. De voorzitter van het stembureau bezorgt, tegen ontvangstbewijs, de volgende stukken aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, het stadsdistrictshoofdbureau:

- 1° de verzegelde enveloppe met de twee exemplaren van de aanstiplijsten;
- 2° de aanstellingsbrieven van de getuigen, vermeld in artikel 116 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet;

- 3° de volmachten en de bijbehorende attesten, vermeld in artikel 56, §2, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet;
- 4° de documenten die de voorzitter heeft ontvangen van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch hebben gestemd overeenkomstig artikel 137, §3, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Art. 24. Onmiddellijk na de ontvangst van de gegevensdragers, vermeld in artikel 22, laadt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of, in voorkomend geval, van het stadsdistrictshoofdbureau de gegevens van die dragers op in het systeem voor het verwerken en aggregeren van de stemmen.

Als de registratie door middel van de originele gegevensdrager onmogelijk blijkt, herbegint de voorzitter van het hoofdbureau de registratieverrichting door middel van de kopie van die drager.

Als die verrichting ook onmogelijk blijkt, eist de voorzitter van het hoofdbureau van de betrokken gemeente of, in voorkomend geval, het stadsdistrict een digitaal stelsysteem op en scant het hoofdbureau alle stembiljetten van het stembureau opnieuw in.

Art. 25. Als de resultaten van alle stembureaus zijn geregistreerd, drukt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau het proces-verbaal van de gemeenteraadsverkiezingen af en, in voorkomend geval, van de verkiezingen van de raad voor maatschappelijk welzijn, alsook het proces-verbaal van de algemene telling van de provincieraadsverkiezingen voor zijn gemeente. De leden van het hoofdbureau en de getuigen ondertekenen die processen-verbaal.

Als de resultaten van alle stembureaus zijn geregistreerd, drukt, in voorkomend geval, de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau het proces-verbaal van de stadsdistrictsraadsverkiezingen af, alsook de processen-verbaal van de algemene telling van de gemeenteraadsverkiezingen en van de provincieraadsverkiezingen. De leden van het hoofdbureau en de getuigen ondertekenen die processen-verbaal.

Art. 26. §1. In afwijking van artikel 172 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau binnen drie dagen na de verkiezing aan de provinciegouverneur de volgende stukken:

- 1° de processen-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau, vermeld in artikel 25, eerste lid, in voorkomend geval aangevuld met de processen-verbaal van de algemene telling van de gemeenteraadsverkiezingen, ontvangen van de voorzitter van de stadsdistrictshoofdbureaus overeenkomstig artikel 162, tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet;
- 2° de stukken die hem bezorgd zijn overeenkomstig artikel 23.

De voorzitter bezorgt de gegevensdragers, vermeld in artikel 22, tegen ontvangstbewijs.

§2. In afwijking van artikelen 175 en 176 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bezorgt de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau binnen drie dagen na de verkiezing aan de provinciegouverneur de volgende stukken:

- 1° de processen-verbaal van het stadsdistrictshoofdbureau, vermeld in artikel 25, tweede lid;
- 2° de stukken die hem bezorgd zijn overeenkomstig artikel 23.

De voorzitter bezorgt de gegevensdragers, vermeld in artikel 22, tegen ontvangstbewijs.

HOOFDSTUK 4. Algemene bepalingen

Art. 27. Voor de uitvoering van hun opdrachten, omschreven in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, hebben de gemeentelijke hoofdbureaus, de stadsdistricts-hoofdbureaus, de provinciedistrictshoofdbureaus en het Agentschap voor Binnenlands Bestuur:

- 1° toegang tot het Rijksregister van de natuurlijke personen, ingesteld door de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van natuurlijke personen;
- 2° het recht om het identificatienummer van het Rijksregister te gebruiken.

HOOFDSTUK 5. Slotbepalingen

Art. 28. De volgende artikelen van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zijn niet van toepassing op verkiezingen waarbij een digitaal stelsysteem wordt gebruikt:

- 1° artikel 42, tweede, derde, vierde, vijfde en zesde lid;
- 2° artikel 43;
- 3° artikel 44, §1, derde lid, 1° en 3°;
- 4° artikel 45, 46 en 47;
- 5° artikel 121 en 122;
- 6° artikel 150 tot en met 160.

Art. 29. De wet tot organisatie van de geautomatiseerde stemming van 11 april 1994, gewijzigd bij wet van 12 augustus 2000 en bij decreet van 10 februari 2006, wordt opgeheven voor de lokale en provinciale verkiezingen in het Vlaamse Gewest.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding,

Liesbeth HOMANS

VOORONTWERP VAN DECREET
van 27 mei 2016

Voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005

Art. 2. In artikel 44, §1, eerste lid, van het Provinciedecreet van 9 december 2005, gewijzigd bij decreet van 29 juni 2012, wordt het woord "vijf" vervangen door het woord "vier".

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Art. 3. In artikel 16 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Uiterlijk op 31 augustus van het jaar waarin de gewone vernieuwing van de gemeenteraden plaatsheeft, maakt het college van burgemeester en schepenen een lijst van de gemeenteraadskiezeraars op die de toestand op 1 augustus van dat jaar weergeeft.";

2° aan paragraaf 4 wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De exemplaren van de kiezerslijst die conform artikel 20 aan de indieners van een lijst of aan de kandidaten worden afgegeven, mogen het identificatienummer

van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de kiezers niet vermelden.”.

Art. 4. In artikel 20 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt vervangen door wat volgt:

“§1. Zodra de kiezerslijst opgemaakt is, stelt het college van burgemeester en schepenen de kiezerslijst gratis op digitale wijze ter beschikking aan de personen die de burgemeester daar schriftelijk om verzoeken en die zich er schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor te dragen voor de verkiezingen in de gemeente of voor de verkiezingen in het provinciedistrict waarin de gemeente ligt. Als de kiezerslijst op een digitale gegevensdrager gegeven wordt, geeft het college van burgemeester en schepenen daarvan één gratis exemplaar aan de voormelde personen.”;

2° in paragraaf 2 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Iedere persoon die als kandidaat voorkomt op een voordracht die wordt ingediend met het oog op de verkiezing, kan na schriftelijk verzoek aan de burgemeester en tegen betaling van de kostprijs op digitale wijze de kiezerslijst ter beschikking krijgen.”;

3° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

“§3. Het college van burgemeester en schepenen mag geen kiezerslijsten ter beschikking stellen aan andere personen dan de personen die conform paragraaf 1 of paragraaf 2, eerste lid, om de lijst verzocht hebben. De personen die een kiezerslijst ter beschikking hebben, mogen die lijst alleen voor verkiezingsdoeleinden gebruiken en alleen in de periode die valt tussen de datum van de terbeschikkingstelling van de lijst en de datum van de verkiezing.

Wie geen kandidatenlijst voordraagt en zich ook niet kandidaat stelt, kan geen gebruik maken van de kiezerslijst, ook niet voor verkiezingsdoeleinden.”.

Art. 5. In artikel 23 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

“§1. Het college van burgemeester en schepenen deelt de kiezers in stemafdelingen in.”.

Art. 6. Artikel 24 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 24. Uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending twee door de burgemeester en secretaris voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stemafdeling, aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, bij zijn afwezigheid, de magistraat die hij aanwijst, als de hoofdplaats van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, ook de hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement.

In alle andere gevallen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending de uittreksels, vermeld in het eerste lid, aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, of, bij zijn afwezigheid, de plaatsvervanger die hij aanwijst.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in het eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau die hij voor elke gemeente van het gerechtelijk kanton heeft aangewezen conform artikel 37, §2.”.

Art. 7. Artikel 25 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 25. In gemeenten waar verkiezingen voor de stadsdistrictsraden plaatsvinden, bezorgt het college van burgemeester en schepenen uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending naast de uittreksels, vermeld in artikel 24, twee extra voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stadsdistrict en per stemafdeling, aan de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of aan zijn plaatsvervanger.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau die hij voor elk stadsdistrict heeft aangewezen conform artikel 38, §2.”.

Art. 8. Artikel 26 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 26. Op de dag van de verkiezingen of een dag ervoor bezorgt het college van burgemeester en schepenen aan elke voorzitter van een stembureau de lijst van de kiezers van zijn stemafdeling. Die lijst bevat de wijzigingen die zijn aangebracht conform artikel 17, 30 en 33, §7.”.

Art. 9. In artikel 37 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

“Het gemeentelijk hoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert die als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt die als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau.”;

2° in paragraaf 2 worden het derde en vierde lid vervangen door wat volgt:

“In de gemeenten die geen hoofdplaats zijn van een gerechtelijk kanton of gerechtelijk arrondissement, worden de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de vrederechter uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd.

Als in een gemeente meer dan een vrederechter bevoegd is, beslist de korpsoverste van de vrederechters welke vrederechter de benoemingen, vermeld in het derde lid, doet.”;

3° in paragraaf 2 worden het vijfde en zesde lid opgeheven;

4° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

5° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "27 dagen" vervangen door de zinsnede "34 dagen";

6° er worden een paragraaf 7 en een paragraaf 8 toegevoegd, die luiden als volgt:

"§7. De leden van het gemeentelijk hoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

§8. Het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente wijst een gemeentelijk personeelslid aan dat belast wordt met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen, vermeld in artikel 3, die aan het college van burgemeester en schepenen worden toevertrouwd. Dat personeelslid fungeert ook als contactpersoon voor het gemeentelijk hoofdbureau, de Vlaamse overheid en de opgeroepen burgers. Hij heeft het recht de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bij te wonen met adviserende stem."

Art. 10. In artikel 38 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het stadsdistrictshoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert die als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt die als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau."

2° paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

"§2. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau worden uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd."

3° aan paragraaf 4 worden de woorden "bij de besluitneming van het bureau" toegevoegd;

4° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "27 dagen" vervangen door de zinsnede "34 dagen";

5° er wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§7. De leden van het stadsdistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden."

Art. 11. Artikel 39 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 39. Op verzoek van de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of van zijn plaatsvervanger, stelt het college van burgemeester en schepenen personeelsleden ter beschikking van die magistraat, of van zijn plaatsvervanger, die onder zijn toezicht werken. Het college van burgemeester en schepenen bepaalt de vergoeding die aan die personeelsleden wordt toegekend.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, heeft voor de opdrachten, vermeld in artikel 24, 25, 46, 47, 49, en 50, recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 12. In artikel 40 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2 wordt het vierde lid opgeheven;

2° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

3° in paragraaf 5 wordt de zinsnede “27 dagen” vervangen door de zinsnede “34 dagen”;

4° er wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§7. De leden van het provinciedistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 13. In artikel 42 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin “De stembureaus zijn gevestigd in de lokalen die de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau heeft aangewezen.” vervangen door de zinnen “Het stembureau is gevestigd in het lokaal dat het college van burgemeester en schepenen voor de stemafdeling heeft aangewezen conform artikel 23, §3, tweede lid. Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de stembureaus mee.”;

2° het vierde lid wordt vervangen door wat volgt:

“In de gemeenten met minstens drie stembureaus telt ieder telbureau de stembiljetten van drie stembureaus. Als het aantal stembureaus niet deelbaar is door drie, telt één telbureau de stembiljetten van twee stembureaus als er na de deling van het aantal stembureaus door drie, twee stembureaus overblijven, of tellen twee telbureaus elk de stembiljetten van twee stembureaus als er na de deling van het aantal stembureaus door drie, één stembureau overblijft.”;

3° in het vijfde lid wordt het woord “bureaus” telkens vervangen door het woord “telbureaus”;

4° er wordt een zesde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In elke gemeente worden evenveel telbureaus G als telbureaus P ingericht. In voorkomend geval worden ook evenveel telbureaus S ingericht.”.

Art. 14. In artikel 43 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt tussen de woorden “gaat” en het woord “vijf” het woord “uiterlijk” ingevoegd en worden tussen de woorden “van de getuigen” en de woorden “zijn vervuld” de woorden “van de stembureaus en van de telbureaus” ingevoegd;

2° in het eerste lid wordt het woord “kantongoofdbureau” vervangen door de woorden “gemeentelijk hoofdbureau” en worden de woorden “mogen aanwezig zijn” vervangen door de woorden “worden door de voorzitter uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn”;

3° in het tweede lid worden de woorden “de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau heeft” vervangen door de woorden “het college van burgemeester en schepenen heeft”;

4° in het tweede lid wordt tussen het woord “aangewezen” en de woorden “De voorzitter” de zin “Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de telbureaus mee.” ingevoegd;

5° in het tweede lid wordt de zin “De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau verzamelt de resultatentabellen en geeft een ontvangstbewijs aan de voorzitters van de telbureaus.” opgeheven.

Art. 15. In artikel 44 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 worden het tweede en het derde lid vervangen door wat volgt:

“Een eerste lijst bevat de volgende categorieën van kiezers:

- 1° de magistraten van de rechterlijke orde;
- 2° de gerechtelijke stagiairs;
- 3° de advocaten en de advocatenstagiairs volgens hun inschrijving op het tableau of de lijst van stagiairs;
- 4° de notarissen;
- 5° de gerechtsdeurwaarders;
- 6° de personeelsleden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten en openbaar centra voor maatschappelijk welzijn van niveau A, B, C of gelijkwaardig;
- 7° het onderwijzend personeel.

De lijst, vermeld in het tweede lid, dient om achtereenvolgens de volgende personen aan te wijzen:

- 1° de voorzitters van de telbureaus;
- 2° de voorzitters van de stembureaus;
- 3° de bijzitters of plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.”;

2° aan paragraaf 1 worden een vierde tot en met een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De overheden die de personen, vermeld in het tweede lid, 6°, tewerkstellen, delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van die personen mee aan de gemeentebesturen waar die personen hun hoofdverblijfplaats hebben.

De gemeentelijke overheden delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van de personen die tot het onderwijzend personeel in hun gemeente behoren, mee aan de gemeentebesturen waar die personen hun hoofdverblijfplaats hebben.

Een tweede lijst bevat de kiezers van de stemafdeling naar rata van twaalf personen per stembureau. Die lijst dient om de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus aan te wijzen. Die lijst mag geen personen bevatten die al zijn opgenomen in de lijst, vermeld in het derde lid.”;

3° paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

“§2. De lijsten, vermeld in paragraaf 1, worden uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezing naar de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, gezonden.”.

Art. 16. In artikel 45 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt tussen het woord “telbureaus” en het woord “bestaan” de zinsnede “G, P en in voorkomend geval S” ingevoegd;

2° tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Voor de telbureaus G is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in de gemeente. Voor de telbureaus P is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het provinciedistrict waartoe de gemeente behoort. Voor de telbureaus S is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het stadsdistrict.”;

3° aan het bestaande tweede lid, dat het derde lid wordt, worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd.

Art. 17. Artikel 46 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 46. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

- 1° de voorzitters van de telbureaus;
- 2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een telbureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De personen, vermeld in het eerste lid, en de plaatsvervangende voorzitter, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.”.

Art. 18. Artikel 47 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 47. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 44, §1, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. Die lijst wordt voor iedereen ter inzage

gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de telbureaus de samenstelling van hun eigen telbureau.”.

Art. 19. In artikel 48 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede “eventueel een plaatsvervangende voorzitter,” wordt opgeheven;

2° er worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De secretaris wordt door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de gemeenteraadskiezers. Voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen wordt de secretaris door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de stadsdistrictsraadskiezers. Hij is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van het stembureau.”.

Art. 20. Artikel 49 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 49. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

1° de voorzitters van de stembureaus;

2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een stembureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De voorzitters, vermeld in het eerste lid, 1°, en de plaatsvervangende voorzitters, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. De bijzitters en plaatsvervangende bijzitters, vermeld in het eerste lid, 2°, worden aangewezen conform artikel 44, §1, zesde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.”.

Art. 21. Artikel 50 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 50. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 49, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. De lijst wordt voor iedereen ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de stembureaus de samenstelling van hun eigen stembureau.”.

Art. 22. Artikel 53 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 53. Kiezers die hun oproepingsbrief niet hebben ontvangen of niet meer in bezit hebben, kunnen op het gemeentesecretariaat een duplicaat afhalen tot 12 uur ’s middags op de dag van de stemming. Van dat recht wordt melding gemaakt in het bericht, vermeld in artikel 51.”.

Art. 23. In artikel 54, eerste lid, 5°, van hetzelfde decreet wordt de zinsnede “, de geboortedatum” opgeheven.

Art. 24. Artikel 55 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 55. Een bericht van oproeping wordt ten minste twintig dagen voor de stemming in de gemeente openbaar bekendgemaakt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

De publicatie vermeldt de gegevens, vermeld in artikel 54, eerste lid, 1° tot en met 4°. De publicatie herinnert er ook aan dat de kiezer die zijn oproepingsbrief niet heeft ontvangen of niet meer in bezit heeft, een duplicaat op het gemeentesecretariaat kan afhalen tot 12 uur ’s middags op de dag van de stemming.”.

Art. 25. Aan artikel 56, §2, 3°, van hetzelfde decreet wordt de volgende zin toegevoegd:

“De Vlaamse Regering bepaalt het model van dat attest;”.

Art. 26. In artikel 59, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord “zijn” en de woorden “en moet” de zinsnede “, moet men ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van een gemeente die behoort tot de provincie,” ingevoegd.

Art. 27. In artikel 60 van hetzelfde decreet worden tussen het woord “vast” en de woorden “De lijstnaam” de woorden “en kan bepaalde combinaties van tekens verbieden als dat om informaticatechnische redenen vereist is” ingevoegd.

Art. 28. In artikel 61 van hetzelfde decreet wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

“Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam vermeldt de voornaam of voornamen, de achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.”.

Art. 29. In artikel 63 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin "Kartels gebruiken het gemeenschappelijke volgnummer van de partij die het eerste voorkomt op de stembrief." vervangen door de zin "Lijstnamen die beginnen met een beschermde lijstnaam, kunnen het gemeenschappelijk volgnummer van die partij gebruiken op voorwaarde dat ze een getuigschrift voorleggen als vermeld in artikel 64.";

2° het derde lid wordt opgeheven.

Art. 30. Artikel 64 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 64. Na de loting, vermeld in artikel 63, brengt de Vlaamse Regering de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus, de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus die gevestigd zijn in de provinciehoofdplaats en de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus op de hoogte van de toegekende gemeenschappelijke volgnummers, van de aan de verschillende nummers voorbehouden lijstnamen, en van de voornaam of voornamen en achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.

Bij de voordrachten van kandidaten die met toepassing van artikel 61 een beschermde lijstnaam en een gemeenschappelijk volgnummer gebruiken, moet een getuigschrift worden gevoegd van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde.

Als er geen getuigschrift bij de voordrachten, vermeld in het tweede lid, wordt gevoegd, weigert de voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau, van het gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau het gebruik van de lijstnaam en van het gemeenschappelijke volgnummer door een niet-erkende lijst ambtshalve voor respectievelijk de provincieraadsverkiezing, de gemeenteraadsverkiezing en de stadsdistrictsraadsverkiezing."

Art. 31. Artikel 65 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 65. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 92, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de gemeenteraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die geen gemeenschappelijk volgnummer conform artikel 63 hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

Dit artikel is ook van toepassing op de verkiezing van de stadsdistrictsraden."

Art. 32. Artikel 66 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 66. De kandidaten van de lijsten die werden ingediend bij de provinciedistrictshoofdbureaus die buiten de provinciehoofdplaats gevestigd zijn, mogen op de voordrachtsakte aanduiden dat ze verzoeken om hetzelfde volgnummer te krijgen als een van de lijsten die in de provinciehoofdplaats werden ingediend.

De voorzitter die een verzoek, vermeld in het eerste lid, ontvangt, zendt onmiddellijk een exemplaar van de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau. De lijsttrekker van de in de hoofdplaats voorgedragen lijsten of de kandidaat die hij daartoe gemandateerd heeft, mag ter plaatse tot uiterlijk 16 uur op de vijftiengste dag voor de stemming, inzage nemen van de verzoekschriften, vermeld in het eerste lid. Die lijsttrekker of kandidaat verklaart schriftelijk dat hij al dan niet akkoord gaat met het gebruik van hetzelfde volgnummer.”.

Art. 33. Artikel 67 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 67. §1. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 100, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel 66, en die geen gemeenschappelijk volgnummer conform artikel 63 hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

§2. Na de loting, vermeld in paragraaf 1, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau onmiddellijk voor elk provinciedistrict van de provincie een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die niet van een gemeenschappelijk volgnummer conform paragraaf 1 of artikel 63, zijn voorzien.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat werd toegekend tijdens de loting, vermeld in paragraaf 1.

§3. De voorzitter deelt onmiddellijk het resultaat van de lotingen, vermeld in paragraaf 1 en 2, via het snelste kanaal mee aan de voorzitters van de andere provinciedistrictshoofdbureaus van de provincie.”.

Art. 34. In artikel 68 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

“§1. Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden maakt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau bekend:

- 1° dat hij op zaterdag, de negenentwintigste dag voor de stemming, tussen 9 en 12 uur en tussen 13 en 16 uur de voordrachtsakten van kandidaten in ontvangst neemt op de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau. Hij vermeldt daarbij ook de plaats waar het gemeentelijk hoofdbureau zetelt ;
- 2° dat hij op dinsdag, de vijfde dag voor de stemming, tussen 14 en 16 uur, de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P en, in voorkomend geval, S in ontvangst neemt.

De bekendmaking, vermeld in het eerste lid, gebeurt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau het adres van de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau aan de Vlaamse Regering.”.

Art. 35. In artikel 70 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“De eerste kandidaat van de lijst of de kandidaat die door de eerste kandidaat van de lijst daartoe gemandateerd is, bezorgt tegen ontvangstmelding de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.”.

Art. 36. Artikel 71 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 71. De voordrachtsakte vermeldt de voornaam, eventueel de roepnaam, de achternaam, de geboortedatum, het geslacht, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kandidaten, alsook de lijstnaam die boven de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan.

De kandidaat die op het stembiljet wil vermeld worden met zijn roepnaam, voegt een akte van bekendheid bij de voordrachtsakte als de roepnaam geen van zijn voornamen is of geen afgeleide is van een van zijn voornamen. De akte van bekendheid kan afgeleverd worden door een vrederechter, een notaris of de burgemeester van de woonplaats van de kandidaat.

In voorkomend geval vermeldt de voordrachtsakte ook de voornaam, de achternaam, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kiezers die de kandidaten voordragen.”.

Art. 37. In artikel 73, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt het woord “voegen” vervangen door het woord “verklaren” en worden de woorden “bij hun kandidaatstelling een individuele geschreven en ondertekende verklaring waarin ze hun nationaliteit en het adres van hun hoofdverblijfplaats vermelden en waarin ze verklaren” vervangen door de woorden “in de voordrachtsakte”.

Art. 38. Artikel 77 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 77. Op de voordrachtsakte kunnen een getuige en een plaatsvervangende getuige aangewezen worden die de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bijwonen.”.

Art. 39. In artikel 79 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 40. In artikel 83 van hetzelfde decreet wordt aan punt 1° een punt d) toegevoegd dat luidt als volgt :
“d) paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt geschrapt;”.

Art. 41. In artikel 84 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt punt c) opgeheven;

2° punt 9° wordt vervangen door wat volgt:

“9° artikel 77, met dien verstande dat “gemeentelijk hoofdbureau” wordt gelezen als “provinciedistrictshoofdbureau”;”;

3° in punt 12° wordt het woord "provinciegouverneur" vervangen door de woorden "voorzitter van het provinciaal hoofdbureau" en wordt het woord "vierentwintigste" vervangen door het woord "zevenentwintigste".

Art. 42. In artikel 86 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het gemeentelijk hoofdbureau onderzoekt:

- 1° of de gegevens correct en volledig ingevuld zijn op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;
- 2° of er niet te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte staan;
- 3° of de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden nageleefd;
- 4° of de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden nageleefd;
- 5° of de regels voor de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden nageleefd;
- 6° of de kandidaten verkiesbaar zijn en of de niet-Belgische kandidaten van de Europese Unie de verklaring, vermeld in artikel 73, hebben afgelegd."

Art. 43. Artikel 87 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 44. In artikel 91 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het tweede tot en met het vijfde lid worden vervangen door wat volgt:

"De personen, vermeld in het eerste lid, kunnen in voorkomend geval bij de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een verbeteringsakte indienen tot 16 uur op de vierentwintigste dag voor de stemming. Die verbeteringsakte is alleen ontvankelijk als een kandidaat zich vrijwillig wil terugtrekken of overleden is na de voorlopige afsluiting, of als één of meer kandidaten die op de voordracht voorkomen, afgewezen zijn om een van de volgende redenen:

- 1° de gegevens zijn foutief of onvolledig op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;
- 2° er staan te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte;
- 3° de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden niet nageleefd;
- 4° de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden niet nageleefd;
- 5° de regels voor de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden niet nageleefd;
- 6° een kandidaat is niet verkiesbaar of een niet-Belgische kandidaat van de Europese Unie heeft de verklaring, vermeld in artikel 73, niet afgelegd.

De verbeteringsakte mag geen naam van een nieuwe kandidaat bevatten, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 6°, en in het geval dat een kandidaat zich vrijwillig terugtrekt of overleden is. Ze mag de volgorde van voordracht die in de afgewezen akte werd aangenomen, niet wijzigen, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 4°.

De nieuw voorgedragen kandidaat neemt de plaats in van de geschrapte kandidaat of van diegene die zich terugtrekt of overleden is.

Vermindering van een te groot aantal kandidaat-titularissen of -opvolgers is alleen mogelijk als uit de verbeteringsakte blijkt dat een kandidaat zijn kandidatuur intrekt."

2° er worden een zesde en een zevende lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"De verbeteringsakte wordt ondertekend door de lijsttrekker, de kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken en de eventueel nieuw toegevoegde kandidaten.

De geldige handtekeningen van de voordragende kiezers en van de kandidaten, alsook de regelmatige vermeldingen in de afgewezen voordracht, blijven van kracht als de verbeteringsakte aanvaard wordt."

Art. 45. In artikel 92 van hetzelfde decreet wordt tussen het tweede en het derde lid een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Als in de verbeteringsakte de pariteitsregels niet gerespecteerd worden, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie af. Als er geen verbeteringsakte wordt ingediend, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie eveneens af, tenzij de pariteit behouden blijft. In dat laatste geval hernummert het de kandidaten op de lijst door de opengevallen plaatsen op te vullen, maar zonder de onderlinge volgorde van de kandidaten te wijzigen. Als het gemeentelijk hoofdbureau overgaat tot het schrappen van kandidaten van een lijst en de pariteit daarbij niet wordt behouden of hersteld, wijst het de lijst in kwestie af. Als een lijst na schrapping van kandidaten niet wordt afgewezen, verliest de lijst in kwestie in voorkomend geval haar gemeenschappelijke volgnummer en komt de lijst onderaan in de nummering."

Art. 46. In artikel 98 van hetzelfde decreet worden de zinnen "De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt onverwijld opgehangen op een aanplakbord aan het gemeentehuis. Het aanplakbiljet vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam of voornamen, hun beroep en hun woonplaats. Het aanplakbiljet vermeldt tevens de onderrichtingen, zoals bepaald door de Vlaamse Regering." vervangen door de zinnen "De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat. De lijst vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam en hun woonplaats. De onderrichtingen, vermeld in artikel 123, §3, worden bij de lijsten gevoegd en ter inzage gelegd."

Art. 47. In artikel 99 van hetzelfde decreet wordt punt 3° opgeheven.

Art. 48. In artikel 100 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 3° wordt opgeheven;

2° aan punt 8° worden de volgende zinsnede en zin toegevoegd:

"en met dien verstande dat een zesde lid wordt toegevoegd, dat luidt als volgt: "De voorzitter zendt onmiddellijk een exemplaar van alle voordrachtsakten van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau.""

Art. 49. In deel 2 van hetzelfde decreet wordt titel 16, die bestaat uit artikel 101 tot en met 109, opgeheven.

Art. 50. In artikel 112 van hetzelfde decreet worden de woorden "en de kantonhoofdbureaus" opgeheven.

Art. 51. Artikel 113 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 113. De getuigen, vermeld in artikel 112, zijn van rechtswege ook aangewezen om de verrichtingen van het provinciaal hoofdbureau bij te wonen. Uit de groep van de getuigen van de lijsten met dezelfde benaming en hetzelfde lijstnummer in verschillende provinciedistricten van eenzelfde provincie, mag voor die groep maar één getuige de vergaderingen van het provinciaal hoofdbureau bijwonen.”.

Art. 52. Artikel 114 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 114. Vijf dagen voor de verkiezing mag de indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, één getuige en één plaatsvervangende getuige per stembureau en per telbureau aanwijzen. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau neemt de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P, en, in voorkomend geval, S in ontvangst conform artikel 68, §1, eerste lid, 2°.”.

Art. 53. Artikel 115 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 115. Om getuige voor een stembureau te kunnen zijn, moet de persoon in kwestie een gemeenteraadskiezer zijn. In de gemeente waar ook de stadsdistrictsraden worden verkozen, moet de getuige voor een stembureau een stadsdistrictsraadskiezer zijn.

De getuige voor een telbureau G moet een gemeenteraadskiezer zijn, voor een telbureau P een provincieraadskiezer en voor een telbureau S een stadsdistrictsraadskiezer.

De kandidaten kunnen als getuige of als plaatsvervangende getuige worden aangewezen.”.

Art. 54. In artikel 116 van hetzelfde decreet worden de woorden “kandidaten beslissen” vervangen door de zinsnede “indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, beslist” en worden de woorden “kandidaten zelf” vervangen door de woorden “indiener zelf”.

Art. 55. In artikel 117 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen het woord “getuigen” en het woord “die” wordt de zinsnede “voor een telbureau P” ingevoegd;

2° het woord “gemeenteraadskiezer” wordt vervangen door het woord “provincieraadskiezer”;

3° er wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In voorkomend geval moeten de getuigen voor een telbureau G of P die in een ander stadsdistrict kiezer zijn, hun hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen aantonen, hetzij via de oproepingsbrief voor de verkiezingen in hun stadsdistrict, hetzij via een uittreksel uit de kiezerslijst.”.

Art. 56. Artikel 118 en 119 van hetzelfde decreet worden opgeheven.

Art. 57. Aan artikel 126 van hetzelfde decreet wordt een vijfde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Vóór het begin van de stemverrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de getuige en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.”.

Art. 58. In artikel 127 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Als de voorzitter voor of na de installatie van het stembureau verhinderd of afwezig is, wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een plaatsvervangende voorzitter aan conform artikel 49, tweede lid.”.

Art. 59. In artikel 134, derde lid, van hetzelfde decreet worden tussen het woord “zijn” en het woord “vóór” de woorden “of die in de wachtlijst staan aan te schuiven” ingevoegd.

Art. 60. Aan artikel 137, §3, van hetzelfde decreet worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De kiezer die gebruikmaakt van een stemhokje voor personen met een lichamelijke beperking dat zich in een ander stemlokaal bevindt dan datgene dat op zijn oproepingsbrief staat, wordt toegelaten tot de stemming in dat stemlokaal.”.

Als een kiezer niet kan stemmen in het stemlokaal dat op zijn oproepingsbrief staat omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is, wordt hij toegelaten tot de stemming in een ander stemlokaal.”.

Art. 61. Artikel 146 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 146. De voorzitter van het stembureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.”.

Art. 62. In artikel 154 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het derde lid wordt opgeheven;

2° in het vierde lid wordt het woord “titelvoerende” opgeheven;

3° in het vierde lid wordt het woord “titelvoerder” vervangen door het woord “getuige”.

Art. 63. Artikel 159 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 159. De voorzitter van het telbureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.”.

De voorzitter van het telbureau bezorgt binnen drie dagen na de stemming aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton in een verzegelde enveloppe een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering.”.

Art. 64. In artikel 161 van hetzelfde decreet wordt het derde lid opgeheven.

Art. 65. In artikel 162 van hetzelfde decreet worden de woorden "het proces-verbaal met" telkens opgeheven.

Art. 66. Aan artikel 171 van hetzelfde decreet wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot gemeenteraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend."

Art. 67. Artikel 173 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 173. De gemeentesecretaris legt een afschrift van het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het gemeentebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal.

Aan de processen-verbaal van de stem- en telbureaus kan inzage verleend worden op schriftelijk verzoek, gericht aan de provinciegouverneur."

Art. 68. In deel 3, titel 5, hoofdstuk 3, afdeling 1, van hetzelfde decreet wordt het opschrift "Onderafdeling 1. Verdeling van de zetels in provinciedistricten waar geen gebruik is gemaakt van het recht om een lijstenverbinding aan te gaan" opgeheven.

Art. 69. In artikel 179 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 opgeheven.

Art. 70. In deel 3, titel 5, hoofdstuk 3, afdeling 1, van hetzelfde decreet wordt onderafdeling 2, die bestaat uit artikel 181, opgeheven.

Art. 71. Aan artikel 186 van hetzelfde decreet wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot provincieraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend."

Art. 72. Artikel 188 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 188. De provinciegriffier legt een afschrift van het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het provinciebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal."

Art. 73. In artikel 191 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij decreet van 18 mei 2016, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 en paragraaf 2 worden vervangen door wat volgt:

"§1. Het totaal van de uitgaven voor de verkiezingspropaganda van de lijsten mag voor de gemeenteraadsverkiezingen, stadsdistrictsraadsverkiezingen en provincieraadsverkiezingen per lijst niet meer bedragen dan per schijf:

- 1° tot en met 1300 inwoners: 2,39 euro per inwoner;
- 2° van 1301 tot en met 6600 inwoners: 0,83 euro per inwoner;
- 3° van 6601 tot en met 13.300 inwoners: 0,69 euro per inwoner;
- 4° van 13.301 tot en met 26.500 inwoners: 0,89 euro per inwoner;

- 5° van 26.501 tot en met 53.000 inwoners: 0,83 euro per inwoner;
- 6° van 53.001 tot en met 106.000 inwoners: 0,93 euro per inwoner;
- 7° vanaf 106.001 inwoners: 0,11 euro per inwoner.

De bedragen, vermeld in het eerste lid, kunnen door de Vlaamse Regering geïndexeerd worden.

§2. Het totaal van de uitgaven voor de verkiezingspropaganda van individuele kandidaten mag voor de gemeenteraadsverkiezingen, stadsdistrictsraadsverkiezingen en provincieraadsverkiezingen per kandidaat niet meer bedragen dan per schijf:

- 1° tot en met 66.300 inwoners: 0,070 euro per inwoner, met een minimum van 1250 euro per kandidaat;
- 2° van 66.301 tot en met 132.500 inwoners: 0,023 euro per inwoner;
- 3° vanaf 132.501 inwoners: 0,011 euro per inwoner.

De bedragen, vermeld in het eerste lid, kunnen door de Vlaamse Regering geïndexeerd worden.”;

2° paragraaf 4 wordt vervangen door wat volgt:

“§4. Het aantal inwoners, vermeld in paragraaf 1 en paragraaf 2, is het aantal personen dat ingeschreven is in het rijksregister van natuurlijke personen die op 1 januari van het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen hun hoofdverblijfplaats in de desbetreffende gemeente hadden.”.

Art. 74. In artikel 192 van hetzelfde decreet worden de woorden “Uiterlijk veertig dagen voor de verkiezingen of, ingeval van buitengewone verkiezingen, uiterlijk de dag van de oproeping van de kiezers,” vervangen door de woorden “Uiterlijk de dag voor de aanvang van de sperperiode”.

Art. 75. In artikel 194 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij decreet van 18 mei 2016, wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Tijdens de sperperiode mogen de politieke partijen, de lijsten en de kandidaten, alsook derden die propaganda voor politieke partijen, lijsten of kandidaten willen maken, geen geschenken of gadgets verkopen of verspreiden.”.

Art. 76. In artikel 218 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 3 vervangen door wat volgt:

“§3. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, 2°, worden bij besluit van de Vlaamse Regering de kiezers uit de samengevoegde gemeenten of uit het overblijvende gedeelte van de gemeente bijeengeroepen binnen de termijn die het Vlaams Parlement daartoe vermeldt in zijn beslissing tot samenvoeging of opsplitsing van de gemeente.

Als de datum waarop de kiezers hun stem moeten uitbrengen, samenvalt met de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6, dan wordt deze buitengewone verkiezing georganiseerd met toepassing van de bepalingen voor de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6.”.

Art. 77. In artikel 219, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt het woord “stembureaus” vervangen door de woorden “stem- en telbureaus” en wordt de zinsnede “artikel 37, §2, vierde lid” vervangen door de zinsnede “artikel 46 en 49”;

2° punt 3° wordt vervangen door wat volgt:

"3° de handelingen die, conform artikel 24 en 25, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk vijftiendertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 44, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk drieëndertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 46 en 49, uiterlijk op 3 september moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk dertig dagen voor de verkiezing."

Art. 78. In artikel 244 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "artikel 8, 79 en 80" vervangen door de zinsnede "artikel 8 of 80".

Art. 79. In artikel 261 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, 1°, wordt het woord "kiesbureaus" vervangen door de woorden "stem- en telbureaus";

2° in paragraaf 2, 3°, worden tussen het woord "lichamelijke" en het woord "schade" de woorden "en stoffelijke" ingevoegd;

3° in paragraaf 2, 3°, wordt het woord "kiesbureaus" vervangen door de zinsnede "hoofd-, stem- en telbureaus, en de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger";

4° aan paragraaf 2 worden een punt 4° tot en met 6° toegevoegd, die luiden als volgt:

"4° de verzekeringspremies om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de personeelsleden van de Vlaamse overheid en van de lokale en de provinciale besturen zijn overkomen bij de vervulling van taken naar aanleiding van de verkiezingen. De Vlaamse Regering bepaalt volgens welke regels die risico's worden gedekt;

5° de vergoeding en de reisvergoeding waarop de leden van de gemeentelijke en provinciale hoofdbureaus en van de stads- en provinciedistrictshoofdbureaus aanspraak kunnen maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald;

6° de vergoeding en de reisvergoeding waarop de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, aanspraak kan maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald."

5° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

"§3. Alle andere verkiezingsuitgaven dan de uitgaven, vermeld in paragraaf 1 en 2, komen ten laste van de gemeenten.

De Vlaamse Regering bepaalt de regels om uitgaven op het niveau van het gerechtelijk kanton, het provinciedistrict en de provincie, te verdelen over de gemeenten. De Vlaamse Regering kan de provincies en de gemeenten daarvoor instructies geven."

Art. 80. In artikel 280 van hetzelfde decreet worden de punten 2°, 3° en 92° ingetrokken.

Art. 81. De bijlage bij hetzelfde decreet wordt vervangen door de bijlage die bij dit decreet is gevoegd.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012

Art. 82. Aan artikel 4, §1, van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Vlaamse Regering wijst de gemeenten aan die een audiomodule kunnen gebruiken tijdens de stemming voor de verkiezing van de organen, vermeld in artikel 3 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.”.

Art. 83. Artikel 6 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 84. Aan artikel 9, §2, van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, legt de Vlaamse Regering de auditieve versie van de voorgedragen lijsten met de namen van de kandidaten zoals ze door de kiezer zullen gehoord worden, ter goedkeuring voor aan de voorzitters van de hoofdbureaus, vermeld in paragraaf 1. Elke voorzitter bezorgt zijn eventuele opmerkingen schriftelijk aan de Vlaamse Regering.”.

Art. 85. In artikel 10 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, 2°, worden de woorden “en geïntegreerde printer” opgeheven;

2° in het eerste lid wordt punt 4° opgeheven;

3° in het tweede lid wordt de zin “In elk stembureau is één stemhokje uitgerust met een stemcomputer met een handscanner.” vervangen door de zin “In elk stemlokaal van de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, is een stemhokje uitgerust met een audiomodule, waarvan de kiezer kan gebruikmaken tijdens het stemproces.”;

4° in het vierde lid wordt het woord “honderdtachtig” vervangen door het woord “tweehonderd”;

5° in het vierde lid wordt de zin “De Vlaamse Regering kan beslissen daarvan af te wijken.” opgeheven.

Art. 86. Aan artikel 11 van hetzelfde decreet wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§4. Het gemeentebestuur stelt een coördinator aan die zorgt voor:

- 1° de organisatie van de opleiding van de voorzitters van de stembureaus;
- 2° de uitvoering van de verplichte technische testen van de apparatuur;
- 3° de opstelling van de apparatuur in de stembureaus;
- 4° de logistieke verbruiksgoederen die nodig zijn op de dag van de verkiezingen;
- 5° hulp bij het gebruik van de apparatuur door de bureauleden;
- 6° de coördinatie van het melden en het oplossen van technische problemen vóór en op de verkiezingsdag.

Art. 87. In artikel 14 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 88. In artikel 17 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt de zin "De kiezer heeft bovendien de mogelijkheid de inhoud van de barcode op het stembiljet te visualiseren volgens de procedure, vermeld in artikel 18." opgeheven;

2° in paragraaf 1, tweede lid, wordt de zin "Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de stem effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en overhandigt het aan de bijzitter, die het stembiljet in de stembus deponeert." vervangen door de zin "Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de barcode effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en deponeert hij het stembiljet in de stembus.";

3° in paragraaf 2, eerste lid, 2°, wordt het woord "onvrijwillig" opgeheven;

4° in paragraaf 2, eerste lid, wordt punt 3° opgeheven.

Art. 89. Artikel 18 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 18. Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, kan de kiezer aan de voorzitter van het stembureau vragen om gebruik te maken van de audiomodule."

Art. 90. In artikel 19, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord "hertelling" en het woord "kan" de zinsnede ", conform artikel 24, derde lid," ingevoegd.

Art. 91. In artikel 21 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"In afwijking van artikel 142 en 144 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet schakelt de voorzitter van het stembureau na afloop van de stemming de stemcomputers uit, maakt het proces-verbaal op en sluit de toepassing af."

Art. 92. In artikel 23, §1, van hetzelfde decreet wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De stembiljetten die conform artikel 17, §2, werden geannuleerd, worden in een aparte verzegelde enveloppe gestopt."

Art. 93. In artikel 28 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 1° wordt vervangen door wat volgt:

"1° artikel 42, tweede, derde, vierde, vijfde en zesde lid;";

2° punt 3° wordt vervangen door wat volgt:

"3° artikel 44, §1, derde lid, 1° en 3°;".

Hoofdstuk 5. Wijziging van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Art. 94. In artikel 26, eerste lid, van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, gewijzigd bij het decreet van 3 juli 2015, wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

"1° als de verkiezing geheel of gedeeltelijk ongeldig verklaard is, de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op dezelfde wijze meegedeeld aan het aftredend raadslid, vermeld in artikel 69, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, of aan de persoon die de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het hoofdbureau overhandigt conform artikel 70 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;".

Hoofdstuk 6. Slotbepaling

Art. 95. Artikel 2 treedt in werking bij de eerstvolgende algehele vernieuwing van de provincieraden.

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding,

Liesbeth HOMANS

Bijlage

Lijst van de provinciedistricten en de aanwijzing van de provinciedistricthoofdplaats als vermeld in artikel 7, §1, tweede lid

Provincie ANTWERPEN

Provinciaal kiesarrondissement Antwerpen

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>

Antwerpen	Antwerpen (1) (2)
	Aartselaar
	Boechout
	Boom
	Borsbeek
	Brasschaat
	Brecht
	Edegem
	Essen
	Hemiksem
	Hove
	Kalmthout
	Kapellen
	Kontich
	Lint
	Malle
	Mortsel
	Niel
	Ranst
	Rumst
	Schelle
	Schilde
	Schoten
	Stabroek
	Wijnegem
	Wommelgem
	Wuustwezel
	Zandhoven
	Zoersel
	Zwijndrecht

Provinciaal kiesarrondissement Mechelen-Turnhout

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>

Mechelen	Mechelen (2)
	Berlaar
	Bonheiden
	Bornem
	Duffel
	Heist-op-den-Berg
	Lier
	Nijlen
	Putte
	Puurs
	Sint-Amands
	Sint-Katelijne-Waver

Willebroek	
Turnhout	Turnhout (2) Arendonk Baarle-Hertog Balen Beerse Dessel Geel Grobbendonk Herentals Herenthout Herselt Hoogstraten Hulshout Kasterlee Laakdal Lille Meerhout Merksplas Mol Olen Oud-Turnhout Ravels Retie Rijkevorsel Vorselaar Vosselaar Westerlo
Provincie LIMBURG Provinciaal kiesarrondissement Limburg <i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Hasselt	Hasselt (1) (2) As Beringen Diepenbeek Genk Gingelom Halen Ham Herk-de-Stad Heusden-Zolder Leopoldsburg Lummen Nieuwerkerken Sint-Truiden Tessenderlo Opglabbeek Zonhoven Zutendaal
Maaseik	Maaseik (2) Bree

	Bocholt Dilsen-Stokkem Hamont-Achel Hechtel-Eksel Houthalen-Helchteren Kinrooi Lommel Meeuwen-Gruitrode Neerpelt Overpelt Peer
Tongeren	Tongeren (2) Alken Bilzen Borgloon Heers Herstappe Hoeselt Kortesseem Lanaken Maasmechelen Riemst Voeren Wellen
Provincie OOST-VLAANDEREN Provinciaal kiesarrondissement Gent <i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Gent	Gent (1) (2) Aalter Assenede De Pinte Deinze Destelbergen Eeklo Evergem Gavere Kaprijke Knesselare Lochristi Lovendegem Maldegem Melle Merelbeke Moerbeke Nazareth Nevele Oosterzele Sint-Laureins Sint-Martens-Latem Waarschoot Wachtebeke Zelzate Zomergem

---

 Zulte

Provinciaal kiesarrondissement Aalst-Oudenaarde	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>

Aalst-Oudenaarde	Aalst (2) Brakel Denderleeuw Erpe-Mere Geraardsbergen Haaltert Herzele Horebeke Kuisbergen Kruishoutem Lede Lierde Maarkedal Ninove Oudenaarde Ronse Sint-Lievens-Houtem Wortegem-Petegem Zingem Zottegem Zwalm

---

Provinciaal kiesarrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>

Dendermonde-Sint-Niklaas	Sint-Niklaas (2) Berlare Beveren Buggenhout Dendermonde Hamme Kruibeke Laarne Lebbeke Lokeren Sint-Gillis-Waas Stekene Temse Waasmunster Wetteren Wichelen Zele

---

Provincie VLAAMS-BRABANT	
Provinciaal kiesarrondissement LEUVEN	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>

Leuven	Leuven (1) (2)

Aarschot
 Begijnendijk
 Bertem
 Bekkevoort
 Bierbeek
 Boortmeerbeek
 Boutersem
 Diest
 Geetbets
 Glabbeek
 Haacht
 Herent
 Hoegaarden
 Holsbeek
 Huldenberg
 Keerbergen
 Kortenaken
 Kortenbergh
 Landen
 Linter
 Lubbeek
 Oud-Heverlee
 Rotselaar
 Scherpenheuvel-Zichem
 Tervuren
 Tielt-Winge
 Tienen
 Tremelo
 Zoutleeuw

Provinciaal kiesarrondissement HALLE-VILVOORDE
provinciedistrict *gemeente*

Halle-Vilvoorde	Vilvoorde (2) Affligem Asse Beersel Bever Dilbeek Drogenbos Galmaarden Gooik Grimbergen Halle Herne Hoeilaart Kampenhout Kapelle-op-den-Bos Kraainem Lennik Liedekerke Linkebeek Londerzeel Machelen Meise Merchtem Opwijk

	Overijse Pepingen Sint-Genesius-Rode Sint-Pieters-Leeuw Steenokkerzeel Ternat Roosdaal Wemmel Wezembeek-Oppem Zaventem Zemst
Provincie WEST-VLAANDEREN Provinciaal kiesarrondissement Brugge <i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Brugge	Brugge (1) (2) Beernem Blankenberge Damme Jabbeke Knokke-Heist Oostkamp Torhout Zedelgem Zuilenkerke
Provinciaal kiesarrondissement Ieper-Oostende-Diksmuide <i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Ieper-Oostende-Diksmuide	Oostende (2) Alveringem Bredene De Haan De Panne Diksmuide Gistel Heuvelland Houthulst Ichtegem Ieper Koekelare Koksijde Kortemark Langemark-Poelkapelle Lo-Reninge Mesen Middelkerke Nieuwpoort Oudenburg Poperinge Veurne Vleteren Wervik Zonnebeke

---

Provinciaal kiesarrondissement Kortrijk-Roeselare-Tielt
provinciedistrict *gemeente*

Kortrijk-Roeselare-Tielt	Kortrijk (2)
	Anzegem
	Ardooe
	Avelgem
	Deerlijk
	Dentergem
	Harelbeke
	Hooglede
	Ingelmunster
	Izegem
	Kuurne
	Ledegem
	Lendelede
	Lichtervelde
	Menen
	Meulebeke
	Moorslede
	Pittem
	Oostrozebeke
	Roeselare
	Ruiselede
	Spiere-Helkijn
	Staden
	Tielt
	Waregem
	Wevelgem
	Wielsbeke
	Wingene
	Zwevegem

---

(1) hoofdplaats van de provincie

(2) hoofdplaats van het provinciedistrict

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 59.511/AV/3
van 18 juli 2016

over

een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest
‘houdende wijziging van het Provinciedecreet van
9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van
8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het
decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de
rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges’

Op 1 juni 2016 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding verzocht binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot vijfenveertig dagen,^(*) een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges’.

Het voorontwerp is, wat de bevoegdheid inzake de verkiezingsuitgaven betreft (opmerkingen 3 tot 4.6), door de algemene vergadering onderzocht op 12 juli 2016. De algemene vergadering was samengesteld uit Yves KREINS, eerste voorzitter van de Raad van State, Jo BAERT en Pierre VANDERNOOT, kamervoorzitters, Martine BAGUET, Wilfried VAN VAERENBERGH, Jeroen VAN NIEUWENHOVE, Bernard BLERO en Koen MUYLLE, staatsraden, Jan VELAERS en Christian BEHRENDT, assessoren, en Wim GEURTS en Greet VERBERCKMOES, griffiers.

Het verslag is uitgebracht door Roger WIMMER en Brecht STEEN, eerste auditeurs.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 21 en 28 juni 2016. De kamer was samengesteld uit Jo BAERT, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Jan VELAERS en Bruno PEETERS, assessoren, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Brecht STEEN, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 18 juli 2016.

*

---

^(*) Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, 2°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat de termijn van dertig dagen verlengd wordt tot vijfenveertig dagen in het geval waarin het advies gegeven wordt door de algemene vergadering met toepassing van artikel 85.

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN DECREET

2.1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt er in hoofdzaak toe de regelgeving inzake de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen te wijzigen, teneinde de organisatie van die verkiezingen te vereenvoudigen of een aantal fouten in die regelgeving te verbeteren. Daartoe worden het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (artikelen 3 tot 81 van het ontwerp), het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 (artikelen 82 tot 93) en het decreet van 4 april 2014 ‘betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges’ (artikel 94) gewijzigd.

Zo wordt onder meer de procedure voor het samenstellen en versturen van de kiezerslijsten vereenvoudigd (artikelen 3, 4 en 8) en wordt de autonomie verruimd van het college van burgemeester en schepenen aangaande de indeling van de kiezers in stemafdelingen (artikelen 5 en 83). Tevens wordt het kantonhoofdbureau afgeschaft (artikel 11) en worden een aantal bepalingen van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 hieraan aangepast (artikelen 6, 7, 12, 18 en 50). De bepalingen betreffende de samenstelling van het gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau worden gewijzigd (artikelen 9 en 10), evenals de bepalingen betreffende de samenstelling van de stembureaus en van de telbureaus (artikelen 13 tot 21). Er wordt voorzien in de mogelijkheid om de oproeping van de kiezers en de dag en de uren waarop de voordrachtsakten en de aanwijzingen van getuigen in ontvangst worden genomen, bekend te maken op de website van de gemeente (artikelen 24 en 34). Ook wordt de procedure vereenvoudigd met betrekking tot de vaststelling van de lijstnamen, de loting van de lijstnummers alsook met betrekking tot de aanvraag tot het gebruik van gemeenschappelijke volgnummers (artikelen 27 tot 33).

Het ontwerp bevat tevens bepalingen die het digitaal stemmen beogen te vereenvoudigen of problemen te vermijden die zich in het verleden hebben voorgedaan. Zo worden de handscanner (artikelen 85, 3°, 88, 89), de teststemmen (artikelen 87 en 92) en het verplichte gebruik van de voorzitterscomputer (artikel 91) afgeschaft. In elke gemeente waar digitaal wordt gestemd, moet een coördinator worden aangesteld die wordt belast met een aantal ondersteuningtaken (artikel 86). Tevens wordt voorzien in de mogelijkheid om in de door de Vlaamse Regering aangewezen gemeenten gebruik te maken van een audiomodule tijdens de stemming door kiezers met een visuele handicap (artikelen 82, 84 en 89).

Het ontwerp bevat voorts een aantal inhoudelijke wijzigingen, met name een herindeling van de provinciedistricten (artikel 81 en de bijlage bij het ontwerp), de afschaffing van het systeem van de lijstenverbindingen (artikelen 49, 51 en 68 tot 70), de wijziging van de

---

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

regels voor het bepalen van de maximumbedragen die mogen worden uitgegeven voor de verkiezingsuitgaven (artikelen 73 en 74), en de beperking van verboden campagnemiddelen (artikel 75 van het ontwerp).

2.2. Daarnaast strekt het ontwerp tot de wijziging van artikel 44, § 1, van het Provinciedecreet van 9 december 2005 teneinde het aantal leden van de bestendige deputatie te verlagen van vijf naar vier (artikel 2).

BEVOEGDHEID

3. Luidens artikel 6, § 1, VIII, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ zijn de gewesten wat de ondergeschikte besturen betreft bevoegd voor

“de verkiezing van de provinciale, bovengemeentelijke, gemeentelijke en binnengemeentelijke organen, alsook van de organen van de agglomeraties en federaties van gemeenten, met inbegrip van de controle op de hierop betrekking hebbende verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen die daaraan zijn besteed (...)”.

In het licht van die bepaling doet het voorliggende ontwerp volgende vragen rijzen.

4.1. De artikelen 73 tot 75 van het ontwerp van decreet strekken ertoe de regels voor het bepalen van de maximumbedragen die mogen worden uitgegeven voor de verkiezingsuitgaven, en de verboden campagnemiddelen te wijzigen. Die bepalingen strekken er derhalve niet toe de controle van de verkiezingsuitgaven te regelen, maar wel de beperking ervan.

4.2. Het is vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof dat voor zover zij er niet anders over hebben beschikt, de Grondwetgever en de bijzondere wetgever aan de gemeenschappen en de gewesten de volledige bevoegdheid hebben toegekend tot het uitvaardigen van regels die eigen zijn aan de hun toegewezen aangelegenheden. Behoudens andersluidende bepalingen heeft de bijzondere wetgever het gehele beleid inzake de door hem toegewezen aangelegenheden aan de gemeenschappen en de gewesten overgedragen.²

4.3. Artikel 6, § 1, VIII, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 draagt aan de gewesten³ de bevoegdheid over om “de verkiezing van de provinciale, bovengemeentelijke, gemeentelijke en binnengemeentelijke organen” te regelen. Aangezien daarmee in beginsel de volledige bevoegdheid tot het uitvaardigen van regels die eigen zijn aan deze verkiezingen is overgedragen, zou er kunnen worden aangevoerd dat de beperking van de verkiezingsuitgaven

---

² Zie bv. GwH 26 november 2003, nr. 154/2003, B.3.3 tot B.3.5; zie ook o.m.: GwH 26 juni 1986, nr. 25, 2.B.1; GwH 15 oktober 2002, nr. 152/2002, B.4.1 tot B.5.6; GwH 9 oktober 2002, nr. 139/2002, B.4.1 tot B.4.4; GwH 28 maart 2002, nr. 57/2002, B.4.1 tot B.5.6.

³ Aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest komt deze bevoegdheid toe op grond van artikel 4, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 ‘met betrekking tot de Brusselse Instellingen’.

door de gewesten zou kunnen worden geregeld als onderdeel van hun bevoegdheid om de voormelde verkiezingen te regelen.⁴

Wat de bevoegdheidsverdeling betreft, wordt die stelling evenwel tegengesproken door de tekst van artikel 6, § 1, VIII, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, die een duidelijk onderscheid maakt tussen de bevoegdheid van de gewesten inzake, enerzijds, “de verkiezing van de provinciale, bovengemeentelijke, gemeentelijke en binnengemeentelijke organen” en, anderzijds, de controle van de verkiezingsuitgaven. De toevoeging van de woorden “met inbegrip van de controle op de hierop betrekking hebbende verkiezingsuitgaven” in die bepaling zou immers zinloos zijn indien de regeling van de verkiezingsuitgaven een onderdeel vormt van de regeling van de verkiezingen zelf.

De bijzondere wetgever lijkt ook aan te nemen dat de regeling van de verkiezingsuitgaven en de regeling van de verkiezingen twee onderscheiden aangelegenheden zijn. Zoals de Raad van State in advies 36.323/VR van 27 januari 2004⁵ heeft vastgesteld, heeft de bijzondere wetgever het in voetnoot vier aangehaalde advies 31.226/VR ook niet gevolgd:

“Dans son avis 31.226/VR, donné le 1er février 2001, sur un avant-projet de loi spéciale, devenu la loi spéciale du 13 juillet 2001 portant transfert de diverses compétences aux Régions et Communautés, la section de législation avait considéré que ‘des dispositions relatives aux dépenses électorales concernant les élections des conseils de communauté et de région portent sur les élections de ces conseils proprement dites’.⁶

Des travaux préparatoires de la loi spéciale précitée du 13 juillet 2001, il ressort que le législateur spécial a entendu prendre ses distances avec cet avis.

L'exposé des motifs explique en effet, que, selon l'auteur de l'avant-projet, la limitation et le contrôle des dépenses électorales ‘ne relève pas de la matière électorale, comme visée à l'article 118 de la Constitution’, mais bien de la ‘compétence résiduaire’ du législateur fédéral. Le rattachement de la matière des dépenses électorales à celle-ci plutôt qu'à la matière visée à l'article 118 de la Constitution, permettait à l'auteur du projet de justifier que la même compétence en matière de contrôle de ces dépenses soit accordée au Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, qui n'est pas visé par l'article 118, § 2, de la Constitution⁷.”

---

⁴ In die zin: adv.RvS 31.226/VR van 1 februari 2002 bij een voorontwerp dat heeft geleid tot de bijzondere wet van 13 juli 2001 ‘houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de Gewesten en de Gemeenschappen’, *Parl.St.* Senaat 2000-01, nr. 2-709/1, 56.

⁵ Adv.RvS 36.323/VR van 27 januari 2004 over een voorstel dat heeft geleid tot het decreet van 11 maart 2004 ‘instituant le controle des dépenses électorales engagées pour les élections du Conseil régional wallon’, *Parl.St.* W.Parl. 2003-04, nr. 632/2.

⁶ Voetnoot 16 van het aangehaalde advies: Doc. parl., Sénat, 2000-2001, n° 2-709/1, p. 56.

⁷ Voetnoot 17 van het aangehaalde advies: Voy. l'article 22, § 5, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, inséré par l'article 29 de la loi spéciale précitée du 13 janvier 2001. La loi du 7 janvier 2002 a d'ailleurs, par identité de motifs, complété l'article 44 de la loi du 31 décembre 1983 de réformes institutionnelles pour la Communauté germanophone afin d'étendre cette compétence au Conseil de la Communauté germanophone, elle aussi dépourvue d'autonomie constitutive en la matière (voy. l'article 118, § 2, de la Constitution). Sur ces questions, cons. not. K. Muylle et J. Van Nieuwenhove, “Recente ontwikkelingen inzake de partijfinanciering en de controle op de verkiezingsuitgaven en de regeringsmededelingen”, in A. Alen (éd.), *De Vijfde Staatshervorming van 2001*, Brugge, 2002, n° 44, pp. 190 et 191; F. Tulkens, “Examen critique des nouveautés en matière de financement des partis politiques, de contrôle des dépenses électorales et des communications gouvernementales fédérées”, in *Les accords du Lambermont et du Lombard - Approfondissement du fédéralisme ou erreur d'aiguillage ?*, actes du colloque du Centre de droit public de l'U.L.B. du 22 février 2002, Bruxelles, Bruylant, 2003, p. 289.

Uit wat voorafgaat vloeit voort dat, vermits de regeling van de verkiezingsuitgaven en de regeling van de verkiezingen als twee onderscheiden aangelegenheden zijn geconcipieerd in de zin van de bijzondere wet, de gewesten niet, op grond van hun bevoegdheid inzake “de verkiezing van de provinciale, bovengemeentelijke, gemeentelijke en binnengemeentelijke organen” de beperking van de verkiezingsuitgaven voor die verkiezingen vermogen te regelen.

Door uitdrukkelijk te bepalen dat de bevoegdheid inzake de verkiezingen is overgedragen “met inbegrip van de controle op de hierop betrekking hebbende verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen die daaraan zijn besteed”, heeft de bijzondere wetgever ook aangegeven dat slechts de bevoegdheid voor de “controle” op de naleving van de regels inzake verkiezingsuitgaven is overgeheveld, doch niet de bevoegdheid inzake de “beperking” van de verkiezingsuitgaven.

Dat het, binnen de regeling van de verkiezingsuitgaven, om twee onderscheiden aangelegenheden gaat, is de bijzondere wetgever zeker niet ontgaan, aangezien op het ogenblik van de overdracht van de bevoegdheid deze aangelegenheden werden geregeld door de wet van 7 juli 1994 ‘betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de provincieraden en de gemeenteraden de districtsraden en voor de rechtstreekse verkiezing van de raden voor maatschappelijk welzijn’.⁸

De Raad van State stelt overigens vast dat artikel 31, § 5, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, wat de gewestelijke verkiezingen betreft, aan de gewesten eveneens slechts de bevoegdheid toekent om de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen die daaraan besteed zijn te controleren, niet om zelf de regelgeving daarover uit te vaardigen.

Alhoewel de parlementaire voorbereiding van de desbetreffende bepalingen van de bijzondere wet niet uitdrukkelijk het motief aangeeft van de bijzondere wetgever om de bevoegdheid inzake de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen die daaraan zijn besteed,⁹ niet over te dragen, komt het de Raad van State voor dat de bijzondere wetgever wellicht de samenhang die er bestaat tussen de financiering van de politieke partijen door de federale overheid enerzijds en de beperking van de financiële noden van die partijen door het stellen van grenzen aan de verkiezingsuitgaven anderzijds, niet heeft willen doorbreken.¹⁰

4.4. Reeds in het voormelde advies 36.323/VR van 27 januari 2004¹¹ heeft de Raad van State, afdeling Wetgeving dan ook geoordeeld:

---

⁸ BS 16 juli 1994. Deze wet werd wat het Vlaams Gewest betreft opgeheven door artikel 66 van het kiesdecreet van 10 februari 2006 voor zover het de verkiezing van de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden betreft. De Raad van State heeft hierover geen advies uitgebracht.

⁹ De bevoegdheid inzake de controle op de herkomst van de middelen die aan de verkiezingsuitgaven zijn besteed werd nadien evenwel overgedragen door de bijzondere wet van 25 april 2004 ‘tot wijziging van de artikelen 6, § 1, VIII, 4°, eerste lid, en 31, § 5, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van artikel 22, § 5, eerste en tweede lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 ‘met betrekking tot de Brusselse Instellingen’, teneinde de controlebevoegdheid van de Raden inzake verkiezingsuitgaven en inzake de voor het publiek bestemde mededelingen en voorlichtingscampagnes te verduidelijken.

¹⁰ Deze samenhang blijkt reeds uit de wet van 4 juli 1989 ‘betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen’.

¹¹ Voetnoot 40 in het adv.RvS 36.323/VR van 27 januari 2004, *Parl.St.* W.Parl. 2003-04, nr. 632/2, 11-12.

“Il ne peut être soutenu que c'est l'ensemble de la matière relative au financement des partis politiques et au contrôle des dépenses électorales qui aurait été transféré aux régions, sur la base de l'important transfert de compétence opéré par l'article 6, § 1er, VIII, nouveau de la loi spéciale précitée du 8 août 1980, inséré par la loi spéciale précitée du 13 juillet 2001, même s'il est tenu compte de l'alinéa 1er, 1/ et 4/, de cette disposition. On a vu en effet plus haut, sous le n° 14, que la matière du contrôle des dépenses électorales a été conçue comme une matière en soi par le législateur spécial de 2001, distincte de la matière électorale. L'intitulé de la loi précitée du 7 juillet 1994 distingue d'ailleurs d'une part "la limitation" des dépenses électorales et leur "contrôle", seul ce dernier aspect étant mentionné dans les termes qui se situent dans la phrase liminaire, in fine, de l'article 6, § 1er, VIII, alinéa 1er, 4/, de la loi spéciale précitée du 8 août 1980. Sous la réserve qui sera exprimée ci-après, il y a lieu en principe d'analyser le transfert de compétence opéré en la matière pour les élections provinciales et communales de manière parallèle à celui qui a été effectué pour l'élection des assemblées des entités fédérées”.

In de adviezen 39.980/4 van 27 maart 2006¹² en 53.905/AV¹³ van 13 augustus 2013 heeft de Raad van State dit standpunt bevestigd.

4.5. Uit wat voorafgaat vloeit voort dat het Vlaamse Gewest niet bevoegd is om de beperking van de verkiezingsuitgaven, met inbegrip van de beperking van de campagnemiddelen, te regelen. Vermits de artikelen 73 tot 75 van het ontwerp van decreet er, zoals vermeld (opmerking 4.1), precies toe strekken de beperking van de verkiezingsuitgaven te regelen, moet besloten worden dat de decreetgever op grond van artikel 6, § 1, VIII, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 niet bevoegd is om die bepalingen aan te nemen.

4.6. De decreetgever zou om die bepaling te kunnen aannemen een beroep moeten doen op de in artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bedoelde impliciete bevoegdheden.

Op grond van die impliciete bevoegdheden kan de bevoegdheid van een andere overheid worden betreden voor zover zulks noodzakelijk kan worden geacht voor de uitoefening van de eigen bevoegdheid, de aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en de weerslag van de betrokken bepalingen op die aangelegenheid slechts marginaal is.¹⁴

Voor zover de artikelen 190 tot 201 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 de bestaande federale wet overnemen, kon dit worden verantwoord op die grond, ter

¹² Adv.RvS 39.980/4 van 27 maart 2006 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 1 juni 2006 ‘modifiant le livre Ier de la quatrième partie du Code de la démocratie locale et la décentralisation’, *Parl.St.* W.Parl. 2005-06, nr. 357/1, 79-80.

¹³ Voetnoot 25 in het adv.RvS 53.905/AV van 13 augustus 2013 over een voorstel dat heeft geleid tot de wet van 6 januari 2014 ‘tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, van het Kieswetboek, van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europees Parlement en van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede de vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid’, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53-2972/2, 13.

¹⁴ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof: zie recentelijk GwH 12 maart 2015, nr. 29/2015, B.11.

wille van de leesbaarheid van een geïntegreerde tekst, die immers ook de nieuwe bepalingen over de controle bevat.¹⁵

Voor zover de voorgestelde wijzigingen verder gaan, dienen de stellers van het ontwerp dit te verantwoorden in het licht van de hiervoor vermelde voorwaarden voor de uitoefening van de impliciete bevoegdheden. Op dit punt moet de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet worden aangevuld. Nu bevat die tekst dienaangaande immers geen argumentatie ter zake, zodat de Raad van State, afdeling Wetgeving, zich moeilijk kan uitspreken over de vraag of aan de voorwaarden van die bepaling is voldaan.

BIJZONDERE MEERDERHEIDSVEREISTE

5. Luidens artikel 6, § 1, VIII, 4°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 moeten decreten die als gevolg hebben dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling der stemmen vermindert, worden aangenomen met de in artikel 35, § 3, van diezelfde bijzondere wet bedoelde meerderheid.

In de memorie van toelichting bij de bijzondere wet van 13 juli 2001 ‘houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen’, die tot die bepaling heeft geleid, werd hieromtrent het volgende uiteengezet:

“Een tweederde meerderheid is vereist voor elke wijziging van het kiesstelsel voor de verkiezing van de organen van de provincies, de gemeenten, de binnengemeentelijke organen en de agglomeraties en federaties van gemeenten die voor gevolg hebben dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling der stemmen wordt verminderd. Het kiesstelsel betreft alle elementen van het kiessysteem die een invloed hebben op de omzetting van stemmen in zetels.”¹⁶

In de bevoegde commissie heeft de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken dienaangaande het volgende verklaard.

“Wat de verkiezingswijze betreft, is een tweederde meerderheid binnen de gewestraad vereist voor elke maatregel die erop gericht is de evenredigheid van de zetelverdeling te verminderen in verhouding tot de verdeling van de stemmen.”¹⁷

5.1. De afschaffing van het systeem van de lijstenverbinding zou ertoe kunnen leiden dat de evenredige vertegenwoordiging wordt afgezwakt.¹⁸ Zoals het Grondwettelijk Hof heeft opgemerkt, is het systeem van lijstenverbindingen of apparentering immers een middel dat “een meer evenredige vertegenwoordiging op het niveau van de provincieraden” bewerkstelligt.¹⁹

---

¹⁵ Zie GwH 17 december 2003, nr. 171/2003, B.5.1. tot B.5.5.

¹⁶ *Parl.St.* Senaat 2000-01, nr. 2-709/1, 11.

¹⁷ *Parl.St.* Senaat 2000-01, nr. 2-709/7, 10.

¹⁸ Zie C. VAN VYVE en I. VOS, “Knelpunten bij de tenuitvoerlegging van de gewestelijke bevoegdheden inzake de ondergeschikte besturen”, in A. ALEN (ed.), *De vijfde staatshervorming van 2001*, Brugge, die Keure, 2002, 114.

¹⁹ GwH 16 februari 2012, nr. 22/2012, B.15.5.

Vermits de artikelen 49, 51 en 68 tot 70 van het ontwerp ertoe strekken het systeem van lijstenverbinding af te schaffen, wordt door die bepalingen op zich beschouwd, dus zonder rekening te houden met de andere bepalingen van het ontwerp, de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling der stemmen inderdaad verminderd.

5.2. Uit artikel 6, § 1, VIII, 4°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 vloeit evenwel voort dat de in die bepaling neergelegde bijzondere meerderheidsvereiste enkel geldt ten aanzien van “decreten” die als gevolg hebben dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling der stemmen vermindert. Bijgevolg moet niet een individuele maatregel, maar de volledig beoogde decretale regeling in ogenschouw worden genomen om te bepalen of de bijzondere meerderheidsvereiste van toepassing is. Maatregelen die de evenredigheid van het kiesstelsel verminderen, moeten desgevallend worden afgewogen tegen maatregelen die de evenredigheid van het kiesstelsel vermeerderen.

In dit geval moet rekening worden gehouden met artikel 81 en de bijlage bij het ontwerp, die strekken tot een herindeling van de provinciedistricten, waarbij de kiesdistricten binnen elke provincie worden verruimd, hetgeen op zich beschouwd ertoe leidt dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling van de stemmen toeneemt. Ook moet rekening worden gehouden met de halvering van het aantal provincieraadsleden waarin wordt voorzien in artikel 2 van het ontwerp van bijzonder decreet waarover de Raad van State, afdeling Wetgeving, advies 59.512/3 heeft gegeven, hetgeen dan weer op zich beschouwd leidt tot een vermindering van de evenredigheid van de zetelverdeling.²⁰

De stellers van het ontwerp dienen na te gaan of de vermindering van de evenredigheid van de zetelverdeling die voortvloeit uit de afschaffing van de lijstenverbinding of de vermindering van het aantal provincieraadsleden wordt gecompenseerd door de vermeerdering van de evenredigheid van de zetelverdeling die voortvloeit uit de verruiming van de provinciedistricten. De Raad van State beschikt niet over het nodige feitelijke inzicht om zich hieromtrent met zekerheid uit te spreken.

Indien dat niet het geval zou zijn, geldt de in artikel 6, § 1, VIII, 4°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bepaalde bijzondere meerderheidsvereiste, niet alleen ten aanzien van artikel 2 van het ontwerp van bijzonder decreet waarover de Raad van State advies 59.512/3 heeft gegeven, dat ertoe strekt het aantal provincieraadsleden te halveren, maar ook ten aanzien van de artikelen 49, 51 en 68 tot 70 van het ontwerp, die ertoe strekken het systeem van lijstenverbinding af te schaffen, en moeten die bepalingen in het voormelde ontwerp van bijzonder decreet worden opgenomen.

VORMVEREISTEN

6. Uit artikel 81 van het ontwerp vloeit voort dat de lijst van de provinciedistricten en de aanwijzing van de provinciedistrictshoofdplaats vastgesteld in de tabel die als bijlage bij het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 is gevoegd, wordt vervangen.

---

²⁰ Adv.RvS 59.512/3 van 1 juli 2016 over een voorontwerp van bijzonder decreet van het Vlaamse Gewest ‘houdende wijziging van artikel 5 van het Provinciedecreet van 9 december 2005’.

Op grond van artikel 260 van het Provinciedecreet dient elke provincieraad advies te verlenen over die bijlage. Noch uit de verklaring van de gemachtigde, noch uit de stukken van het dossier blijkt dat aan dit vormvereiste is voldaan, wat dient te worden verholpen.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 8

7. Luidens het ontworpen artikel 26 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 bevat de lijst van de kiezers die het college van burgemeester en schepenen aan elke voorzitter van een stembureau bezorgt, “de wijzigingen die zijn aangebracht conform artikel 17, 30 en 33, § 7”, van hetzelfde decreet.

Artikel 30 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt dat het college van burgemeester en schepenen uitspraak doet over elk bezwaar tegen de kiezerslijsten.

Uit artikel 31 van hetzelfde decreet vloeit evenwel voort dat de beslissing van het college slechts definitief is, als de partijen geen verklaring van beroep ondertekenen (vierde lid). Het beroep tegen de beslissing van het college heeft schorsende kracht ten aanzien van elke verandering in de kiezerslijst (zesde lid). Nog volgens die bepaling wordt “[v]an het definitieve karakter van de beslissing (...) melding gemaakt in het bijzonder register, vermeld in het eerste lid, en [wordt] de beslissing tot wijziging van de kiezerslijsten (...) onverwijld ten uitvoer gebracht” (vierde lid).

In het ontworpen artikel 26 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 moet dan ook worden verwezen naar artikel 31, vierde lid, van hetzelfde decreet, in plaats van naar artikel 30 van dat decreet. Het is immers overeenkomstig artikel 31, vierde lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 dat de kiezerslijsten worden gewijzigd.

Artikel 87

8. Luidens artikel 87 van het ontwerp wordt in artikel 14 van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012, het tweede lid opgeheven. Artikel 14 van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 telt evenwel geen tweede lid.²¹

---

²¹ Dat artikel luidt: “In aanwezigheid van de leden van het stembureau gaat de voorzitter vóór de opening van het stembureau na of de teller van de uitgebrachte stemmen op nul staat en of de stembus leeg is, en hij verzegelt de stembus. Bij wijze van test brengen de voorzitter en eventueel een of meerdere leden van het stembureau stemmen uit die enkel dienen om na te gaan of de apparatuur correct functioneert. De afgedrukte stembiljetten met de aldus uitgebrachte stemmen worden niet in de stembus gedeponneerd.”

Volgens de memorie van toelichting “wordt de verplichting om teststemmen uit te brengen, opgeheven” om vergissingen te vermijden, waarbij vergeten wordt de testmodus te verlaten. Allicht wordt met artikel 87 van het ontwerp dan ook beoogd om de tweede en de derde zin van artikel 14 van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 op te heffen. De tekst dient in die zin te worden aangepast.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Wim GEURTS

Yves KREINS

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Greet VERBERCKMOES

Jo BAERT

VOORONTWERP VAN DECREET
van 25 november 2016

Voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005

Art. 2. In artikel 44, §1, eerste lid, van het Provinciedecreet van 9 december 2005, gewijzigd bij decreet van 29 juni 2012, wordt het woord "vijf" vervangen door het woord "vier".

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Art. 3. In artikel 16 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Uiterlijk op 31 augustus van het jaar waarin de gewone vernieuwing van de gemeenteraden plaatsheeft, maakt het college van burgemeester en schepenen een lijst van de gemeenteraadskiezeraars op die de toestand op 1 augustus van dat jaar weergeeft.";

2° aan paragraaf 4 wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De exemplaren van de kiezerslijst die conform artikel 20 aan de indieners van een lijst of aan de kandidaten worden afgegeven, mogen het identificatienummer

van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de kiezers niet vermelden.”.

Art. 4. In artikel 20 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt vervangen door wat volgt:

“§1. Zodra de kiezerslijst opgemaakt is, stelt het college van burgemeester en schepenen de kiezerslijst gratis op digitale wijze ter beschikking aan de personen die de burgemeester daar schriftelijk om verzoeken en die zich er schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor te dragen voor de verkiezingen in de gemeente of voor de verkiezingen in het provinciedistrict waarin de gemeente ligt. Als de kiezerslijst op een digitale gegevensdrager gegeven wordt, geeft het college van burgemeester en schepenen daarvan één gratis exemplaar aan de voormelde personen.”;

2° in paragraaf 2 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Iedere persoon die als kandidaat voorkomt op een voordracht die wordt ingediend met het oog op de verkiezing, kan na schriftelijk verzoek aan de burgemeester en tegen betaling van de kostprijs op digitale wijze de kiezerslijst ter beschikking krijgen.”;

3° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

“§3. Het college van burgemeester en schepenen mag geen kiezerslijsten ter beschikking stellen aan andere personen dan de personen die conform paragraaf 1 of paragraaf 2, eerste lid, om de lijst verzocht hebben. De personen die een kiezerslijst ter beschikking hebben, mogen die lijst alleen voor verkiezingsdoeleinden gebruiken en alleen in de periode die valt tussen de datum van de terbeschikkingstelling van de lijst en de datum van de verkiezing.

Wie geen kandidatenlijst voordraagt en zich ook niet kandidaat stelt, kan geen gebruik maken van de kiezerslijst, ook niet voor verkiezingsdoeleinden.”.

Art. 5. In artikel 23 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

“§1. Het college van burgemeester en schepenen deelt de kiezers in stemafdelingen in.”.

Art. 6. Artikel 24 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 24. Uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending twee door de burgemeester en secretaris voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stemafdeling, aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, bij zijn afwezigheid, de magistraat die hij aanwijst, als de hoofdplaats van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, ook de hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement.

In alle andere gevallen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending de uittreksels, vermeld in het eerste lid, aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, of, bij zijn afwezigheid, de plaatsvervanger die hij aanwijst.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in het eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau die hij voor elke gemeente van het gerechtelijk kanton heeft aangewezen conform artikel 37, §2.”.

Art. 7. Artikel 25 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 25. In gemeenten waar verkiezingen voor de stadsdistrictsraden plaatsvinden, bezorgt het college van burgemeester en schepenen uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending naast de uittreksels, vermeld in artikel 24, twee extra voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stadsdistrict en per stemafdeling, aan de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of aan zijn plaatsvervanger.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau die hij voor elk stadsdistrict heeft aangewezen conform artikel 38, §2.”.

Art. 8. Artikel 26 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 26. Op de dag van de verkiezingen of een dag ervoor bezorgt het college van burgemeester en schepenen aan elke voorzitter van een stembureau de lijst van de kiezers van zijn stemafdeling. Die lijst bevat de wijzigingen die zijn aangebracht conform artikel 17, 31, vierde lid, en artikel 33, §7.”.

Art. 9. In artikel 37 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

“Het gemeentelijk hoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert die als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt die als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau.”;

2° in paragraaf 2 worden het derde en vierde lid vervangen door wat volgt:

“In de gemeenten die geen hoofdplaats zijn van een gerechtelijk kanton of gerechtelijk arrondissement, worden de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de vrederechter uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd.

Als in een gemeente meer dan een vrederechter bevoegd is, beslist de korpsoverste van de vrederechters welke vrederechter de benoemingen, vermeld in het derde lid, doet.”;

3° in paragraaf 2 worden het voorlaatste en laatste lid opgeheven;

4° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

5° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "27 dagen" vervangen door de zinsnede "34 dagen";

6° er worden een paragraaf 7 en een paragraaf 8 toegevoegd, die luiden als volgt:

"§7. De leden van het gemeentelijk hoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

§8. Het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente wijst een gemeentelijk personeelslid aan dat belast wordt met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen, vermeld in artikel 3, die aan het college van burgemeester en schepenen worden toevertrouwd. Dat personeelslid fungeert ook als contactpersoon voor het gemeentelijk hoofdbureau, de Vlaamse overheid en de opgeroepen burgers. Hij heeft het recht de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bij te wonen met adviserende stem."

Art. 10. In artikel 38 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het stadsdistrictshoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert die als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt die als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau."

2° paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

"§2. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau worden uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd."

3° aan paragraaf 4 worden de woorden "bij de besluitneming van het bureau" toegevoegd;

4° in paragraaf 5 wordt de zinsnede "27 dagen" vervangen door de zinsnede "34 dagen";

5° er wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§7. De leden van het stadsdistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden."

Art. 11. Artikel 39 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 39. Op verzoek van de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of van zijn plaatsvervanger, stelt het college van burgemeester en schepenen personeelsleden ter beschikking van die magistraat, of van zijn plaatsvervanger, die onder zijn toezicht werken. Het college van burgemeester en schepenen bepaalt de vergoeding die aan die personeelsleden wordt toegekend.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, heeft voor de opdrachten, vermeld in artikel 24, 25, 46, 47, 49, en 50, recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 12. In artikel 40 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2 wordt het vierde lid opgeheven;

2° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

3° in paragraaf 5 wordt de zinsnede “27 dagen” vervangen door de zinsnede “34 dagen”;

4° er wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§7. De leden van het provinciedistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 13. In artikel 42 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin “De stembureaus zijn gevestigd in de lokalen die de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau heeft aangewezen.” vervangen door de zinnen “Het stembureau is gevestigd in het lokaal dat het college van burgemeester en schepenen voor de stemafdeling heeft aangewezen conform artikel 23, §3, tweede lid. Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de stembureaus mee.”;

2° het vierde lid wordt vervangen door wat volgt:

“In de gemeenten met minstens drie stembureaus telt ieder telbureau de stembiljetten van drie stembureaus. Als het aantal stembureaus niet deelbaar is door drie, telt één telbureau de stembiljetten van twee stembureaus als er na de deling van het aantal stembureaus door drie, twee stembureaus overblijven, of tellen twee telbureaus elk de stembiljetten van twee stembureaus als er na de deling van het aantal stembureaus door drie, één stembureau overblijft.”;

3° in het vijfde lid wordt het woord “bureaus” telkens vervangen door het woord “telbureaus”;

4° er wordt een zesde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In elke gemeente worden evenveel telbureaus G als telbureaus P ingericht. In voorkomend geval worden ook evenveel telbureaus S ingericht.”.

Art. 14. In artikel 43 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt tussen de woorden “gaat” en het woord “vijf” het woord “uiterlijk” ingevoegd en worden tussen de woorden “van de getuigen” en de woorden “zijn vervuld” de woorden “van de stembureaus en van de telbureaus” ingevoegd;

2° in het eerste lid wordt het woord "kantonhoofdbureau" vervangen door de woorden "gemeentelijk hoofdbureau" en worden de woorden "mogen aanwezig zijn" vervangen door de woorden "worden door de voorzitter uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn";

3° in het tweede lid worden de woorden "de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau heeft" vervangen door de woorden "het college van burgemeester en schepenen heeft";

4° in het tweede lid wordt tussen het woord "aangewezen" en de woorden "De voorzitter" de zin "Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de telbureaus mee." ingevoegd;

5° in het tweede lid wordt de zin "De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau verzamelt de resultatentabellen en geeft een ontvangstbewijs aan de voorzitters van de telbureaus." opgeheven.

Art. 15. In artikel 44 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 worden het tweede en het derde lid vervangen door wat volgt:

"Een eerste lijst bevat de volgende categorieën van kiezers:

- 1° de magistraten van de rechterlijke orde;
- 2° de gerechtelijke stagiairs;
- 3° de advocaten en de advocatenstagiairs volgens hun inschrijving op het tableau of de lijst van stagiairs;
- 4° de notarissen;
- 5° de gerechtsdeurwaarders;
- 6° de personeelsleden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten en openbaar centra voor maatschappelijk welzijn van niveau A, B, C of gelijkwaardig;
- 7° het onderwijzend personeel.

De lijst, vermeld in het tweede lid, dient om achtereenvolgens de volgende personen aan te wijzen:

- 1° de voorzitters van de telbureaus;
- 2° de voorzitters van de stembureaus;
- 3° de bijzitters of plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.";

2° aan paragraaf 1 worden een vierde tot en met een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"De overheden die de personen, vermeld in het tweede lid, 6°, tewerkstellen, delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van die personen mee aan de gemeentebesturen waar die personen hun hoofdverblijfplaats hebben.

De gemeentelijke overheden delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van de personen die tot het onderwijzend personeel in hun gemeente behoren, mee aan de gemeentebesturen waar die personen hun hoofdverblijfplaats hebben.

Een tweede lijst bevat de kiezers van de stemafdeling naar rata van twaalf personen per stembureau. Die lijst dient om de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus aan te wijzen. Die lijst mag geen personen bevatten die al zijn opgenomen in de lijst, vermeld in het derde lid.";

3° paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

“§2. De lijsten, vermeld in paragraaf 1, worden uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezing naar de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, gezonden.”.

Art. 16. In artikel 45 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt tussen het woord “telbureaus” en het woord “bestaan” de zinsnede “G, P en in voorkomend geval S” ingevoegd;

2° tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Voor de telbureaus G is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in de gemeente. Voor de telbureaus P is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het provinciedistrict waartoe de gemeente behoort. Voor de telbureaus S is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het stadsdistrict.”;

3° aan het bestaande tweede lid, dat het derde lid wordt, worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd.

Art. 17. Artikel 46 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 46. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

- 1° de voorzitters van de telbureaus;
- 2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een telbureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De personen, vermeld in het eerste lid, en de plaatsvervangende voorzitter, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.”.

Art. 18. Artikel 47 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 47. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 44, §1, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. Die lijst wordt voor iedereen ter inzage

gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de telbureaus de samenstelling van hun eigen telbureau.”.

Art. 19. In artikel 48 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede “eventueel een plaatsvervangende voorzitter,” wordt opgeheven;

2° er worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De secretaris wordt door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de gemeenteraadskiezers. Voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen wordt de secretaris door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de stadsdistrictsraadskiezers. Hij is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van het stembureau.”.

Art. 20. Artikel 49 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 49. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

1° de voorzitters van de stembureaus;

2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een stembureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De voorzitters, vermeld in het eerste lid, 1°, en de plaatsvervangende voorzitters, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. De bijzitters en plaatsvervangende bijzitters, vermeld in het eerste lid, 2°, worden aangewezen conform artikel 44, §1, zesde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.”.

Art. 21. Artikel 50 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 50. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 49, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. De lijst wordt voor iedereen ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de stembureaus de samenstelling van hun eigen stembureau.”.

Art. 22. Artikel 53 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 53. Kiezers die hun oproepingsbrief niet hebben ontvangen of niet meer in bezit hebben, kunnen op het gemeentesecretariaat een duplicaat afhalen tot 12 uur ’s middags op de dag van de stemming. Van dat recht wordt melding gemaakt in het bericht, vermeld in artikel 51.”.

Art. 23. In artikel 54, eerste lid, 5°, van hetzelfde decreet wordt de zinsnede “, de geboortedatum” opgeheven.

Art. 24. Artikel 55 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 55. Een bericht van oproeping wordt ten minste twintig dagen voor de stemming in de gemeente openbaar bekendgemaakt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

De publicatie vermeldt de gegevens, vermeld in artikel 54, eerste lid, 1° tot en met 4°. De publicatie herinnert er ook aan dat de kiezer die zijn oproepingsbrief niet heeft ontvangen of niet meer in bezit heeft, een duplicaat op het gemeentesecretariaat kan afhalen tot 12 uur ’s middags op de dag van de stemming.”.

Art. 25. Aan artikel 56, §2, 3°, van hetzelfde decreet wordt de volgende zin toegevoegd:

“De Vlaamse Regering bepaalt het model van dat attest;”.

Art. 26. In artikel 59, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord “zijn” en de woorden “en moet” de zinsnede “, moet men ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van een gemeente die behoort tot de provincie,” ingevoegd.

Art. 27. In artikel 60 van hetzelfde decreet worden tussen het woord “vast” en de woorden “De lijstnaam” de woorden “en kan bepaalde combinaties van tekens verbieden als dat om informaticatechnische redenen vereist is” ingevoegd.

Art. 28. In artikel 61 van hetzelfde decreet wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

“Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam vermeldt de voornaam of voornamen, de achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.”.

Art. 29. In artikel 63 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin "Kartels gebruiken het gemeenschappelijke volgnummer van de partij die het eerste voorkomt op de stembrief." vervangen door de zin "Lijstnamen die beginnen met een beschermde lijstnaam, kunnen het gemeenschappelijk volgnummer van die partij gebruiken op voorwaarde dat ze een getuigschrift voorleggen als vermeld in artikel 64.";

2° het derde lid wordt opgeheven.

Art. 30. Artikel 64 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 64. Na de loting, vermeld in artikel 63, brengt de Vlaamse Regering de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus, de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus die gevestigd zijn in de provinciehoofdplaats en de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus op de hoogte van de toegekende gemeenschappelijke volgnummers, van de aan de verschillende nummers voorbehouden lijstnamen, en van de voornaam of voornamen en achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.

Bij de voordrachten van kandidaten die met toepassing van artikel 61 een beschermde lijstnaam en een gemeenschappelijk volgnummer gebruiken, moet een getuigschrift worden gevoegd van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde.

Als er geen getuigschrift bij de voordrachten, vermeld in het tweede lid, wordt gevoegd, weigert de voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau, van het gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau het gebruik van de lijstnaam en van het gemeenschappelijke volgnummer door een niet-erkende lijst ambtshalve voor respectievelijk de provincieraadsverkiezing, de gemeenteraadsverkiezing en de stadsdistrictsraadsverkiezing."

Art. 31. Artikel 65 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 65. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 92, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de gemeenteraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die geen gemeenschappelijk volgnummer conform artikel 63 hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

Dit artikel is ook van toepassing op de verkiezing van de stadsdistrictsraden."

Art. 32. Artikel 66 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 66. De kandidaten van de lijsten die werden ingediend bij de provinciedistrictshoofdbureaus die buiten de provinciehoofdplaats gevestigd zijn, mogen op de voordrachtsakte aanduiden dat ze verzoeken om hetzelfde volgnummer te krijgen als een van de lijsten die in de provinciehoofdplaats werden ingediend.

De voorzitter die een verzoek, vermeld in het eerste lid, ontvangt, zendt onmiddellijk een exemplaar van de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau. De lijsttrekker van de in de hoofdplaats voorgedragen lijsten of de kandidaat die hij daartoe gemandateerd heeft, mag ter plaatse tot uiterlijk 16 uur op de vijftiengste dag voor de stemming, inzage nemen van de verzoekschriften, vermeld in het eerste lid. Die lijsttrekker of kandidaat verklaart schriftelijk dat hij al dan niet akkoord gaat met het gebruik van hetzelfde volgnummer.”.

Art. 33. Artikel 67 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 67. §1. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 100, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel 66, en die geen gemeenschappelijk volgnummer conform artikel 63 hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

§2. Na de loting, vermeld in paragraaf 1, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau onmiddellijk voor elk provinciedistrict van de provincie een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die niet van een gemeenschappelijk volgnummer conform paragraaf 1 of artikel 63, zijn voorzien.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat werd toegekend tijdens de loting, vermeld in paragraaf 1.

§3. De voorzitter deelt onmiddellijk het resultaat van de lotingen, vermeld in paragraaf 1 en 2, via het snelste kanaal mee aan de voorzitters van de andere provinciedistrictshoofdbureaus van de provincie.”.

Art. 34. In artikel 68 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

“§1. Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden maakt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau bekend:

- 1° dat hij op zaterdag, de negenentwintigste dag voor de stemming, tussen 9 en 12 uur en tussen 13 en 16 uur de voordrachtsakten van kandidaten in ontvangst neemt op de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau. Hij vermeldt daarbij ook de plaats waar het gemeentelijk hoofdbureau zetelt ;
- 2° dat hij op dinsdag, de vijfde dag voor de stemming, tussen 14 en 16 uur, de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P en, in voorkomend geval, S in ontvangst neemt.

De bekendmaking, vermeld in het eerste lid, gebeurt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau het adres van de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau aan de Vlaamse Regering.”.

Art. 35. In artikel 70 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“De eerste kandidaat van de lijst of de kandidaat die door de eerste kandidaat van de lijst daartoe gemandateerd is, bezorgt tegen ontvangstmelding de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.”.

Art. 36. Artikel 71 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 71. De voordrachtsakte vermeldt de voornaam, eventueel de roepnaam, de achternaam, de geboortedatum, het geslacht, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kandidaten, alsook de lijstnaam die boven de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan.

De kandidaat die op het stembiljet wil vermeld worden met zijn roepnaam, voegt een akte van bekendheid bij de voordrachtsakte als de roepnaam geen van zijn voornamen is of geen afgeleide is van een van zijn voornamen. De akte van bekendheid kan afgeleverd worden door een vrederechter, een notaris of de burgemeester van de woonplaats van de kandidaat.

In voorkomend geval vermeldt de voordrachtsakte ook de voornaam, de achternaam, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kiezers die de kandidaten voordragen.”.

Art. 37. In artikel 73, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt het woord “voegen” vervangen door het woord “verklaren” en worden de woorden “bij hun kandidaatstelling een individuele geschreven en ondertekende verklaring waarin ze hun nationaliteit en het adres van hun hoofdverblijfplaats vermelden en waarin ze verklaren” vervangen door de woorden “in de voordrachtsakte”.

Art. 38. Artikel 77 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 77. Op de voordrachtsakte kunnen een getuige en een plaatsvervangende getuige aangewezen worden die de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bijwonen.”.

Art. 39. In artikel 79 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 40. In artikel 83 van hetzelfde decreet wordt aan punt 1° een punt d) toegevoegd dat luidt als volgt :
“d) paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt geschrapt;”.

Art. 41. In artikel 84 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt punt c) opgeheven;

2° punt 9° wordt vervangen door wat volgt:

“9° artikel 77, met dien verstande dat “gemeentelijk hoofdbureau” wordt gelezen als “provinciedistrictshoofdbureau”;”;

3° in punt 12° wordt het woord "provinciegouverneur" vervangen door de woorden "voorzitter van het provinciaal hoofdbureau" en wordt het woord "vierentwintigste" vervangen door het woord "zevenentwintigste".

Art. 42. In artikel 86 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"Het gemeentelijk hoofdbureau onderzoekt:

- 1° of de gegevens correct en volledig ingevuld zijn op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;
- 2° of er niet te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte staan;
- 3° of de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden nageleefd;
- 4° of de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden nageleefd;
- 5° of de regels voor de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden nageleefd;
- 6° of de kandidaten verkiesbaar zijn en of de niet-Belgische kandidaten van de Europese Unie de verklaring, vermeld in artikel 73, hebben afgelegd."

Art. 43. Artikel 87 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 44. In artikel 91 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het tweede tot en met het vijfde lid worden vervangen door wat volgt:

"De personen, vermeld in het eerste lid, kunnen in voorkomend geval bij de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een verbeteringsakte indienen tot 16 uur op de vierentwintigste dag voor de stemming. Die verbeteringsakte is alleen ontvankelijk als een kandidaat zich vrijwillig wil terugtrekken of overleden is na de voorlopige afsluiting, of als één of meer kandidaten die op de voordracht voorkomen, afgewezen zijn om een van de volgende redenen:

- 1° de gegevens zijn foutief of onvolledig op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;
- 2° er staan te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte;
- 3° de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden niet nageleefd;
- 4° de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden niet nageleefd;
- 5° de regels voor de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden niet nageleefd;
- 6° een kandidaat is niet verkiesbaar of een niet-Belgische kandidaat van de Europese Unie heeft de verklaring, vermeld in artikel 73, niet afgelegd.

De verbeteringsakte mag geen naam van een nieuwe kandidaat bevatten, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 6°, en in het geval dat een kandidaat zich vrijwillig terugtrekt of overleden is. Ze mag de volgorde van voordracht die in de afgewezen akte werd aangenomen, niet wijzigen, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 4°.

De nieuw voorgedragen kandidaat neemt de plaats in van de geschrapte kandidaat of van diegene die zich terugtrekt of overleden is.

Vermindering van een te groot aantal kandidaat-titularissen of -opvolgers is alleen mogelijk als uit de verbeteringsakte blijkt dat een kandidaat zijn kandidatuur intrekt."

2° er worden een zesde en een zevende lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"De verbeteringsakte wordt ondertekend door de lijsttrekker, de kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken en de eventueel nieuw toegevoegde kandidaten.

De geldige handtekeningen van de voordragende kiezers en van de kandidaten, alsook de regelmatige vermeldingen in de afgewezen voordracht, blijven van kracht als de verbeteringsakte aanvaard wordt."

Art. 45. In artikel 92 van hetzelfde decreet wordt tussen het tweede en het derde lid een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Als in de verbeteringsakte de pariteitsregels niet gerespecteerd worden, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie af. Als er geen verbeteringsakte wordt ingediend, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie eveneens af, tenzij de pariteit behouden blijft. In dat laatste geval hernummert het de kandidaten op de lijst door de opengevallen plaatsen op te vullen, maar zonder de onderlinge volgorde van de kandidaten te wijzigen. Als het gemeentelijk hoofdbureau overgaat tot het schrappen van kandidaten van een lijst en de pariteit daarbij niet wordt behouden of hersteld, wijst het de lijst in kwestie af. Als een lijst na schrapping van kandidaten niet wordt afgewezen, verliest de lijst in kwestie in voorkomend geval haar gemeenschappelijke volgnummer en komt de lijst onderaan in de nummering."

Art. 46. In artikel 98 van hetzelfde decreet worden de zinnen "De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt onverwijld opgehangen op een aanplakbord aan het gemeentehuis. Het aanplakbiljet vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam of voornamen, hun beroep en hun woonplaats. Het aanplakbiljet vermeldt tevens de onderrichtingen, zoals bepaald door de Vlaamse Regering." vervangen door de zinnen "De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat. De lijst vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam en hun woonplaats. De onderrichtingen, vermeld in artikel 123, §3, worden bij de lijsten gevoegd en ter inzage gelegd."

Art. 47. In artikel 99 van hetzelfde decreet wordt punt 3° opgeheven.

Art. 48. In artikel 100 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 3° wordt opgeheven;

2° aan punt 8° worden de volgende zinsnede en zin toegevoegd:

"en met dien verstande dat een zesde lid wordt toegevoegd, dat luidt als volgt: "De voorzitter zendt onmiddellijk een exemplaar van alle voordrachtsakten van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau.""

Art. 49. In artikel 112 van hetzelfde decreet worden de woorden "en de kantonhoofdbureaus" opgeheven.

Art. 50. Artikel 114 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 114. Vijf dagen voor de verkiezing mag de indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, één getuige en één plaatsvervangende getuige per stembureau en per telbureau aanwijzen. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau neemt de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor

de telbureaus G, P, en, in voorkomend geval, S in ontvangst conform artikel 68, §1, eerste lid, 2°.”

Art. 51. Artikel 115 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 115. Om getuige voor een stembureau te kunnen zijn, moet de persoon in kwestie een gemeenteraadskiezer zijn. In de gemeente waar ook de stadsdistrictsraden worden verkozen, moet de getuige voor een stembureau een stadsdistrictsraadskiezer zijn.

De getuige voor een telbureau G moet een gemeenteraadskiezer zijn, voor een telbureau P een provincieraadskiezer en voor een telbureau S een stadsdistrictsraadskiezer.

De kandidaten kunnen als getuige of als plaatsvervangende getuige worden aangewezen.”

Art. 52. In artikel 116 van hetzelfde decreet worden de woorden “kandidaten beslissen” vervangen door de zinsnede “indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, beslist” en worden de woorden “kandidaten zelf” vervangen door de woorden “indiener zelf”.

Art. 53. In artikel 117 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen het woord “getuigen” en het woord “die” wordt de zinsnede “voor een telbureau P” ingevoegd;

2° het woord “gemeenteraadskiezer” wordt vervangen door het woord “provincieraadskiezer”;

3° er wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In voorkomend geval moeten de getuigen voor een telbureau G of P die in een ander stadsdistrict kiezer zijn, hun hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen aantonen, hetzij via de oproepingsbrief voor de verkiezingen in hun stadsdistrict, hetzij via een uittreksel uit de kiezerslijst.”

Art. 54. Artikel 118 en 119 van hetzelfde decreet worden opgeheven.

Art. 55. Aan artikel 126 van hetzelfde decreet wordt een vijfde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Vóór het begin van de stemverrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de getuige en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.”

Art. 56. In artikel 127 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Als de voorzitter voor of na de installatie van het stembureau verhinderd of afwezig is, wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een plaatsvervangende voorzitter aan conform artikel 49, tweede lid.”

Art. 57. In artikel 134, derde lid, van hetzelfde decreet worden tussen het woord “zijn” en het woord “vóór” de woorden “of die in de wachtrij staan aan te schuiven” ingevoegd.

Art. 58. Aan artikel 137, §3, van hetzelfde decreet worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De kiezer die gebruikmaakt van een stemhokje voor personen met een lichamelijke beperking dat zich in een ander stemlokaal bevindt dan datgene dat op zijn oproepingsbrief staat, wordt toegelaten tot de stemming in dat stemlokaal.”.

Als een kiezer niet kan stemmen in het stemlokaal dat op zijn oproepingsbrief staat omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is, wordt hij toegelaten tot de stemming in een ander stemlokaal.”.

Art. 59. Artikel 146 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 146. De voorzitter van het stembureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.”.

Art. 60. In artikel 154 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het derde lid wordt opgeheven;

2° in het vierde lid wordt het woord “titelvoerende” opgeheven;

3° in het vierde lid wordt het woord “titelvoerder” vervangen door het woord “getuige”.

Art. 61. Artikel 159 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 159. De voorzitter van het telbureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.

De voorzitter van het telbureau bezorgt binnen drie dagen na de stemming aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton in een verzegelde enveloppe een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering.”.

Art. 62. In artikel 161 van hetzelfde decreet wordt het derde lid opgeheven.

Art. 63. In artikel 162 van hetzelfde decreet worden de woorden “het proces-verbaal met” telkens opgeheven.

Art. 64. Aan artikel 171 van hetzelfde decreet wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot gemeenteraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend.”.

Art. 65. Artikel 173 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 173. De gemeentesecretaris legt een afschrift van het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het gemeentebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal.

Aan de processen-verbaal van de stem- en telbureaus kan inzage verleend worden op schriftelijk verzoek, gericht aan de provinciegouverneur.”.

Art. 66. Aan artikel 186 van hetzelfde decreet wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot provincieraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend.”.

Art. 67. Artikel 188 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 188. De provinciegriffier legt een afschrift van het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het provinciebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal.”.

Art. 68. In artikel 218 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 3 vervangen door wat volgt:

“§3. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, 2°, worden bij besluit van de Vlaamse Regering de kiezers uit de samengevoegde gemeenten of uit het overblijvende gedeelte van de gemeente bijeengeroepen binnen de termijn die het Vlaams Parlement daartoe vermeldt in zijn beslissing tot samenvoeging of opsplitsing van de gemeente.

Als de datum waarop de kiezers hun stem moeten uitbrengen, samenvalt met de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6, dan wordt deze buitengewone verkiezing georganiseerd met toepassing van de bepalingen voor de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6.”.

Art. 69. In artikel 219, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt het woord “stembureaus” vervangen door de woorden “stem- en telbureaus” en wordt de zinsnede “artikel 37, §2, vierde lid” vervangen door de zinsnede “artikel 46 en 49”;

2° er wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“4° de handelingen die, conform artikel 24 en 25, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk vijftiendertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 44, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk drieëndertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 46 en 49, uiterlijk op 3 september moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk dertig dagen voor de verkiezing.”.

Art. 70. In artikel 244 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede “artikel 8, 79 en 80” vervangen door de zinsnede “artikel 8 of 80”.

Art. 71. In artikel 261 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, 1°, wordt het woord “kiesbureaus” vervangen door de woorden “stem- en telbureaus”;

2° in paragraaf 2, 3°, worden tussen het woord “lichamelijke” en het woord “schade” de woorden “en stoffelijke” ingevoegd;

3° in paragraaf 2, 3°, wordt het woord "kiesbureaus" vervangen door de zinsnede "hoofd-, stem- en telbureaus, en de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger";

4° aan paragraaf 2 worden een punt 4° tot en met 6° toegevoegd, die luiden als volgt:

"4° de verzekeringspremies om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de personeelsleden van de Vlaamse overheid en van de lokale en de provinciale besturen zijn overkomen bij de vervulling van taken naar aanleiding van de verkiezingen. De Vlaamse Regering bepaalt volgens welke regels die risico's worden gedekt;

5° de vergoeding en de reisvergoeding waarop de leden van de gemeentelijke en provinciale hoofdbureaus en van de stads- en provinciedistrictshoofdbureaus aanspraak kunnen maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald;

6° de vergoeding waarop de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, aanspraak kan maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald.";

5° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

"§3. Alle andere verkiezingsuitgaven dan de uitgaven, vermeld in paragraaf 1 en 2, komen ten laste van de gemeenten.

De Vlaamse Regering bepaalt de regels om uitgaven op het niveau van het gerechtelijk kanton, het provinciedistrict en de provincie, te verdelen over de gemeenten. De Vlaamse Regering kan de provincies en de gemeenten daarvoor instructies geven."

Art. 72. In artikel 280 van hetzelfde decreet worden de punten 2°, 3° en 92° ingetrokken.

Art. 73. De bijlage bij hetzelfde decreet wordt vervangen door de bijlage die bij dit decreet is gevoegd.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012

Art. 74. Aan artikel 4, §1, van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De Vlaamse Regering wijst de gemeenten aan die een audiomodule kunnen gebruiken tijdens de stemming voor de verkiezing van de organen, vermeld in artikel 3 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet."

Art. 75. Artikel 6 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 76. Aan artikel 9, §2, van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, legt de Vlaamse Regering de auditieve versie van de voorgedragen lijsten met de namen van de kandidaten zoals ze door de kiezer zullen gehoord worden, ter goedkeuring voor aan de voorzitters van de hoofdbureaus, vermeld in paragraaf 1. Elke voorzitter bezorgt zijn eventuele opmerkingen schriftelijk aan de Vlaamse Regering."

Art. 77. In artikel 10 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, 3°, worden de woorden “en een printer” opgeheven;

2° in het eerste lid wordt punt 4° opgeheven;

3° in het tweede lid wordt de zin “In elk stembureau is één stemhokje uitgerust met een stemcomputer met een handscanner.” vervangen door de zin “In elk stemlokaal van de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, is een stemhokje uitgerust met een audiomodule, waarvan de kiezer kan gebruikmaken tijdens het stemproces.”;

4° in het vierde lid wordt het woord “honderdtachtig” vervangen door het woord “tweehonderd”;

5° in het vierde lid wordt de zin “De Vlaamse Regering kan beslissen daarvan af te wijken.” opgeheven.

Art. 78. Aan artikel 11 van hetzelfde decreet wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§4. Het gemeentebestuur stelt een coördinator aan die zorgt voor:

- 1° de organisatie van de opleiding van de voorzitters van de stembureaus;
- 2° de uitvoering van de verplichte technische testen van de apparatuur;
- 3° de opstelling van de apparatuur in de stembureaus;
- 4° de logistieke verbruiksgoederen die nodig zijn op de dag van de verkiezingen;
- 5° hulp bij het gebruik van de apparatuur door de bureauleden;
- 6° de coördinatie van het melden en het oplossen van technische problemen vóór en op de verkiezingsdag.

Art. 79. In artikel 14 van hetzelfde decreet worden de zinnen “Bij wijze van test brengen de voorzitter en eventueel een of meerdere leden van het stembureau stemmen uit die enkel dienen om na te gaan of de apparatuur correct functioneert. De afgedrukte stembiljetten met de aldus uitgebrachte stemmen worden niet in de stembus gedeponereerd.” opgeheven.

Art. 80. In artikel 17 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt de zin “De kiezer heeft bovendien de mogelijkheid de inhoud van de barcode op het stembiljet te visualiseren volgens de procedure, vermeld in artikel 18.” opgeheven;

2° in paragraaf 1, tweede lid, wordt de zin “Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de stem effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en overhandigt het aan de bijzitter, die het stembiljet in de stembus deponeert.” vervangen door de zin “Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de barcode effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en deponeert hij het stembiljet in de stembus.”;

3° in paragraaf 2, eerste lid, 2°, wordt het woord “onvrijwillig” opgeheven;

4° in paragraaf 2, eerste lid, wordt punt 3° opgeheven.

Art. 81. Artikel 18 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 18. Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, kan de kiezer aan de voorzitter van het stembureau vragen om gebruik te maken van de audiomodule.”.

Art. 82. In artikel 19, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord “hertelling” en het woord “kan” de zinsnede “, conform artikel 24, derde lid,” ingevoegd.

Art. 83. In artikel 21 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“In afwijking van artikel 142 en 144 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet schakelt de voorzitter van het stembureau na afloop van de stemming de stemcomputers uit, maakt het proces-verbaal op en sluit de toepassing af.”.

Art. 84. In artikel 23, §1, van hetzelfde decreet wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

“De stembiljetten die conform artikel 17, §2, werden geannuleerd, worden in een aparte verzegelde enveloppe gestopt.”.

Art. 85. In artikel 28 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 1° wordt vervangen door wat volgt:

“1° artikel 42, tweede, derde, vierde, vijfde en zesde lid;”;

2° punt 3° wordt vervangen door wat volgt:

“3° artikel 44, §1, derde lid, 1° en 3°;”.

Hoofdstuk 5. Wijziging van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Art. 86. In artikel 26, eerste lid, van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, gewijzigd bij het decreet van 3 juli 2015, wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

“1° als de verkiezing geheel of gedeeltelijk ongeldig verklaard is, de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op dezelfde wijze meegedeeld aan het aftredend raadslid, vermeld in artikel 69, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, of aan de persoon die de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het hoofdbureau overhandigt conform artikel 70 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;”.

Hoofdstuk 6. Slotbepaling

Art. 87. Artikel 2 treedt in werking bij de eerstvolgende algehele vernieuwing van de provincieraden.

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding,

Liesbeth HOMANS

Bijlage bij het decreet van (datum) houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Bijlage bij het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Bijlage. Lijst van de provinciedistricten en de aanwijzing van de provinciedistricthoofdplaats als vermeld in artikel 7, §1, tweede lid

Provincie ANTWERPEN

Provinciaal kiesarrondissement Antwerpen

provinciedistrict

gemeente

Antwerpen	Antwerpen (1) (2) Aartselaar Boechout Boom Borsbeek Brasschaat Brecht Edegem Essen Hemiksem Hove Kalmthout Kapellen Kontich Lint Malle Mortsel Niel Ranst Rumst Schelle Schilde Schoten Stabroek Wijnegem Wommelgem Wuustwezel Zandhoven Zoersel Zwijndrecht

Provinciaal kiesarrondissement Mechelen-Turnhout

provinciedistrict

gemeente

Mechelen	Mechelen (2) Berlaar Bonheiden Bornem Duffel Heist-op-den-Berg Lier Nijlen Putte

	Puurs Sint-Amands Sint-Katelijne-Waver Willebroek
Turnhout	Turnhout (2) Arendonk Baarle-Hertog Balen Beerse Dessel Geel Grobbendonk Herentals Herenthout Herselt Hoogstraten Hulshout Kasterlee Laakdal Lille Meerhout Merksplas Mol Olen Oud-Turnhout Ravels Retie Rijkevorsel Vorselaar Vosselaar Westerlo
Provincie LIMBURG Provinciaal kiesarrondissement Limburg <i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Hasselt	Hasselt (1) (2) As Beringen Diepenbeek Genk Gingelom Halen Ham Herk-de-Stad Heusden-Zolder Leopoldsburg Lummen Nieuwerkerken Sint-Truiden Tessenderlo Opglabbeek Zonhoven Zutendaal
Maaseik	Maaseik (2) Bree Bocholt

	Dilsen-Stokkem Hamont-Achel Hechtel-Eksel Houthalen-Helchteren Kinrooi Lommel Meeuwen-Gruitrode Neerpelt Overpelt Peer
Tongeren	Tongeren (2) Alken Bilzen Borgloon Heers Herstappe Hoeselt Kortesseem Lanaken Maasmechelen Riemst Voeren Wellen
Provincie OOST-VLAANDEREN Provinciaal kiesarrondissement Gent <i>provinciedistrict</i>	
	<i>gemeente</i>
Gent	Gent (1) (2) Aalter Assenede De Pinte Deinze Destelbergen Eeklo Evergem Gavere Kaprijke Knesselare Lochristi Lovendegem Maldegem Melle Merelbeke Moerbeke Nazareth Nevele Oosterzele Sint-Laureins Sint-Martens-Latem Waarschoot Wachtebeke Zelzate Zomergem Zulte

Provinciaal kiesarrondissement Aalst-Oudenaarde
provinciedistrict *gemeente*

Aalst-Oudenaarde	Aalst (2) Brakel Denderleeuw Erpe-Mere Geraardsbergen Haaltert Herzele Horebeke Kluisbergen Kruishoutem Lede Lierde Maarkedal Ninove Oudenaarde Ronse Sint-Lievens-Houtem Wortegem-Petegem Zingem Zottegem Zwalm

---

Provinciaal kiesarrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas
provinciedistrict *gemeente*

Dendermonde-Sint-Niklaas	Sint-Niklaas (2) Berlare Beveren Buggenhout Dendermonde Hamme Kruibeke Laarne Lebbeke Lokeren Sint-Gillis-Waas Stekene Temse Waasmunster Wetteren Wichelen Zeile

---

Provincie VLAAMS-BRABANT
Provinciaal kiesarrondissement LEUVEN
provinciedistrict *gemeente*

Leuven	Leuven (1) (2) Aarschot Begijnendijk Bertem Bekkevoort Bierbeek Boortmeerbeek Boutersem Diest

---

Geetbets
 Glabbeek
 Haacht
 Herent
 Hoegaarden
 Holsbeek
 Huldenberg
 Keerbergen
 Kortenaken
 Kortenbergh
 Landen
 Linter
 Lubbeek
 Oud-Heverlee
 Rotselaar
 Scherpenheuvel-Zichem
 Tervuren
 Tiel-Winge
 Tienen
 Tremelo
 Zoutleeuw

Provinciaal kiesarrondissement HALLE-VILVOORDE
provinciedistrict *gemeente*

Halle-Vilvoorde	Vilvoorde (2)
	Affligem
	Asse
	Beersel
	Bever
	Dilbeek
	Drogenbos
	Galmaarden
	Gooik
	Grimbergen
	Halle
	Herne
	Hoeilaart
	Kampenhout
	Kapelle-op-den-Bos
	Kraainem
	Lennik
	Liedekerke
	Linkebeek
	Londerzeel
	Machelen
	Meise
	Merchtem
	Opwijk
	Overijse
	Pepingen
	Sint-Genesius-Rode
	Sint-Pieters-Leeuw
	Steenokkerzeel
	Ternat
	Roosdaal
	Wemmel
	Wezembeek-Oppeem
	Zaventem

Zemst

Provincie WEST-VLAANDEREN
 Provinciaal kiesarrondissement Brugge
provinciedistrict

gemeente

Brugge	Brugge (1) (2) Beernem Blankenberge Damme Jabbeke Knokke-Heist Oostkamp Torhout Zedelgem Zuienkerke

Provinciaal kiesarrondissement Ieper-Oostende-Diksmuide
provinciedistrict

gemeente

Ieper-Oostende-Diksmuide	Oostende (2) Alveringem Bredene De Haan De Panne Diksmuide Gistel Heuvelland Houthulst Ichtegem Ieper Koekelare Koksijde Kortemark Langemark-Poelkapelle Lo-Reninge Mesen Middelkerke Nieuwpoort Oudenburg Poperinge Veurne Vleteren Wervik Zonnebeke

Provinciaal kiesarrondissement Kortrijk-Roeselare-Tielt
provinciedistrict

gemeente

Kortrijk-Roeselare-Tielt	Kortrijk (2) Anzegem Ardooie Avelgem Deerlijk Dentergem Harelbeke Hooglede Ingelmunster Izegem

---

Kuurne
Ledegem
Lendeledede
Lichtervelde
Menen
Meulebeke
Moorslede
Pittem
Oostrozebeke
Roeselare
Ruiselede
Spiere-Helkijn
Staden
Tielt
Waregem
Wevelgem
Wielsbeke
Wingene
Zwevegem

- (1) hoofdplaats van de provincie
(2) hoofdplaats van het provinciedistrict

ADVIEZEN VAN DE PROVINCIERADEN

2017-01-20

p r o v i n c i e Limburg

Griffie

Mevrouw Liesbeth Homans
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en
Armoedebestrijding
p/a Agentschap Lokale Organisatie en Werking
VAC Dirk Bouts
Diestsepoort 6 bus 1
3000 LEUVEN

Juridische Dienst

Mevrouw de minister

Betreft: voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges – wijziging van de grenzen van de provinciedistricten – vraag om advies aan de provincieraad
Uw kenmerk: ABBLOW-R&M-16

In antwoord op uw brief van 7 december 2016 waarbij u, bij toepassing van artikel 260 van het Provinciedecreet, het advies inwint van de provincieraad over de bij bovenvermeld ontwerp van decreet voorgestelde wijziging van de grenzen van de kiesdistricten en de afschaffing van de kieskantons, zenden wij u als bijlage een voor eensluidend verklaard afschrift van het besluit d.d. 18 januari 2017 terzake van de provincieraad van Limburg.

Met de meeste achting

Namens de deputatie

Renata Camps
provinciegriffier

Frank Smeets
gedeputeerde

Contactpersoon: Liliane Vansummeren
Telefoonnummer: 011 23 81 92
Kenmerk: 120.02.30/S2017N063950
Dossier: 2016N014401
Bijlagen: 1

Correspondentieadres Provincie Limburg, Universiteitstraat 1, B-3500 Hasselt

Telefoon 011 23 81 93 fax 011 24 92 37

griffie@limburg.be www.limburg.be

Bij antwoord kenmerk, dossier en datum vermelden

p r o v i n c i e Limburg

Griffie

Juridische Dienst

De provincieraad van Limburg

Gelet op het Provinciedecreet van 9 december 2005, zoals herhaaldelijk gewijzigd;

Gelet op het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, zoals herhaaldelijk gewijzigd;

Gelet op het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012;

Gelet op het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, zoals herhaaldelijk gewijzigd;

Gelet op het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, zoals dit door de Vlaamse regering principeel werd goedgekeurd op 25 november 2016;

Gelet op het ontwerp van bijzonder decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, zoals dit door de Vlaamse regering definitief werd goedgekeurd;

Overwegende dat het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges onder meer voorziet in een wijziging van de indeling van de provinciedistricten en in een afschaffing van de kieskantons en van de kantonhoofdbureaus;

dat de laatstvermelde voorstellen, luidens artikel 260 van het Provinciedecreet, onderworpen zijn aan het advies van de provincieraad;

Gelet op het schrijven d.d. 7 december 2016 van mevrouw Liesbeth Homans, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, waarbij het advies van onze raad wordt ingewonnen met betrekking tot de voorgestelde wijziging van de indeling van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons;

Gelet op de standpunten terzake van de fracties in onze raad;

Kenmerk
120.02.30/S2016N060145
Dossier
2016N014401
Bijlagen

BESLUIT

Artikel 1 De nota met de verzamelde adviezen van de fracties in de provincieraad van Limburg over de door de Vlaamse regering voorgestelde wijziging van de indeling van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons wordt goedgekeurd.

Deze nota wordt aan dit besluit gehecht en maakt er integrerend deel van uit.

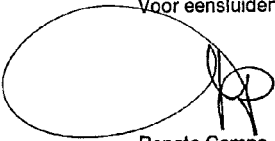
Artikel 2 Van dit besluit wordt een afschrift toegezonden aan minister Liesbeth Homans, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding.

Hasselt d.d. 18 januari 2017

De provinciegriffier,
get. Renata Camps

De voorzitter,
get. Gilbert Van Baelen

Voor eensluidend afschrift

Renata Camps
provinciegriffier

Kenmerk
120.02.30/S2016N060145
Dossier
2016N014401
Bijlagen

Advies op de nieuwe provinciale kieskringen

De respectievelijke fracties in de provincieraad van Limburg hebben de adviesvraag van de Vlaamse Regering besproken en wensen elk het volgende advies mee te geven. Indien dit nog nuttig zou blijken, kunnen de Vlaamse Regering en de Vlaamse Parlementsleden hier inspiratie uithalen om tot een goede en weldoordachte besluitvorming te komen.

CD&V

De CD&V-fractie hecht veel belang aan een goede representatieve en territoriaal gespreide vertegenwoordiging in de provincie Raad. Daarom vindt zij een indeling van de provincie in vijf kieskringen het best. Zij denkt hierbij aan de vroegere "LISO-indeling": Maasland, Noord-, Midden-, West-, en Zuid-Limburg.

Bovendien moet er bijzondere aandacht gaan naar de voorgenomen fusies van gemeenten, wanneer die kieskringoverschrijdend zouden zijn, zoals het geval is voor Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek.

Vanuit de bekommernis om een evenredige spreiding over de provincie van de gekozen provincieraadsleden en een evenwichtige verdeling over stedelijke gebieden en platteland is het misschien goed dat de Vlaamse regering voorafgaandelijk het effect van de voorgestelde herindeling en mogelijke alternatieven laat bestuderen en indien nodig de nodige aanpassingen doet.

NVA

De N-VA Fractie geeft een unaniem positief advies over zowel de wijziging van de grenzen van de provinciedistricten als voor het afschaffen van de kieskantons.

Spa-Groen

Sp.a-Groen vindt dat de indeling van de provincie op basis van de arrondissementen niet meer aansluit bij de hedendaagse realiteit. Voorkeur gaat naar 1 kiesomschrijving Limburg. Indien toch geopteerd wordt voor een indeling in meerdere kiesomschrijvingen, dan pleit sp.a-Groen ervoor om deze te laten aansluiten bij de bestaande indeling in hulpverleningszones, die een relevanter bovengemeentelijk verband legt dan de verouderde indeling op basis van arrondissementen.

1 kieskring Limburg

De realisatie van 1 kieskring Limburg heeft ten aanzien van het voorliggend voorstel met indeling in 3 arrondissementen een aantal voordelen:

- Sluit aan bij heersend Limburggevoel en idee 1 Limburg / Stad Limburg
- Er is geen 'conflict' tussen hulpverleningszones en kiesgebied
- De fusiegemeenten Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek behoren ook bij de provincieraadsverkiezingen tot hetzelfde kiesgebied.

- Organisatorische en financiële voordelen in vergelijking met verkiezing met 3 aparte kieskringen

- Zelfde kiesomschrijving voor provinciale, Vlaamse en federale verkiezingen in Limburg.

Een indeling in drie kieskringen heeft als nadeel:

- te ruim om een meerwaarde te bieden met het oog op evenwichtige regionale spreiding van de verkozenen

- zetelverdeling tussen partijen staat minder in verhouding tot de effectief behaalde stemmen van de partijen (in percent).

- aantal kantons die als samenhangend ervaren worden en daarom ook in de indeling in kiesdistricten waren samengevoegd, behoren nu niet meer tot hetzelfde kiesgebied. Dat is het geval voor:

De kantons maaseik en maasmechelen, die samen het Maasland vormen

De kantons Sint-Truiden en Borgloon, die samen het hart vormen van de Limburgse fruitstreek

3 kieskringen op basis van hulpverleningszones

Een indeling op basis van de bestaande hulpverleningszones brandweer, geeft volgende verdeling:

Zone zuidwest : 14 zetels

Zone Genk – Maasland: 11 zetels

Zone noord: 6 zetels.

Voordelen in vergelijking met in 3 arrondissementen:

- Indeling is gefundeerd in hedendaagse geografische realiteit binnen de Provincie.

- Deze indeling voegt de kantons Maaseik en Maasmechelen wel samen, zodat het Maasland tot dezelfde kieskring behoort en voegt ook de kantons Sint-truiden en Borgloon samen tot delen van eenzelfde kieskring,

Nadelen in vergelijking met 1 Limburgse kieskring

- De gemeenten Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek, die gaan fuseren, behoren voor de provincieraadsverkiezingen toch nog tot verschillende kiesgebieden.

- Deze indeling houdt geen rekening met kantongrenzen:

Het gaat daarbij om

Houthalen-Helchteren, dat tot het kanton Peer behoort, maar in de zone Genk-Maasland valt ipv noord, zoals de andere gemeenten van het kanton.

Ham en Leopoldsborg, die tot het kanton Beringen behoren, maar in de zone Noord vallen ipv Zuidwest.

- te ruim om een meerwaarde te bieden met het oog op evenwichtige regionale spreiding van de verkozenen

- zetelverdeling tussen partijen staat minder in verhouding tot de effectief behaalde stemmen van de partijen (in percent).

- Organisatorische en financiële voordelen in vergelijking met verkiezing met 3 aparte kieskringen

Vanuit de bekommernis om een evenredige spreiding over de provincie van de gekozen

provincieraadsleden en een evenwichtige verdeling over stedelijke gebieden en platteland is

het misschien goed dat de Vlaamse regering voorafgaandelijk het effect van de voorgestelde herindeling en mogelijke alternatieven laat bestuderen en indien nodig de nodige aanpassingen doet.

VLD

De VLD opteert voor de drie kieskringen, zoals vastgelegd in het voorstel van de Vlaamse Regering.

Vlaams belang

De bekommernis van het Vlaams Belang gaat vooral uit naar een zo groot mogelijke evenredigheid van de zetelverdeling. Het terecht gereduceerde aantal te verdelen provincieraadszetels zal de evenredige verdeling al sterk verminderen.

Het feit dat de districten van 2012 samengevoegd worden tot grotere kiesomschrijvingen in 2018 zal die evenredigheid opnieuw doen toenemen maar volgens ons niet voldoende.

In het advies van de Raad van State wordt dit onderwerp trouwens uitgebreid besproken. Het is net omdat er aan die evenredigheid wordt gesleuteld en er geen zekerheid is dat die in het geheel van de hervorming behouden wordt, dat de kwestie van de kiesomschrijvingen in het Vlaams Parlement zal moeten worden goedgekeurd met een bijzondere 2/3 meerderheid.

Met een dergelijk beperkt aantal zetels is de grootst mogelijke kiesomschrijving de beste garantie voor een zo evenredig mogelijke zetelverdeling. De kans is immers zeer reëel dat, wanneer het huidig voorstel bevestigd wordt, er in sommige kleinere kiesomschrijvingen de facto een kiesdrempel zal zijn.

Dit kan toch niet de bedoeling zijn!

Het voorliggend voorstel van de minister zou betekenen dat de verstedelijkte regio midden Limburg met Beringen, Hasselt en Genk met bijna de helft van de zetels zou gaan lopen. De Limburgse plattelandsgemeenten worden dan duidelijk in het hoekje gezet.

Omdat we bekommerd zijn over die evenredige, of zo evenredig mogelijke, zetelverdeling pleiten we voor één provinciale kiesomschrijving.

Het is dan trouwens aan de partijen zelf om – indien gewenst – het criterium van de geografische spreiding te laten meespelen in de interne lijstvorming.

Omwille van bovenstaande argumentering kan Vlaams Belang de kiesomschrijving zoals voorzien in het voorstel van de minister niet bijtreden en adviseren we voor één provinciale kieskring die dan het meest transparante systeem zal zijn voor iedereen.

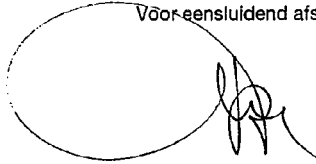
Kenmerk: 120.02.30/S2016N060145
Dossier: 2016N014401
Gezien om gehecht te worden aan het besluit van heden
Hasselt d.d. 2017-01-18

Namens de provincieraad

De provinciegriffier,
get. Renata Camps

De voorzitter,
get. Gilbert Van Baelen

Vóór-eensluidend afschrift

Renata Camps
provinciegriffier

Aan mevrouw Liesbeth Homans
Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur
P.a. VAC Dirk Bouts
De heer Geert Demarsin
Diestsepoort 6 bus 1
3000 LEUVEN

Departement Interne Organisatie
Dienst Juridische Aangelegenheden & Bestuurszaken

uw brief : 7 december 2016
uw kenmerk : ABBLOW-R&M-16
ons kenmerk : I02/nico/2016/Dossier
provinciedistricten
bijlagen : 1
betreft : **Voorontwerp van decreet wijziging
grenzen provinciedistricten en
afschaffing kieskantons –
advies Provincieraad**
inlichtingen : Hedwig De Pauw
tel. : 09/267.81.24
e-mail : hedwig.de.pauw@oost-vlaanderen.be

Gent, **27 JAN. 2017**

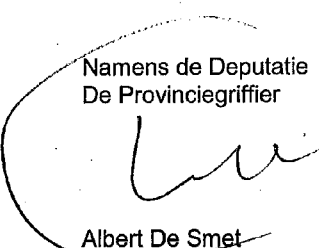
Mevrouw de Minister,

Bij brief van 7 december 2016 vroeg u dat de Provincieraad, met toepassing van artikel 260 van het Provinciedecreet, u uiterlijk op 31 januari 2017 zijn advies zou bezorgen over een recent voorontwerp van decreet, specifiek met betrekking tot de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons.

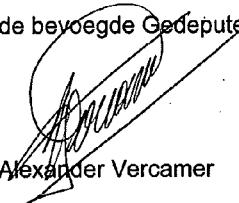
In bijlage vindt u het advies van de Provincieraad van Oost-Vlaanderen, uitgebracht in zitting van 25 januari 2017.

Hoogachtend

Namens de Deputatie
De Provinciegriffier

Albert De Smet

de bevoegde Gedeputeerde

Alexander Vercamer

Wij kunnen u sneller helpen indien u in alle briefwisseling over dit onderwerp ons kenmerk (I02/nico/2016/Dossier provinciedistricten) vermeldt.

Provinciehuys
Gouvernementstraat 1, 9000 Gent
tel. 09 267 80 00
www.oost-vlaanderen.be

Open op afspraak
9-12 uur en 14-16 uur

Briefwisseling
Aan de deputatie van de
Provincie Oost-Vlaanderen

departement Interne Organisatie
dienst Juridische Aangelegenheden & Bestuurszaken

dossiernummer:
1700110

Provincieraadsbesluit

betreft Verkiezingen Provincieraad
Wijziging provinciedistricten en afschaffing kieskantons -
ontwerp Vlaamse Regering - advies van de Provincieraad
verslaggever Alexander Vercamer

1. Feitelijke en juridische gronden

Artikelen 42, §1 en 260 van het Provinciedecreet.

Brief van 7 december 2016 van Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur Liesbeth Homans, waarin zij de Provincieraad verzoekt om haar uiterlijk op 31 januari 2017 zijn advies te bezorgen over de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons.

Onderzoek van het dossier door dienst Juridische Aangelegenheden & Bestuurszaken.

Voorstel van de Deputatie van 12 januari 2017.

2. Motivering

2.1. Aanleiding voor dit dossier

Bij brief van 7 december 2016 bracht Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur Liesbeth Homans de Gouverneur, in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Deputatie, op de hoogte van 2 teksten die recent door de Vlaamse Regering werden goedgekeurd:

- het Ontwerp van Bijzonder decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011. Dit Ontwerp van Bijzonder decreet werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering en zal eerstdaags worden ingediend in het Vlaams Parlement;
- het Voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het Decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges. Dit Voorontwerp van decreet werd reeds principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering, maar wordt nu voor advies bezorgd aan de verschillende provincies.

Aanknopingspunt voor deze adviesvraag is artikel 260 van het Provinciedecreet, dat bepaalt:

J...

“De provincieraad geeft binnen de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest zijn advies over de veranderingen die worden voorgesteld betreffende de grenzen van de provincie, van de arrondissementen, kiesdistricten, kantons en gemeenten en betreffende de aanwijzing van de hoofdplaatsen.”

In haar brief van 7 december 2016 geeft Minister Homans meer duiding bij haar vraag om advies:

- hogervermeld ontwerp van bijzonder decreet voorziet in de halvering van het aantal provincieraadsleden (31 provincieraadsleden voor provincies met minder dan 1 miljoen inwoners en 36 provincieraadsleden voor provincies 1 miljoen of meer inwoners). Als gevolg van deze halvering dient, om te vermijden dat er te weinig te begeven zetels zijn per provinciedistrict, de bestaande indeling van de provinciedistricten te worden herzien;
- hogervermeld voorontwerp van decreet voorziet dan ook in een nieuwe indeling in provinciedistricten, die in hoofdorde gebaseerd is op de vroegere bestuurlijke arrondissementen. Daarnaast voorziet dit voorontwerp in het afschaffen van de kieskantons en het kantonhoofdbureau. Het kieskanton was immers enkel nog van belang voor het bepalen van de voorzitter van het kantonhoofdbureau. Het kantonhoofdbureau wordt afgeschaft omdat het geen taken meer krijgt toebedeeld bij de organisatie van de verkiezingen. Er wordt enkel nog gesproken over gerechtelijke kantons.

In haar brief van 7 december 2016 vraagt de Minister dan ook aan de Provincieraad om haar uiterlijk op 31 januari 2017 zijn advies te bezorgen over:

- de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten;
- het afschaffen van de kieskantons en de kantonhoofdbureaus.

In uitvoering hiervan vroeg de Voorzitter van de Provincieraad bij mail van 12 december 2016 dat dienst Juridische Aangelegenheden & Bestuurszaken hiervoor een dossier voorbereidt voor de zitting van de Provincieraad van 25 januari 2017.

Dit is de concrete aanleiding voor dit dossier.

2.2. Huidige situatie

2.2.1. Kiesarrondissementen, provinciedistricten en kieskantons

Sinds 1 januari 2002 zijn de gewesten bevoegd voor het vaststellen van de regels voor de provincieraadsverkiezingen. Een aantal belangrijke beginselen vindt men terug in het Provinciedecreet, maar de meeste regels m.b.t. de provincieraadsverkiezingen zijn opgenomen in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, hierna “het Kiesdecreet”.

Momenteel vloeit uit artikel 5 van het Provinciedecreet voort dat de provincie Oost-Vlaanderen 72 provincieraadsleden telt. Deze provincieraadsleden worden verkozen volgens territoriale onderverdelingen van de provincie, in de volgende zin:

- de provincie Oost-Vlaanderen bestaat uit 3 kiesarrondissementen: Gent, Aalst-Oudenaarde en Dendermonde-Sint-Niklaas;
- elk van deze 3 kiesarrondissementen wordt verder onderverdeeld in

/...

provinciedistricten. Momenteel bestaat de provincie Oost-Vlaanderen uit 8 provinciedistricten (met tussen haakjes het aantal te begeven zetels): Gent (12 zetels), Eeklo (7 zetels), Deinze (11 zetels), Aalst (6 zetels), Geraardsbergen (8 zetels), Oudenaarde (6 zetels), Dendermonde (10 zetels) en Sint-Niklaas (12 zetels);

- elk van deze 8 provinciedistricten bestaat op zijn beurt uit één of meer kieskantons.

Aan elk van deze provinciedistricten wordt dus een aantal zetels toegekend op basis van het bevolkingsaantal. Het is ook binnen dat provinciedistrict dat die zetels worden verdeeld over de verschillende kandidatenlijsten en kandidaten, en dit op basis van de stemresultaten (stelsel-D'Hondt). Een beperkt aantal zetels wordt echter op een hoger niveau, dat van het kiesarrondissement, verdeeld onder de lijsten van de verschillende kiesdistricten die er deel van uitmaken en die onderling zijn verbonden. Dit noemt men de apparentering of aanvullende zetelverdeling bij lijstenverbinding.

In het arrest nr. 149/2007 oordeelde het Grondwettelijk Hof in 2007 dat sommige, toen nog bestaande provinciedistricten met slechts 2 of 3 te begeven zetels te klein waren om nog in voldoende mate een evenredige vertegenwoordiging te bieden, zelfs als men rekening hield met de apparentering. Hierdoor ontstond een discriminatie tussen de kiezers (wat betreft het gewicht van hun stem) en de kandidaten (wat betreft hun kansen om verkozen te worden) van grote en kleine provinciedistricten. In dergelijke kleine provinciedistricten was het aantal stemmen dat vereist was om een zetel te behalen immers veel groter dan in grotere provinciedistricten.

Het nieuwe Kiesdecreet (uit 2011) kwam hieraan tegemoet door het aantal provinciedistricten te hertekenen, met als uitgangspunt dat elk provinciedistrict minimum 6 te begeven zetels moet tellen (zie ook de cijfers hierboven). Tegelijk werd voorzien in een kiesdrempel van 5%, waaraan moet zijn voldaan om in aanmerking te komen voor de zetelverdeling.

De concrete indeling van de provinciale kiesarrondissementen, provinciedistricten en kieskantons is opgenomen in de bijlage bij het Kiesdecreet. De vaststelling van het aantal zetels per provincie en per provinciedistrict is dan weer opgenomen in de bijlagen 4 en 5 bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 maart 2012 tot vaststelling van het aantal te verkiezen provincieraadsleden per provincie van het Vlaamse Gewest, en tot verdeling van de provincieraadsleden over de provinciedistricten.

2.2.2. De verschillende kiesbureaus

In de aanloop naar de provincieraadsverkiezingen worden er verschillende kiesbureaus opgericht die de kiesverrichtingen in goede banen moeten leiden:

- per provincie is er een provinciaal hoofdbureau (artikel 41 Kiesdecreet);
- per provinciedistrict is er een provinciedistrictshoofdbureau (artikel 40 Kiesdecreet);
- per kieskanton is er een kantonhoofdbureau (artikel 39 Kiesdecreet);
- telbureaus en stembureaus (artikelen 42-50 Kiesdecreet).

./...

Uiteraard wordt er in elk stembureau gestemd. Vervolgens zijn de telbureaus belast met het opnemen van de stemmen van verscheidene stembureaus. Deze telbureaus zijn gevestigd in de hoofdplaats van het kieskanton; zij beoordelen de geldigheid van de stemmen en totaliseren de stemmen per lijst en per kandidaat.

Het kantonhoofdbureau is gevestigd in de hoofdplaats van het kieskanton. Zijn opdracht heeft vooral betrekking op de voorbereiding van de verkiezingen: onder meer de aanwijzing van de voorzitters en de bijzitters van de stem- en telbureaus, alsook verscheidene administratieve verrichtingen.

Het provinciedistrictshoofdbureau houdt toezicht op het geheel van de kiesverrichtingen in het provinciedistrict en schrijft indien nodig de spoedmaatregelen voor die de omstandigheden mochten vereisen. Dit provinciedistrictshoofdbureau heeft ook belangrijke voorbereidende taken, zoals:

- het ontvangen van de ingediende voordrachtsakten van kandidaten;
- het onderzoek van de regelmatigheid van de lijsten en van hun kandidaten;
- de loting van de volgnummers van de lijsten;
- de opmaak van de stembiljetten.

Het provinciaal hoofdbureau ten slotte heeft als taak het toepassen van de kiesdrempel van 5%, de verdeling van de zetels over de verschillende lijsten en de aanwijzing van de verkozen provincieraadsleden. Dit provinciaal hoofdbureau wordt gevormd door het provinciedistrictshoofdbureau dat gevestigd is in de hoofdplaats van de provincie.

2.3. Voorgestelde wijzigingen

2.3.1. Ontwerp van Bijzonder decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Dit Ontwerp van Bijzonder decreet geeft uitvoering aan een element van het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 dat verband houdt met de verkiezingen, namelijk de halvering van het aantal provincieraadsleden, en aan de principiële beslissing van de Vlaamse Regering om de apparentering af te schaffen, genomen op 17 juli 2015 bij de goedkeuring van de conceptnota m.b.t. de voorbereiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van oktober 2018.

Dit Ontwerp van Bijzonder decreet bevat 2 essentiële bepalingen:

- de halvering van het aantal provincieraadsleden: 31 provincieraadsleden voor provincies met minder dan 1 miljoen inwoners en 36 provincieraadsleden voor provincies 1 miljoen of meer inwoners (artikel 2 van het ontwerp – wijziging van artikel 5 van het Provinciedecreet);
- de afschaffing van het systeem van de apparentering (artikel 3 van het ontwerp – opheffing van de artikelen 101-109 van het Kiesdecreet).

./...

De 6 overige bepalingen van het ontwerp zijn allen een uitvloeisel van deze afschaffing van het systeem van de apparentering.

De halvering van het aantal provincieraadsleden heeft een negatieve weerslag op de evenredigheid van de zetelverdeling. Daarnaast leidt ook de afschaffing van het systeem van de apparentering tot een vermindering van de evenredigheid van de zetelverdeling. Gevolg gevend aan een advies van de Raad van State, werden beide principiële wijzigingen aan de spelregels van de verkiezingen ondergebracht in een afzonderlijk Ontwerp van Bijzonder decreet. Zo'n Bijzonder decreet moet immers worden aangenomen met een 2/3-meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

Zoals hierboven reeds aangegeven zal dit ontwerp van Bijzonder decreet eerstdaags worden ingediend in het Vlaams Parlement. Het advies van de Provincieraad zal dan ook niet kunnen handelen over dit ontwerp van Bijzonder decreet.

2.3.2. Voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het Decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Deze tekst daarentegen zit nog maar in de fase van het voorontwerp. Algemeen gesproken bevat dit voorontwerp een aantal wijzigingen aan de regelgeving voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen. Deze wijzigingen hebben betrekking op correcties van fouten in de bestaande regelgeving, op het verbeteren van de efficiëntie van de organisatie van de verkiezingen, maar ook op de uitvoering van een aantal elementen van het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 en van een aantal principiële beslissingen van de Vlaamse Regering.

De belangrijkste krachtlijnen van dit voorontwerp van decreet, die ook relevant zijn voor de provincies, zijn de volgende:

- de vermindering van het aantal gedeputeerden tot 4 per provincie (artikel 2 van het voorontwerp – wijziging van artikel 44, §1, 1ste lid van het Provinciedecreet);
- de procedure m.b.t. de loting van de lijstnummers voor de provincieraadsverkiezingen wordt vereenvoudigd: het provinciaal hoofdbureau trekt, na de gemeenschappelijke lijstnummers op provinciaal niveau, ook zelf de lijstnummers op het niveau van het provinciedistrict. Het provinciedistrictshoofdbureau moet dan zelf geen loting meer doen (artikel 33 van het voorontwerp);
- de wijziging van de indeling van de provinciedistricten (artikel 73 van het voorontwerp);
- de afschaffing van de kantonhoofdbureaus en de kieskantons (voornamelijk de artikelen 6 en 11 van het voorontwerp).

./...

Uit de brief van Minister Homans van 7 december 2016 en uit artikel 260 van het Provinciedecreet blijkt dat het advies van de Provincieraad zich noodgedwongen zal moeten beperken tot de laatste 2 krachtlijnen. Dit werd ons ook met zoveel woorden bevestigd door het Agentschap Binnenlands Bestuur.

2.4. Krachtlijnen waarover de Provincieraad advies dient te verlenen

2.4.1. De wijziging van de indeling van de provinciedistricten

Zoals hierboven reeds aangegeven oordeelde het Grondwettelijk Hof in 2007 dat de toenmalige indeling van de provinciedistricten niet strookte met het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging omdat de verschillende provinciedistricten sterk konden verschillen in grootte, bevolkingsaantal en samenstelling. Gevolg gevend aan dit arrest, werd in het Kiesdecreet van 2011 de indeling zodanig gewijzigd dat er in elk provinciedistrict minimum 6 te begeven zetels moeten zijn.

De halvering van het aantal provincieraadsleden, zoals voorzien in het Ontwerp van Bijzonder decreet (zie hierboven onder punt 3.1), heeft echter als gevolg dat 24 van de 35 in Vlaanderen bestaande provinciedistricten minder dan 6 te verkiezen provincieraadsleden zullen tellen (4 provinciedistricten met 5 raadsleden, 10 met 4 raadsleden en 10 met 3 raadsleden). In Limburg zou zelfs elk provinciedistrict minder dan 6 te verkiezen provincieraadsleden tellen.

Een herindeling van de provinciedistricten is bijgevolg noodzakelijk en wordt geregeld door artikel 73 van het Voorontwerp. Dit artikel stelt de nieuwe indeling van de provinciedistricten vast, zoals weergegeven in de biilage bij het Voorontwerp. Deze indeling werd reeds op 17 juli 2015 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

In biilage vindt u de nieuwe indeling van de provinciedistricten. Daaruit blijkt dat de 65 gemeenten van de provincie Oost-Vlaanderen worden ingedeeld in 3 provinciedistricten:

- provinciedistrict Gent, bestaande uit 27 gemeenten;
- provinciedistrict Aalst-Oudenaarde, bestaande uit 21 gemeenten;
- provinciedistrict Dendermonde-Sint-Niklaas, bestaande uit 17 gemeenten.

2.4.2. De afschaffing van de kantonhoofdbureaus en de kieskantons

Deze wijziging wordt ingegeven door een evaluatie van de vorige provincieraadsverkiezingen. De toepassing van het Kiesdecreet bracht immers aan het licht dat alleen de voorzitter van het kantonhoofdbureau een aantal taken te verrichten had en dat het kantonhoofdbureau zelf geen enkele taak was toebedeeld.

/...

Bijgevolg kunnen het kantonhoofdbureau en de daarmee corresponderende kieskantons worden afgeschaft. De taken die door de voorzitter van het kantonhoofdbureau moesten worden verricht (namelijk de samenstelling van de stem- en telbureaus), kunnen nog steeds door diezelfde persoon worden uitgevoerd, maar hij wordt dan vanzelfsprekend niet meer "voorzitter" van een kantonhoofdbureau genoemd.

3. Besluit

Met 37 ja stemmen, tegen 10 nee stemmen, bij 18 onthoudingen

Artikel 1

De Provincieraad betreurt dat hij slechts over 2 aspecten van een fundamentele hervorming advies kan uitbrengen. Zo kan de Provincieraad geen advies uitbrengen over de halvering van het aantal provincieraadsleden, de afschaffing van het systeem van de apparentering en de vermindering van het aantal gedeputeerden tot 4 per provincie.

In dit verband herinnert de Provincieraad eraan dat er bij de discussie over de Interne Staatshervorming in 2011 een akkoord werd bereikt over:

- een vermindering van het aantal gedeputeerden tot 5 per provincie. Dit leidde in 2012 tot een wijziging van artikel 44, §1 van het Provinciedecreet, die uitwerking zou hebben na de provincieraadsverkiezingen van 2018;
- een vermindering van het aantal provincieraadsleden voor de provincie Oost-Vlaanderen van 84 tot 72.

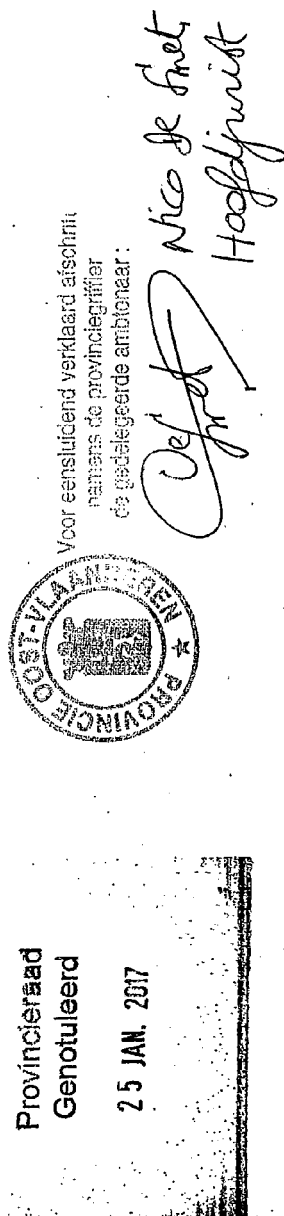
Een verdere drastische vermindering, bestaande uit een halvering van het aantal provincieraadsleden, leidt er echter toe dat een democratische regionale spreiding in het gedrang komt.

In elk geval kan worden opgemerkt dat het toewijzen van 30 zetels aan de provincie Limburg en 36 zetels aan de overige provincies afbreuk doet aan het Vlaamse Regeerakkoord (p. 7 van 167), waar het volgende wordt gesteld: *"We halveren, rekening houdend met het inwonersaantal van elke provincie, het totale aantal provincieraadsleden."*

Derhalve zou een logische verdeling van de 175 provincieraadszetels eruit zien als volgt (bevolking van het Vlaams Gewest op 1 januari 2016 = 6.471.996 inwoners, gedeeld door het aantal provincieraadszetels (= 175) geeft 36.982 inwoners/zetel):

- Oost-Vlaanderen: 40 zetels;
- West-Vlaanderen: 32 zetels;
- Vlaams-Brabant: 31 zetels;
- Limburg: 23 zetels;
- Antwerpen: 49 zetels.

Deze verdeling geeft een gelijk gewicht aan elke stem voor de provincieraden in Vlaanderen. Door het huidige ontwerp van de Vlaamse Regering zijn er daarentegen in de provincie Antwerpen gemiddeld 50.603 stemmen nodig voor 1 zetel, in de provincie Limburg 27.832 stemmen en in de provincie Oost-Vlaanderen 41.260.

/...

Artikel 2

De Provincieraad kan weliswaar een advies uitbrengen over de wijziging van de indeling van de provinciedistricten, maar heeft op dit moment geen zicht op de verdeling van de 36 zetels over de 3 resterende provinciedistricten. Dit zal immers worden geregeld via een wijziging van de bijlagen 4 en 5 bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 maart 2012 tot vaststelling van het aantal te verkiezen provincieraadsleden per provincie van het Vlaamse Gewest, en tot verdeling van de provincieraadsleden over de provinciedistricten.

Op basis van de huidige bevolkingscijfers zou dit neerkomen op de volgende verdeling van het aantal te begeven zetels:

- provinciedistrict Gent: 15 zetels;
- provinciedistrict Aalst-Oudenaarde: 10 zetels;
- provinciedistrict Dendermonde-Sint-Niklaas: 11 zetels.

Het bezwaar, geformuleerd onder artikel 1, geldt ook voor deze wijziging.

Artikel 3

De wijziging van de indeling van de provinciedistricten, die een onvermijdelijk gevolg is van de beslissing van de Vlaamse Regering om het aantal provincieraadsleden te halveren, komt over als logisch. Dit leidt er immers toe dat de evenredigheid van de zetelverdeling in verhouding tot de verdeling van de stemmen toeneemt. Deze logische wijziging laat de hierboven onder de artikelen 1 en 2 geformuleerde bezwaren echter onverkort.

Artikel 4

De Provincieraad beoordeelt de afschaffing van de kantonhoofdbureaus en de kleskantons eveneens als logisch. Hierdoor wordt een aantal overbodige "tussenschakels" vóór, tijdens en na de provincieraadsverkiezingen verwijderd, wat tot een vereenvoudiging van het globale proces kan leiden.

Gent, 25 januari 2017

namens de Provincieraad:

de provinciegriffier,
Albert De Smet

de voorzitter,
Greet De Troyer

AANGETEKEND

Aan minister Liesbeth Homans
t.a.v. Afdeling Lokale Organisatie en Werking
VAC Dirk Bouts
Diestsepoort 6 bus 1
3000 Leuven

Brugge, 30 januari 2017   Betreft:
Advies provincieraad wijziging kiesdistricten

Onze ref.:
Griffie/2017/17

Uw ref: ABBLOW-R&M-16

Contactpersoon:
Johan Deruyck
Tel. 050 40 73 27
e-mail:
johan.deruyck@west-
vlaanderen.be

Bijlagen: 1

Mevrouw de minister,

De provincieraad heeft in vergadering van 26 januari 2017 in toepassing van artikel 260 van het provinciedecreet advies uitgebracht over de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons.

U vindt het besluit, met bijhorend advies, als bijlage.

Met de meeste hoogachting,

Namens de deputatie,

De provinciegriffier,

Geert ANTHIERENS

De gedeputeerde voor bestuurlijke
organisatie,

Guido DECORTE

UITTREKSEL UIT DE NOTULEN VAN DE PROVINCIERAAD VAN 26/01/2017

Agendapunt 5

56943-AP**Verlenen van advies over de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons in een voorontwerp van decreet****BESLUIT VAN DE PROVINCIERAAD VAN WEST-VLAANDEREN BETREFFENDE HET VERLENEN VAN ADVIES OVER DE VOORGESTELDE WIJZIGINGEN VAN DE GRENZEN VAN DE PROVINCIEDISTRICTEN EN HET AFSCHAFFEN VAN DE KIESKANTONS IN EEN VOORONTWERP VAN DECREET**

DE PROVINCIERAAD VAN DE PROVINCIE WEST-VLAANDEREN verwijst naar volgende rechtsbronnen en houdt rekening met volgende wettelijke bepalingen en feitelijke overwegingen:

- het provinciedecreet, inzonderheid artikel 260 (adviesverlening over wijziging van grenzen van de kiesdistricten)
- het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet, het lokaal en provinciaal Kiesdecreet, het Digitaal Kiesdecreet en het decreet betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuurscolleges,
- de brief van 9 december 2016 van minister Liesbeth Homans, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding met verzoek een advies uit te brengen over de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons
- het voorstel van de deputatie

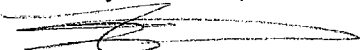
BESLUIT:**Artikel 1:**

§1. De provincieraad verleent een ongunstig advies over de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten, zoals bepaald in bijlage bij dit besluit.

§2. De provincieraad verleent een gunstig advies over het afschaffen van de kieskantons.

Art. 2: Een afschrift van deze beslissing wordt bezorgd aan de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding.

Brugge, 26/01/2017

De provinciegriffier
(get.) Geert ANTHIERENSDe voorzitter
(get.) Eliane SPINCEMAILLEVOOR EENSLUIDEND VERKLAARD AFSCHRIFT,
De adjunct-adviseur,
Johan Deruyck

BIJLAGE BIJ HET BESLUIT VAN DE PROVINCIERAAD VAN 26 JANUARI 2017 TOT VERLENEN VAN ONGUNSTIG ADVIES OVER DE VOORGESTELDE WIJZIGINGEN VAN DE GRENZEN VAN DE PROVINCIALE DISTRICTEN EN GUNSTIG ADVIES OVER HET AFSCHAFFEN VAN DE KIESKANTONS IN EEN VOORONTWERP VAN DECREET

De provincieraad neemt kennis van de adviesvraag van de Vlaamse regering in uitvoering van artikel 260 van het Provinciedecreet met betrekking tot de gebiedsomschrijving van de kiesdistricten voor de provincieraadsverkiezingen.

Na de interne staatshervorming en in uitvoering van het project "afslanking van de provincies" van de Vlaamse overheid zal de Provincie West – Vlaanderen zich vanaf 2018 focussen op de grondgebonden bevoegdheden.

Het beheer van de waterlopen, de uitvoering van waterbeheersingswerken, de aanleg van fietspaden, het onderhoud en de ontwikkeling van provinciale domeinen, de uitrol van een economisch of toeristisch beleid en nog veel andere taken zijn niet gebonden aan inwonersaantallen maar gebeuren verspreid over het volledige grondgebied van de provincie. Het gebeurt zowel in steden als op het platteland.

Dit "grondgebonden" karakter en de verspreiding over de ganse provincie verelen dan ook een democratisch bestuur dat zich dicht bij de mensen situeert. Veel provinciale beleidsdomeinen ontwikkelen zich ook vanuit een regionale invalshoek en zijn streekgebonden, de gebiedswerking blijft ook na 2018 één van de provinciale kerntaken.

De provincieraad brengt dan ook ongunstig advies uit over het voorliggende voorstel van de Vlaamse regering tot indeling van de kiesdistricten.

De voorliggende indeling in drie kiesdistricten beantwoordt niet aan de hierboven geschetste visie met betrekking tot de geografische spreiding van de grondgebonden bevoegdheden en de democratische controle hierop. De voorgestelde kiesdistricten zijn te groot en kunstmatig. Het district Kortrijk – Roeselare – Tielt is zeer groot, terwijl Oostende sociaal – economisch eerder op Brugge georiënteerd is dan wel volledig op zichzelf kan staan.

Een provinciebestuur dicht bij de bevolking vereist dan ook een ruimere indeling, zodat de band tussen de bevolking en haar vertegenwoordigers op provinciaal niveau nauwer dient te zijn. Niet enkel de steden maar ook het platteland dient zich te herkennen in de democratische samenstelling van de raad. Wij pleiten voor deze kieskringen om de band met alle gemeenten en de representativiteit van de inwoners en het grondgebied te waarborgen.

Wij verzoeken de Vlaamse regering haar visie bij te stellen en stellen de Vlaamse regering een indeling in vijf kiesdistricten voor, samengesteld uit één of meerdere kiesdistricten, zoals die van toepassing waren bij de provincieraadsverkiezingen van 2012:

- Het vroegere kiesarrondissement Brugge;
- Het vroegere kiesarrondissement Roeselare – Tielt, thans regio Midden – West – Vlaanderen (Midwest) genoemd;
- Het vroegere kiesdistrict Kortrijk, thans regio Zuid – West – Vlaanderen genoemd;
- Het vroegere kiesdistrict Oostende;
- De vroegere kiesdistricten Veurne, Diksmuide en Ieper, thans de regio Westhoek genoemd.

Deze regio's vormen ook de basis voor heel wat bestuurlijke samenwerking. Het is dan ook wenselijk de kiesdistricten op deze bestuurlijke realiteit af te stemmen.

Brugge, 26 januari 2017 .

De provinciegriffier
(get.) Geert ANTHIERENS

De voorzitter
(get.) Eliane SPINCEMAILLE

VOOR EENSLUIDEND VERKLAARD AFSCHRIFT,

De adjunct-adviseur,

Johan Deruyck

GRIFFIE

Departement Mens, Communicatie en
Organisatie

AANGETEKEND

Agentschap voor Binnenlands Bestuur
– Afdeling Lokale Organisatie en
Werking – VAC Dirk Bouts
Diestsepoort 6 bus 1
3000 Leuven

datum 31 januari 2017
kenmerk M>griffie>provincieraad>zittingen>2017
contactpersoon Veerle Vervloesem | T 03 240 54 28
veerle.vervloesem@provincieantwerpen.be
uw kenmerk ABBLOW-R&M-16-125
onderwerp Advies over ontwerpwijzigingen provinciedecreet, kiesdecreet en
digitaal kiesdecreet

Mevrouw
Mijnheer

Met brief van 7 december 2016 vroeg u advies over de wijziging van de grenzen van de provinciedistricten in het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het provinciedecreet, het kiesdecreet en het digitaal kiesdecreet.

Hierbij vindt u het gevraagde advies van de provincieraad van Antwerpen. Bijgevoegd vindt u eveneens het standpunt van de minderheidsfracties in de provincieraad van Antwerpen, zoals opgenomen in het verslag van de provincieraad.

Met hoogachting

Namens de deputatie

De provinciegriffier

De gedeputeerde

Danny Toelen

Luk Lemmens

Koningin Elisabethlei 22 | 2018 Antwerpen
T 03 240 50 11 | F 03 240 54 75

PROVINCIERAAD VAN ANTWERPEN

Vergadering van 26 januari 2017

Verslag van de deputatie

Bevoegd deputatielid: Luk Lemmens

Telefoon: 03 240 52 65

Agenda nr. 0/1

Antwoord op een adviesvraag over de wijziging van de grenzen van de provinciedistricten en de afschaffing van de kieskantons (provincieraadsverkiezingen). Goedkeuring.

Besluit goedgekeurd in de raad van 26 januari 2017

In het schrijven van 7 december 2016 vraagt minister L. Homans aan onze provincieraad een advies betreffende het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2015, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtcolleges – wijziging van de grenzen van de provinciedistricten.

Op 25 november 2016 heeft de Vlaamse Regering haar tweede principiële goedkeuring gehecht aan het bovenvermelde voorontwerp van decreet. Op dezelfde datum heeft de Vlaamse Regering ook haar definitieve goedkeuring gehecht aan een ontwerp van bijzonder decreet houdende aanpassing van het provinciedecreet. Beide documenten en bijbehorende memorie van toelichting kunt u in bijlage terugvinden.

Het ontwerp van bijzonder decreet voorziet in de daling van het aantal provincieraadsleden van 72 naar 36 in de provincie Antwerpen (36 provincieraadsleden voor provincies met 1 miljoen of meer inwoners).

Het voorontwerp van decreet voorziet ook een nieuwe indeling in provinciedistricten die in onze provincie gebaseerd is op de vroegere bestuurlijke arrondissementen.

Daarnaast voorziet het voorontwerp van decreet ook in het afschaffen van de kieskantons en het kantonhoofdbureau. Het kantonhoofdbureau wordt afgeschaft omdat het geen taken meer kreeg toebedeeld bij de organisatie van de verkiezingen. Er wordt derhalve enkel nog gesproken over de gerechtelijke kantons.

Ook het systeem van de lijstverbindingen (apparentering) wordt afgeschaft.

In toepassing van artikel 260 van het Provinciedecreet vraagt minister L. Homans aan de provincieraad zijn advies te bezorgen over de voorgestelde wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten en het afschaffen van de kieskantons.

Artikel 260 van het provinciedecreet bepaalt:

- De provincieraad geeft binnen de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest zijn advies over de veranderingen die worden voorgesteld betreffende de

grenzen van de provincie, van de arrondissementen, kiesdistricten, kantons en gemeenten en betreffende de aanwijzing van de hoofdplaatsen.

- Het eerste lid is niet van toepassing op de samenvoeging van gemeenten die tot dezelfde provincie behoren.'

Vaststellingen

Noch voor wat betreft de vermindering van het aantal provinciecommandatarissen, noch voor wat betreft het vastleggen van de nieuwe kiesomschrijving werd er een voorafgaandelijke studie uitgewerkt om na te gaan wat de consequenties zouden zijn van beide maatregelen in relatie met elkaar.

In het Vlaams regeerakkoord 2015-2019 wordt op p. 7/167 het volgende gesteld 'We halveren, rekening houdend met het inwonersaantal van elke provincie, het totale aantal provincieraadsleden en beperken het aantal gedeputeerden tot vier.' (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/het-regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2014-2019>)

In de Conceptnota 'Voorbereiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2018' wordt geen argumentatie aangehaald met betrekking tot de halvering van het aantal provinciecommandatarissen. De conceptnota verwijst enkel naar het Vlaams regeerakkoord. (http://www.vlaamseprovincies.be/public/uploads/files/documents/afslanking_provincies/VR%202015%201707%20DOC.0731-1BIS.pdf)

Het spreekt vanzelf dat indicaties als 'te veel' en 'te klein' in het kader van de voorliggende voorstellen als onvoldoende argumentatie dient beschouwd te worden.

Het is dan ook jammer dat er geen wetenschappelijke studie werd uitgewerkt om de eventuele gevolgen van de halvering van het aantal provincieraadsleden in combinatie met het vergroten van de kiesomschrijvingen in beeld te brengen. Er werd ook geen beroep gedaan op het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing 2016-2020 om de gevolgen van de beleidsmaatregel in beeld te brengen niettegenstaande dat dit forum daarover interessante uitspraken zou kunnen over doen.

De Vlaamse regering heeft recent een interessant initiatief genomen om een Groenboek Bestuur uit te werken waarbij ze 6 principes en 30 voorstellen voor een vernieuwde overheid in beeld brengt. Eén van deze principes is het streven naar een geïntegreerde overheid (principe 5) waarin het overleg tussen de verschillende bestuursniveaus centraal staat.

Wij stellen samen met de Vereniging van Vlaamse Provincies vast dat er in voorliggend dossier geen enkele vorm van voorafgaandelijk overleg heeft plaatsgevonden.

Advies

Op basis van voorliggend voorstel van de Vlaamse regering om het aantal provincieraadsleden te verminderen in combinatie met een vergroting van de kiesomschrijvingen stelt de provincie Antwerpen vast dat er onvoldoende onderzocht is wat het effect is van de invloed van de invoering van beide maatregelen op de samenstelling van de provincieraad. Als probleemstelling kan worden aangehaald dat de invoering van beide maatregelen tot gevolg zal hebben dat de landelijke gebieden van een provincie ondervertegenwoordigd zullen zijn t.o.v. de stedelijke gebieden, wat uiteraard de representativiteit binnen een streekbestuur niet ten goede komt.

Daarnaast wil de provincie Antwerpen de nadruk leggen op het belang van het goed functioneren van het provinciaal bestuur. Als centraal gegeven stelt zich hierbij het streven naar een werkbare bestuursmeerderheid.

Het is dan ook gepast om in het kader van het streven naar een goed bestuur aan de Vlaamse regering te vragen om voorafgaandelijk het effect van hun voorgestelde beleidsmaatregelen te bestuderen en indien nodig de nodige bijsturingen uit te werken.

Dit verslag werd goedgekeurd door de deputatie in de zitting van 12 januari 2017.

De provincieraad van Antwerpen,

Gelet op de adviesvraag in de brief van minister L. Homans van 7 december 2016;

Gelet op het provinciedecreet in het bijzonder op de artikelen 2, 42 en 260 van het provinciedecreet;

Op voorstel van de deputatie,

BESLUIT:

Enig artikel:

De provincieraad van Antwerpen vraag de Vlaamse regering, in het kader van het streven naar een goed bestuur, om voorafgaandelijk het effect van de beleidsmaatregelen opgenomen in het voorontwerp van decreet houdende wijzigingen van het Provinciedecreet van 9 december 2015, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtcolleges – wijzigingen van de grenzen van de provinciedistricten te bestuderen en indien nodig de nodige bijsturingen uit te werken.

**Uittreksel uit het verslag van de provincieraad van Antwerpen van 26 januari
2016**

Nr. 0/1 van de agenda

Antwoord op een adviesvraag over de wijziging van de grenzen van de provinciedistricten en de afschaffing van de kieskantons (provincieraadsverkiezingen). Goedkeuring.
Verslag van de deputatie

De heer LEMMENS zegt dat dit tot de taak van alle provincies behoort. Er werd een antwoord opgesteld binnen het bureau van de VVP.

De VOORZITTER zegt dat het voorstel ter stemming zal worden voorgelegd. De opmerkingen van de verschillende partijen zullen worden overgemaakt aan de bevoegde instanties.

Mevrouw VAN CLEEMPUT zegt dat gelet op de afspraak binnen het Vast Bureau dat de opmerkingen zullen worden bezorgd aan de minister, het amendement van haar fractie vervalt. Zij wil wel de opmerkingen van haar fractie kaderen. Zij zegt dat hetgeen voorligt een goed advies is. De vragen die hierin aan de minister worden gesteld zijn zeer zinvol. Alleen de bewoordingen waarbij gestreefd wordt naar een werkbare bestuursmeerderheid en het niet-formuleren van het belang van evenredige vertegenwoordiging, waardoor zij de indruk heeft dat er gestuurd wordt naar kleine kieskringen. Daar waar haar fractie wil streven naar een provinciale kieskringen of alleszins voorstander is van grotere kieskringen. Met die motivatie zal ze de opmerkingen bezorgen aan de griffier.

De heer HUIJBRECHTS zegt dat in de zeven jaar dat de provincies, sinds het fameuze 'Groenboek' in het oog van een hervormingsstorm zijn beland, hebben de opeenvolgende Vlaamse regeringen nooit de moeite gedaan om rechtstreeks in dialoog te gaan met de provincieraden. Ze deden dit wel met mondjesmaat met de VVP maar het is de provincieraad en niet de VVP die de emanatie is van de politieke wil van de kiezer in deze gouw. Alleen wanneer het decretaal bepaald is, zoals nu, wordt er pro forma een advies gevraagd, omdat het niet anders kan, maar zeker niet omdat men dit wil. Spreker zegt dat zijn fractie het voorliggende advies ondersteunt omdat zij al jaren hetzelfde poneren. Voor één keer zitten we, aldus spreker, op dezelfde lijn. Het proces van interne staatshervorming dat sinds 2010 in gang werd gezet, is enorm complex en mist ondanks deze complexiteit elke basis van voorafgaan onderzoek of onderbouwing en bijgevolg ook draagvlak. Een gegeven waar hij in het verleden al bij herhaling op is teruggekomen. Zo ondermeer een maand geleden tijdens de budgetbesprekingen. Wat het ontwerp van de Vlaamse regering zelf betreft zal het wellicht niet verwonderen dat zijn fractie hoegenaamd geen probleem heeft met de halvering van het aantal raadsleden. Wat hen betreft mogen de provincieraden, net als de provincies nog liever vandaag dan morgen opgedoekt worden. Met het voorstel tot bepaling van de kiesomschrijvingen heeft het Vlaams Belang het echter iets moeilijker. Omdat zij vooral bekommerd zijn over de evenredige (of zo evenredig mogelijke) zetelverdeling, pleiten ze voor één provinciale kiesomschrijving. Het feit dat de kiesdistricten zoals die in 2012 bestonden samengevoegd worden tot grotere kiesomschrijvingen (de oude kiesarrondissementen) in 2018 zal die evenredigheid inderdaad opnieuw doen toenemen maar dat is volgens zijn fractie niet voldoende. Ook in het advies van de Raad van State wordt deze kwestie trouwens uitgebreid besproken. Het is net omdat er aan de hervorming behouden wordt, dat de kwestie van de kiesomschrijvingen zal moeten goedgekeurd worden met een bijzondere 2/3 meerderheid.

**Uittreksel uit het verslag van de provincieraad van Antwerpen van 26 januari
2016**

Spreker zegt ook dat met dit voorstel de facto een kiesdrempel zal zijn die soms op 8% of hoger zal komen te liggen. Hierdoor zullen enkel nog de 4 grootste partijen met zekerheid zetels behalen waarbij de stemmen uitgebracht voor de andere partijen (bij gebrek aan apparentering) gewoon van geen tel zullen zijn. Dit kan toch niet de bedoeling zijn.

Om elke stem te laten meetellen dient volgens hen ofwel gewerkt te worden met het ingewikkelde systeem van apparentering (met rechtstreekse zetels in de kiesomschrijvingen en de onrechtstreekse zetels voor de gegroepeerde reststemmen op provinciaal niveau), ofwel met één provinciale kiesomschrijving die hen inziens het meest transparante systeem zal zijn voor iedereen. Nadeel van één provinciale kiesomschrijving is dat dit wellicht ten nadele zal zijn van de territoriale verdeling zoals we die nu (en ook in het voorstel Homans) kennen, maar dit weegt wellicht niet op tegen een evenredige zetelverdeling tussen de partijen.

De VOORZITER vraagt dat ook die tekst verstuurd wordt naar de griffier zodat die ook kan meegestuurd worden.

De heer MERCKX zegt dat zijn fractie dit voorstel zal goedkeuren. Het gaat volgens hen wel niet ver genoeg. Zij vinden het positief dat zowel de VVP als de provincie kritiek hebben. Hij verwijst dat dit aansluit bij de kritiek die zij van in het begin hebben geformuleerd inzake de afslanking en de interne staatshervorming. Die is zonder voorafgaandelijk overleg en zonder visie gebeurt. We evolueren, aldus spreker, naar minder democratie vandaar hun steun aan het amendement van Groen. Ook zijn ze niet akkoord met de vermindering van het aantal raadsleden. Deze vermindering is volgens hem budgettair onbeduidend (230 000 EUR of 0,1 % van het budget). De afschaffing van de apparentering is ook geen goede zaak.

De VOORZITTER vraagt om deze opmerkingen ook door te sturen naar de griffier.

Goedgekeurd met 60 stemmen ja, bij 1 onthouding.

Stemming nr. 1.

De heer DILLEN zegt dat hij ja wilde stemmen.

PROVINCIEGRIFFIER | MARC COLLIER

Marc COLLIER
016 26 71 04
secretariaat.provinciegrieffier@vlaamsbrabant.be

Uw kenmerk: ABBLOW-R&M-16
Ons kenmerk: 2016/MC/BHVC/009
Dossierkenmerk:

7 februari 2017

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT - PROVINCIEPLEIN 1 - 3010 LEUVEN
AANGETOEGEND AET ONTVANGSTJEVESTIGING
AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR
Afdeling Lokale Organisatie en Werking
VAC Dirk Bouts
Minister L. Homans - p/a Geert Demarsin
Diestsepoort 6 bus 1
3000 Leuven

**VLAAMS-
BRABANT**

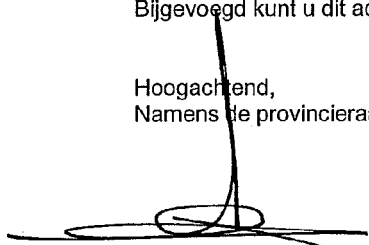
Mevrouw de minister,

Betreft: vraag om advies aan de provincieraad over het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscollages – wijziging van de grenzen van de provinciedistricten.

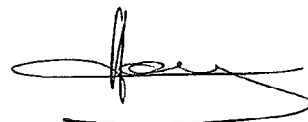
De provincieraad van Vlaams-Brabant bracht in vergadering van 7 februari 2017 advies uit met betrekking tot de wijzigingen aan de grenzen van de kiesdistricten.

Bijgevoegd kunt u dit advies vinden.

Hoogachtend,
Namens de provincieraad

Marc COLLIER
Provinciegrieffier

Chris TAES
voorzitter provincieraad

www.vlaamsbrabant.be

In het kader van de vervulling van onze taak van openbaar belang nemen wij uw relevante persoonlijke gegevens op in onze bestanden. U kunt deze inzien en verbeteren conform de Wet Verwerking Persoonsgegevens van 8 december 1992. | Ondernemingsnummer: 0253.973.219

DE PROVINCIERAAD VAN VLAAMS-BRABANT,

Gelet op het artikel 42 van het Provinciedecreet;

Gelet op het artikel 260 van het Provinciedecreet;

Gelet op de brief van 7 december 2016 van mevrouw Liesbeth Homans, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding;

Gelet op de tweede principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering van 25 november 2016 aan het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het provinciedecreet van 9 december 2005, het lokaal en provinciaal kiesdecreet van 8 juli 2011, het digitaal kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuurscolleges;

Overwegende dat de voorgestelde wijzigingen inhouden dat er nog twee provinciale kiesdistricten zullen zijn: Halle-Vilvoorde en Leuven. De grenzen hiervan vallen samen met de huidige grenzen van de arrondissementen;

Overwegende dat de vermindering van het aantal kiesomschrijvingen vanzelfsprekend leidt tot kiesomschrijvingen met een groter aantal kiezers;

Overwegende dat het aantal te verkiezen provincieraadsleden wordt gehalveerd van 72 naar 36 in Vlaams-Brabant;

Overwegende dat er geen voorafgaand onderzoek werd uitgevoerd naar het effect van de invloed van de invoering van beide maatregelen - een halvering van het aantal provincieraadsleden en de vermindering van het aantal kiesomschrijvingen - op de samenstelling van de provincieraad, meer bepaald een ondervertegenwoordiging van de landelijke gebieden tegenover de stedelijke gebieden.

Overwegende dat er nog andere mogelijke scenario's mogelijk zijn, waarbij er een voldoende aantal te begeven zetels is per kiesdistrict.

Op voorstel van de deputatie,

BESLUIT:**Enig artikel**

De provincieraad van Vlaams-Brabant pleit om bovenvermelde redenen sterk om

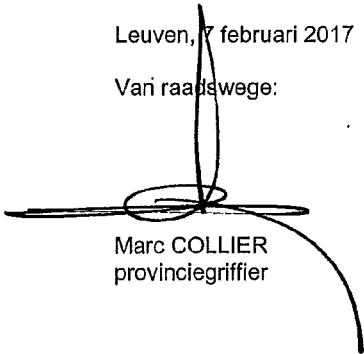
- het aantal raadsleden vast te leggen op 48;

- het aantal kiesdistricten vast te leggen op 4 met name het kiesdistrict Halle, het kiesdistrict Vilvoorde, het kiesdistrict Leuven en het kiesdistrict Diest/Tienen (samenvoeging van de vroegere districten Diest en Tienen);

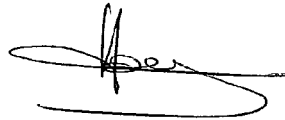
en verzoekt bijgevolg daarom ook de Vlaamse Regering om de desbetreffende decreten ook in die zin aan te passen alvorens deze ontwerpen definitief goed te keuren.

Leuven, 7 februari 2017

Vari raadswege:

Marc COLLIER
provinciegriffier

Chris TAES
voorzitter

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005

Art. 2. In artikel 44, §1, eerste lid, van het Provinciedecreet van 9 december 2005, gewijzigd bij decreet van 29 juni 2012, wordt het woord "vijf" vervangen door het woord "vier".

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Art. 3. In artikel 16 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"Uiterlijk op 31 augustus van het jaar waarin de gewone vernieuwing van de gemeenteraden plaatsheeft, maakt het college van burgemeester en schepenen een lijst van de gemeenteraadskiezers op die de toestand op 1 augustus van dat jaar weergeeft.";

2° aan paragraaf 4 wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"De exemplaren van de kiezerslijst die conform artikel 20 aan de indieners van een lijst of aan de kandidaten worden afgegeven, mogen het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de kiezers niet vermelden.".

Art. 4. In artikel 20 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt vervangen door wat volgt:

"§1. Zodra de kiezerslijst opgemaakt is, stelt het college van burgemeester en schepenen de kiezerslijst gratis op digitale wijze ter beschikking aan de personen die de burgemeester daar schriftelijk om verzoeken en die zich er schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor te dragen voor de verkiezingen in de gemeente of voor de verkiezingen in het provinciedistrict waarin de gemeente ligt. Als de kiezerslijst op een digitale gegevensdrager gegeven wordt, geeft het college van burgemeester en schepenen daarvan één gratis exemplaar aan de voormelde personen.";

2° in paragraaf 2 wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Iedere persoon die als kandidaat voorkomt op een voordracht die wordt ingediend met het oog op de verkiezing, kan na schriftelijk verzoek aan de burgemeester en tegen betaling van de kostprijs op digitale wijze de kiezerslijst ter beschikking krijgen.”;

3° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

“§3. Het college van burgemeester en schepenen mag geen kiezerslijsten ter beschikking stellen aan andere personen dan de personen die conform paragraaf 1 of paragraaf 2, eerste lid, om de lijst verzocht hebben. De personen die een kiezerslijst ter beschikking hebben, mogen die lijst alleen voor verkiezingsdoeleinden gebruiken en alleen in de periode die valt tussen de datum van de terbeschikkingstelling van de lijst en de datum van de verkiezing.

Wie geen kandidatenlijst voordraagt en zich ook niet kandidaat stelt, kan geen gebruik maken van de kiezerslijst, ook niet voor verkiezingsdoeleinden.”.

Art. 5. In artikel 23 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

“§1. Het college van burgemeester en schepenen deelt de kiezers in stemafdelingen in.”.

Art. 6. Artikel 24 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 24. Uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending twee door de burgemeester en secretaris voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stemafdeling, aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, bij zijn afwezigheid, de magistraat die hij aanwijst, als de hoofdplaats van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, ook de hoofdplaats is van een gerechtelijk arrondissement.

In alle andere gevallen bezorgt het college van burgemeester en schepenen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending de uittreksels, vermeld in het eerste lid, aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton waartoe de gemeente behoort, of, bij zijn afwezigheid, de plaatsvervanger die hij aanwijst.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in het eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau die hij voor elke gemeente van het gerechtelijk kanton heeft aangewezen conform artikel 37, §2.”.

Art. 7. Artikel 25 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 25. In gemeenten waar verkiezingen voor de stadsdistrictsraden plaatsvinden, bezorgt het college van burgemeester en schepenen uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezingen tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending naast de uittreksels, vermeld in artikel 24, twee extra voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stadsdistrict en per stemafdeling, aan de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of aan zijn plaatsvervanger.

Ten minste zevenentwintig dagen voor de verkiezing bezorgt de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een kopie

van die uittreksels tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende zending, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau die hij voor elk stadsdistrict heeft aangewezen conform artikel 38, §2.”.

Art. 8. Artikel 26 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 26. Op de dag van de verkiezingen of een dag ervoor bezorgt het college van burgemeester en schepenen aan elke voorzitter van een stembureau de lijst van de kiezers van zijn stemafdeling. Die lijst bevat de wijzigingen die zijn aangebracht conform artikel 17, artikel 31, vierde lid, en artikel 33, §7.”.

Art. 9. In artikel 37 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

“Het gemeentelijk hoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert die als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt die als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau.”;

2° in paragraaf 2 worden het derde en vierde lid vervangen door wat volgt:

“In de gemeenten die geen hoofdplaats zijn van een gerechtelijk kanton of gerechtelijk arrondissement, worden de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de vrederechter uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd.

Als in een gemeente meer dan een vrederechter bevoegd is, beslist de korps-overste van de vrederechters welke vrederechter de benoemingen, vermeld in het derde lid, doet.”;

3° in paragraaf 2 worden het voorlaatste en laatste lid opgeheven;

4° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

5° in paragraaf 5 wordt de zinsnede “27 dagen” vervangen door de zinsnede “34 dagen”;

6° er worden een paragraaf 7 en een paragraaf 8 toegevoegd, die luiden als volgt:

“§7. De leden van het gemeentelijk hoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.

§8. Het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente wijst een gemeentelijk personeelslid aan dat belast wordt met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen, vermeld in artikel 3, die aan het college van burgemeester en schepenen worden toevertrouwd. Dat personeelslid fungeert ook als contactpersoon voor het gemeentelijk hoofdbureau, de Vlaamse overheid en de opgeroepen burgers. Hij heeft het recht de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bij te wonen met adviserende stem.”.

Art. 10. In artikel 38 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

“Het stadsdistrictshoofdbureau bestaat uit een voorzitter, een plaatsvervangende voorzitter, drie bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. Als de voorzitter niet vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan functioneert die als vierde bijzitter. Als de voorzitter wel vervangen wordt door de plaatsvervangende voorzitter, dan wordt die als vierde bijzitter vervangen door een plaatsvervangende bijzitter. Kandidaten mogen geen lid zijn van het hoofdbureau.”;

2° paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

“§2. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau worden uiterlijk zes maanden voor de dag van de verkiezingen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest benoemd.”;

3° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

4° in paragraaf 5 wordt de zinsnede “27 dagen” vervangen door de zinsnede “34 dagen”;

5° er wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§7. De leden van het stadsdistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 11. Artikel 39 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 39. Op verzoek van de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of van zijn plaatsvervanger, stelt het college van burgemeester en schepenen personeelsleden ter beschikking van die magistraat, of van zijn plaatsvervanger, die onder zijn toezicht werken. Het college van burgemeester en schepenen bepaalt de vergoeding die aan die personeelsleden wordt toegekend.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, heeft voor de opdrachten, vermeld in artikel 24, 25, 46, 47, 49 en 50, recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 12. In artikel 40 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2 wordt het vierde lid opgeheven;

2° aan paragraaf 4 worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd;

3° in paragraaf 5 wordt de zinsnede “27 dagen” vervangen door de zinsnede “34 dagen”;

4° er wordt een paragraaf 7 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§7. De leden van het provinciedistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding waarvan het bedrag en de voorwaarden door de Vlaamse Regering bepaald worden.”.

Art. 13. In artikel 42 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin “De stembureaus zijn gevestigd in de lokalen die de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau heeft aangewezen.” vervangen door de zinnen “Het stembureau is gevestigd in het lokaal dat het college van burgemeester en schepenen voor de stemafdeling heeft aangewezen conform artikel 23, §3, tweede lid. Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de stembureaus mee.”;

2° het vierde lid wordt vervangen door wat volgt:

“In de gemeenten met minstens drie stembureaus telt ieder telbureau de stembiljetten van drie stembureaus. Als het aantal stembureaus niet deelbaar is door drie, telt één telbureau de stembiljetten van twee stembureaus als er na de deling van het aantal stembureaus door drie, twee stembureaus overblijven, of tellen twee telbureaus elk de stembiljetten van twee stembureaus als er na de deling van het aantal stembureaus door drie, één stembureau overblijft.”;

3° in het vijfde lid wordt het woord “bureaus” telkens vervangen door het woord “telbureaus”;

4° er wordt een zesde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In elke gemeente worden evenveel telbureaus G als telbureaus P ingericht. In voorkomend geval worden ook evenveel telbureaus S ingericht.”.

Art. 14. In artikel 43 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt tussen de woorden “gaat” en het woord “vijf” het woord “uiterlijk” ingevoegd en worden tussen de woorden “van de getuigen” en de woorden “zijn vervuld” de woorden “van de stembureaus en van de telbureaus” ingevoegd;

2° in het eerste lid wordt het woord “kantonhoofdbureau” vervangen door de woorden “gemeentelijk hoofdbureau” en worden de woorden “mogen aanwezig zijn” vervangen door de woorden “worden door de voorzitter uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn”;

3° in het tweede lid worden de woorden “de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau heeft” vervangen door de woorden “het college van burgemeester en schepenen heeft”;

4° in het tweede lid wordt tussen het woord “aangewezen” en de woorden “De voorzitter” de zin “Het college van burgemeester en schepenen deelt aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau de adressen van de telbureaus mee.” ingevoegd;

5° in het tweede lid wordt de zin "De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau verzamelt de resultatentabellen en geeft een ontvangstbewijs aan de voorzitters van de telbureaus." opgeheven.

Art. 15. In artikel 44 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1 worden het tweede en het derde lid vervangen door wat volgt:

"Een eerste lijst bevat de volgende categorieën van kiezers:

1° de magistraten van de rechterlijke orde;

2° de gerechtelijke stagiairs;

3° de advocaten en de advocatenstagiairs volgens hun inschrijving op het tableau of de lijst van stagiairs;

4° de notarissen;

5° de gerechtsdeurwaarders;

6° de personeelsleden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten en openbare centra voor maatschappelijk welzijn van niveau A, B, C of gelijkwaardig;

7° het onderwijzend personeel.

De lijst, vermeld in het tweede lid, dient om achtereenvolgens de volgende personen aan te wijzen:

1° de voorzitters van de telbureaus;

2° de voorzitters van de stembureaus;

3° de bijzitters of plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.";

2° aan paragraaf 1 worden een vierde tot en met een zesde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

"De overheden die de personen, vermeld in het tweede lid, 6°, tewerkstellen, delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van die personen mee aan de gemeentebesturen waar die personen hun hoofdverblijfplaats hebben.

De gemeentelijke overheden delen de voornaam of voornamen en achternaam, het adres en het beroep van de personen die tot het onderwijzend personeel in hun gemeente behoren, mee aan de gemeentebesturen waar die personen hun hoofdverblijfplaats hebben.

Een tweede lijst bevat de kiezers van de stemafdeling naar rata van twaalf personen per stembureau. Die lijst dient om de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus aan te wijzen. Die lijst mag geen personen bevatten die al zijn opgenomen in de lijst, vermeld in het derde lid.";

3° paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

"§2. De lijsten, vermeld in paragraaf 1, worden uiterlijk op 31 augustus van het jaar van de verkiezing naar de magistratuur, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, gezonden.".

Art. 16. In artikel 45 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt tussen het woord "telbureaus" en het woord "bestaan" de zinsnede "G, P en in voorkomend geval S" ingevoegd;

2° tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Voor de telbureaus G is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in de gemeente. Voor de telbureaus P is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het provinciedistrict waartoe de gemeente behoort. Voor de telbureaus S is het aantal bijzitters afhankelijk van het aantal te verkiezen raadsleden in het stadsdistrict.”;

3° aan het bestaande tweede lid, dat het derde lid wordt, worden de woorden “bij de besluitneming van het bureau” toegevoegd.

Art. 17. Artikel 46 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 46. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

1° de voorzitters van de telbureaus;

2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de telbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een telbureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De personen, vermeld in het eerste lid, en de plaatsvervangende voorzitter, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.”.

Art. 18. Artikel 47 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 47. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 44, §1, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. Die lijst wordt voor iedereen ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de telbureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de telbureaus de samenstelling van hun eigen telbureau.”.

Art. 19. In artikel 48 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede “eventueel een plaatsvervangende voorzitter,” wordt opgeheven;

2° er worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De secretaris wordt door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de gemeenteraadskiezers. Voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen wordt de secretaris door de voorzitter van het stembureau benoemd uit de stadsdistrictsraads-kiezers. Hij is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau.

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van het stembureau.”

Art. 20. Artikel 49 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 49. Uiterlijk op 3 september van het jaar van de verkiezing wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, de volgende personen aan:

1° de voorzitters van de stembureaus;

2° de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van de stembureaus.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, wijst minstens één plaatsvervangende voorzitter aan die de voorzitter zal vervangen in een stembureau waar de voorzitter op de dag van de stemming afwezig is.

De voorzitters, vermeld in het eerste lid, 1°, en de plaatsvervangende voorzitters, vermeld in het tweede lid, worden aangewezen conform artikel 44, §1, derde lid. De bijzitters en plaatsvervangende bijzitters, vermeld in het eerste lid, 2°, worden aangewezen conform artikel 44, §1, zesde lid. Als dat nodig is, kunnen ook andere gemeenteraadskiezers worden aangewezen.”

Art. 21. Artikel 50 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 50. De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, brengt de betrokkenen op de hoogte van hun aanwijzing. Hij verzoekt hen tevens hun ambt op de gestelde dagen te komen waarnemen. In geval van verhindering moeten zij de magistraat daarvan bericht geven binnen drie dagen na de kennisgeving.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, voorziet onmiddellijk in de vervanging van degenen die hem binnen drie dagen na ontvangst van het bericht, een reden van verhindering laten weten, conform artikel 49, derde lid.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan het gemeentesecretariaat. De lijst wordt voor iedereen ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat, waar iedereen die daarom verzoekt, een gratis kopie van de lijst kan krijgen.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt de lijst die de samenstelling van de stembureaus aangeeft, aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en, in voorkomend geval, aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

De magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, bezorgt aan de voorzitters van de stembureaus de samenstelling van hun eigen stembureau.”

Art. 22. Artikel 53 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 53. Kiezers die hun oproepingsbrief niet hebben ontvangen of niet meer in bezit hebben, kunnen op het gemeentesecretariaat een duplicaat afhalen tot 12 uur ’s middags op de dag van de stemming. Van dat recht wordt melding gemaakt in het bericht, vermeld in artikel 51.”

Art. 23. In artikel 54, eerste lid, 5°, van hetzelfde decreet wordt de zinsnede “, de geboortedatum” opgeheven.

Art. 24. Artikel 55 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 55. Een bericht van oproeping wordt ten minste twintig dagen voor de stemming in de gemeente openbaar bekendgemaakt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

De publicatie vermeldt de gegevens, vermeld in artikel 54, eerste lid, 1° tot en met 4°. De publicatie herinnert er ook aan dat de kiezer die zijn oproepingsbrief niet heeft ontvangen of niet meer in bezit heeft, een duplicaat op het gemeentesecretariaat kan afhalen tot 12 uur ’s middags op de dag van de stemming.”

Art. 25. Aan artikel 56, §2, 3°, van hetzelfde decreet wordt de volgende zin toegevoegd:

“De Vlaamse Regering bepaalt het model van dat attest;”.

Art. 26. In artikel 59, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord “zijn” en de woorden “en moet” de zinsnede “, moet men ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van een gemeente die behoort tot de provincie,” ingevoegd.

Art. 27. In artikel 60 van hetzelfde decreet worden tussen het woord “vast” en de woorden “De lijstnaam” de woorden “en kan bepaalde combinaties van tekens verbieden als dat om informaticatechnische redenen vereist is” ingevoegd.

Art. 28. In artikel 61 van hetzelfde decreet wordt het vierde lid vervangen door wat volgt:

“Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam vermeldt de voornaam of voornamen, de achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.”.

Art. 29. In artikel 63 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zin “Kartels gebruiken het gemeenschappelijke volgnummer van de partij die het eerste voorkomt op de stembrief.” vervangen door de zin “Lijstnamen die beginnen met een beschermde lijstnaam, kunnen het gemeenschappelijk volgnummer van die partij gebruiken op voorwaarde dat ze een getuigschrift voorleggen als vermeld in artikel 64.”;

2° het derde lid wordt opgeheven.

Art. 30. Artikel 64 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 64. Na de loting, vermeld in artikel 63, brengt de Vlaamse Regering de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus, de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus die gevestigd zijn in de provinciehoofdplaats en de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus op de hoogte van de toegekende gemeenschappelijke volgnummers, van de aan de verschillende nummers voorbehouden lijstnamen, en van de voornaam of voornamen en achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.

Bij de voordrachten van kandidaten die met toepassing van artikel 61 een beschermde lijstnaam en een gemeenschappelijk volgnummer gebruiken, moet een getuigschrift worden gevoegd van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde.

Als er geen getuigschrift bij de voordrachten, vermeld in het tweede lid, wordt gevoegd, weigert de voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau, van het gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau het gebruik van de lijstnaam en van het gemeenschappelijke volgnummer door een niet-erkende lijst ambtshalve voor respectievelijk de provincieraadsverkiezing, de gemeenteraadsverkiezing en de stadsdistrictsraadsverkiezing."

Art. 31. Artikel 65 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 65. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 92, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een afzonderlijke loting om voor de gemeenteraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die geen gemeenschappelijk volgnummer, conform artikel 63, hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend, conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

Dit artikel is ook van toepassing op de verkiezing van de stadsdistrictsraden."

Art. 32. Artikel 66 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 66. De kandidaten van de lijsten die werden ingediend bij de provinciedistrictshoofdbureaus die buiten de provinciehoofdplaats gevestigd zijn, mogen op de voordrachtsakte aanduiden dat ze verzoeken om hetzelfde volgnummer te krijgen als een van de lijsten die in de provinciehoofdplaats werden ingediend.

De voorzitter die een verzoek, vermeld in het eerste lid, ontvangt, zendt onmiddellijk een exemplaar van de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau. De lijsttrekker van de in de hoofdplaats voorgedragen lijsten of de kandidaat die hij daartoe gemandateerd heeft, mag ter plaatse tot uiterlijk 16 uur op de vijftiengste dag voor de stemming, inzage nemen van de verzoekschriften, vermeld in het eerste lid. Die lijsttrekker of kandidaat verklaart schriftelijk dat hij al dan niet akkoord gaat met het gebruik van hetzelfde volgnummer."

Art. 33. Artikel 67 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 67. §1. Nadat de kandidatenlijsten, conform artikel 100, volledig zijn afgesloten, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau een afzonderlijke loting

om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel 66, en die geen gemeenschappelijk volgnummer conform artikel 63 hebben gekregen.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat de Vlaamse Regering bij de loting heeft toegekend, conform artikel 63.

Eerst wordt een volgnummer toegekend aan de volledige lijsten, vervolgens aan de onvolledige lijsten.

§2. Na de loting, vermeld in paragraaf 1, houdt de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau onmiddellijk voor elk provinciedistrict van de provincie een afzonderlijke loting om voor de provincieraadsverkiezing de volgnummers toe te kennen aan de lijsten die niet van een gemeenschappelijk volgnummer, conform paragraaf 1 of artikel 63, zijn voorzien.

De nummers die bij die loting worden toegekend, beginnen bij het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste nummer dat werd toegekend tijdens de loting, vermeld in paragraaf 1.

§3. De voorzitter deelt onmiddellijk het resultaat van de lotingen, vermeld in paragraaf 1 en 2, via het snelste kanaal mee aan de voorzitters van de andere provinciedistrictshoofdbureaus van de provincie.”.

Art. 34. In artikel 68 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 1 vervangen door wat volgt:

“§1. Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden maakt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau bekend:

- 1° dat hij op zaterdag, de negenentwintigste dag voor de stemming, tussen 9 en 12 uur en tussen 13 en 16 uur de voordrachtsakten van kandidaten in ontvangst neemt op de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau. Hij vermeldt daarbij ook de plaats waar het gemeentelijk hoofdbureau zetelt;
- 2° dat hij op dinsdag, de vijfde dag voor de stemming, tussen 14 en 16 uur, de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P en, in voorkomend geval, S in ontvangst neemt.

De bekendmaking, vermeld in het eerste lid, gebeurt met een aanplakking aan het gemeentehuis, in het gemeentelijke informatieblad of op de website van de gemeente.

Ten minste vierendertig dagen vóór de verkiezing van de gemeenteraden bezorgt de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau het adres van de zetel van het gemeentelijk hoofdbureau aan de Vlaamse Regering.”.

Art. 35. In artikel 70 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“De eerste kandidaat van de lijst of de kandidaat die door de eerste kandidaat van de lijst daartoe gemandateerd is, bezorgt tegen ontvangstmelding de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.”.

Art. 36. Artikel 71 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 71. De voordrachtsakte vermeldt de voornaam, eventueel de roepnaam, de achternaam, de geboortedatum, het geslacht, het rijksregisternummer, de hoofd-

verblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kandidaten, alsook de lijstnaam die boven de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan.

De kandidaat die op het stembiljet wil vermeld worden met zijn roepnaam, voegt een akte van bekendheid bij de voordrachtsakte als de roepnaam geen van zijn voornamen is of geen afgeleide is van een van zijn voornamen. De akte van bekendheid kan afgeleverd worden door een vrederechter, een notaris of de burgemeester van de woonplaats van de kandidaat.

In voorkomend geval vermeldt de voordrachtsakte ook de voornaam, de achternaam, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kiezers die de kandidaten voordragen.”.

Art. 37. In artikel 73, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt het woord “voegen” vervangen door het woord “verklaren” en worden de woorden “bij hun kandidaatsstelling een individuele geschreven en ondertekende verklaring waarin ze hun nationaliteit en het adres van hun hoofdverblijfplaats vermelden en waarin ze verklaren” vervangen door de woorden “in de voordrachtsakte”.

Art. 38. Artikel 77 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 77. Op de voordrachtsakte kunnen een getuige en een plaatsvervangende getuige aangewezen worden die de vergaderingen van het gemeentelijk hoofdbureau bijwonen.”.

Art. 39. In artikel 79 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 40. In artikel 83 van hetzelfde decreet wordt aan punt 1° een punt d) toegevoegd, dat luidt als volgt:

“d) paragraaf 1, eerste lid, 2°, wordt geschrapt;”.

Art. 41. In artikel 84 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt punt c) opgeheven;

2° punt 9° wordt vervangen door wat volgt:

“9° artikel 77, met dien verstande dat “gemeentelijk hoofdbureau” wordt gelezen als “provinciedistrictshoofdbureau”;”;

3° in punt 12° wordt het woord “provinciegouverneur” vervangen door de woorden “voorzitter van het provinciaal hoofdbureau” en wordt het woord “vierentwintigste” vervangen door het woord “zevenentwintigste”.

Art. 42. In artikel 86 van hetzelfde decreet wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

“Het gemeentelijk hoofdbureau onderzoekt:

1° of de gegevens correct en volledig ingevuld zijn op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;

2° of er niet te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte staan;

3° of de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden nageleefd;

4° of de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden nageleefd;

5° of de regels voor de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden nageleefd;
6° of de kandidaten verkiesbaar zijn en of de niet-Belgische kandidaten van de Europese Unie de verklaring, vermeld in artikel 73, hebben afgelegd.”.

Art. 43. Artikel 87 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 44. In artikel 91 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het tweede tot en met het vijfde lid worden vervangen door wat volgt:

“De personen, vermeld in het eerste lid, kunnen in voorkomend geval bij de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau een verbeteringsakte indienen tot 16 uur op de vierentwintigste dag voor de stemming. Die verbeteringsakte is alleen ontvankelijk als een kandidaat zich vrijwillig wil terugtrekken of overleden is na de voorlopige afsluiting, of als één of meer kandidaten die op de voordracht voorkomen, afgewezen zijn om een van de volgende redenen:

- 1° de gegevens zijn foutief of onvolledig op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71, eerste lid;
- 2° er staan te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte;
- 3° de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1°, werden niet nageleefd;
- 4° de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2°, werden niet nageleefd;
- 5° de regels voor de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62, werden niet nageleefd;
- 6° een kandidaat is niet verkiesbaar of een niet-Belgische kandidaat van de Europese Unie heeft de verklaring, vermeld in artikel 73, niet afgelegd.

De verbeteringsakte mag geen naam van een nieuwe kandidaat bevatten, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 6°, en in het geval dat een kandidaat zich vrijwillig terugtrekt of overleden is. Ze mag de volgorde van voordracht die in de afgewezen akte werd aangenomen, niet wijzigen, behalve in het geval, vermeld in het tweede lid, 4°.

De nieuw voorgedragen kandidaat neemt de plaats in van de geschrapte kandidaat of van diegene die zich terugtrekt of overleden is.

Vermindering van een te groot aantal kandidaat-titularissen of -opvolgers is alleen mogelijk als uit de verbeteringsakte blijkt dat een kandidaat zijn kandidatuur intrekt.”;

2° er worden een zesde en een zevende lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De verbeteringsakte wordt ondertekend door de lijsttrekker, de kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken en de eventueel nieuw toegevoegde kandidaten.

De geldige handtekeningen van de voordragende kiezers en van de kandidaten, alsook de regelmatige vermeldingen in de afgewezen voordracht, blijven van kracht als de verbeteringsakte aanvaard wordt.”.

Art. 45. In artikel 92 van hetzelfde decreet wordt tussen het tweede en het derde lid een lid ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Als in de verbeteringsakte de pariteitsregels niet gerespecteerd worden, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie af. Als er geen verbeteringsakte wordt ingediend, wijst het gemeentelijk hoofdbureau de lijst in kwestie eveneens af, ten-

zij de pariteit behouden blijft. In dat laatste geval hernummert het de kandidaten op de lijst door de opengevallen plaatsen op te vullen, maar zonder de onderlinge volgorde van de kandidaten te wijzigen. Als het gemeentelijk hoofdbureau overgaat tot het schrappen van kandidaten van een lijst en de pariteit daarbij niet wordt behouden of hersteld, wijst het de lijst in kwestie af. Als een lijst na schrapping van kandidaten niet wordt afgewezen, verliest de lijst in kwestie in voorkomend geval haar gemeenschappelijke volgnummer en komt de lijst onderaan in de nummering.”.

Art. 46. In artikel 98 van hetzelfde decreet worden de zinnen “De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt onverwijld opgehangen op een aanplakbord aan het gemeentehuis. Het aanplakbiljet vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam of voornamen, hun beroep en hun woonplaats. Het aanplakbiljet vermeldt tevens de onderrichtingen, zoals bepaald door de Vlaamse Regering.” vervangen door de zinnen “De lijst van de kandidaat-raadsleden wordt ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat. De lijst vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald, en ook hun voornaam en hun woonplaats. De onderrichtingen, vermeld in artikel 123, §3, worden bij de lijsten gevoegd en ter inzage gelegd.”.

Art. 47. In artikel 99 van hetzelfde decreet wordt punt 3° opgeheven.

Art. 48. In artikel 100 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 3° wordt opgeheven;

2° aan punt 8° worden de volgende zinsnede en zin toegevoegd:

“en met dien verstande dat een zesde lid wordt toegevoegd, dat luidt als volgt:
“De voorzitter zendt onmiddellijk een exemplaar van alle voordrachtsakten van kandidaten aan de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau.”.”.

Art. 49. In artikel 112 van hetzelfde decreet worden de woorden “en de kantonhoofdbureaus” opgeheven.

Art. 50. Artikel 114 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 114. Vijf dagen voor de verkiezing mag de indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, één getuige en één plaatsvervangende getuige per stembureau en per telbureau aanwijzen. De voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau neemt de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en voor de telbureaus G, P en, in voorkomend geval, S in ontvangst, conform artikel 68, §1, eerste lid, 2°.”.

Art. 51. Artikel 115 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 115. Om getuige voor een stembureau te kunnen zijn, moet de persoon in kwestie een gemeenteraadskiezer zijn. In de gemeente waar ook de stadsdistrictsraden worden verkozen, moet de getuige voor een stembureau een stadsdistrictsraadskiezer zijn.

De getuige voor een telbureau G moet een gemeenteraadskiezer zijn, voor een telbureau P een provincieraadskiezer en voor een telbureau S een stadsdistrictsraadskiezer.

De kandidaten kunnen als getuige of als plaatsvervangende getuige worden aangewezen.”.

Art. 52. In artikel 116 van hetzelfde decreet worden de woorden “kandidaten beslissen” vervangen door de zinsnede “indiener van een voordrachtsakte als vermeld in artikel 70, beslist” en worden de woorden “kandidaten zelf” vervangen door de woorden “indiener zelf”.

Art. 53. In artikel 117 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° tussen het woord “getuigen” en het woord “die” wordt de zinsnede “voor een telbureau P” ingevoegd;

2° het woord “gemeenteraadskiezer” wordt vervangen door het woord “provincieraadskiezer”;

3° er wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In voorkomend geval moeten de getuigen voor een telbureau G of P die in een ander stadsdistrict kiezer zijn, hun hoedanigheid van gemeenteraadskiezer kunnen aantonen, hetzij via de oproepingsbrief voor de verkiezingen in hun stadsdistrict, hetzij via een uittreksel uit de kiezerslijst.”.

Art. 54. Artikel 118 en 119 van hetzelfde decreet worden opgeheven.

Art. 55. Aan artikel 126 van hetzelfde decreet wordt een vijfde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Vóór het begin van de stemverrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de getuige en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.”.

Art. 56. In artikel 127 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

“Als de voorzitter voor of na de installatie van het stembureau verhinderd of afwezig is, wijst de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, een plaatsvervangende voorzitter aan, conform artikel 49, tweede lid.”.

Art. 57. In artikel 134, derde lid, van hetzelfde decreet worden tussen het woord “zijn” en het woord “vóór” de woorden “of die in de wachtlijst staan aan te schuiven” ingevoegd.

Art. 58. Aan artikel 137, §3, van hetzelfde decreet worden een tweede en een derde lid toegevoegd, die luiden als volgt:

“De kiezer die gebruikmaakt van een stemhokje voor personen met een lichamelijke beperking dat zich in een ander stemlokaal bevindt dan datgene dat op zijn oproepingsbrief staat, wordt toegelaten tot de stemming in dat stemlokaal.

Als een kiezer niet kan stemmen in het stemlokaal dat op zijn oproepingsbrief staat omdat het door omstandigheden gesloten of buiten werking is, wordt hij toegelaten tot de stemming in een ander stemlokaal.”.

Art. 59. Artikel 146 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 146. De voorzitter van het stembureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.”.

Art. 60. In artikel 154 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het derde lid wordt opgeheven;

2° in het vierde lid wordt het woord “titelvoerende” opgeheven;

3° in het vierde lid wordt het woord “titelvoerder” vervangen door het woord “getuige”.

Art. 61. Artikel 159 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 159. De voorzitter van het telbureau bezorgt onmiddellijk na de stemming het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die controleert of de gegevens volledig zijn.

De voorzitter van het telbureau bezorgt binnen drie dagen na de stemming aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton in een verzegelde enveloppe een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering.”.

Art. 62. In artikel 161 van hetzelfde decreet wordt het derde lid opgeheven.

Art. 63. In artikel 162 van hetzelfde decreet worden de woorden “het proces-verbaal met” telkens opgeheven.

Art. 64. Aan artikel 171 van hetzelfde decreet wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot gemeenteraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend.”.

Art. 65. Artikel 173 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 173. De gemeentesecretaris legt een afschrift van het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het gemeentebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal.

Aan de processen-verbaal van de stem- en telbureaus kan inzage verleend worden op schriftelijk verzoek, gericht aan de provinciegouverneur.”.

Art. 66. Aan artikel 186 van hetzelfde decreet wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Vlaamse Regering maakt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de kandidaten die tot provincieraadslid of opvolger gekozen zijn, publiek bekend.”.

Art. 67. Artikel 188 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 188. De provinciegriffier legt een afschrift van het proces-verbaal van het provinciaal hoofdbureau voor iedereen ter inzage.

Het provinciebestuur bezorgt aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal."

Art. 68. In artikel 218 van hetzelfde decreet wordt paragraaf 3 vervangen door wat volgt:

"§3. In de gevallen, vermeld in paragraaf 1, 2°, worden bij besluit van de Vlaamse Regering de kiezers uit de samengevoegde gemeenten of uit het overblijvende gedeelte van de gemeente bijeengeroepen binnen de termijn die het Vlaams Parlement daartoe vermeldt in zijn beslissing tot samenvoeging of opsplitsing van de gemeente.

Als de datum waarop de kiezers hun stem moeten uitbrengen, samenvalt met de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6, dan wordt deze buitengewone verkiezing georganiseerd met toepassing van de bepalingen voor de gewone verkiezingen, vermeld in artikel 6."

Art. 69. In artikel 219, eerste lid, van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 1° wordt het woord "stembureaus" vervangen door de woorden "stem- en telbureaus" en wordt de zinsnede "artikel 37, §2, vierde lid" vervangen door de zinsnede "artikel 46 en 49";

2° er wordt een punt 4° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"4° de handelingen die, conform artikel 24 en 25, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk vijfendertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 44, uiterlijk op 31 augustus moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk dierendertig dagen voor de verkiezing. De handelingen die, conform artikel 46 en 49, uiterlijk op 3 september moeten worden verricht, moeten worden verricht uiterlijk dertig dagen voor de verkiezing."

Art. 70. In artikel 244 van hetzelfde decreet wordt de zinsnede "artikel 8, 79 en 80" vervangen door de zinsnede "artikel 8 of 80".

Art. 71. In artikel 261 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, 1°, wordt het woord "kiesbureaus" vervangen door de woorden "stem- en telbureaus";

2° in paragraaf 2, 3°, worden tussen het woord "lichamelijke" en het woord "schade" de woorden "en stoffelijke" ingevoegd;

3° in paragraaf 2, 3°, wordt het woord "kiesbureaus" vervangen door de zinsnede "hoofd-, stem- en telbureaus, en de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger";

4° aan paragraaf 2 worden een punt 4° tot en met 6° toegevoegd, die luiden als volgt:

- “4° de verzekeringspremies om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de personeelsleden van de Vlaamse overheid en van de lokale en de provinciale besturen zijn overkomen bij de vervulling van taken naar aanleiding van de verkiezingen. De Vlaamse Regering bepaalt volgens welke regels die risico's worden gedekt;
- 5° de vergoeding en de reisvergoeding waarop de leden van de gemeentelijke en provinciale hoofdbureaus en van de stads- en provinciedistricts-hoofdbureaus aanspraak kunnen maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald;
- 6° de vergoeding waarop de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid, of zijn plaatsvervanger, aanspraak kan maken, onder de voorwaarden die door de Vlaamse Regering worden bepaald.”;

5° paragraaf 3 wordt vervangen door wat volgt:

“§3. Alle andere verkiezingsuitgaven dan de uitgaven, vermeld in paragraaf 1 en 2, komen ten laste van de gemeenten.

De Vlaamse Regering bepaalt de regels om uitgaven op het niveau van het gerechtelijk kanton, het provinciedistrict en de provincie, te verdelen over de gemeenten. De Vlaamse Regering kan de provincies en de gemeenten daarvoor instructies geven.”.

Art. 72. In artikel 280 van hetzelfde decreet worden de punten 2°, 3° en 92° ingetrokken.

Art. 73. De bijlage bij hetzelfde decreet wordt vervangen door de bijlage die bij dit decreet is gevoegd.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012

Art. 74. Aan artikel 4, §1, van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De Vlaamse Regering wijst de gemeenten aan die een audiomodule kunnen gebruiken tijdens de stemming voor de verkiezing van de organen, vermeld in artikel 3 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.”.

Art. 75. Artikel 6 van hetzelfde decreet wordt opgeheven.

Art. 76. Aan artikel 9, §2, van hetzelfde decreet wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, legt de Vlaamse Regering de auditieve versie van de voorgedragen lijsten met de namen van de kandidaten zoals ze door de kiezer zullen gehoord worden, ter goedkeuring voor aan de voorzitters van de hoofdbureaus, vermeld in paragraaf 1. Elke voorzitter bezorgt zijn eventuele opmerkingen schriftelijk aan de Vlaamse Regering.”.

Art. 77. In artikel 10 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, 3°, worden de woorden “en een printer” opgeheven;

2° in het eerste lid wordt punt 4° opgeheven;

3° in het tweede lid wordt de zin "In elk stembureau is één stemhokje uitgerust met een stemcomputer met een handscanner." vervangen door de zin "In elk stemlokaal van de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, is een stemhokje uitgerust met een audiomodule, waarvan de kiezer kan gebruikmaken tijdens het stemproces.";

4° in het vierde lid wordt het woord "honderdtachtig" vervangen door het woord "tweehonderd";

5° in het vierde lid wordt de zin "De Vlaamse Regering kan beslissen daarvan af te wijken." opgeheven.

Art. 78. Aan artikel 11 van hetzelfde decreet wordt een paragraaf 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§4. Het gemeentebestuur stelt een coördinator aan die zorgt voor:

- 1° de organisatie van de opleiding van de voorzitters van de stembureaus;
- 2° de uitvoering van de verplichte technische testen van de apparatuur;
- 3° de opstelling van de apparatuur in de stembureaus;
- 4° de logistieke verbruiksgoederen die nodig zijn op de dag van de verkiezingen;
- 5° hulp bij het gebruik van de apparatuur door de bureauleden;
- 6° de coördinatie van het melden en het oplossen van technische problemen vóór en op de verkiezingsdag."

Art. 79. In artikel 14 van hetzelfde decreet worden de zinnen "Bij wijze van test brengen de voorzitter en eventueel een of meerdere leden van het stembureau stemmen uit die enkel dienen om na te gaan of de apparatuur correct functioneert. De afgedrukte stembiljetten met de aldus uitgebrachte stemmen worden niet in de stembus gedeponereerd." opgeheven.

Art. 80. In artikel 17 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 1, eerste lid, wordt de zin "De kiezer heeft bovendien de mogelijkheid de inhoud van de barcode op het stembiljet te visualiseren volgens de procedure, vermeld in artikel 18." opgeheven;

2° in paragraaf 1, tweede lid, wordt de zin "Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de stem effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en overhandigt het aan de bijzitter, die het stembiljet in de stembus deponereert." vervangen door de zin "Nadat de voorzitter of de door hem aangewezen bijzitter heeft vastgesteld dat de kiezer de barcode effectief heeft ingescand, vouwt de kiezer het stembiljet opnieuw dicht met de bedrukte zijde naar binnen en deponereert hij het stembiljet in de stembus.";

3° in paragraaf 2, eerste lid, 2°, wordt het woord "onvrijwillig" opgeheven;

4° in paragraaf 2, eerste lid, wordt punt 3° opgeheven.

Art. 81. Artikel 18 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 18. Voor de gemeenten, vermeld in artikel 4, §1, derde lid, kan de kiezer aan de voorzitter van het stembureau vragen om gebruik te maken van de audiomodule."

Art. 82. In artikel 19, tweede lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord "hertelling" en het woord "kan" de zinsnede ", conform artikel 24, derde lid," ingevoegd.

Art. 83. In artikel 21 van hetzelfde decreet wordt het eerste lid vervangen door wat volgt:

"In afwijking van artikel 142 en 144 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet schakelt de voorzitter van het stembureau na afloop van de stemming de stemcomputers uit, maakt het proces-verbaal op en sluit de toepassing af."

Art. 84. In artikel 23, §1, van hetzelfde decreet wordt het tweede lid vervangen door wat volgt:

"De stembiljetten die conform artikel 17, §2, werden geannuleerd, worden in een aparte verzegelde enveloppe gestopt."

Art. 85. In artikel 28 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° punt 1° wordt vervangen door wat volgt:

"1° artikel 42, tweede, derde, vierde, vijfde en zesde lid;";

2° punt 3° wordt vervangen door wat volgt:

"3° artikel 44, §1, derde lid, 1° en 3°;".

Hoofdstuk 5. Wijziging van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Art. 86. In artikel 26, eerste lid, van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, gewijzigd bij het decreet van 3 juli 2015, wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

"1° als de verkiezing geheel of gedeeltelijk ongeldig verklaard is, de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op dezelfde wijze meegedeeld aan het aftredend raadslid, vermeld in artikel 69, eerste lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, of aan de persoon die de voordrachtsakte van kandidaten aan de voorzitter van het hoofdbureau overhandigt, conform artikel 70 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;".

Hoofdstuk 6. Slotbepaling

Art. 87. Artikel 2 treedt in werking bij de eerstvolgende algehele vernieuwing van de provincieraden.

Brussel, 17 maart 2017.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding,
Liesbeth HOMANS

BIJLAGE

bij het decreet van [...]
houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005,
het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011,
het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012
en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie
en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges

Bijlage bij het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011

Bijlage. Lijst van de provinciedistricten en de aanwijzing van de provinciedistrict-hoofdplaats als vermeld in artikel 7, §1, tweede lid

Provincie ANTWERPEN

Provinciaal kiesarrondissement Antwerpen

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Antwerpen	Antwerpen (1) (2) Aartselaar Boechout Boom Borsbeek Brasschaat Brecht Edegem Essen Hemiksem Hove Kalmthout Kapellen Kontich Lint Malle Mortsel Niel Ranst Rumst Schelle Schilde Schoten Stabroek Wijnegem Wommelgem Wuustwezel Zandhoven Zoersel Zwijndrecht

Provinciaal kiesarrondissement Mechelen-Turnhout

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Mechelen	Mechelen (2) Berlaar Bonheiden Bornem Duffel Heist-op-den-Berg Lier Nijlen Putte Puurs Sint-Amands Sint-Katelijne-Waver Willebroek

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Turnhout	Turnhout (2) Arendonk Baarle-Hertog Balen Beerse Dessel Geel Grobbendonk Herentals Herenthout Herselt Hoogstraten Hulshout Kasterlee Laakdal Lille Meerhout Merksplas Mol Olen Oud-Turnhout Ravels Retie Rijkevorsel Vorselaar Vosselaar Westerlo

---

 Provincie LIMBURG

Provinciaal kiesarrondissement Limburg

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Hasselt	Hasselt (1) (2) As Beringen Diepenbeek Genk Gingelom Halen Ham Herk-de-Stad Heusden-Zolder Leopoldsburg Lummen Nieuwerkerken Sint-Truiden Tessenderlo Zonhoven Zutendaal

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Maaseik	Maaseik (2) Bree Bocholt Dilsen-Stokkem Hamont-Achel Hechtel-Eksel Houthalen-Helchteren Kinrooi Lommel Meeuwen-Gruitrode Neerpelt Opglabbeek Overpelt Peer
Tongeren	Tongeren (2) Alken Bilzen Borgloon Heers Herstappe Hoeselt Kortesseem Lanaken Maasmechelen Riemst Voeren Wellen
Provincie OOST-VLAANDEREN Provinciaal kiesarrondissement Gent	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Gent	Gent (1) (2) Aalter Assenede De Pinte Deinze Destelbergen Eeklo Evergem Gavere Kaprijke Knesselare Lochristi Lovendegem Maldegem Melle Merelbeke Moerbeke Nazareth Nevele Oosterzele Sint-Laureins

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Sint-Martens-Latem Waarschoot Wachtebeke Zelzate Zomergem Zulte

---

 Provinciaal kiesarrondissement Aalst-Oudenaarde

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Aalst-Oudenaarde	Aalst (2) Brakel Denderleeuw Erpe-Mere Geraardsbergen Haaltert Herzele Horebeke Kluisbergen Kruishoutem Lede Lierde Maarkedal Ninove Oudenaarde Ronse Sint-Lievens-Houtem Wortegem-Petegem Zingem Zottegem Zwalm

---

 Provinciaal kiesarrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Dendermonde-Sint-Niklaas	Sint-Niklaas (2) Berlare Beveren Buggenhout Dendermonde Hamme Kruibeke Laarne Lebbeke Lokeren Sint-Gillis-Waas Stekene Temse Waasmunster Wetteren Wichelen Zele

Provincie VLAAMS-BRABANT
 Provinciaal kiesarrondissement LEUVEN

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Leuven	Leuven (1) (2) Aarschot Begijnendijk Bertem Bekkevoort Bierbeek Boortmeerbeek Boutersem Diest Geetbets Glabbeek Haacht Herent Hoegaarden Holsbeek Huldenberg Keerbergen Kortenaken Kortenbergh Landen Linter Lubbeek Oud-Heverlee Rotselaar Scherpenheuvel-Zichem Tervuren Tielt-Winge Tienen Tremelo Zoutleeuw

Provinciaal kiesarrondissement HALLE-VILVOORDE

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Halle-Vilvoorde	Vilvoorde (2) Affligem Asse Beersel Bever Dilbeek Drogenbos Galmaarden Gooik Grimbergen Halle Herne Hoeilaart Kampenhout Kapelle-op-den-Bos Kraainem Lennik Liedekerke

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Linkebeek Londerzeel Machelen Meise Merchtem Opwijk Overijse Pepingen Sint-Genesius-Rode Sint-Pieters-Leeuw Steenokkerzeel Ternat Roosdaal Wemmel Wezembeek-Oppem Zaventem Zemst

Provincie WEST-VLAANDEREN
Provinciaal kiesarrondissement Brugge

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Brugge	Brugge (1) (2) Beernem Blankenberge Damme Jabbeke Knokke-Heist Oostkamp Torhout Zedelgem Zuienkerke

Provinciaal kiesarrondissement Ieper-Oostende-Diksmuide

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Ieper-Oostende-Diksmuide	Oostende (2) Alveringem Bredene De Haan De Panne Diksmuide Gistel Heuvelland Houthulst Ichtegem Ieper Koekelare Koksijde Kortemark Langemark-Poelkapelle Lo-Reninge Mesen

<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
	Middelkerke Nieuwpoort Oudenburg Poperinge Veurne Vleteren Wervik Zonnebeke
Provinciaal kiesarrondissement Kortrijk-Roeselare-Tielt	
<i>provinciedistrict</i>	<i>gemeente</i>
Kortrijk-Roeselare-Tielt	Kortrijk (2) Anzegem Ardoorie Avelgem Deerlijk Dentergem Harelbeke Hooglede Ingelmunster Izegem Kuurne Ledegem Lendelede Lichtervelde Menen Meulebeke Moorslede Pittem Oostrozebeke Roeselare Ruisselede Spiere-Helkijn Staden Tielt Waregem Wevelgem Wielsbeke Wingene Zwevegem

(1) hoofdplaats van de provincie

(2) hoofdplaats van het provinciedistrict